

**T.C.
İNÖNÜ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE EĞİTİMİ ANA BİLİM DALI
TÜRKÇE ÖĞRETMENLİĞİ BİLİM DALI**

**YAVUZ BAHADIROĞLU'NUN ÇOCUK HİKÂYESLERİNDE
DEĞERLER EĞİTİMİ VE SÖZ VARLIĞI**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Yasemin KATI

Malatya-2015

**T.C.
İNÖNÜ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE EĞİTİMİ ANA BİLİM DALI
TÜRKÇE ÖĞRETMENLİĞİ BİLİM DALI**

**YAVUZ BAHADIROĞLU'NUN ÇOCUK HİKÂYELERİNDE
DEĞERLER EĞİTİMİ VE SÖZ VARLIĞI**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Yasemin KATI

DANIŞMAN: Yrd. Doç. Dr. Salim DURUKOĞLU

Malatya-2015

KABUL VE ONAY SAYFASI

T.C.
İNÖNÜ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE EĞİTİMİ ANA BİLİM DALI
TÜRKÇE ÖĞRETMENLİĞİ BİLİM DALI

Yasemin KATI tarafından hazırlanan “Yavuz Bahadıroğlu'nun Çocuk Hikâyelerinde Değerler Eğitimi ve Söz Varlığı” başlıklı bu çalışma 24.12.2015 tarihinde yapılan sınav sonucunda başarılı bulunarak jürimiz tarafından Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

İmza

Başkan

Prof. Dr. Alim Gür

.....

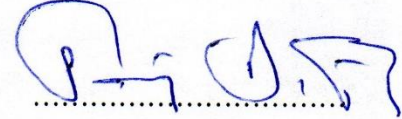
Üye

Doç. Dr. Mehmet Akif ÇEÇEN

.....

Danışman

Yrd. Doç. Dr. Salim DURUKOĞLU

.....

ONAY

...../...../2015

Prof. Dr. Burhanettin DÖNMEZ

Enstitü Müdürü V.

ONUR SÖZÜ

Yrd. Doç. Dr. Salim DURUKOĞLU'nun danışmanlığında yüksek lisans tezi olarak hazırladığım **Yavuz Bahadıroğlu'nun Çocuk Hikâyelerinde Değerler Eğitimi ve Söz Varlığı** başlıklı bu çalışmanın bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın tarafımdan yazıldığını ve yararlandığım bütün yapıtların hem metin içinde hem de kaynakçada yöntemine uygun biçimde gösterilenlerden oluştuğunu belirtir, bunu onurumla doğrularım.

Yasemin KATI

ÖN SÖZ

Çocuklar, bizim geleceğimizdir. Onların eğitimi için yapılanların tümü aynı zamanda geleceğimize yatırım olacaktır. Geleceği kurgulayacak olan bireylerin yetişmesinde kitaplar, göz ardı edilemeyecek öneme sahiptir. Dolayısıyla, çocuklar için tasarlanmış ve kaleme alınmış kitaplar, onların eğitimi açısından çok gereklidir.

Hayata adım atmaya başlayan çocuklar; iyi-kötü, güzel-çirkin, haklı-haksız, doğru-yanlış vs. kavramları kitaplar sayesinde öğrenir. Gerçek hayatı, kitaplar sayesinde tanımaya başlar.

Bir insanın ufkunu genişletmenin en sağlıklı yoludur kitap. Hayatının ilk yıllarında kitapla haşır neşir olan bireyler öncelikle; masal, fabl, hikaye vb. türlerle okuma alemine giriş yapar. Bireyin dikkatini en fazla bu türler çeker. Çocuk, bu türlerde kendini bulur. Kahramanlar ile kendisini özdeşleştirir. Kahramanın olumlu ya da olumsuz yanlarını model alır, onun gibi olmaya çalışır.

Dolayısıyla çocuk kitabı kaleme alanların, diğer türden eserler yazanlara göre, daha dikkatli davranmaları gerekmektedir. Bu amaçla ortaya konulan çalışmalar, çocuğun hayata hazırlanması yönünde bir nevi rehber görevi de görmelidir. Bu görevi üstlenen yapıtlar kaleme alanlardan birisi olan Yavuz Bahadıroğlu'nun eserlerinden kolay ulaşılabilir örneklem olduğu için yirmi iki hikâye kitabı, çalışmamıza konu olmuştur.

Tez oluşturulurken; Yavuz Bahadıroğlu'nun hayatı ve edebî kişiliği üzerinde durulmuş, eserlerin özeti verilmiş, eserler değerler eğitimi ve söz varlığı açısından incelenmiştir. Son bölümde, bu incelemeler ışığında elde edilen sonuçlar ve bunların doğrultusunda uygun bulunan önerilere yer verilmektedir. Kaynakça kısmında ise, incelenen hikâyeler ve yararlanılan eserlerin künyeleri belirtilmektedir.

Çalışmanın hazırlanma safhasında yanımda olan ve her zaman desteğini gördüğüm değerli hocam, danışmanım Yrd. Doç. Dr. Salim DURUKOĞLU'na, hiçbir konuda yardımını esirgemeyen hocam Doç. Dr. İlhan ERDEM'e, eşime, sevgili yavrularım Sebat Duhan ve Ahmet Noyan'a yanımda oldukları ve beni destekledikleri için teşekkürlerimi sunmayı borç biliyorum.

Yasemin KATI

Aralık 2015- Malatya

ÖZET

YAVUZ BAHADIROĞLU'NUN ÇOCUK HİKÂYELERİNDE DEĞERLER EĞİTİMİ VE SÖZ VARLIĞI

KATI, Yasemin

Yüksek Lisans, İnönü Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü

Türkçe Eğitimi Ana Bilim Dalı Türkçe Öğretmenliği Bilim Dalı

Tez Danışmanı: Yrd. Doç. Dr. Salim DURUKOĞLU

Aralık-2015, XXI+269 sayfa

Edebiyat, ruhu besleyen unsurlardandır. İyi beslenmiş bir ruh bireye güzel duygular yaşatır. Ruhu besleme ihtiyacından dolayı, her yaş grubuna hitap edecek eserler hazırlanmaktadır. Çocuk ruhuna hitap edecek eserlerin bir kısmını ise, çocuk hikâyeleri oluşturur.

Yavuz Bahadıroğlu, roman, hikâye, çocuk kitapları, araştırmalar, oyunlar, film yapılmış senaryolar ve fikri eserler olmak üzere yüzlerce çalışmaya imza atmıştır. Araştırma-inceleme, röportaj ve fıkra yazarlığı yapmıştır. Kaleme aldığı tarihi romanlarıyla adından sıkça söz ettirir. Bu alanda güzel çalışmaları olan yazarın, çocukları da unutmayıp, çocuk edebiyatına da eğildiğini görmekteyiz.

Yazar, kaleme aldığı çocuk kitaplarıyla çocukların ruhunu özellikle; zihinsel ve sosyal açılardan beslemeye çalışmıştır. Buna karşın, onun hakkında yeterince çalışma yapılmadığı kanaatindeyiz. Bu çalışmada, Yavuz Bahadıroğlu'nun çocuk hikâyelerinin seçilmesinin nedeni; bu eserlerin daha önce çocuk edebiyatı bakış açısıyla incelenmemiş olmasıdır. Çalışmamızın konusu, onun çocuk hikâyeleridir, yirmi iki çocuk hikâyesi üzerinde durulmuştur.

Yazarın hikâyelerinde genellikle; sevgi, dostluk, saygı, yardımlaşma, iyilik, sağlık vb. temalar işlenmiş, çocuklarda değer yargılarını oluşturacak kavramlar, konu seçiminde dikkate alınmıştır. Yazar, kitaplarını; sade, yalın, duru ve akıcı bir dille kaleme almıştır.

Yavuz Bahadıroğlu'nun Çocuk Hikâyelerinde Değerler Eğitimi ve Söz Varlığı başlığı altında yapmış olduğumuz çalışmamızda onun, eserleri aracılığıyla çocuklara vermek istedikleri; değer eğitimi ve söz varlığı çatısı altında çocuk eğitimine katkısı açısından incelenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Yavuz Bahadıroğlu, Çocuk Kitapları, Hikâye, Değer Eğitimi, Söz Varlığı.

ABSTRACT

VALUES EDUCATION AND VOCABULARY IN YAVUZ BAHADIROĞLU'S CHILDREN STORIES

KATI, Yasemin

Post Graduate, İnönü University, Institute of Education Sciences

Department of Turkish Language

Advisor: Assist Prof. Dr. Salim DURUKOĞLU

December-2015, XXI+269 pages

Literature is one of the factors that nourish the soul. Well-nourished soul brings good feelings to the individual. Because of the need to feed the soul, the works are written targeting every age group. Therefore, children's stories constitutes a part of works that will appeal to the spirit of the child.

Yavuz Bahadıroğlu has written novel, story, children's books, surveys, games, movie, including scenarios and idea artifacts. He also did research-review, interview and is an article writer. Historic novels written by him are frequently mentioned. In addition to his good work in this area, he does not forget the kids and writes books for children's literature.

The author penned children's books, to nourish especially children's soul in mental and social dimensions. In contrast, we think that the works about him is not enough. In this study, the reason why we choose his children's stories is these works not being analysed from the perspective of children's literature before. The topic of our study is his children's stories and his twenty-two children stories are studied.

Usually in the author's story; themes such as love, friendship, respect, solidarity, well-being, health and so on. are used and in the selection of topics, value judgments that will form concepts in children, have been taken into consideration. In his books, the author used plain, simple, clear and fluent language.

In our work that we have done under the heading of Values Education and Vocabulary in Yavuz Bahadıroğlu's Children Stories, we explored what he wants to give to the children through his works and under the umbrella of the terms of value education and vocabulary the his works' contribution to children education is examined.

Keywords: Yavuz Bahadıroğlu, Children Books, Story, Value Education, Vocabulary.

İÇİNDEKİLER

KABUL VE ONAY SAYFASI.....	i
ONUR SÖZÜ.....	ii
ÖN SÖZ.....	iii
ÖZET.....	iv
ABSTRACT.....	vi
İÇİNDEKİLER.....	viii
KISALTMALAR LİSTESİ.....	xxi
GİRİŞ.....	1
Problem Durumu.....	3
Problem Cümlesi.....	4
Araştırmanın Amacı ve Önemi.....	4
Araştırmanın Sınırlılıkları.....	5
Sayıtlar.....	5
Tanımlar.....	5
Kuramsal Bilgiler ve İlgili Araştırmalar.....	6
1.Kuramsal Bilgiler.....	6
2.İlgili Araştırmalar.....	6
Materyal ve Metot.....	7
Araştırmanın Modeli.....	7
Evren ve Örneklem.....	7
Verilerin Toplanması ve Analizi.....	7

BİRİNCİ BÖLÜM

1.1. YAVUZ BAHADİROĞLU’NUN HAYATI.....	8
1.2. EDEBİ KİŞİLİĞİ.....	10
1.3. YAVUZ BAHADİROĞLU’NUN ESERLERİ.....	13

İKİNCİ BÖLÜM

2. YAVUZ BAHADIROĞLU'NUN ÇOCUK HİKÂYELERİNİN İNCELENMESİ..18

2.1. BİZİM CAN.....	18
2.1.1. Evdekiler.....	18
2.1.2. Cennet Kuşu.....	19
2.1.3. Güzel Evimiz.....	19
2.1.4. Çipil Bülent.....	19
2.1.5. Fakir Bilal.....	19
2.1.6. Sınıf Bilal İçin Ağladı.....	20
2.1.7. Misafir Odası.....	20
2.1.8. İlk Toplantımız.....	20
2.1.9. Ersin'in Ahlakı.....	20
2.1.10. Babamın Hikâyesi.....	21
2.1.11. Otobüste.....	21
2.1.12. Yemek Masasında.....	21
2.1.13. Dedikodu.....	22
2.1.14. Okul Bahçesi.....	22
2.2. CANAVAR ROBOT.....	22
2.2.1. Öyle Bir Robot Yapacağım ki.....	22
2.2.2. Rüya mı Gerçek mi?.....	23
2.2.3. Durdur Şu Robotu.....	23
2.2.4. Aylar Sonra.....	23
2.2.5. Bilim Kurban İster.....	23
2.2.6. Deli Gibi Üstümüze Geliyorlardı.....	24
2.2.7. Babam Köylüyü İknaya Çalıştı.....	24
2.2.8. Muhtar Emmi Bana İnandı.....	24

2.3. ÇALIŞKANLIK İÇERİ TEMBELLİK DIŞARI.....	25
2.3.1. Bekçi, Komutan, Mühendis.....	25
2.3.2. Çırac.....	25
2.3.3. Tatilin Son Günleri.....	25
2.3.4. Görev Aşkı.....	26
2.3.5. Rüzgâr Ali.....	26
2.3.6. Sevgide Sihir Var.....	26
2.3.7. Toprağın Dirilişi.....	27
2.3.8. Sınıf Başkanı.....	27
2.3.9. Toprak Kurbağası.....	27
2.3.10. Issız Ada.....	28
2.4. ÇEVRE BİZE EMANET.....	28
2.4.1. Güle Güle Garip.....	28
2.4.2. Osmancık.....	28
2.4.3. Dağlı Baba'nın Dostları.....	29
2.4.4. Çiçekler Gülüyor.....	29
2.4.5. Deli Fırat.....	29
2.4.6. Lapa Lapa Sevgisi.....	29
2.4.7. Bir Kış Günü.....	30
2.4.8. Sevimli Canavar.....	30
2.4.9. Yumak Kedim.....	30
2.4.10. Çiçekler de Sever.....	31
2.5. DAYANIŞMA EN BÜYÜK GÜÇTÜR.....	31
2.5.1. Benekli Balık.....	31
2.5.2. Sarp Geçidi.....	31
2.5.3. Deniz Kıyısında Piknik.....	32
2.5.4. Hayalet Gemi.....	32
2.5.5. Hayırsız Hayri.....	32
2.5.6. Hep Beraber.....	33

2.5.7. En Neşeli Bayram.....	33
2.5.8. Fitre.....	33
2.5.9. Arkadaş.....	33
2.5.10. Kaçak.....	34
2.6. DOKTOR OLACAĞIM.....	34
2.6.1. Felaket Haberi.....	34
2.6.2. Kurtarın Onu.....	34
2.6.3. Hastane.....	35
2.6.4. Acı Günler.....	35
2.6.5. Annesine Bakacaktı.....	35
2.6.6. Kasabalı Adil.....	35
2.6.7. Şeref Bey'in Başına Gelenler.....	36
2.6.8. Yine Felaket.....	36
2.6.9. Yeni Doktor.....	36
2.6.10. Satılık Çocuk.....	36
2.6.11. Beklenen İlaç.....	37
2.7. DÜRÜST OL Kİ MUTLU OLASIN.....	37
2.7.1. Cüzdandaki İmtihan.....	37
2.7.2. Bozuk Bilgisayar.....	38
2.7.3. Çocukluk Anıları.....	38
2.7.4. Küsbaba.....	39
2.7.5. Sakin Olamam.....	39
2.7.6. Necdet'in Öğretmeni.....	40
2.7.7. Yeni Bir Dost.....	40
2.7.8. Baba Torik.....	40
2.7.9. Kara Korsan.....	41
2.7.10. İkimiz de Suçluyuz.....	41

2.8. FEDAKÂR ANNEM.....	42
2.8.1. Fedakâr Annem.....	42
2.8.2. Anne Sözü.....	42
2.8.3. Canım Anneciğim.....	42
2.8.4. Otobüs Yolculuğu.....	43
2.8.5. Sultanlar Sultanı.....	43
2.8.6. Tembel Ali.....	44
2.9. HA GAYRET BAŞARACAKSIN.....	44
2.9.1. Büyük Sır.....	44
2.9.2. İkimiz Bir Gemide.....	45
2.9.3. Mırmır Dede.....	45
2.9.4. Okula Gitmek Lazım.....	46
2.9.5. Okuma Sevdası.....	46
2.9.6. Sadık Dede'nin Gizli Hazinesi.....	46
2.9.7. Son Gün Son Saat.....	47
2.9.8. Şerbetçi Dede.....	47
2.9.9. Toprağın Çocuğu.....	48
2.9.10. Yörük Ali'nin Atı.....	48
2.10. HARAM YEMENİN SONU.....	49
2.10.1. Haram Yemenin Sonu.....	49
2.10.2. Bizim Şükrü.....	49
2.10.3. İmparator.....	50
2.10.4. Hasta Çocuk.....	50
2.10.5. Kasabaya Gelen Panayır.....	51
2.10.6. Sarhoşun Pişmanlığı.....	51
2.10.7. Sünger Avcısı.....	51

2.11. HAYAT YARDIMLAŞINCA GÜZEL.....	52
2.11.1. Boyacı.....	52
2.11.2. Çiçek Nine.....	52
2.11.3. İtfaiyeci Babam.....	52
2.11.4. Yaşasın Kar Yağıyor.....	53
2.11.5. Dilenci.....	53
2.11.6. Hacı Nine.....	53
2.11.7. Sevgili Bisikletim.....	54
2.11.8. Denizin Dibindeki Altın Taş.....	54
2.11.9. Kırmızı Çorap.....	55
2.11.10. Yıllar Sonra.....	55
2.12. İKİ KARDEŞ.....	56
2.12.1. İki Kardeş.....	56
2.12.2. Aslan Çocuk.....	56
2.12.3. Babamın Balıkları.....	57
2.12.4. Balıkçının Oğlu.....	57
2.12.5. Damlaya Damlaya Göl Olur.....	57
2.12.6. Papağan Nuri.....	58
2.13. KİM DEMİŞ FEDAKÂRLIK ZOR DİYE.....	58
2.13.1. Teknolojik Aile.....	58
2.13.2. Hırsız.....	59
2.13.3. Kırmızı Defter.....	59
2.13.4. Korucunun Oğlu.....	59
2.13.5. Miras.....	60
2.13.6. Hayalim Nerede.....	60
2.13.7. Emrah'ın Yeni Dünyası.....	61
2.13.8. Anne.....	61
2.13.9. Kaçakçılar.....	62

2.14. MEMLEKETİM.....	62
2.14.1. Memleketim.....	62
2.14.2. Arkadaşım Fatih.....	62
2.14.3. Benekli Atın Ruhu.....	63
2.14.4. Balıkçılar Kralı.....	63
2.14.5. Büyük Yangın.....	64
2.14.6. Kartopu.....	64
2.14.7. Sünnet Düğünü.....	64
2.14.8. Hızlı Sami'nin Yıldırım'ı.....	65
2.15. SEVGİ NE GÜZEL ŞEY.....	65
2.15.1. Ah Bir Fotoğraf Makinem Olsa.....	65
2.15.2. Babaanneme Mektup.....	66
2.15.3. Mutluluk Kuşu.....	66
2.15.4. Bayram Misafiri.....	66
2.15.5. İveruzuh.....	67
2.15.6. Sıska Hasan.....	67
2.15.7. Gül Yanaklı Nine.....	67
2.15.8. Yarış Atı Gibi.....	68
2.15.9. Yetim Doktor.....	68
2.15.10. Haydi Okula.....	69
2.16. SULAR ALTINDA BİR ÜLKE.....	69
2.16.1. Önce Tanışalım.....	69
2.16.2. Dinamit Attılar.....	70
2.16.3. Köpek Balığı.....	70
2.16.4. Savaş Hazırlıkları.....	70
2.16.5. Elçiler Dönüyor.....	71
2.16.6. Aman Ya Rabbi.....	71
2.16.7. Köpek Balığı Zindanı.....	71
2.16.8. Savaşmak İstemiyoruz.....	71

2.16.9. Hazırlık Başlıyor.....	72
2.16.10. İlk Haber.....	72
2.16.11. Şerefle Öldü.....	72
2.16.12. Savaş Başlıyor.....	73
2.16.13. Kahraman Kılıç.....	73
2.16.14. Savaş Yerindeki Manzara.....	73
2.16.15. Ahtapotlar Çetesi.....	74
2.16.16. Çetenin Yeri.....	74
2.17. ŞEHZADE MURAT.....	75
2.17.1. Şehzade Murat.....	75
2.17.2. Ben de Padişah Oğluyum.....	75
2.17.3. Şehzade Murat Seyran Ovası'nda.....	76
2.17.4. İki Ordu Karşı Karşıya.....	76
2.17.5. Zorlu Bir Savaş.....	76
2.17.6. Birlikten Kuvvet Doğar.....	76
2.17.7. Kıbrıslı Mehmet.....	77
2.17.8. Yaşasın Türkiye.....	77
2.17.9. Barış İçinde Büyü.....	78
2.17.10. Vatan İçin Feda Olsun.....	78
2.17.11. Allah'ım Bana Kuvvet Ver.....	78
2.17.12. Kahraman Mehmet.....	79
2.18. TARİH CESARETLE YAZILIR.....	79
2.18.1. Karanlıkta Çınlayan Gür Ses.....	79
2.18.2. Civan Mustafa.....	79
2.18.3. Barbaros Kardeşlerin ilk Seferi.....	80
2.18.4. Sabrımız Kalmadı Paşa.....	80
2.18.5. Uçan Adam.....	80
2.18.6. Biz Yavuz'un Torunlarıyız.....	81
2.18.7. Balkan Savaşı'nda Manulasa Tepesi.....	81

2.18.8. Ayağa Kalkmam Dedi.....	81
2.18.9. Kâğıt Helvacı.....	81
2.18.10. Küçük Kahraman.....	82
2.18.11. Bir Şehri Ayaklandıran Çocuk.....	82
2.18.12. Kahraman Küçük Ömer.....	82
2.19. VAR MI ARKADAŞLIK GİBİSİ.....	83
2.19.1. Kral Arkadaşım.....	83
2.19.2. İki Küçük Balıkçı.....	83
2.19.3. Mektup Arkadaşı.....	84
2.19.4. Amerikalı Arkadaş.....	84
2.19.5. Parlak Kırmızı Kızak.....	85
2.19.6. Hırsız.....	85
2.19.7. Dedeler ve Torunlar.....	85
2.19.8. Eski Düşman Yeni Dost.....	86
2.19.9. 56 Numara.....	86
2.20. VATAN İÇİN.....	87
2.20.1. Dedemin Anlattıkları.....	87
2.20.2. Kayalıklarda Bir Ses.....	87
2.20.3. Babam Nasıl Şehit Oldu.....	87
2.20.4. Bir Gece Baskını.....	87
2.20.5. Ağlama Anam.....	88
2.20.6. Yandım Anam.....	88
2.20.7. İki Ay Sonra.....	88
2.20.8. O Gün Reis Seçildim.....	89
2.20.9. Dedemin Gözlerinde Yaş Vardı.....	89
2.21. VATANINI KİM SEVMEZ Kİ.....	89
2.21.1. Kutalmışoğlu Süleyman Şah.....	89
2.21.2. Osmanlı Devleti.....	90

2.21.3. Günah Bizden Gitti.....	90
2.21.4. Kırk Bin Düşmanla Dövüşen Dokuz Kahraman.....	90
2.21.5. Kaniye Zaferi.....	90
2.21.6. Erzurum'un İşgali.....	91
2.21.7. Golva Gark Oldu.....	91
2.21.8. Bayrak Hasreti.....	91
2.21.9. Borazancı Küçük Mahmut.....	91
2.21.10. Anam... Vatanım... Ana Vatanım.....	92
2.21.11. Saklanan Resim.....	92
2.21.12. Kırmızılı Sarılı.....	92
2.22. ZENGİN OLAN DİLENCİ.....	93
2.22.1. Zengin Olan Dilenci.....	93
2.22.2. Bayram Hediyesi.....	93
2.22.3. Bugünün İşini Yarına Bırakma.....	94
2.22.4. Şişko Tekin.....	94
2.22.5. Memiş'in Rüyası.....	95
2.22.6. Seyyar Satıcının Oğlu.....	95
2.22.7. Şampiyon.....	96

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. YAVUZ BAHADIROĞLU'NUN HİKÂYELERİNDE DEĞERLER EĞİTİMİ ...97

3.1. DEĞERLER EĞİTİMİ BAĞLAMINDA YAVUZ BAHADIROĞLU'NUN

HİKÂYELERİNİN İNCELENMESİ	97
3.1.1. Değer.....	97
3.1.2. Eğitim.....	99
3.1.3. Değerler Eğitimi.....	100

3.2. DEĞERLER EĞİTİMİ BAĞLAMINDA YAVUZ BAHADİROĞLU'NUN

HİKÂYELERİNDE AHLAKİ DEĞERLER.....101

3.2.1. Affetmek.....	101
3.2.2. Aşırı Yemek Yememek.....	102
3.2.3. Cesur Olmak.....	103
3.2.4. Dürüstlük.....	104
3.2.5. Fedakârlık.....	106
3.2.6. Hırsın Yanlışığı.....	108
3.2.7. İyilik.....	109
3.2.8. Pişmanlık.....	112
3.2.9. Sorumluluk.....	113
3.2.10. Tutumluluk.....	114
3.2.11. Vefa ve Sadakat.....	115
3.2.12. Yardımseverlik.....	116

3.3. DEĞERLER EĞİTİMİ BAĞLAMINDA YAVUZ BAHADİROĞLU'NUN

HİKÂYELERİNDE TOPLUMSAL DEĞERLER.....118

3.3.1. Ağaç Sevgisi.....	118
3.3.2. Aile Sevgisi.....	119
3.3.3. Allah İnancı, Dua Bilinci.....	124
3.3.4. Arkadaş Sevgisi.....	127
3.3.5. Çalışma.....	129
3.3.6. Dedikodunun Kötülüğü.....	131
3.3.7. Hayvan Sevgisi.....	132
3.3.8. Helal- Haram Bilinci.....	134
3.3.9. İçki- Kumar Alışkanlığı.....	135
3.3.10. İnsan Sevgisi.....	136
3.3.11. Kitap Sevgisi.....	138
3.3.12. Komşuluk.....	139
3.3.13. Kurallara Uymak.....	141
3.3.14. Meslek Edinmek.....	141

3.3.15. Okuma.....	142
3.3.16. Paylaşım.....	146
3.3.17. Sağlık.....	147
3.3.18. Sofra Adabı.....	148
3.3.19. Tabiat Sevgisi.....	148
3.3.20. Tarih Bilinci.....	149
3.3.21. Tartışmaktan Kaçınma.....	151
3.3.22. Vatan ve Bayrak Sevgisi.....	152
3.3.23. Yaşlılara Saygı.....	158
3.3.24. Zaman.....	159

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4.1. SÖZCÜK.....	161
4.1.1. Sözcüğün Tanımı ve Kapsamı.....	161
4.2. SÖZ VARLIĞI.....	162
4.2.1. Söz Varlığının Tanımı ve Kapsamı.....	162
4.2.2. Türkçenin Söz Varlığı Üzerine.....	164
4.2.3. Söz Varlığının Zenginliği.....	165
4.2.4. Söz Varlığının Kültürel Yönü.....	166
4.2.5. Söz Varlığının İçerdiği Öğeler.....	169
4.2.5.1. Temel Söz Varlığı.....	169
4.2.5.2. Yabancı Sözcükler.....	170
4.2.5.3. Çeviri Sözcükler.....	171
4.2.5.4. Kalıplaşmış Sözcükler.....	172
4.2.5.5. Deyimler.....	172
4.2.5.6. Atasözleri.....	175
4.2.5.7. Terimler.....	177
4.2.5.8. Kalıp Sözler (İlişki Sözleri).....	179

4.2.5.9. Tekrar Öbekleri.....	181
4.2.5.10. Argo.....	182
4.3. YAVUZ BAHADIROĞLU’NUN HİKÂYELERİNDE SÖZ VARLIĞI.....	184
4.3.1. Anlatım Bozukluğu.....	184
4.3.2. Argo.....	185
4.3.3. Atasözleri.....	187
4.3.4. Deyimler.....	189
4.3.5. Kalıp Sözler (İlişkili Sözler).....	223
4.3.6. On Yaş Seviyesi Üstü Kelimeler.....	225
4.3.7. Tekrar Öbekleri (İkilemeler).....	240
4.3.8. Tekerlemeler.....	249
4.3.9. Türkü.....	249
4.3.10. Vecizeler.....	250
SONUÇ.....	251
KAYNAKÇA.....	256
İncelenen Hikâyeler.....	256
Yararlanılan Kaynaklar.....	257
EKLER.....	262

KISALTMALAR LİSTESİ

ABD: Amerika Birleşik Devletleri	M: Memleketim
Ar.: Arapça	MEB: Milli Eğitim Bakanlığı
BC: Bizim Can	SABÜ: Sular Altında Bir Ülke
CR: Canavar Robot	SNGŞ: Sevgi Ne Güzel Şey
ÇİTD: Çalışkanlık İçeri Tembellik Dışarı	ŞM: Şehzade Murat
ÇBE: Çevre Bize Emanet	TCY: Tarih Cesaretle Yazılır
DEBG: Dayanışma En Büyük Güçtür	TDK: Türk Dil Kurumu
DO: Doktor Olacağım	TS: Türkçe Sözlük
DOKMO: Dürüst Ol Ki Mutlu Olasın	TTKB: Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı
FA: Fedakâr Annem	Vİ: Vatan İçin
Far.: Farsça	VKSK: Vatanımı Kim Sevmez ki
Fr.: Fransızca	VMAG: Var mı Arkadaşlık Gibisi
HGB: Ha Gayret Başaracaksın	vs.: Vesaire
HYS: Haram Yemenin Sonu	ZOD: Zengin Olan Dilenci
HYG: Hayat Yardımlaşınca Güzel	
İK: İki Kardeş	
İng.: İngilizce	
KDFZD: Kim Demiş Fedakârlık Zor Diye	
KK: Kur'ân-ı Kerim	

GİRİŞ

Okumanın, insan hayatındaki yeri ve önemi çok büyüktür. Bu öneminden dolayı küçük yaşta okuma alışkanlığı edinmek ve çocuklarımıza bu alışkanlığı edindirmek mecburiyetindeyiz. Okuma eyleminin kazandırdıkları çok fazladır. Bunun yanında bu eylemin bazı hedefleri de vardır. Bu konuda Oğuzkan; “Çocukların; zevk almak, hayatı, insanları, başka ülkeleri tanımak için kitap okumalarına müsaade etmek, hatta onları buna teşvik etmek lâzımdır. Okumanın esaslı hedefleri de şunlardır:

1. Bilgi kazanmak
2. Zevk almak
3. Hayatı tanımak.” (Oğuzkan, 2001:11-12) şeklinde yaklaşır.

Okuma alışkanlığı edinen çocuklara, ilgilerini çekecek, seviyelerine uygun kitaplar vermek gerekir. Dolayısıyla, çocuk kitabı kaleme alırken veya değerlendiren de dikkatli hareket edilmelidir. Sever bu konuda; “Çocuk kitabı yazarken ya da değerlendiren hep çocuk açısından yani çocuklar gibi düşünmek gerekmektedir. Bunun için çocuğu iyi tanımak, çocuğa yakından bakmak ilk şarttır.” (Sever, 2003:128) der.

Kitaplar, çocuğa olaylar arasında ilişki kurabilme imkânı verir. Olması gerekeni, olmaması gerekenden ayırma yeteneği kazandırır. Günümüzde çocuk edebiyatı eserlerinin, çocuğun eğitiminde önemli bir işleve sahip olmasının yanında, onun bazı ihtiyaçlarını da karşılaması gerektiği belirtilmektedir. Arslantaş’a göre; çocuk kitaplarının karşılaması gereken ihtiyaçlar arasında:

- 1) Güven duygusu
- 2) Sevme ve sevilme duygusu
- 3) Başarma duygusu
- 4) Bir gruba dâhil olma duygusu
- 5) Oyun ve değişiklik ihtiyacı
- 6) Güzellik ihtiyacı
- 7) İnanma ihtiyacı vb. sıralanmaktadır. (Arslantaş, 2003:5-6).

Çocuğun hayatında yer alan en önemli unsurlardan biri “sevgi”dir. Çocuk kitapları da öncelikle bu sevgi ihtiyacını karşılamalıdır. “Çocuğun zihinsel, bedensel, duygusal ve sosyal gelişimini tamamlaması için kitaplarda öncelikle sevgi bir hayat

iksiri olarak sunulmalıdır. Sevgi bütün güdülen amaçların gerçekleşmesi için çocuğun en temel gereksinimlerinden biri olarak çocuk kitaplarının merkezinde yer almalıdır. Kısaca bir kitabın çocuğun ilgisini çekmesi için öncelikle çocuğun “sevgi” gereksinimini karşılaması gerekmektedir.” (Sever, 2003:356)

Gelişimi hakkında bilgi sahibi olmadığımız bireylerin dünyalarında yer edinebilmemiz çok zor olacaktır. Bu nedenle, çocuk alanında kalem oynatacak olanların, onların psikolojik gelişimleri hakkında da bilgi sahibi olmaları gerekmektedir. “Bir çocuk kitabı yazarının gelişim psikolojisinden hakkıyla istifade etmesi gerekmektedir. İçerik olarak da, çocuk kitapları mutlaka sevgi zeminine oturmalıdır.” (Sever, 2003:363) diyen Sever, bu konunun önemine dikkat çeker ve çocuk kitaplarının içerik olarak sevgi zeminine oturması gerektiğini belirtir.

Sever, çocuk edebiyatı tarifini ise şu şekilde yapar: “Henüz yetişkin olmayan ve eğitilmesi gereken, toplumumuzun en genç üyelerinin, düşünce dünyasına seslenebilecek, sözlü ve yazılı ürünlerin tümüne Çocuk Edebiyatı adı verilir.” (Sever, 2003:366).

Batı dünyasında hikâye kültürüne bugünkü anlamda ilk edebi kimlik kazandıran, İtalyan yazar Boccaccio’dur. XVI. Yüzyılda yazdığı “Decameron” adlı kitabıyla ilk hikâye örneğini göstermiştir. XVIII. yüzyılda Voltaire hikâye türünü geliştirir. Rönesans’ın etkisiyle de XIX. Yüzyıl edebiyatının en çok kullanılan türü olmuştur. Alphonse Daudet ve Guy de Maupassant (olay hikâyesi) gibi Fransa’daki yazarlar bu türün iyi örneklerini vermişlerdir. İngiliz edebiyatında Stevenson, Rudyard Kipling hikâye türünde eserler vermişlerdir. Ardından gelen Mark Twain, John Stainbeck, Anton Çehov (durum hikâyesi) gibi sanatçılar mizahi hikâyeler türüyle bu alanda ün kazanmışlardır.

Bizde destanlar, halk hikâyeleri ve masallarla eski bir temeli olan hikâye, XIV. ve XV. yüzyılda “Dede Korkut Hikâyeleri” ile çağdaş hikâye örneklerine yaklaşmıştır. XIX. yüzyılda Tanzimat’la birlikte, Emin Nihat on iki parçadan meydana gelen Müsamere-name adlı eseriyle ilk hikâye denemesini ortaya koyar. Ancak bu hikâyeler Bin bir Gece Masalları’na benzer niteliktedir. Bugünkü anlamda ilk hikâye örneğini Ahmet Mithat Efendi Letâif-i Rivayât (söylenegelen güzel şeyler) isimli eserini yazarak vermiş; “Kıssadan Hisse” ile bu türe katkı yapmış, Sami Paşazade Sezai, “Küçük Şeyler” adlı eseriyle modern hikâye türünü oluşturmuştur. Edebiyat-ı Cedide döneminde sade diliyle dikkat çeken Uşaklıgil, titiz gözlemciliğiyle gerçek anlamda hikâye geleneğini ilk kullanan yazardır.

İyi ve kötünün var oluş mücadelesi insanlık tarihi kadar eskidir. Tercih edilen her zaman iyi, doğru ve güzel olduğu halde insan hayatında zıtlıklar hep olagelmıştır. Sosyal bir varlık olan insan da ister istemez kendisini çatışmaların ortasında bulur. Kişiliği doğrultusunda önündeki seçeneklerden tercih yapmak durumunda kalır. Bazen hayat şartları da tercihler konusunda insanoğlunu zorlar. Erdemli olan ise yaptıklarımızın, aldığımız kararların, netice itibariyle başkasına zarar vermemesidir.

Çocuklar, özelde bir ailenin, genelde ise ait olduğu toplumun geleceğidir. Ne içinde bulunduğu aile ne de yaşadığı toplum onların gelecekte istenmeyen bireyler olmalarına müsaade eder. Bu doğrultuda aile ve toplum çocukların iyi erdemler edinmesi için çaba harcar.

Çalışmamızın konusunu oluşturan Yavuz Bahadıroğlu'nun çocuk kitapları da bu amaç doğrultusunda kaleme alınmış çalışmalardır. Usta yazar, çocuk eğitimine katkı sağlaması amacıyla kaleme aldığı kitaplarında, çocuklara birçok erdemin kazandırılması için çaba harcar. Her biri zevkle okunan, içerisinde farklı hikâyeler bulunan, her hikâyenin farklı ana fikri olan, kolay ulaşılabilir örneklem olduğu için seçilen yirmi iki hikâye kitabı ve onların içerisinde yer alan toplam iki yüz on altı hikâye incelememizin kaynağını oluşturmuştur.

Tezimiz, dört ana bölüm içermektedir. Birinci bölüm; yazar, hayatı ve eserleri, ikinci bölüm; çocuk kitaplarının incelenmesi, üçüncü bölüm; hikâyelerde değer eğitimi (ahlaki değerler, toplumsal değerler), dördüncü bölüm; sözcük ve söz varlığı, sonuç, kaynakça ve eklerden oluşmaktadır.

Problem Durumu

Yavuz Bahadıroğlu, farklı türlerde eserler vermiş bir yazarımızdır. Onun tarihi konularda kaleme aldığı romanları ilgi çekicidir. Bu eserler tez konusu olarak da incelenmiştir. Yavuz Bahadıroğlu'nun; çocuk romanları, biyografi ve antoloji türlerinde de eserleri bulunmaktadır. Yazarımız eserleriyle topluma ışık tutmaya çalışır. İncelememize konu olan hikâyeleri ile de toplumun geleceği olan çocuklarımızın, istenen bireyler olarak yetişmeleri doğrultusunda, gerekli donanımları edinmeleri için uğraşır. Çocuk hikâyeleriyle, toplumumuzun değer yargılarını canlandırarak, onları yeni yetişen nesillere aktarmaya çalışır. Bu yönlerinden dolayı yazarımızın pek çok eseri, Millî Eğitim Bakanlığı tarafından okullarda öğrencilere tavsiye edilmektedir. Bizim

çalışmamızın problem aşamasında ele aldığımız konu, Yavuz Bahadıroğlu'nun çocuk hikâyelerini inceleyerek, onun kazandırmaya çalıştığı değerler ve hikâyelerde yer alan söz varlığının dökümünü yapmaktır.

Problem Cümlesi

Yavuz Bahadıroğlu'nun çocuk hikâyelerinin içerdiği eğitsel iletiler nelerdir?

Yavuz Bahadıroğlu'nun çocuk hikâyeleri muhteviyatındaki söz varlığı unsurları nelerdir?

Araştırmanın Amacı ve Önemi

Temel eğitimi çocuk, önce ailesinde, sonra da okulda almaktadır. Çocuklar; dersler dışında masal, fıkra, öykü ve çocuk romanları okumaktadır. Bu nedenle çocuklar için yazarlar çok dikkatli olmalıdır. Dolayısıyla, yazarların büyük sorumlulukları vardır. Çocuklar, okudukları kahramanları severler ve gerçek hayatta da onlar gibi davranırlar. Bu bakımdan çocukların okudukları hikâyeye vb. türlerde kahramanlar aracılığıyla çocuğa verilecek iletiler, eğitsel unsurlar büyük önem taşımaktadır.

Çalışmanın amacı, Yavuz Bahadıroğlu'nun çocuk romanlarında yer alan ve çocuk açısından oldukça önemi bulunan değerler eğitimi unsurlarının saptanması ve bu öğelerin taşınmaları gereken özelliklere sahip olup olmadıklarının ortaya konulması, ayrıca hikâyelerin söz varlığı açısından da irdelenmesidir.

Yavuz Bahadıroğlu ile ilgili, daha önce yapılmış iki yüksek lisans çalışması bulunmaktadır.

Yavuz Bahadıroğlu ile ilgili daha önce yapılmış akademik çalışmalar şunlardır:

1. Güldeñ, Bahadır, *Yavuz Bahadıroğlu'nun Çocuk Romanları ve Hikâyelerinde Yer Alan Değerler*, **Yüksek Lisans Tezi**, Afyon Kocatepe Üniversitesi / Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2014.
2. Temur, İrem, *Yavuz Bahadıroğlu'nun Tarihi Romanları ve Romancılığı*, **Yüksek Lisans Tezi**, Trakya Üniversitesi / Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2009.

Araştırmanın Sınırlılıkları

Çocuk hikâyeleri, Türk edebiyatında yaygın olarak Cumhuriyet dönemi sonrasında görülmeye başlanmıştır ve kısa sürede, bu türden yazarların sayısı artmış, birçok eser yayımlanmıştır. Bizim araştırmamız ise yazarlarımız arasından seçilen Yavuz Bahadıroğlu'nun, kolay ulaşılabilir örneklem olarak seçilen yirmi iki hikâye kitabı ile sınırlandırılmıştır.

İşlediği konular ve mesajların taşıdığı önemden dolayı çalışmamıza konu olan eserler, değerler eğitimi ve söz varlığı açısından incelemeye tabi tutulmuştur.

Sayıtlar

Yavuz Bahadıroğlu, yazın dünyasında ve hikâye türünde adından söz ettiren bir yazardır. Yazarın, çocuk hikâyelerinin incelenmesi; Türk kültürü, edebiyatı ve tarihi açısından çeşitli donanımlarla yetişmesi gereken çocukların, edinmeleri gereken değerlere ulaşmasını ve ne ölçüde ulaşabildiklerinin anlaşılmasını sağlayacaktır.

Tanımlar

Değer: 1.Bir şeyin önemini belirlemeye yarayan soyut ölçü, bir şeyin değdiği karşılık, kıymet. 2.Bir şeyin para ile ölçülebilen karşılığı, paha. 3.Yüksek ve yararlı nitelik (TS,1998:538).

Eğitim: 1.Belli bir bilim dalı veya sanat kolunda yetiştirme, geliştirme ve eğitme işi. 2.Çocukların ve gençlerin toplum yaşayışında yerlerini almaları için gerekli bilgi, beceri ve anlayışları elde etmelerine, kişiliklerini geliştirmelerine yardım etme, terbiye. 3.Eğitim bilimi (TS,1998:677).

Hikâye: 1.Bir olayın sözlü veya yazılı olarak anlatılması. 2.Gerçek veya tasarlanmış olayları anlatan düz yazı türü, öykü. 3.Aslı olmayan söz, olay (TS,1998:994).

Söz Varlığı: Bir dildeki sözlerin bütünü, söz hazinesi, söz dağarcığı, vokabüler, kelime hazinesi (TS,1998:2027).

Kuramsal Bilgiler ve İlgili Araştırmalar

1. Kuramsal Bilgiler

- Aksan, D. (1991). *Sözcük Bilim: Dilbilim ve Dilbilgisi Konuşmaları*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Aksoy, Ö. A. (1993). *Atasözleri ve Deyimler Sözlüğü*. İstanbul: İnkılâp Kitapevi.
- Arslan, M. (2004). *Argo Kitabı*. İstanbul: Kitapevi Yayınları.
- Aşıcı, M. (2009). Kişisel ve Sosyal Bir Değer Olarak Okuryazarlık. *Değerler Eğitimi Dergisi*. C.7, No:17, s.9-26.
- Çotuksöken, Y. (1988). *Deyimlerimiz*. İstanbul: Varlık Yayınları.
- Devellioğlu, F. (1959). *Türk Argosu*. (4. Baskı). Ankara: Aydın Kitapevi.
- Korkmaz, Z. (2003). *Grammer Terimleri Sözlüğü*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Vardar, B. (2002). *Açıklamalı Dilbilim Terimleri Sözlüğü*. İstanbul: Multilingual Yayınları.
- Yaman, E. (2012). Eğitimde Yeni Ufuklar ve Değerler Eğitimi. *Eğitime Bakış Dergisi*, 22, 62-66.
- Aksan, D. (1996). *Türkçenin Sözcük Varlığı*. Ankara: Engin Yayınevi.

2. İlgili Araştırmalar

- Katı, Y. (2015). Yavuz Bahadıroğlu'nun Çocuk Hikâyelerinde Değerler Eğitimi. *Tuzla Belediyesi Akra Kültür Sanat ve Edebiyat Dergisi*, 7, 187- 210.
- Gülten, B. (2014). *Yavuz Bahadıroğlu'nun Çocuk Romanları ve Hikâyelerinde Yer Alan Değerler*, Yüksek Lisans Tezi, Afyon Kocatepe Üniversitesi / Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyon.
- Apaydın, M. (2014). *Sâmiha Ayverdi'nin Beş Eserinde (İnsan ve Şeytan, Ateş Ağacı, Batmayan Gün, Son Menzil, Mesihpaşa İmamı) Söz Varlığı*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Karabük Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Karabük.
- Kumbasar, E. (2011). *Muzaffer İzgü'nün Romanlarının Değerler Eğitimi Açısından İncelenmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Trabzon.
- Temur, İ. (2009). *Yavuz Bahadıroğlu'nun Tarihi Romanları ve Romancılığı*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Trakya Üniversitesi / Sosyal Bilimler Enstitüsü / Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Edirne.
- Gül, Z. (2008). *Fakir Baykurt'un Yılanların Öcü Romanındaki Söz Varlığı*.

Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sivas.

Materyal ve Metot

Yavuz Bahadıroğlu ile ilgili kaynaklardan öncelikle kendisine ait olan kitaplar tespit edilerek incelenecektir. Sonrasında araştırmanın amaç ve içeriği doğrultusunda ilgili ve gerekli kaynaklara ulaşılacaktır. Hikâyeler, tarama metodu ile tek tek incelenip tahlil edilerek özetleri çıkarılacaktır. Kazandırılmaya çalışılan erdemler ve söz varlığı üzerinde durulacaktır.

Araştırmanın Modeli

Araştırmada betimsel tarama modeli ve doküman incelemesi teknikleri kullanılmıştır. Çalışmanın konusu olan hikâyeler incelenmiştir. Hikâyelerdeki değerler, Ahlaki ve Toplumsal Değerler ana başlıkları altında toplanmıştır.

Evren ve Örneklem

Araştırmanın evreni Yavuz Bahadıroğlu'nun hikâyeleridir. Yavuz Bahadıroğlu'nun kolay ulaşılabilir örneklem olduğu için yirmi iki hikâyeye kitabının, değerler eğitimi ve söz varlığı açısından incelenmesi çalışmanın örneklemine oluşturmaktadır.

Verilerin Toplanması ve Analizi

Yavuz Bahadıroğlu'nun yirmi iki hikâyeye kitabı satın alınarak bir araya getirilmiştir. Bir araya getirilen hikâyeler; içerik, tema, değerler eğitimi ve söz varlığı açısından incelenmiştir. Doküman inceleme tekniği kullanılmıştır.

BİRİNCİ BÖLÜM

1.1. YAVUZ BAHADIROĞLU'NUN HAYATI

1945 yılı başında, Rize'nin Pazar ilçesinin sahil şeridinde sere serpe uzanmış, eski adı Koksovat (ya da 'Koska'nın köyü' anlamında Koskavat), yeni adı Hisarlı olan bir köyde, ikisi bebekken ölmüş beş ablanın arkasından dünyaya gelir. Ona önce Recai, bir rüyadan sonra da Niyazi ismini verirler. Gerçek adı Niyazi Birinci'dir. Bunca ablanın ardından gelen bir erkek olduğu için evde hep el üstünde tutulur.

Çocuk yaştaiken resme ilgi duyan Birinci, yine bu yaşlarda satranç oynar, hafızlığı ve musiki meşkini yarıda bırakır.

Babası Karadeniz'in o sahil kasabasında sevilen bir denizcidir, çok serttir. "Gözleri yeşildi ama korkup gözlerine bakamazdık." diyen yazar, babasına hayrandır.

Eğitim hayatının ilk yıllarını geçirdiği okulunda bulunan başöğretmeni, tüm hayatına etki eden bir insandır. Ondan da çok etkilenen Niyazi Birinci, çok zor bir çocukluk geçirir. Yoksulluğu sonuna kadar yaşar. Tek parti dönemine, darbelere, anayasa değişikliklerine şahit olur. Ülkenin çok zor dönemlerine şahit olduğu için kendi kuşağını "Darbe kuşağı, kayıp kuşak..." vs. şeklinde adlandırır. Çocukluk yıllarını dolu dolu geçiremeyen Niyazi Birinci'nin bilincinde bu dönem, çok karanlık ve sıkıntılı bir şekilde yer alır. 1960'da ortaokuldan mezun olduktan sonra öğrenimine devam etmez, gemicilik, balıkçılık, çay eksperliği gibi çeşitli işlerde çalışır. On sekiz yaşında evlenir.

Kendisiyle yapılan bir röportajda geçmişi hakkındaki soruya şöyle cevap verir: "Kim olduğuma gelince; başkalarına hadlerini bildirmek yerine, haddini bilmek için dünyaya gönderildiğine inanan gariban bir yazarım. Halkın sevgi ve teveccühünü bir ikram-ı İlâhî olarak görüyor, şükrediyorum.

Pazarlıyım (Rize'nin bir ilçesi) ama dünyaya geldiğim yeri ben seçmedim. Soyumu-sopumu ben seçmedim. Adımı-soyadımı ben seçmedim. Okuduğum okulları bile ben seçmedim. Bunlar kendi irademle olmadı. Kendi irademle olmayan şeylerden niçin bahsetmeliyim? Yazarın nerede doğduğu, nerelerde okuduğu, ne zaman evlendiği, halen evli olup olmadığı, çocuklarının sayısı kimi ilgilendirir? Bunların ne önemi var? Yazar, yaşadıklarıyla değil yaptıklarıyla, yazdıklarıyla, ürettikleriyle ve topluma katkısıyla değerlendirilmeli. Özgeçmişler beni fazla ilgilendirmiyor. Hem "Özgeçmiş" nedir ki? Özgeçmiş önemsiz bir ayrıntıdır." (<http://yavuzbahadiroglu.blogspot.com.tr>)

1967 yılında, ‘Fakirspor’ adıyla bir spor kulübü kuran Birinci, dönemin Fenerbahçe yöneticilerinden (Başkan Emin Cankurtaran) forma ister ve istediğini elde eder (Hasan Pulur bunu köşesinde yazar ve köy kulübünde futbol oynayan takımın fotoğrafını da basar).

1971’de İstanbul’da, Yeni Asya Gazetesi’nde çalışmaya başlar. Bir yıl süreyle hummalı bir şekilde çalışır. Bu koşturmaca arasında ailesine vakit ayıramayacağını bildiği için, onları İstanbul’a aldırılmaz, bekâr hayatı yaşar. Ancak bir yıl sonra ailesini İstanbul’a getirir. Fatih’te tuttuğu küçük zemin dairenin tüm eşyası bir minibüs yüküdür; üç somya, üç kilim, birkaç yatak, portatif basit bir masa, bir daktilo ve kitaplar...

Muhabirlik, araştırma-inceleme, röportaj ve fıkra yazarlığı yapan Birinci, aynı zamanda şiir yazar; gazete, dergi ve şirket yöneticisi olarak çalışır. Gazeteciliği muhabir ve röportajcı olarak sürdürürken, Niyazi Birinci adıyla çocuklara yönelik eserler üretir. Aralıksız on yıl süreyle Can Kardeş Çocuk Dergisi’ni çıkarıp yönetir. Onlarca çocuk romanı ve hikâyesi yayınlar. Aynı dönemde bir günlük gazetede Şeref Baysal ve Veysel Akpınar isimleriyle köşe yazıları yazar.

Asıl çıkışını tarihi romanlarıyla yapar. İlk romanı Sunguroğlu ve ardından yazdığı Buhara Yanıyor romanı ülkenin en çok satan romanlarından olur. Genelde Osmanlı’nın çeşitli dönemlerini ele alan otuzu aşkın roman yazar. Selçuk Kuleli imzasıyla da Şeyh Şamil Kartal Yuvası adlı bir roman kaleme almıştır.

Yavuz Bahadıroğlu, roman, çocuk kitapları, hikâye, araştırmalar, film yapılmış senaryolar ve fikri eserler olmak üzere yüzlerce çalışmaya imza atmıştır. Yurt içinde ve yurt dışında çeşitli konularda yüzlerce konferans vermiştir. İki kitabı Kültür Bakanlığı tarafından yayınlanan yazar, halen ulusal Moral FM radyosunda günlük yorumlarda bulunur, Yeni Akit gazetesinde köşe yazarlığını sürdürür, aylık kültürel aile dergilerinden biri olan Moral Dünyası dergisinde yazmaktadır. Her cumartesi akşamı Tv. Net’ de Mustafa Armağan’la birlikte “Derin Tarih” adlı bir program ve her pazartesi TRT Türk’te “Ne Oldu, Nasıl Oldu?” isimli başka bir program yapmaktadır. Aynı zamanda Millî Eğitim Bakanlığı Yayın Danışmanlığı görevini de sürdürür.

Yazar, çeşitli kurum ve kuruluşlardan ödüller almıştır. Köprübaşı adlı eseriyle 1979'da Türkiye Milli Eğitim Vakfı Roman Teşvik Ödülü; 1982'de Türkiye Yazarlar Birliği çocuk edebiyatı dalında, Yılın Yazarı Ödülü'nü alır. Birlik Vakfı tarafından 20 Kasım 2004'de "Tarihi Sevdiren Adam." unvanı verilir. Forbes Türkiye'ye göre 2011 yılının en çok kazanan yirmi yazarı arasındadır.

Bahadıroğlu, tarihi sevmekle kalmayıp bize hatırlatan nadir yazarlarımız arasındadır. Yazdığı tarihi romanlarıyla birçok gence tarihini öğretip sevdirmeye başarısını gösteren ender Türk romancılarından. Yazar, evli ve üç çocuk babasıdır. (wikipedia.org vd.; Bahadıroğlu, 2015; Erverdi, 1977: 447; İÜ, 2003: 162; Işık, 2007: 3832).

1.2. EDEBİ KİŞİLİĞİ

Yavuz Bahadıroğlu çok küçük yaşlardan itibaren edebiyatla hemhal olmuştur. Okuma yazmayı öğrendiğinden beri günlük tutar. Henüz ilkökul sıralarındayken duvar gazetesi çıkarmaya başlar. Bu gazetede dönemin sosyal olaylarına eleştirel bakış açısıyla yaklaşır. Bundan dolayı okul müdürü tarafından gazete çalışması yapması engellenir. Buna rağmen edebiyattan ve gazetecilikten vazgeçmez. Bir iş dönüşü, babası bir armağan getirir. Bu, Osmanlıca bir kitaptır: Tarih-i Nâima. Osmanlıcaya merakı ve tarihe seyahati bu kitapla başlar.

İlk hikâye çalışmasına başladığında ortaokul öğrencisidir. Okuduğu halk hikâyelerinden etkilenerek okul defterine Canip ile Gülnar ismini verdiği bir hikâye yazar. Sonraki zamanlarda yarım bıraktığı iki roman çalışması da olur.

Bediüzzaman Said Nursi Hazretleri'nin küçük bir risalesini kopya eder ve bir köylüsüyle (Haydar Abi) Isparta'da yaşayan Üstad'a gönderir. Bediüzzaman'dan kalemine dua alır: "Ya Erhamürrahimin... Bu nüshayı yazan Niyazi'nin kalemini kılıçlaştır, Cennetül Firdevs'te saadeti ebediyete mazhar eyle!" (Bahadıroğlu, 2015: 7-8).

Bu dua, üstünden geçen kısa bir zaman sonra tecelli eder. Köydeki metruk bir evi (Prof. Dr. Avni Morgül'ün baba evi) temizleyerek yıllarca 'sanat evi' gibi kullanırlar. Yazları o evde bir araya gelip yağlı boya ve sulu boya resimler yaparlar.

Yazarlar, okurlar ve tartışılar. Dama, satranç, su oyunları ve yüzme turnuvaları tertiplerler.

Yazar, yaşamının bir döneminde bin bir güçlkle çay fabrikasında işe girer, o dönemde evlidir. Bu arada yazmaya da devam etmektedir. Yeni Asya gazetesine haber ve röportaj gönderir. Çay üretimi ve işletmesiyle ilgili yazdığı eleştiri yazıları müdürün dikkatini çeker, uyarılır. Bu uyarıdan sonra kendisinin deyimiyle, Tarık bin Ziyad gibi gemileri yakar ve yazar olma pahasına işten ayrılır. Sonraki yıllarda, sekiz buçuk yıl şirket yöneticiliği yapar ama yazmaya olan aşkıdan dolayı zorla kabul ettiği bu görevini de zirvede bırakır.

Kendisiyle yapılan bir röportajda edebiyata ilgisini şu şekilde anlatır. “İlkokuldan eve dönerken bir çöp tenekesi kenarında Victor Hugo'nun Sefiller romanına ait birkaç sayfa buldum. O dönemlerde de her bulduğum şeyi okuma alışkanlığımdan dolayı, kenarlara saçılmış olan sayfalar, hemen dikkatimi çekti ve okumaya başladım. Fakat elimde birkaç sayfa metin vardı ve ben daha fazlasını okumak istiyordum. Bu sebepten dolayı kasabamızdaki tek kitapçıya giderek elimdeki sayfaları gösterdim ve kitabın tamamını bana vermesini istedim. Ancak kitapçı, bu kitabın bana göre olmadığını; istersem Monte Cristo Kontu'nu verebileceğini söyledi. Fakat ben, ısrarcı davrandım. O sırada kitapçıda bulunan ve daha sonra ortaokul yıllarımda benim Türkçe öğretmenim olan Ahmet Bey ile tanıştım. Ahmet Bey, kitabı kendisinin getireceğini söyleyerek beni bu ısrarcı tutumumdan dolayı tebrik etti. Daha sonra ertesi gün buluşmak üzere ayrıldık. Ertesi gün sabahın erken saatlerinde kitapçıya gidince Ahmet Bey'in beni beklediğini gördüm. Kitabı alır almaz kısa sürede okudum. Ardından da dünya klasiklerini okumakla devam ettim.” (Temur, 2009: 8).

Anlattıklarından hareketle, çok küçük yaştan itibaren Türk ve dünya klasiklerini okuduğunu ve bunların edebi kişiliğinin gelişmesinde faydalı olduğunu söyleyebiliriz.

Asıl yapmak istediği şey yazmaktır. Zaten, okuma-yazma öğrendiği günden beri bir şeyler yazar. Zaman içinde, yazdıklarını İstanbul gazetelerine göndermeye başlar. Nihayet köy evinin bir odasında, rahmetli Bekir Berk'in hediyesi olan kocaman bir daktilo ile ilk romanını yazar. Bu bir halk efsanesidir. Bitirdiğinde İstanbul'daki bir yayınevine gönderir ancak cevap bile alamaz.

Bu ilgisizlik onu yıldırılmaz. Belki de daha çok hırslandırır. 1971'in Haziran ayında baba ocağını bırakıp İstanbul yolunu tutar. Gazetede 'muhabir' olarak çalışmaya

başlar. Ama onunla yetinmez, balıkçılarla, kumcularla, çöpçülerle görüşür, fotoğraflarını çekip röportajlar yapar. Yaptığı birbirinden ilginç röportajlar, Babıali'nin ilgisini çeker. Niyazi Birinci yavaş yavaş tanınır.

Geç saatlerde eve gider, kitap okur, araştırır, yazar, sadece 3-4 saat uyur, buna rağmen zinde bir şekilde çalışır.

Bir gün, yazı işlerindeki arkadaşlarının ilginç taraflarını hicveden bir yazı yazar. Amacı sadece arkadaşlarını güldürmektir. Fakat hicviye, arkadaşlarının o kadar hoşuna gider ki alıp gazetenin imtiyaz sahibi Mehmet Kutlular'a götürürler. Ve Niyazi Birinci'nin önünde yeni bir alan açılır. O artık kısa politik dokundurmalar yazacaktır.

Ama gazetenin çok yerinde ismi geçtiği için, bu işi bir müstear isimle yapmalıdır. Şeref Baysal ismi böyle doğar. Arkasından Faruk Fırat, Veysel Akpınar, Bahadır Alp gibi müstear isimler gelir.

Başka bir gün gazetenin idare müdürü Ali Demirel, odasına girer. Anadolu gezisinden yeni dönmüştür. Anadolu insanının tarihe ve pehlivan hikâyelerine çok meraklı olduğunu anlattıktan sonra, "Sen pehlivan hikâyeleri yazamaz mısınız?" diye sorar. Oysa Birinci'nin kafasında tarihi romanlaştırmak vardır.

Vakit buldukça tarihi mekânları keşfe çıkar. Bir gün Söğüt'e gider, kafasındaki romanı olgunlaştırmak ister. Osmanlı Devleti'nin kurulduğu toprakları gezer. Devleti kuran fedakârların izini sürer. Mezarlarında dua eder. Bol bol da not alır. İlk romanı olan Sunguroğlu böyle doğar. Romanda Osman Gazi döneminden bir kesit de verilir. Sunguroğlu doğmuştur ve henüz yayınlanmadan okuyanlar tarafından çok beğenilmiştir. Sıra romanın gazetede tefrika edilmesindedir. Fakat bir problem vardır: Muhabirlikten köşe yazarlığına kadar hemen her alanda kalem oynatan Niyazi Birinci'nin yeni bir isim daha bulması gerekir. Ve bu isim, tarihi romana uygun bir isim olmalıdır. Gazetenin hukuk müşaviri Avukat Bekir Berk, bir isim teklif eder: Yavuz Serdaroğlu.

Niyazi Birinci, Yavuz Sultan Selim'i çok sevdiği için yeni adını beğenmiştir ama Serdaroğlu soyadına içi ısınmamıştır. Onun yerine Bahadıroğlu'nu ister. Böylece Yavuz Bahadıroğlu ismi doğmuş olur. Ardından da Sunguroğlu, adeta kapışılır. Arka arkaya baskılar yapar.

Artık ‘Yavuz Bahadıroğlu’ efsanesi başlamıştır. Ve art arda yazdığı romanlarıyla da artarak devam eder. (Bahadıroğlu, 2015:7-10; Erverdi,1977:447; İÜ,2003:162; Işık,2007:3832).

1.3.YAVUZ BAHADIROĞLU’NUN ESERLERİ

Anı

1. Anılarımdaki Türkiye (2015)

Araştırma- İnceleme

2. Babalar Eve Dönsün (2013)
3. Batı ve Biz (1977)
4. Beylikten Hükümdarlığa
Osmanlı Padişahları (2013)
5. Bu Gidiş Nereye (1996)
6. Cihan Sultanları (2011)
7. Çanakkale Kıyameti (2011)
8. Dindarların Para ve İktidarla
İmtihanı (2014)
9. Dünyamızda Neler Oluyor (1989)
10. Eşim, Çocuğum ve Ben (2005)
11. Harem (2010)
12. Hayata Dilekçe (2003)
13. Hayırsız Ada (1980)
14. İnancın Zaferi Çanakkale (2015)
15. Kayıtdışı Tarihimiz (2010)
16. Kirazlımescit Sokağı (2001)
17. Murat Hüdavendigâr: Hayatı-
Mefkuresi- Mücadelesi (1984)

18. Osman Gazi: Hayatı- Mefkuresi-
Mücadelesi (1985)

19. Osmanlı Demokrasısından
Türkiye Cumhuriyetine (2010)

20. Osmanlı Padişahları
Ansiklopedisi (1-2-3) (1986)

21. Osmanlı’da Şehzade Katli (2014)

22. Osmanlı’nın Büyüme Sırları (2012)

23. Osmanlı’nın Yazılmamış Tarihi (2013)

24. Resimli Osmanlı Tarihi (2007)

25. Saltanattan Cumhuriyete Yakın
Tarihimizin Sır Perdesi (2014)

26. şu Bizim Demokrasi (1995)

27. Tarihimizin Gizli Odaları (2012)

28. Tarihin Mayın Tarlası (2013)

29. Yakın Tarihimizin Sır Perdesi (2014)

30. Yakın Tarihin Kara Kutusu (2013)

31. Yıldırım Beyazıt: Hayatı-
Mefkûresi- Mücadelesi (1984)

Biyografi

32. Avukat Bekir Berk (1977)

33. Bediüzzaman Said Nursi (2006)

34. Mimar Sinan Mimarideki
Osmanlı Mührü (2014)

35. Selahaddin Eyyubi (2012)
 36. Son Süvari Yavuz Sultan Selim Han (2014)
 37. Yavuz Sultan Selim ve Kutsal Emanetler (2013)

Masal

38. Bici Bici Masallar (2015)
 39. Çocuk Masalları (1980)
 40. Çıtır Çıtır Masallar (2012)
 41. Gıdı Gıdı Masallar (2015)
 42. 40 Geceye 40 Masal (2008)
 43. Masal Masal Cuppala (2012)
 44. Masal Masal Hoppala (2012)

Okul Öncesi Kitapları

45. Adil Olan Kazanır (2012)
 46. Akıllı Kaplumbağa (2012)
 47. Akvaryum Güzeli (2012)
 48. Alaycı Balık (2012)
 49. Alican ve Ercan (2012)
 50. Altın Yataklar (1977)
 51. Birlikte Gülelim (1976)
 52. Büyücünün Çocukları (1980)
 53. Cık Cık Serçe (1978)
 54. Çamurdan Meyve Olur mu? (2008)
 55. Çizgili Zürafalar (2012)
 56. Çocuğun Ramazanı (1986)
 57. Dertli Alp Keçisi (2012)
 58. Dev Hayvanlar (1983)
 59. Düşünen Çocuk (1984)
 60. Fare İle Fil (2012)

61. Gak Gak (1977)
 62. Gizli Kameralar (2008)
 63. Her Şeyin Bir Ustası Vardır (2008)
 64. İki Kirazın Sohbeti (2008)
 65. İlk Okuma Serisi- Arpacı Kumrusu (2012)
 66. İlk Okuma Serisi- Cingöz ile Camgöz (2012)
 67. İlk Okuma Serisi- Çalışkan Mehmet (2012)
 68. İlk Okuma Serisi- Efenin Zavallı Midesi (2012)
 69. İlk Okuma Serisi- Kendini Beğenmeyen Ağaç (2012)
 70. İlk Okuma Serisi- Şifalı Elma (2012)
 71. İlk Okuma Serisi- Şirin Kedi (2012)
 72. İlk Okuma Serisi- Tavşancık ve Gökyüzü (2012)
 73. Kararlı Balıklar (2012)
 74. Kardeş Böcekler (2012)
 75. Karınca Birliği (2012)
 76. Karıncalar Savaşı (1984)
 77. Kaybolan Civev (1983)
 78. Kedi Olan Köpek (2012)
 79. Kınalı Kuzucuk (1983)
 80. Kır Gezisi (2008)
 81. Kötü Huylu Karga (2012)
 82. Kurnaz Tilki (2012)
 83. Küçük Çoban (2012)
 84. Küçük Kahraman (2012)
 85. Miyav Kedi (1979)
 86. Oruç Tuttum Sevinçten Uçtum (2012)
 87. Ördek Vakvaka (2012)
 88. Pamuk ile Kurnaz Fare (1978)

89. Rabbimi Tanıdım Mutlu Oldum (2012)
 90. Sabırsız Tavşan (2012)
 91. Saf Kuzucuk (2012)
 92. Saksıdaki Fabrikalar (2008)
 93. Şaşkın Leylek (1979)
 94. Tarih Dede Anlatıyor (1979)
 95. Tekir ile Joli (1973)
 96. Teşekkür Ederim Allah'ım (2014)
 97. Tintin Tavşan (1980)
 98. Tüy Kanat (1978)
 99. Uyanık Geyik (2012)
 100. Yaramaz Ayı Zirzop (2001)
 101. Yaramaz Piti (1973)
 102. Yavru Kuşlar (2012)
 103. Yavru Pelikan (2012)
 104. Zip Zap (1973)

Oyun

105. Piyesler (1981)

Öykü (Hikâye)

106. Aslan Yürekli Memiş (1973)
 107. Ateş Mehmet (1984)
 108. Bir Devrin Bittiği Yer
 Çanakkale (2014)
 109. Bizi Kimler Dinliyor (2008)
 110. Bizim Can (1988)
 111. Canavar Robot (1982)
 112. Canım Peygamberim (2010)
 113. Can'ın Hatıra Defteri (2008)
 114. Çalışkanlık İçeri, Tembellik
 Dışarı (2012)

115. Çevre Bize Emanet (2012)
 116. Çoban Kız (1980)
 117. Dayanışma En Büyük Güçtür (2012)
 118. Deniz Altı Ülkesi (1974)
 119. Doktor Olacağım (2008)
 120. Dürüst Ol ki Mutlu Olsun (2012)
 121. Elmas Nine (1979)
 122. Fedakâr Annem (2009)
 123. Ha Gayret, Başaracaksın (2012)
 124. Haram Yemenin Sonu (2009)
 125. Hayat Yardımlaşınca Güzel (2012)
 126. Hayata Dair Öyküler (2007)
 127. Hayata Dilekçe (2005)
 128. Hayatı Aşkla Yaşamak (2008)
 129. Heyecanlı Yolculuk (2008)
 130. İssiz Orman (1980)
 130. İki Kardeş (2009)
 131. Kim demiş Fedakârlık Zor
 Diye (2012)
 132. Köy Çocuğu (2002)
 133. Mahmut Dede'nin Terazisi (2008)
 134. Memleketim (2009)
 135. Sevgi Ne Güzel Şey (2012)
 136. Sular Altında Bir Ülke (2001)
 137. Sultanlar Sultanı (1973)
 138. Şehzade Murat (1978)
 139. Şehzade Selim (2015)
 140. Tarih Cesaretle Yazılır (2012)
 141. Tarihimizden Yaşanmış
 Öyküler (2005)
 142. Tuhaf Çocuk (1974)
 143. Ucuz Hikâyeler (1987)
 144. Ustura Zoruna (1978)
 145. Uzay Çocuğu (2015)

146. Üç Kaçak Yolcu (2002)
147. Üçüncü Basamak (1977)
148. Var mı Arkadaşlık Gibisi? (2012)
149. Varvara (1988)
150. Vatan İçin (1977)
151. Vatanımı Kim Sevmez ki! (2012)
152. Yetim Çocuk (2002)
153. Yetim Metin (2002)
154. Yürek Seferi (1999)
155. Zafer Yolu (1984)
156. Zengin Olan Dilenci (2009)
157. Zikir Fikir Şükür (2008)
158. Zirvedeki Ses (1981)
- Roman**
159. Ağalar Saltanatı (2007)
160. Baskın (1986)
161. Binatlı (1981)
162. Birinci Murat (1984)
163. Biz Osmanlıyız (2006)
164. Bizans Saraylarında (1974)
165. Boşlukta Yürümek (1979)
166. Buhara Yanıyor (1974)
167. Cem Sultan 1 (1986)
168. Cem Sultan 2 (1986)
169. Cengâver (2000)
170. Çaka Bey (1990)
171. Çelebi Mehmet (1986)
172. Dağlı (2001)
173. Dördüncü Murat (1983)
174. Elveda Buhara (1975)
175. Endülüs'e Veda (1981)
176. Fatih Sultan Mehmet (2014)
177. Fatih Sultan Mehmet 1453 (2013)
178. Fatih Sultan Mehmet ve İstanbul'un Fethi (2008)
179. Gemide İsyan (2008)
180. Gülü Arayan Adam (2002)
181. Kaçırılan Prenses (2015)
182. Kanuni Sultan Süleyman (1988)
183. Kara Şövalye (2001)
184. Kaybolan Elçiler (1986)
185. Kelepçe (1999)
186. Keşmekeş (1981)
187. Kırım Kan Ağlıyor (1976)
188. Köprübaşı (1979)
189. Malazgirt'te Bir Cuma Sabahı (1978)
190. Mavi Yıldız (2011)
191. Merhaba Söğüt (1984)
192. Mısır'a Doğru (1976)
193. Muhteşem Süleyman (2011)
194. Muhteşem Süleyman ve Hürrem Sultan (2014)
195. Niğbolu (1980)
196. Orhan Gazi (1987)
197. Osman Gazi (1985)
198. Sahipsiz Saltanat (1984)
199. Sel (1977)
200. Selahaddin Eyyubi (1989)
201. Sen Beni Sev (1991)
202. Sunguroğlu 1-2-3 (1982)
203. Sunguroğlu Baskın (1982)
204. Sunguroğlu Çalınan Hazine (1982)
205. Sunguroğlu Gemide İsyan (1982)
206. Sunguroğlu Kaçırılan Prenses (1982)
207. Sunguroğlu Kaybolan Elçiler (1982)
208. Şehzade Selim (1976)
209. Şirpençe (1976)

210. Topal Kasırğa
211. Turgut Alp (1989)
212. Tuzak (2005)
213. Yaşam Bir Avuç Gül Bir
Tutam Diken (2002)
214. Yavuz Sultan Selim (1989)
215. Yıldırım Bayezid (1984)
216. Yolbaşı (1985)
217. Zindanda Şahlanış (1997)

(Erverdi,1977:447; İÜ,2003:162; Işık, 2007:3832; www.edebiyatfakultesi.com).

İKİNCİ BÖLÜM

2. YAVUZ BAHADİROĞLU'NUN ÇOCUK HİKÂYELERİNİN İNCELENMESİ

Hikâye sanatı, temel karakteri itibariyle anlatıcı ile anlatılana dayanır. Anlatıcı, hikâyenin vazgeçilmez elemanı olmasına rağmen bir araç konumundadır. Hikâyelerdeki vakalar, hikâyeyi biçimlendirici serüvenlerdir. Vaka ise sözlük anlamı itibariyle, olup geçen şey demektir. Bu durumda vaka, yani olay hikâyenin vazgeçilmez unsurudur. Olaylar bazen okuyucuyu yanıltacak şekilde seyredebilir.

Bizim incelememize konu olan hikâyelerde ise beklenmeyen sonla çok fazla karşılaşmayız. Çünkü hikâyelerin hitap ettiği yaş aralığı daha çok 10-15 arasındadır. Bu yaş dönemi için kaleme alınmış olan çalışmalarda amaç, çocuğa bir takım değerler kazandırmaktır. Dolayısıyla olaylar yumağı arasında çocuklar boğulmaz. İç içe olayların yer aldığı çalışmalar, bu yaş grubunun seviyesinin üzerindedir. Ayrıca hikâye de genellikle bir olay üzerine kurgulanan yazı türüdür. İnceleme konumuz olan hikâyelerdeki olay örgüleri şu şekilde çıkarılmıştır:

2.1. BİZİM CAN

Can adında küçük bir çocuğun dünyası farklı başlıklar altında, Can'ın hatıra defterinden yararlanılarak kaleme alınmıştır. Hikâyelerde; Can'ın dünyası tanıtılır.

2.1.1. Evdekiler

Can ailesini tanıtır. Annesi, babası, kardeşi Cem ve babaannesi ile beraber yaşamaktadır. Babası, ailenin geçimini sağlamak için geç vakitlere kadar çalışmaktadır. Annesi; uysal, sevimli ve çok sessiz hareket eden bir kadındır. Ev işleriyle meşguldür. Babaannesi bilinçli bir kadındır. Can'ın yetişmesinde özel bir yere sahiptir.

2.1.2. Cennet Kuşu

Annesi Can'la oynar. Can, çok mutlu olmuştur. Derslerine çok çalışır ve teşekkür belgesi alır. Babası çok sevinmiştir. Can bu bölümde kendisini tarif eder. Önemli olanın, insanın ruh güzelliği olduğunu vurgular.

2.1.3. Güzel Evimiz

Can'ın evi, bahçe içerisinde şirin bir evdir. Dedesinden kalmıştır. Babası satmayı düşünür, babaanne razı olmaz. Çünkü dedesinin hatırasıdır. Bu bölümde, ayrı odalarda yatmanın çocuktaki sorumluluk duygusunu kuvvetlendirdiği ve çocuğa şahsiyet kazandırdığı üzerinde durulur.

2.1.4. Çipil Bülent

Bülent, Can'ın sınıf arkadaşıdır. Çok yaramaz bir çocuktur. Sürekli olarak arkadaşlarına zarar verir. Bir gün sınıfta Mustafa'nın altına iğne koyar. İğne çocuğun vücuduna girer. Çipil okuldan on beş gün uzaklaştırılır. Can ile babası hamallara rastlar. Onların zorlu hayatlarından etkilenirler. Babası Can'a; "Derslerine çok çalış, sırtında yük taşıyacağına kafanda bilgi taşı." diye nasihat eder. Can, Çipil'in de hayatın zorluklarına şahit olmasını ister. O zaman uslanacağını düşünür. Kendisi de Allah'ın izniyle ileride iyi bir mesleğe sahip olmak istemektedir.

2.1.5. Fakir Bilal

Bilal, fakir bir çocuktur. Babası limanda hamallık yapmaktadır. Masum ve sevimli bir yüzü vardır Bilal'in. Bir gün Bilal okula gelmez. Öğretmen, Bilal'in yağın yağmurdan ıslanmamaları için babasına, çuvalların üstünü örtmede yardım ettiğini ve kendilerinin yağmurdan dolayı fazlasıyla ıslandıklarını söyler.

2.1.6. Sınıf Bilal İçin Ağladı

Bilal, çok yorgun olmasına rağmen okula gelmek ister. Fakat giysileri ıslanmıştır. Giyecek başka giysisi de yoktur. Onun bu durumu arkadaşlarına çok dokunur. Can ile Mürsel onu görmek için evine giderler. Bilal'in hali içer acısıdır. Üstelik annesi de hastadır. Çocuklar annenin iyileşmesi için dualar ederler. Bilal Can'a hediye olarak; -verecek başka bir şeyi olmadığı için- şehit olmuş abisinin fotoğrafını verir. Bilal'in annesi duadan sonra iyileşişip ayağa kalkar. Duanın önemi vurgulanır.

2.1.7. Misafir Odası

Öğretmen derste misafir odaları hakkında konuşur. Çocukların misafir odalarında uzun süre bulunmalarının uygun olmadığını belirtir. Olumsuz konuşmalara şahit olabilecekleri üzerinde durur. Can eve geldiğinde kendilerinde misafir olduğunu görür. Misafirin oğlunu alarak kendi odasına götürür. Ona kitaplarını gösterir. ocuk, kitapların gerekli olduğuna inanmamaktadır. Daha sonra babası Can'a, kitapların hayat yolunun çizgileri olduğunu, bir çocuğun ailesinin nasıl olduğu, onun, kitaplara davranış şeklinden anlaşılabileceğini söyler. Kitaplarına iyi davranması konusunda onu tembihler. Can bundan sonra arkadaşlarıyla ayda bir kere toplantı yapmaya karar verir.

2.1.8. İlk Toplantımız

İlk toplantıyı yaparlar. Dilencilere para verip vermeme konusunu tartışırlar. İhtiyacı olup olmadığını saptayamayacakları için, hepsinin ihtiyacı olduğunu düşünüp yardım etmenin daha doğru olduğuna karar verirler. Can Bilal'in kendisine verdiği fotoğrafı büyültüp ereveletmiştir. Fotoğrafı tekrar arkadaşına hediye eder. Bilal çok duygulanır.

2.1.9. Ersin'in Ahlakı

Ersin; akıllı, uysal ve çok nazik bir çocuktur. Daha sonra değişir. Küstahlaşır, insanlara olan saygısını kaybeder. Öğretmen, ailesi hakkında araştırma yapar. Ersin'in babasının içki kullandığını, arkadaşlarını eve getirip içki içtiklerini, argo konuştuklarını

ve Ersin'in de onları dinlediğini tespit eder. Can, eve geldikten sonra öğrendiklerini babasına anlatır. Can'ın babası, içkinin her kötülüğün anası olduğunu söyler ve yaşanmış bir hikâye anlatır.

2.1.10. Babamın Hikâyesi

Can dünyaya gelmeden önce, Can'ın babasının çok iyi bir arkadaşı vardır. Adı Cihan olan bu arkadaşın iki çocuğu vardır. Cihan, kumar oynamaya başlar. Bu alışkanlıktan sonra ailesini ihmal eder. Bir süre sonrada içkiye de başlayan Cihan eve gelmez olur, geldiğinde de ailesini döver. Can'ın babası onu defalarca uyarır ama fayda vermez bir süre sonra da işinden kovulur. Ailesini evden kovar. Sonra bir içki sofrasında arkadaşını bıçaklayarak cezaevini boylar. Ceza evinde iken vefat eder.

2.1.11. Otobüste

Can ve ailesi otobüste giderken yolcunun biri sigara yakar. Diğer yolcular bu durumdan rahatsız olurlar. Biletçi adamı uyarır, ama o umursamaz. Tartışmaya yolcular da dâhil olmaya başlayınca Can'ın babası onları otobüsten indirir. Neden indiklerini öğrenmek isteyen çocuklara; kavganın gittikçe çirkinleşeceğini, olacakları görmemenin ve söylenecekleri duymamanın en iyisi olduğunu söyler. Çocuklarına, “Hayatınız boyunca hiçbir tartışmaya meydan vermeyin. Haksız olduğunuzu anlarsanız derhal özür dileyin. Haklı iseniz karşınızdakine uyup bağırmayın. Tartışmalarda sakın olan daima kazanır. Bir kavgayı elinizden gelirse yatıştırın. Hiçbir şey yapamazsanız kavga yerinden uzaklaşın.” diye nasihat eder.

2.1.12. Yemek Masasında

Akşam yemeğinde Can'ın küçük kardeşi parmağını burnuna götürür. Babası, sert bir bakışla ona bakar. Daha sonra, sofrada adabı diye bir şey olduğundan, sofrada iken burnun karıştırılmayacağından, lüzumsuz tartışmalar yapılamayacağından, tükürülemeyeceğinden parmakların ağza sokulamayacağından, yemeğin başında ve sonunda ellerin yıkanması gerektiğinden v.s. söz eder.

2.1.13. Dedikodu

Can okuldan geldikten sonra evde misafir olduğunu görür. Misafir yüzünden Can'ın annesi o gün hiçbir iş yapamaz. Gereksiz bir yığın söz dinlemek zorunda kalır. Babaanne dedikodunun kötülüğü üzerinde durur.

2.1.14. Okul Bahçesi

Okul bahçesi kocaman bir yerdir. Çocuklar orada oynarken Çipil Bülent, Bilal'e çelme takar ve onu düşürür. Çocuğun burnu kanar. Can olaya şahit olur ve öğretmene gördüklerini anlatır. Çipil Bülent, Bilal ve Can'ı tehdit eder. İki arkadaş birbirlerini ölünceye kadar koruyacaklarına ve birbirlerinden ayrılmayacaklarına söz verirler.

2.2. CANAVAR ROBOT

2.2.1. Öyle Bir Robot Yapacağım ki

Koşarak arkadaşlarının yanına gelen Davut, bir robot yaptığını söyler. Arkadaşları ona inanmaz ve onunla alay eder. Davut, robotun şemasını çizdiği kâğıdı cebinden çıkararak arkadaşlarına gösterir ancak onlar alay etmeye devam ederler. Davut bu duruma üzülür, sırtını dönüp gider.

Davut, okulunu yarıda bırakmış, bir elektrikçinin yanında işe girmiştir. Zaten okuldayken de tembel bir çocuktur. Arkadaşları biraz da bu durum sebebiyle ona inanmaz. Arkadaşlarının yanından uzaklaşan Davut'u sırf merakından bir arkadaşı takip eder. İki çocuk hiç konuşmadan dağlara doğru yol alırlar. Nihayet bir mağaranın önünde duran Davut, kendisiyle beraber gelen arkadaşını mağaranın içine davet eder. Mağara ampul ile aydınlatılmaktadır. Burası Davut'un laboratuvarıdır. Bu manzarayı gören arkadaşı, hayretler içerisinde kalır.

2.2.2. Rüya mı Gerçek mi?

Davut'un arkadaşı uzun bir süre etrafı inceler. Mağaranın içi elektronik aletlerle doludur. Daha da önemlisi, ortada tam da Davut'un sözünü ettiği gibi bir robot durmaktadır. Arkadaşının hayreti iyice artar. Demek ki Davut, doğru söylemiştir. Hemen robotu incelemeye başlayan arkadaşı, onun hareket edip etmediğini merak eder. Davut, cebinden robot için yaptığı kumandayı çıkarır ve arkadaşına gösterir. Daha sonra bazı düğmelere dokunarak robotu harekete geçirir. Robot, tıpkı bir insan gibi hareket etmektedir. Hareket ederek Davut'un arkadaşının yanına gelir. ocuk, mağaranın içinde nereye gitse robot onu takip etmektedir. Bir süre sonra robottan korkan ocuk Davut'tan yardım ister, robotu durdurmasını söyler, fakat Davut oralı olmaz. ocuk en sonunda bir köşeye sıkışır ve üzerine gelen robotu korku dolu gözlerle takip etmeye başlar.

2.2.3. Durdur şu Robotu

Davut, arkadaşını köşeye sıkışmış ve korkar durumda görünce robotu durdurur. Daha sonra arkadaşından mağara ve robottan kimseye söz etmeyeceğine dair söz alır. Arkadaşı da robotu kötü işlerde kullanmayacağına dair Davut'tan söz almak ister. Davut söz vermez sadece kafasını tamam anlamında sallar. Arkadaşı bu duruma şüpheyle yaklaşır.

2.2.4. Aylar Sonra

Aradan aylar geçer. Davut ve robotu arkadaşı tarafından unutulur. Fakat bir gün köyün çobanı korku içinde koşarak köye gelir ve teneke adamın koyununa saldırdığını, kendisini kovaladığını söyler. Çobana kimse inanmaz çünkü anlattıkları inanılır şeyler değildir. Davut'un arkadaşı, olanları anlatmayı düşünür fakat Davut'a söz vermiştir. Anlatmaktan vazgeçip Davut'la konuşmaya karar verir.

2.2.5. Bilim Kurban İster

Arkadaşı, Davut'la konuşup, köylüye zarar vermemesi konusunda onu ikna etmek için Davut'u aramaya çıkar. Onu bir ağacın tepesinde elma yerken bulur.

Köylüye zarar vermemesi için ona dil döker. Fakat Davut kinle doludur. Konuştukları esnada da robot Muhtar Emmi'nin üstüne yürümektedir. Davut, elinde kumanda ile robotu yönlendirmektedir. Arkadaşı ona karşı çıkınca da “Bilim, kurban ister.” cevabını verir. Arkadaşı, Davut'un şöhret olmak istediğini bildiği için ona bu açıdan yaklaşır. Onun tanınması için televizyonlara mektup yazacağına söz verir. Çünkü Davut, televizyona çıkmayı çok istemektedir. Davut, tam ikna olmuşken, köylülerin hızlıca üzerlerine doğru geldiklerini fark ederler.

2.2.6. Deli Gibi Üstümüze Geliyorlardı

Tüm köylü deli gibi üstlerine gelmektedir. Bunu gören Davut tekrar sinirlenir ve robotunu köylünün üstüne göndermeye karar verir. Arkadaşı tekrar onu sakinleştirmeye çalışır. Davut, kimsenin kendisini sevmediğini düşünmektedir. Babası dahi onu dinlemez ve hep dövmektedir. Dolayısıyla da herkese karşı kinle doludur.

2.2.7. Babam Köylüyü İknaya Çalıştı

Davut, robotunu durdurur. Köylü ise ona çok kızmıştır ve onu cezalandırmak istemektedirler. Ancak arkadaşısı ortaya atılır ve babasına hızlıca olan biteni anlatır. Babası, öfkeli kalabalığın önüne geçer ve Davut'u dinlemeleri gerektiğini söyler. Ama kalabalığı yatıştırmak mümkün görünmemektedir.

2.2.8. Muhtar Emmi Bana İnandı

Davut'un arkadaşısı, bu sefer Muhtar Emmi'ye durumu anlatır. Muhtar Emmi bir süre sonra ikna olur. Köylüyü toplayarak köyün yolunu tutarlar. Akşama doğru Davut ve arkadaşısı da köye döner. Televizyonlara mektuplar yazarlar. Davut artık iyi bir çocuk olmaya karar verir. Ailesiyle de arası artık daha iyidir. Mahallede herkesin yardımına koşar. Okuluna da tekrar başlar. Parmakla gösterilen bir çocuk olur.

2.3. ÇALIŞKANLIK İÇERİ TEMBELLİK DIŞARI

2.3.1. Bekçi, Komutan, Mühendis

Tarık, Ağrı'nın bir köyünde yaşamaktadır. Büyüyünce bekçi olmak istemektedir. Bir gün köylerine bir karakol komutanı ile iki jandarma askeri gelir. Komutanın emirler vermesinden etkilenen Tarık, büyüünce jandarma komutanı olmaya karar verir. Daha sonra köylerine bir mühendis gelir. Tarık, onun yaptıklarından çok etkilenir. Kesin kararını verir, büyüünce mühendis olacaktır. Bunun için yıllarca çok çalışır. Sonunda hayallerine kavuşur. Mühendis olmuştur. Köyüne yollar yaptırabilecektir. Bundan sonra, yola hasret her yere yollar yapacak, böylece herkesin duasını alacaktır.

2.3.2. Çırak

Cem, oto tamircisinin yanında çıraktır. Ustası; sinirli, huysuz bir insandır. Cem, burada çalışmak mecburiyetindedir. Babası olmadığı için, annesi ve kız kardeşine bakmak mecburiyetindedir. Bir gün eski öğretmeniyle karşılaşır. Parasız yatılılık ve bursluluk sınavı olduğunu öğrenir. Okumayı çok istemektedir. Çok düşünür ve sınava girmeye karar verir. Sınavı kazanır. Tamirhaneye gider ve ustasıyla vedalaşır. Okulunu başarıyla bitirir. İyi bir meslek edinir yıllar sonra yine tamirhaneye uğrar. Ustası hala çalışmaktadır. Cem'i görünce onunla gurur duyar.

2.3.3. Tatilin Son Günleri

Mahmut, altı kardeşten ikincisidir. Sıradan bir hayat yaşarlarken, babası vefat eder. Aile sarsılır. Okulu bırakmak mecburiyetinde olduğunu düşünen Mahmut, düşüncesini abisi Ahmet'e açar. Ahmet buna izin vermez. Tüm kardeşlerinin yükünü omuzlayacağını belirtir. Mahmut istemeyerek uzak bir yerde okula başlar. Kardeşlerini okutan Ahmet, zaman zaman kardeşleriyle bir araya geldiklerinde sevinçli gözlerle kardeşlerine bakar.

2.3.4. Görev Aşkı

Hasan, okulun yılsonu gösterisinde başrol oynayacaktır. Hazırdır, rolünü de çok güzel ezberlemiştir. Ancak, gösteri günü geldiğinde hastalanır. Fakat hasta olduğunu etrafındakilere fark ettirmemeye çalışır. Oyunu sonuna kadar oynamayı başarır ancak son sahneye geldiğinde artık hali kalmamıştır. Gözleri kararır ayakları dolanır ve en sonunda yere yığılır. Bütün salon ayağa fırlar, ailesi ve arkadaşları başına toplanır. Öğretmeni mikrofonu eline alır ve Hasta olmasına rağmen görevini yerine getiren Hasan'ı ve onu yetiştiren ailesini tebrik eder. Tüm salon dakikalarca gösteri ekibini alkışlar. Hasan, bu olayı on bir yaşın en mutlu olayı olarak, hayatı boyunca unutmaz.

2.3.5. Rüzgâr Ali

Ahmet Bey, yıllardır minibüs kullanarak ailesini geçindiren bir insandır. Minibüsünü çok sever ve onu özenle korur. Ancak hastalanan Ahmet Bey, minibüsüyle işe çıkamaz ancak onu oğluna vermeyi de istemez. Çünkü oğlu Ali, hız tutkunudur. Ahmet Bey, birkaç hafta sonra vefat eder. Ali minibüsü alır, rengini kızıla boyatır, önüne ve arkasına "Rüzgâr Ali" yazdırır. Mahallenin minibüsçüsü olur. Ancak, aşırı süratli bir şoför olduğu için kimse arabasına binmek istemez. Küçük çapta bir iki kaza yapar ama yine de akıllanmaz ve nihayetinde büyük bir kaza geçirip kendisini hastanede bulur. Bu kazadan sonra akli başına gelir. Artık babasına ve çevresindekilere hak verir. İyileşince de minibüsünü tamir ettirir. Artık yavaş kullanır, mahallenin sevgili şoförü olur.

2.3.6. Sevgide Sihir Var

Ahmet, kardeşi Hüseyin'den iki yaş büyüktür. Çok çalışkan olan kardeşler, susuz tarlalara bile su getirirler. Ancak babaları vefat ettikten sonra Hüseyin, sık sık kasabaya gider ve kötü arkadaşlar edinir. Durumu kötüye giden Hüseyin, miras hakkını ister. Ancak tarlada çalışmadığı için ürün azalır. Abisinin iyi tarlaları aldığını söyleyerek abisiyle kavga eder. Ertesi yıl tarlaları değiştirirler fakat sonuç aynıdır, tekrar değişirler ama sonuç değişmez. Ahmet, kardeşine toprağın sevgi ve ilgi istediğini söyler, ona dinletemez. Hüseyin'in kızı olur. Minik Elif'i kucağına alan Hüseyin, ona

karşı sorumlulukları olduğunu düşünür, akli başına gelmiştir artık çalışıp kızına karşı sorumluluklarını yerine getirir. Toprak da onun çabalarına cevap vererek bire bin vermeye başlar.

2.3.7. Toprağın Dirilişi

Selman, bitki örtüsünün iklimi etkilediğini öğrendiğinde on yaşındadır. Bu işe çok şaşırır. Kendi köyü de etrafı ormanla kaplı yemyeşil bir yerdir. Ancak köylü ağaçları kesip, tarla açmaya çalışmaktadır. Babasına öğrendiklerini anlatır ama kimseyi ağaçları kesmemeleri konusunda ikna edemez. Orman, kesilerek yok edilir. Bu durumu izlemekten başka bir şey yapamayan Selman, kendi kendine söz verir köyü için elinden geleni yapacaktır. Aradan yıllar geçer. Selman, okur ve ziraat mühendisi olur. Köyüne döndüğünde, her yeri kurak bulur. Köylü, yaptıklarına pişman olmuştur. Herkes Selman'a dert yanar. Selman, köylüyü tekrar ağaç dikmeye ikna eder. Hep beraber ağaçlar dikerler. Köy, tekrar gülümsemeye başlamıştır.

2.3.8. Sınıf Başkanı

Mehmet, okulunda “Demokrat Mehmet” olarak anılır çünkü sınıf başkanının seçim yapılarak seçilmesini savunur. Demokrasiye uygun bir şekilde yapılan seçimi, Mehmet kazanır. Neticede, demokratik bir ortamda demokrasinin gerekleri yerine getirilir ve öğrenciler bilinçlenir.

2.3.9. Toprak Kurbağası

Orhan, deniz kıyısında bir kasabada yaşar. Ancak diğer çocukların aksine o, yüzmeyi bilmez. Bundan dolayı da sürekli alay konusudur. Ona, “Toprak Kurbağası” ismi verilir. Bundan dolayı çok utanan Orhan, okuduğu bir kitaptaki kahramanın azmini örnek alarak, gizlice yüzme çalışmaları yapmaya başlar. Bir ayın sonunda yüzmeyi öğrenir. Herkesin yüzdüğü bir koya gider. Arkadaşları, onunla yine alay eder. Sonra, alay eden çocuklardan birisi boğulma tehlikesi atlatır. Orhan, hemen suya atlar ve çocuğu kurtarır. Herkes hayretler içerisinde kalır. Artık hiç kimse onunla alay etmez.

2.3.10. İssız Ada

Harun, gözlerini açtığında kendisini ıssız bir adada bulur. Bu duruma çok üzülür çünkü görünürde hiç insan yoktur. Sosyal hayatta insanlarla çok da iç içe olmayan Harun, adada iken insana hasret kalır ve hayatındaki herkesin kıymetini anlar. Hayatının geri kalanını bu ıssız adada geçireceği düşüncesi beynini kemirirken, arkadaşının sesiyle kendine gelir. Meğerse arkadaşı ile gittiği bir parkta uyuyakalmıştır. Gördüğü rüyayı anlatmaz ama bu rüya sayesinde hatalarını görmüştür. İşe, çevresini daha iyi tanıyarak başlayacak, kitaplar okuyup kendisini hayata hazırlayacaktır.

2.4. ÇEVRE BİZE EMANET

2.4.1. Güle Güle Garip

Furkan'ın amcası atmaca avcısıdır. Tuzaklar kurarak bu kuşları yakalar. Furkan, bir gün amcasının kurduğu tuzakların birindeki bir atmacayı kurtarır. Yaralı olan atmacayı iyileştirir. Onu çok sever ve ondan ayrılmak istemez. Ama göç zamanı yaklaştığı için kuşun göç etmesi gerekmektedir. Bu durumu kabullenir ve kuşu serbest bırakır. Göç eden kuşların arasına karışan kuşu üzüntüyle izler. Aynı zamanda kuşlardan bir dostu olduğu için de mutludur.

2.4.2. Osmancık

Osmancık'ın köyü çok güzeldir. Osmancık, köyde dolaşırken bir gün uluma sesi duyar. Sesi takip ettiğinde kapana yakalanmış bir kurt olduğunu görür. Kuzusuyla beraber kurdu kurtaran Osmancık, onunla dost olur. Kurt, sürüyü bekleyerek Osmancık'a yardımcı olur.

2.4.3. Dağlı Baba'nın Dostları

Dağlı Baba, dağda yaşayan, insanlarla çok fazla konuşmayan bir kişidir. İnsanlar, ondan biraz çekinirler. Dolayısıyla Ekrem de ondan çekinir. Babasıyla Ekrem bir gün ormana ağaç kesmeye gider. Ekrem'in babasını yılan ısırır. Kimsenin olmadığı bu ormanlık yerde Dağlı Baba, otlardan karışım hazırlar ve yaraya sürer. Ekrem, Dağlı Baba'yı yakından tanımış olur.

2.4.4. Çiçekler Gülüyor

Aydın ve Kadir komşudur. Her ikisinin de evi bahçe içerisindedir. Aydın ve babası bahçelerini çok sever, ona emek harcar. Kadir'in babası ise bahçesine hiç özen göstermez ayrıca Aydın'ın babasıyla alay eder. Bu nedenle onların bahçesi çok bakımsızken, Aydın'ın bahçesinde çeşit çeşit çiçekler gülümsemektedir. Bir süre sonra bahçenin durumundan rahatsız olan Kadir, Aydın ve babasının yanına gelerek bahçe bakımı hakkında bilgi edinir. Daha sonra Kadir'in bahçesini düzenlemeye başlarlar. Kadir'in babası önce onlarla alay eder fakat sonucu görünce o da onlara katılır.

2.4.5. Deli Fırat

Fırat nehri üzerine baraj yapılır. Mühendisler, köyün sular altında kalacağını köylüye haber verir. Köylünün bir kısmı göç eder. Abdullah ise Fırat'ın köyü boğacağına bir türlü inanamaz. Abdullah ve öğretmeni köyün içinde bulunduğu durumu konuşur. Öğretmen, köyün yok olacağını ama memleketin büyük bir enerjiye kavuşacağını evlerin ışıl ışıl elektrikle aydınlanacağını söyler. Abdullah en sonunda durumu kabullenir çünkü ne de olsa kalkınmanın da bir bedeli vardır.

2.4.6. Lapa Lapa Sevgisi

Zehra, karın yağdığını görünce çok sevinir. Aynı zamanda kar tatili de olmuştur. Ninesiyle kar hakkında konuşan Zehra, bahçeye çıkar. Akşama kadar karla oynar. Akşam yatağına yattığında rüyasında çeşitli hayvanları görür. Hayvanlar, kar yağdığında yiyecek bulamadıklarını söylerler ve hep bir ağızdan "Bizi de düşün."

derler. Zehra uyanır ve kar yağması için o kadar dua ettiğinden dolayı pişman olur. Bundan sonra artık güneşin bir an önce çıkması için dua edecektir.

2.4.7. Bir Kış Günü

Bahadır'ın, ismi Toro olan bir köpeği vardır. Köpeği, Bahadır'ın abisi hiç sevmez. Karın çok fazla yazdığı bir kış gününde, Bahadır ve abisi başka bir köye gitmek üzere yola çıkarlar. Ancak yolda çığ altında kalırlar. Toro, hemen aileye haber verir ve iki genç kurtarılır. O günden sonra ağabey ile Toro'nun arası çok iyi olur.

2.4.8. Sevimli Canavar

Burak, babası ve dedesiyle beraber, yüzmek amacıyla ormandaki ırmağa gider. Baba ve dede ırmağa girerken Burak, bir ağacın altına uzanır. Güneşin etkisiyle mayışan Burak, bir hışırtı duyar. Baktığında ise bir canavarın kendisinden yardım istediğini fark eder. Çok korktuğu için kendisini suya atar. Tam boğulmak üzereyken canavar, dişleriyle onu çeker ve kurtarır. Korkusu geçen Burak, canavarın ağızına batan kemik parçasını çekip çıkarır. Daha sonra dedesi ve babasının yanına gider. Onlara, olan biteni anlatır ama inanmazlar. Rüya gördüğünü düşünürler. Burak da “Acaba rüya mı gördüm.” diye düşünmekten kendisini alamaz.

2.4.9. Yumak Kedim

Sevgi'nin, Yumak isminde bir kedisi vardır. Ansızın ölen kedi Sevgi'nin çok üzülmeye sebep olur. Sevgi, içindeki acıyı hafifletmek amacıyla kedisine bir mektup yazmaya karar verir. Mektubunda duygularına yer veren Sevgi, rahatladığını hisseder ve mektubunun sonuna, yine Yumak ismini vereceği başka bir kedi edineceğini, böylece hem kedisinin isminin yaşayacağını, hem de başka bir kedinin yardımına koşmuş olacağını yazar.

2.4.10. Çiçekler De Sever

Elif'in ninesi çiçek yetiştirir. Onlarla sürekli sohbet eden nine Elif tarafından alay konusu olur. Bu duruma nine çok üzülür. Hatasını anlayan Elif de artık alay etmez ama çiçeklerle konuşmanın mantığını da bir türlü anlayamaz. Ninesi bir gün Elif'ten kendisi vefat ettiğinde çiçeklerine bakacağına dair söz ister. Elif, bu sözü verir. Nine bir hafta sonra vefat eder. Elif çok üzülür. Aynı zamanda çiçekler de üzüntülerinden sararıp solarlar. Bu duruma üzülen Elif işin uzmanlarına da danışır ama çiçeklerin hepsi nineye olan sevgilerinden, onun yokluğuna dayanamayıp ölür. Elif, böylece çiçeklerin de sevebileceğini öğrenmiş olur. İşe en başından koyulur ve sevgiyle büyüteceği yeni çiçekler yetiştirmeye başlar.

2.5. DAYANIŞMA EN BÜYÜK GÜÇTÜR

2.5.1. Benekli Balık

Metin'in köyüne fabrika kurulacaktır. Başta muhtar olmak üzere tüm köy, bu habere çok sevinmiştir. Çünkü köye bu sayede; yol, su, elektrik gelecektir. Metin bu habere nedense fazla sevinmez. Bir süre sonra fabrikanın temelleri atılır. İnşaatın pisliği köyün deresine boşaltılır. Bu nedenle köyün deresi bulanık akmaya başlar. Metin, bu durumu haber alınca hemen dereye koşar. Arkadaşı Benekli Balık'a seslenir. Ancak o, her zaman yaptığı gibi yüzeye çıkmaz. Metin, onun bu pislikten dolayı öldüğünü düşünür. Ortalığı birbirine katar. Fabrika çalışanları ve köy halkıyla yüz yüze kaldıkları olumsuz durumu görüşür ve sonunda netice alır. Ona hak verirler ve dere ile fabrika arasına duvar örerler. Böylece dere ve içindeki canlılar kurtulur. Benekli Balık ise, sular durulunca kafasını saklandığı yerden çıkarır.

2.5.2. Sarp Geçidi

Ali ve anne-babası karın çok yoğun olduğu bir günde yola çıkar. Karda ilerlemek çok güçtür ama onların en çok korktuğu yer, Sarp Geçidi'dir. Korktukları

başlarına gelir ve oraya geldiklerinde çığ düşer. Ali, çığın altında kalan babasını kurtarmak için can havliyle köyün yolunu tutar. Köye ulaşır derdini anlattıktan sonra düşüp bayılır. Kendisine geldiğinde annesi ona gülümsemektedir. Köylünün yardımıyla babası kurtulmuştur.

2.5.3. Deniz Kıyısında Piknik

Erol ve İclal kardeşler, aileleriyle birlikte deniz kıyısında pikniğe gider. Orada, Nazlı ve Yaşar isimli iki kardeşle tanışır. Bu iki kardeşin anne babası vefat etmiştir. Onlarla konuşur, dertlerine ortak olurlar. Aileleri için sürekli dua etmelerini bunun onlara hediye olacağını belirtirler. Güzel bir günün ardından Nazlı ve Yaşar mutlu bir şekilde oradan uzaklaşır.

2.5.4. Hayalet Gemi

Hilmi Kaptan, havanın çok güzel olması dolayısıyla tayfalarına denize açılma emri verir. Sahile geldiklerinde herkesin hayalet bir gemiden söz ettiğini işitirler. Söylentiye göre gemi sis arasında belirir, gemi ve tayfalarını yok eder. Bunların söylenti olduğunu düşünen Hilmi Kaptan, denize açılır fakat bir süre sonra söz konusu gemiyi onlar da görür. Gemiden kaçmayı başarırlar, hayalet gemiye ne olduğu ise sır olarak kalır. Gemi, bugün dahi Büyükada'da balıkçıların heyecanla anlatıp durdukları bir efsane olarak kalır.

2.5.5. Hayırsız Hayri

Hayri, kendini düşünen bencil bir çocuktur. Arkadaşları arasında sürekli sorun çıkarır. Onların yaptığı hiçbir şeye katılmadığı gibi, yapılanları bozmak için uğraşır. Evlerinin önündeki karı temizleyen arkadaşlarına yardım etmez. Kendi evinin önü karla kaplıdır. Koşarken ayağı kayar ve düşer. Yerden kalkamayan Hayri'ye arkadaşları ders vermek ister ve onun yardım çağrısına cevap vermezler. Hayri, hatalarının farkına varır ve o günden sonra daha iyi bir çocuk olmak için elinden geleni yapar.

2.5.6. Hep Beraber

Oktay, iri cüsseli bir çocuktur. Mahalledeki çocukları korkutarak etrafına toplar. O gün, mahallelerine yeni taşınan Osman hakkında konuşur. Onu döveceğini söyler. Ancak Osman ve ailesi yeni taşınmalarına rağmen herkesin sevgisini kazanmış bir ailedir. Çocuklar ilk defa o gün, Oktay'a karşı gelir ve Osman'ı savunur. Onların birlik olmaları karşısında hiçbir şey yapamayan Oktay, korkar ve oradan uzaklaşır. Çocuklar, kendilerine Osman'ı lider seçer ve o günden sonra hep iyilik yaparlar.

2.5.7. En Neşeli Bayram

Mustafa'nın anne ve babası trafik kazasında ölür. Kimsesiz kalan Mustafa; çöpten kağıt, tel, şişe v.s. toplayarak Ahmet Amca'ya götürür. Kazandığıyla da ancak karnını doyurur. Çok iyi bir çocuk olduğu için Ahmet Amca tarafından çok sevilir. Bayrama bir gün kala Mustafa çok üzülür. Ailesizlik onu üzmüştür. Ahmet Amca, Mustafa'yı karşısına alır ve oğlu olmasını ister. Buna çok sevinen Mustafa ve Ahmet Amca birbirine sarılarak mutluluk gözyaşı döker.

2.5.8. Fitre

Arife günü Fatih'in annesi giysileri yamamaktadır. Fatih ve kardeşinin bayramda giyeceği yeni giysileri yoktur. Bu durum onları çok üzer. Babaları olmadığı için çok zor şartlar altında yaşarlar. Hepsinin çok üzgün olduğu bir anda kapı çalar muhtar ve komşular gelmiştir. Aileye fitrelerini getiren komşular, onların büyük sevinç içerisinde, ihtiyaçları karşılanmış bir şekilde bayrama girmelerine vesile olur.

2.5.9. Arkadaş

Yılmaz'ın babası vefat etmiştir. Bu nedenle herkesin mutlu olduğu bir anda o, çok üzgündür. Bir ağaca yaslanmış otururken, yanına bir çocuk gelir. Çocuk oradaki okula yeni atanan matematik öğretmenin oğludur. Yılmaz'ın babasının öldüğünü ve okulu bıraktığını öğrenir. Onu teselli eder ve okula tekrar gelmesi için onu ikna eder.

Aynı sınıfta, hatta aynı sırada oturmaya karar verirler. Yılmaz, ikna olmuş ve psikolojik açıdan rahatlamıştır.

2.5.10. Kaçak

Bedri, bir kâbus görür. Kâbusunda kurt uluması, tabanca sesi ve kaçak vardır. Uyandığında ise sabaha kadar kâbusun etkisinden kurtulamaz. Ertesi gün kardeşiyle, koyunları otlatmaya götürür. Yanında bulunan köpeği ses çıkarmaya başlar. Derken bir kaçağa rastlarlar. Ayrıca silahı da vardır. Köpek, yaralı kaçağı rehin alır. Bedri ve kardeşi köylüye haber verir. Kaçağı yakalarlar ve onun aslında bir ajan olduğunu öğrenirler. Bedri'nin kâbusu gerçekleşmiştir.

2.6. DOKTOR OLACAĞIM

2.6.1. Felaket Haberi

Adil, tüm mahalleli tarafından sevilen, şirin bir çocuktur. Sekiz yaşına kadar gayet mutlu bir hayat sürmüştür. Bir gün, Korucu Hamdi'nin koşarak evlerine geldiğini görür. Adamın telaşından kötü bir haber getirdiğini sezinler. Korucu Hamdi, Adil'in annesine sessizce bir şeyler söyler. Annesinin gözlerinden yaşlar akar. Annesi, Adil'i yanına çağırarak babasının bir kaza geçirdiğini haber verir. Babası hastanededir. Anne oğul hastaneye gitmeye karar verir.

2.6.2. Kurtarın Onu

Korucu, Adil ve annesi kasabanın yolunu tutar. Yolda giderlerken Korucu'ya, babanın durumu hakkında sürekli sorular sorarlar. Doktor, babanın durumu için ümitsiz demiştir ancak Korucu bunu anne ve oğula söyleyemez.

2.6.3. Hastane

Hastaneye kavuşan Korucu, Adil ve annesi doğruca babanın yattığı odaya giderler. Adil babasına birkaç kez seslenir. Babası gözlerini yavaşça aralar, belli belirsiz bir şeyler söyler ve yüzündeki gülümseme ile vefat eder.

2.6.4. Acı Günler

İlk defa bir yakınıni kaybeden Adil, günlerce yemekten, içmekten kesilir, oyun oynamaz. Annesiyle tarlada çalışmaya başlar. Ama ne kadar uğraşsalar da babaları kadar iş yapamadıklarından gün geçtikçe yoksullaşırlar. Komşular da yardımını kesmiştir. Anne, olumsuz hayat şartlarından ve çok üzölmekten verem hastalığına yakalanır.

2.6.5. Annesine Bakacaktı

Adil'in annesinin iyi bir şekilde bakılması gerekmektedir. Bundan dolayı paraya ihtiyaçları vardır. Adil, Korucu'dan kendisine bir iş bulmasını ister. Korucu, önce küçük olduğu için itiraz eder, ama sonuçta ona bir iş bulur. Adil, bir eczacının yanında iş bulmuştur. Eczacının, annesi vefat eden oğluna bakacak, onunla oyunlar oynayacaktır. Çocuk Adil'i çok sever, ondan ayrıldığında ağlar. Eczacı Şeref Bey, Adil'in hikâyesini Korucu'dan dinlemiştir ve Adil'e annesiyle beraber kendi evlerinde kalmasını teklif eder.

2.6.6. Kasabalı Adil

Adil ve annesi kasabaya taşınır. Eczacı Şeref Bey, bir doktor getirerek kadını muayene ettirir. Kadının durumu çok kötüdür. Adil ve annesi, kasabada mutlu zamanlar geçirir. Hepsi beraber maddi sorun yaşamadan geçinmektedir. Eczacı Şeref Bey, Adil'e çok güzel kıyafetler alır.

2.6.7. Şeref Bey'in Başına Gelenler

Şeref Bey, merdivenin üst basamağından aşağıya düşer ve kafasını çarpar. Hemen hastaneye yetiştirilen Şeref Bey'in beyin kanaması geçirdiği anlaşılır. Şeref Bey de vefat eder. Adil ve annesi tekrar yıkılır. Vefat eden Şeref Bey'in akrabaları mirası almak için eve doluşur. Adil ve annesine kötü davranırlar. Adil ve annesi orada daha fazla kalamayacaklarını anlayarak, Şeref Bey'in oğlunu gözyaşları içerisinde bırakıp köylerinin yolunu tutarlar.

2.6.8. Yine Felaket

Anne ve oğul köye vardıklarında evlerinin de yıkılmış olduğunu görürler. Ne yapacaklarını bilmez bir halde oturup ağlarlar. Sonra annesi Adil'i, Korucu Hamdi'ye gönderir. Korucu Hamdi onları evinde ağırlar. Güç bela yeniden evlerini yapar.

2.6.9. Yeni Doktor

Adil ile annesinin köye dönmelerinin üstünden üç ay geçmiştir. Yoksulluktan dolayı tarlalarını da satmak mecburiyetinde kalmışlardır. Bir gün, kasabaya yeni ve çok iyi, Almanya'da eğitim almış bir doktorun, geldiğini öğrenirler. Anne o doktora götürülür. Doktor, annenin iyileşebileceğini ancak ilaçların Almanya'dan getirilmesi gerektiğini öğrenir. Adil, annesinin mutlaka iyileşmesini ister ama parası yoktur.

2.6.10. Satılık Çocuk

Adil, doktora gerekirse kendisini satacağını ama mutlaka para bulacağını söyler. Bunun karşısında çok etkilenen doktor, Adil'i kendisi satın alır ve sonra tekrar annesine hediye eder. İlaçların parasını kendisinin karşılayacağını belirtir. Anne hastaneye yatırılır.

2.6.11. Beklenen İlaç

Sonbaharın ılık bir gününde beklenen ilaç gelir ve anne hemen tedaviye alınır. Daha ilk haftada annenin durumu iyiye gitmeye başlamıştır. Anne bir süre sonra iyileşir. Doktor, yaşlı annesiyle yalnız yaşamaktadır ve Adil'i çok sevmektedir. Doktorun annesi Adil'i, doktorun, evlat edinmek istediğini Adil'in annesine söyler. Adil'i okutup doktor yapacaktır. Onun da maddi durumu iyi olmayanlara yardım etmesini istemektedir. Adil ve annesi bu teklifi memnuniyetle kabul eder artık sağlıklı ve mutlu bir hayat onları beklemektedir.

2.7. DÜRÜST OL Kİ MUTLU OLASIN

2.7.1. Cüzdandaki İmtihan

Kamil Bey, işini büyük titizlik ve dürüstlikle yapan bir muhasebecidir. İşine hile karıştırmadığı için işten çıkarılır. Bakmak mecburiyetinde olduğu eşi, iki çocuğu ve yaşlı bir annesi vardır. Onlara işten çıkarıldığını söyleyemez, her gün evden işe gidiyormuş gibi ayrılır ve iş arar. Fakat kısmetinde iş bulmak yoktur.

Bir gün yine iş aramak için dolaşırken yerde bir cüzdan bulur. Cüzdanda epeyce yüklü bir para ve çekler vardır. Maddi anlamda çok bunalmış olan Kamil Bey, bu duruma çok sevinir ve cüzdanı alarak evinin yolunu tutar. Cüzdanı yastığının altına koyarak uyur. Rüyasında; yastığının altındaki cüzdanın tuttuğunu, alevlerin evi sardığını görür. Eşinin ve çocuklarının yürek burkan çığlıklarının arasında annesinin, "Bizi yakma oğul!" diyen sesini işitir. Kan ter içinde uyanan Kamil Bey olan biten her şeyi eşine anlatır. Bu cüzdan olayının Allah'ın bir imtihanı olduğunu düşünürler.

Kamil Bey, ertesi gün cüzdanın sahibini arar. Cüzdan sahibi, büyük bir dokuma fabrikasının sahibidir, o da fabrikası için dürüst bir muhasebeci aramaktadır. Kamil Bey'e yanında çalışmasını teklif eder ve cüzdandaki nakit paraları da ona verir. Kamil Bey, sevinç ve şükürle evinin yolunu tutar.

2.7.2. Bozuk Bilgisayar

Hüseyin Bey; çocuklarıyla konuşan, gülüşen, oynayan bir baba değildir. İstanbul trafiğinde taksi şoförü olarak çalışan ve doğal olarak sinirleri çok yıpranan bir babadır. On dört yaşında olan Ahmet ve altı yaşındaki kardeşi Rana babalarından çok çekinirler. Bir gün babaları elinde büyük bir kutuyla eve gelir. Bu bir dizüstü bilgisayardır. Ahmet babasının bilgisayarı kendisine aldığını zannederek çok sevinir ancak babası ona kimsenin el sürmemesi gerektiğini belirtir. Ahmet bu duruma çok üzülür ve bilgisayara elini sürmez.

Birkaç hafta sonra bilgisayar bozulur. Hüseyin Bey, bunu öğrendiğinde çok sinirlenir ve bilgisayarı kaptığı gibi yere fırlatır. Bilgisayar paramparça olur. Daha sonra parmağını Ahmet'e doğru sallayarak "Bunu sen bozdun!" diye bağırır. Ahmet bilgisayara elini sürmemiştir, kendisinden emindir ancak kardeşi Rana'nın bozmuş olabileceğini düşünerek suçu üstüne alır. Babasına: "Evet ben bozdum. Mademki gözünde bir bilgisayar kadar değerim yok. Ne yapacaksan bana yap." der.

Beklemediği bu tepki karşısında çok şaşırır ve üzülen Hüseyin Bey hepsinden özür diler. Ailenin tüm fertleri birbirini affeder. Bilgisayarı bozan asıl kişi Ahmet'in annesidir. Kahkahalar arasında nasıl bozduğunu anlatır, tüm aile birbirine sarılır. Önemli olanın, ailedeki bireylerin mutluluğu ve birbirlerine olan güvenlerinin olduğunu kavrarlar.

2.7.3. Çocukluk Anıları

Memleketi Erzurum'u ziyarete giden Samet; on, on bir yaşlarındayken okuduğu okulunu görür ve çocukluk anılarından birini hatırlar. O zamanlarda; zengin bir ailenin tek kızı olan, oldukça da şımarık Ruhan adında bir arkadaşı vardır. Ruhan, Samet'in yakınlarında koştururken ayağı birbirine dolanır ve düşer ancak bunu gurur vesilesi yaparak kendisinin düştüğünü söylemeyip, Samet'in çelme takarak düşürdüğünü iddia eder. Samet, Müdür Bey'den azar işitir ve aynı şeylerin Ruhan'ın başına gelmesi için dua eder. Çok geçmeden Ruhan, içtiği musluk suyundan mikrop kapar. Haftalarca okula gelemeyen, Samet ettiği duadan dolayı pişman olur. Bu sefer de onun iyileşmesi için dua eder. Ruhan sınıfa gelir ve Samet'ten özür diler.

Bu anı, Samet'in yıllar sonra okul bahçesinde iken hatırladığı yüzlerce anıdan sadece birisidir. Çocuklukta acı ve tatlı anılar hep birlikte yaşanır ama sonra en acı hatıralarda bile tatlı bir taraf bulunur.

2.7.4. Küsbaba

Kemal, bir derginin kompozisyon yarışmasında birinciliği elde eder. Dedesi, onu kutlamak için Kemal'e mektup yazar. Mektubu okuyan Kemal, çok duygulanır ve dedesini özlediğini fark eder. Babasına dedesini görmek istediğini söyler ancak babası onu dinlemez. Çünkü Kemal'in babası dedesine küsmüştür. Kemal de kendi babasına küser ve ona Küsbaba adını verir. Bu isimden dolayı annesi Kemal'e kızar. Kemal, çocukların babalarına küsmemeleri gerektiğini söyler. Kemal, babasıyla üç gün konuşmaz. Üç günün sonunda babası Kemal'e; haklı olduğunu, çocukların babalarına küsmemeleri gerektiğini söyler. Ertesi gün, dedeyi ziyaret etmek amacıyla yola çıkmaya karar verirler. Kemal çok mutludur. Çünkü kararlılığı ve dürüstlüğüyle babasını ikna etmeyi başarmıştır.

2.7.5. Sakin Olamam

Süleyman, bisikletinin fren telini koparan Metin'e çok kızmıştır. Durumu; babasına, annesine ve ninesine anlatır. Üçünden de "Sakin ol." cevabını alır. Ama Süleyman sakın olamayacak kadar kızgındır Metin'e. Bir sabah erkenden kalkar ve Metin'in bisikletinin frenini gevşetir. Daha sonra olacakları izlemeye koyulur. Bir süre sonra bisikletiyle sokağa çıkan Metin, fren tutmadığı için kaza yapar. Kazayı ufak tefek sıyrıklarla atlatır. Bu duruma çok üzülen Süleyman, arkadaşını ziyaret ederek ondan özür diler. İki arkadaş, herkesin hata yapabileceğini söyleyerek birbirlerine moral verir ve birbirlerini affederler. Bu olayın sonunda Süleyman, büyüklerine hak verir ve onları dinlemediğine pişman olur. Çünkü büyüklerin tek amacı çocukları korumaktır.

2.7.6. Necdet'in Öğretmeni

Necdet, ayakkabısının altı delik olduğu için üşütmüştür. Babası işsiz olduğu için de maddi durumu kötüdür. Derste sık sık öksürür. Türkçe öğretmeni onun bilerek, dersi kaynatmak için öksürdüğünü düşünür ve bir daha öksürürse onu dersten çıkaracağını söyler. Necdet, kendisini ne kadar sıkarsa siksın dayanamaz ve yine öksürür. Öğretmeni onun rol yapmadığına inanır ve dersin sonunda Necdet'in içinde bulunduğu yaşam koşulları hakkında onunla konuşur. Öğretmenin girişimi sonucunda Necdet'in babası okulda hademe olarak işe başlar.

Türkiye'nin şartlarını konu alan bir proje ödevi hazırlayan Necdet, evleri olmadığı için sokakta yatanları, yiyecek bir dilim ekmeği zor bulanları, işsizliği, fakirliği, yokluğu ve aklına gelen her şeyi derste anlatır. Türkiye gelişip kalkındıkça bunların giderileceğini ve her şeyin düzeleceğini konuşmasının sonuna ekler. Arkadaşları arasında kendisine yer edinen Necdet, artık hayata farklı bakmaya başlar.

2.7.7. Yeni Bir Dost

Okulun son haftasında öğrenciler geziye katılır. Akıllı ve çalışkan olan Mustafa bir ağacın altında oturup etrafını incelerken onun tam zıddı karakterde olan Kenan ağaca takılan topu indirmek için yerden bir taş alarak ağaca fırlatır. Taş, Mustafa'nın kafasına isabet eder ve Mustafa'nın kafası birkaç gün sarılı kalır. Kenan, disiplin kuruluna verilir. Onun ceza almasını istemeyen Mustafa, arkadaşının bu işi kazayla yaptığını belirtir. Kenan da zaten düşünmeden attığı o taştan dolayı çok pişmandır. Hatasını anlamıştır. İki çocuk birbirinin elini sıkar ve dost olurlar.

2.7.8. Baba Torik

Kenan ile Mehmet balığa çıkmak için sözleşirler. Sahile doğru yürürken İbrahim arkalarından koşarak yetişir. Onların balığa çıktığını öğrenen İbrahim, geri adım atar. Çünkü İbrahim denizden çok korkmaktadır. Kenan ve Mehmet İbrahim'i kendileriyle beraber denize açılmak konusunda ikna ederler.

Üç arkadaş denizde balık tutmaya başlar. Kenan ve Mehmet balık tutarlar; İbrahim ise, oltalardaki balıkları kovaya yerleştirir. Deniz o gün bereketlidir. Epeyce balık yakalarlar. Ancak İbrahim, balıklara üzüldüğü için arkadaşlarının yakaladığı balıkları tekrar denize atar. Balıkların tekrar denize atıldığını fark eden Mehmet, İbrahim’le tartışır. O günden sonra İbrahim’in adı Baba Torik kalır. Balıkları çok sevdiği ve onlara acıdığı için arkadaşları İbrahim’e bu ismi vermiştir.

2.7.9. Kara Korsan

Kara Korsan, herkesin çok korktuğu korkunç görümlü bir kişidir. Üzerinde kuru kafa resmi olan bir şapkası, tek gözü ve tahta bacağı vardır. Ailesi öldüğü için aşçı yamağı olarak korsanlara katılan on üç yaşındaki Murat dışında herkes Kara Korsan’dan korkmaktadır. Murat ise onun aslında iyi bir insan olduğunu düşünmektedir.

Bir gün Murat, Kara Korsan’la konuşur ve onun içinde iyi duyguların uyanmasına vesile olur. Çünkü Murat, Kara Korsan’ın ölen oğluna çok benzemektedir. Artık korsanlık yapmamaya karar veren Kara Korsan, yük gemisinin kaptanı olarak çalışacağını tayfalarına bildirir. İsteyenin gidebileceğini, isteyen kalabileceğini ama artık korsanlık olmayacağını söyler. Kara Korsan artık insanları seven bir yük gemisi kaptanıdır ve Murat’ı da kaptan olarak yetiştirecektir.

2.7.10. İkimiz de Suçluyuz

Hayri; okula gitmeyen, okuma yazma bilmeyen bir koyun çobanıdır. Okuma yazma öğrenmeyi çok istemektedir. Kasabaya indiğinde okuma yazma bilmediği için her işinde çok zorlanmaktadır. Babasından kendisine okuma yazma öğretmesini ister ancak babası bunu kabul etmez. Hayri, babasına ders vermek ister. O gün koyunları otlatırken kurdun bir koyunu kapmasına müsaade eder. Eve geldiğinde ise babası kendisine çok kızar. Hayri, “Hepimiz sürümüzden sorumluyuz. Ben koyunlardan, sen ise bizden.” der. Babası mesajı almıştır. Hayri’ye okuma yazma öğretmek için kolları sıvar. Hayri, artık durup dinlenmeden öğrenir. Bir koyun kaybetmiştir ama derdini de babasına anlatmıştır.

2.8. FEDAKÂR ANNEM

2.8.1. Fedakâr Annem

Aynur'un babası iki yıl kadar önce Almanya'ya çalışmaya gider. Aynur babasından ağlayan bebek ister. Babası gittikten sonra ne mektup yazar, ne de para gönderir. Annesi her sabah komşulara gider, kirli çamaşırları toplar getirir, yıkar böylece kazancıyla geçinmeye çalışırlar.

Bir gün; annesiyle Aynur hastalanır, yatağa düşerler. Aynur'un canı portakal istemiştir. Annesi çamaşır toplayarak yıkamak ve o parayla portakal almak için güçlkle ayağa kalkar. Komşulara büyük zorlukla gider, çamaşır bulamaz ama bir komşu ona birkaç portakal verir. Sonra bir doktor getirir, ilaçlarını alır. Hastalar iyileşirler. Aradan bir yıl geçtikten sonra bir gün Aynur'un babası çıkagelir. Onlardan af diler. Artık güzel bir hayat onları beklemektedir. Hikâyede; annelerin fedakârlığı üzerinde durulur.

2.8.2. Anne Sözü

Sermet evin tek çocuğudur. Oldukça yaramazdır. Anne babasını hiç dinlemez, onları üzmemekten mutluluk duyar. Bir gün caddeden geçerken annesinin elini bırakır. Koşarken kendisine araba çarpar. Gözlerini hastanede açar. Annesi onu kurtarmak için kan verir. Sermet yaramazlıklarından dolayı çok pişmandır. Hastaneden çıktıktan sonra eski yaramazlıklarını bırakır. Uysal, anlayışlı bir çocuk olur. Hikâyede; büyük sözü dinlemenin, çocukları birçok olumsuzluktan koruyacağı mesajı verilir.

2.8.3. Canım Anneciğim

İlyas'ın annesi ve babası Almanya'da çalışır. İlyas dayısıyla kalır. Özellikle annesini çok özlemektedir. Anneler günü yaklaşmakta, arkadaşları annelerine aldıkları hediyelerden söz etmekte, İlyas'ın özlemi iyice artmaktadır. Sınıfta öğretmen, çocuklara annelerine aldıkları hediyelerin neler olduğunu sorar. Hepsi sırayla söylerler. Sıra sınıfın en uslu, en çalışkan öğrencisi Rahmi'ye gelir. O, annesinin vefat ettiğini söyler. Herkes çok duygulanır. İlyas, onun durumunun kendisinininkinden daha kötü olduğunu

düşünür. Rahmi ve İlyas çok iyi arkadaş olurlar ve birbirlerine destek olurlar. Hikâyede; kötünün kötüsü olabileceğine örnek vardır.

2.8.4. Otobüs Yolculuğu

Said, babaannesiyle İstanbul'dan Bursa'ya gider. Daha sonra annesiyle babası da sürpriz yapmak için onun yanına giderler. Tekrar evlerine dönmek için otobüse binerler. Şoför sarhoştur. Said'in babası şoförü uyarır. Şoför bunlara kızar, otobüsten inerler. Bir taksiye binip yola çıkarlar. Bir süre gittikten sonra bir kazaya rastlarlar. İndikleri otobüs kaza yapmış, dokuz kişi ölmüştür. Hikâyede; tedbirin gerekli olduğu ve sarhoş şoförün kazaya sebep olabileceği üzerinde durulur.

2.8.5. Sultanlar Sultanı

Güneşli bir günde Murat ve Erol yüzmek için bir göle girerler. İkinin de başı döner ve sudan çıkarlar. Kıyıya uzanırlar. Gözleri kapanır. Uyandıklarında karşılarında koca bir şehir görürler. Şehrin tam ortasında çok güzel ve çok büyük bir saray vardır. Etrafta bir sürü yiyecek vardır. Erol, hemen bunlardan yemeye başlar. Murat, Erol'a karşı çıkar. Bu koca şehri ve bunca yiyecekleri yapan biri olmalı diye düşünmektedir. Onu tanımasını gerektiğini ve eğer bunları yapan onlara bir görev verecekse, bu görevi yerine getirmeleri gerektiğini belirtir. Erol ona karşı çıkar, keyiflerine bakmaları gerektiğini vurgular.

Bir süre sonra kendi dillerini konuşan bir ses duyarlar. Bu ses dünyanın bir sahibi olduğunu, onlara türlü türlü yiyecekler verdiğini, yeraltında madenler yarattığını, nehirler akıttığını söyler. Murat, onun kim olduğunu sorar. Ses, onun Sultanlar Sultanı olduğunu söyler. Murat emir ve yasaklara uyar, Erol gönlünce yaşar.

Bir gün silahlı birkaç kişi gelip onları götürür. Bir odaya koyarlar. İçeriye uzun boylu bir subay gelir, elinde kalın defterler vardır. İki arkadaşın neler yaptığını defterleri açarak okur. Murat, emirlere uymuş ve o sarayda yaşamaya hak kazanmıştır. Erol ise bir zindana kapatılır. Erol, yaptıklarına çok pişman olmuştur. Ama artık iş isten geçmiştir. Cezasını çekmesi gerekmektedir. Sultanlar Sultanı isterse onu bağışlayacaktır.

Hikâyede; hiçbir şeyin kendiliğinden var olamayacağı, her şeyin bir sahibinin bulunduğu, ödül ve cezanın varlığı, verilen her nimetin bir bedeli olduğu, insanların mutlaka yaptıklarının bedelini ödeyecekleri veya mükâfatlandırılacakları mesajı verilir.

2.8.6. Tembel Ali

Ali, çok tembel bir çocuktur. Bir ağacın altında yatarken önünden bir ihtiyar geçer. İhtiyar Ali'nin önünde yere düşer Ali hiçbir şey yapmaz. İhtiyar bu duruma içerler ve “Boşuna savaştığımız.” diye söylenir. Ali, dedenin gazi olduğunu öğrenince çok pişman olur ve özür diler. Onun koluna girer beraber yürürler. Dede, ona savaş hatıralarını anlatır. Ali, ilk defa tembelliğini yenmenin ve bir işe yaramanın mutluluğu içindedir. Dede ona arkadaş olabileceklerini söyler. Ali, insanlara yardım etmenin tadına varmıştır. O günden sonra da tembelliği bırakıp çalışkan ve yardımsever olur.

Hikâyede; tembelliğin çok kötü olduğu, tembellikten dolayı arkadaşsız kalılabileceği, insanlara yardım etmenin güzelliği anlatılır. Çalışkanlık ve yardımseverlik yüceltilir.

2.9. HA GAYRET BAŞARACAKSIN!

2.9.1. Büyük Sır

Faruk Öğretmen, o gün sınıfa tuhaf bir şekilde gelir. Öğrenciler, öğretmenlerindeki tuhaflığın farkına varırlar ve aralarında konuşmaya başlarlar. Her zaman gözlerinin içi gülen öğretmen, o gün kederli görünmektedir. Faruk Öğretmen, yutkunarak, tayininin çıktığını öğrencilerine söyler. Öğrenciler, öğretmenlerinin gideceği düşüncesini kabullenemezler ve bir şeyler yapmaya karar verirler.

Erkan'ın başkanlığında toplanan öğrenciler; Milli Eğitim Müdürlüğü'ne mail atarlar, bakanlığa faks çekerler ve internet sitesi açarlar. Amaçları, öğretmenlerini tekrar kazanmaktır. Neticede herkesin ilgisini çekmeyi başarırlar. Bir haftanın sonunda atama emri geri alınır. Öğretmen, sınıfa heyecanla girer ve tayinin durdurulduğu müjdesini

verir. Çocuklar, mezun olana kadar aynı öğretmenle devam edecektir. Herkes çok mutludur.

2.9.2. İkimiz Bir Gemide

Ekrem ve Numan çok iyi iki arkadaştır. Ama huyları birbirine pek fazla benzemez. Hayalleri ortaktır, ikisi de denizci olmak ister. Bu hayallerini gerçekleştirebilmeleri için okullarını bitirip, denizcilik eğitimi veren bir liseyi kazanmaları gerekmektedir. Ancak Ekrem ders çalışmaktan hiç hoşlanmaz. Ona göre iyi bir denizci olmak için eğitim almaya gerek yoktur. Numan ise bu işin okulunu okumak için gayret eder. İki arkadaş birbirinden ayrı düşer fakat mektuplaşmaya devam ederler. Bir süre sonra irtibatları kopar.

Yıllar sonra Numan, Yüksek Denizcilik Okulu'nu bitirir, süvari olur. Ekrem ve Numan, aynı gemide çalışmaya başlarlar. Numan, Ekrem'in amiridir. Ekrem, Numan'ı tanımıştır ama kendisini tanıtmaya çekinir. Numan bir süre sonra Ekrem'i tanır. Ekrem çok çökmüştür. İki arkadaş konuşur. Ekrem hep çekingen davranır. Okumadığı için çok pişmandır. Numan, o günden sonra arkadaşını gemide koruyup kollar. Ancak Ekrem, yine de huzursuzdur. Okumamanın acısını sürekli içinde taşır ve bir gün gemiden ayrılır. İki arkadaş o günden sonra bir daha görüşmez. Numan ne zaman okulların açılacağını duysa, Ekrem'i hatırlar ve iyi olması için dua eder.

2.9.3. Mırmır Dede

Furkan'ın kedisi Tekir, hastalanır. Annesi, Mırmır dedeye götürmesini ister. Furkan, kedisini alarak Mırmır Dede'ye götürür. Mırmır Dede, Furkan'a dua etmesini, her şeyi Allah'tan beklemesini söyler. Dede, yaptığı karışımla kedinin iyileşmesini sağlar. O günden sonra Mırmır Dede ve Furkan, çok iyi dost olurlar. Furkan, tarih dersinden kalmıştır ve bu dersi pek sevmez. Sıkıntısını Mırmır Dede ile paylaşır, dede Furkan'a tarihte olan bir olayı hikâye üslubuyla anlatır. Furkan bu hikâyeyi çok beğenir. Dede, tarihin tamamen bu tarz hikâyelerden oluştuğunu söyler. Furkan'ın o günden sonra bu derse bakışı değişir. Tarih dersinden geçer.

2.9.4. Okula Gitmek Lazım

Uğur'un babası, bir kaptandır. Okulunu okumadan kaptan olmuştur. Uğur, yazları babasının gemisinde çalışır. Aslında o, okula gitmek istemez. Okulu bir an evvel bırakmak ve gemiciliğe başlamak ister. Böylece, arkadaşları okulu bitirene kadar kendisi kaptanlığa yükselecektir. Fikrini babasıyla paylaşır. Babası, oğlunu okula yönlendirmeye çalışır ama Uğur, okumamaya karar vermiştir. Babasının yanında denizcilik yapmak ister. Babası daha fazla ısrar etmez. Uğur denizciliğe başlar. Babası, yanında çalışanları oğluna özel muamele yapmamaları konusunda uyarır. Uğur için bu iş, tahmin ettiği kadar zordur. Dört yıl gibi gelen dört yorucu gün geçirir, pişman olmaya başlar. Gemide geçirdiği beşinci günde şiddetli bir fırtına çıkar. Uğur, çok zor dakikalar geçirir. Denize düşmek üzereyken basının yardımıyla kurtulur. Bu olaydan sonra okuluna dönmeye karar verir. Bundan sonraki okul hayatında puanının hep yüksek olmasına dikkat eder.

2.9.5. Okuma Sevdası

Hüseyin, okulun bahçesinde her gün gördüğü adamın kim olduğunu merak eder. Bir gün bu adama selam verir. Buralarda ne aradığını sorar. Adam, çocukluğunu aradığını belirtir. Hüseyin, çok şaşırır. Adam, uzun yıllar önce bu okulda, hatta Hüseyin'in sınıfında okuduğunu fakat bir kaza geçirdiğini, bu nedenle okulu bırakmak mecburiyetinde kaldığını ama okuma aşkının içinde hiç bitmediğini anlatır. Adamlar arkadaş olan Hüseyin, onunla sürekli görüşmeye başlar. Adam, okumamasına rağmen çok bilgilidir. Hüseyin'e okuma eyleminin sadece okulda olamayacağını, okula gitmeden de insanların kendilerini okumaya verebileceklerini söyler. Hüseyin, bu görüşü kendisine de kabul ettiren bu arkadaşından ve onun arkadaşlığından çok memnundur.

2.9.6. Sadık Dede'nin Gizli Hazinesi

Sadık Dede, Ali'nin yaşadığı kasabada yaşayan, tarihi, ahşap bir konağa sahip olan, yaşlı bir insandır. Birçok kitabı olduğu söylenir. Ali ve babası bir gün Sadık Dede'yi ziyarete gider. Gördüğü kitapların çokluğu karşısında şaşıran Ali, Sadık

Dede'den kitap alıp okumaya başlar. Bir gün ahşap konağı gezen Ali, evde sandıklar görür. İçerisinde yine kitap olduğunu görünce şaşkınlığı artar. Kitapların en büyük hazine olduğunu anlar ve Sadık Dede'yi tanıdığı için çok mutlu olur.

2.9.7. Son Gün Son Saat

Arif Öğretmen, beş yıl okuttuğu öğrencileriyle son bir dersten sonra ayrılmak durumundadır. Bir daha tüm öğrencilerini bir arada hiçbir zaman göremeyeceği için çok üzülmüştür. Öğretmenler odasında dışarıda oynayan öğrencilerini izlemektedir. Beş yıl boyunca yaşadıklarını, öğrencilerin okuldaki ilk günlerini vs. düşünmektedir. Nihayetinde son ders zili çalar. Arif Öğretmen mesleğinin son dersine girer. Bu ders aynı zamanda emekli olmadan önceki son dersidir. Otuz iki yıllık çalışma hayatı son bulacaktır.

Arif Öğretmenin çok üzgün olduğunu fark eden Ayşe, tüm arkadaşları adına öğretmenlerini çok sevdiklerini belirten bir konuşma yapar. Öğrencilerin böyle mantıklı ve olgun davranması Arif Öğretmenin çok hoşuna gider. Öğretmenin hüznü dağılır ve yüzüne bir gülümseme gelir. Öğretmen ve öğrenciler, son ders boyunca sohbet ederler. Arif Öğretmen, yetiştirdiği öğrencileriyle gurur duyar. Hepsinin ileride çok iyi yerlere geleceğinden emindir.

2.9.8. Şerbetçi Dede

Şerbetçi Dede, geçimini şerbet satarak sağlayan oldukça yaşlı birisidir. Ama o diğer satıcıların aksine satış yaparken bangır bangır bağırılmaz. Bu durum Hasan'ın dikkatini çeker ve Hasan, Şerbetçi Dede'ye neden bağırmadığını sorar. Dede, Hasan'a, Fatih Sultan Mehmet'le İstanbul esnafı arasında geçen tarihi diyalogu anlatır. Hasan'la Dede arkadaş olur. Dede, Hasan'a tarihimizde olmuş olaylardan anlatır. Anlatılanlar, tarihi sevmediğini düşünen Hasan'ın çok hoşuna gider. Dede, Hasan'a tarihimizi öğrenmemizin gerekliliği hakkında nasihatlerde bulunur.

2.9.9. Toprağın Çocuğu

Mehmet, her zaman kendisini toprağa çok yakın hisseden bir çocuktur. Toprakla haşır neşir olmaktan büyük bir zevk duyar. Aynı zamanda okumayı da seven Mehmet, kasabada bir yurttta kalarak okumaktadır. Tüm çabası; bir an önce liseyi bitirmek ve iyi bir üniversiteyi kazanarak elinde diplomasıyla köyüne gidip, ailesini sevindirmektir.

2.9.10. Yörük Ali'nin Atı

Ali, Yörük çadırında doğmuş ve büyümüş bir çocuktur. On iki yaşına geldiği gün, babası ona bir at hediye eder. Atına, Şimşek adını koyan Ali, kısa zamanda atına bağlanır. Yerleşik hayatı hiç cazip bulmayan Ali, atıyla mutlu günler geçirmektedir. Tek isteği ise okuma yazma öğrenmektir. Kabilenin en bilgisi Himmet Amca'dır. O, okumayı askerde öğrenmiştir. Bir gün otağa kravatlı birkaç adam gelir. Himmet Amca ile görüşürler. Devlet tarafından gönderilen yetkililer, onların köy hayatına geçmeleri yönünde telkinlerde bulunur.

Kabilenin ileri gelenleri toplanır ve yerleşik hayata geçmeye karar verir. Ali, bu durumdan hoşnut olmaz. Köyde canları sıkılır. Şimşek, bir gece yarısı köyden dağlara doğru kaçar. Bir haftanın sonunda atı aramaya çıkan Ali, onu yaralı bir şekilde bulur. Himmet Amca, atı iyileştirir. Ali, atına duygu dolu bir konuşma yapar. Okuması için, yerleşik hayatın gerekli olduğu telkinlerinde bulunur. Ali, veteriner olmayı istemektedir. Atını, bundan sonra sık sık kırlara çıkaracağını belirtir. Yapılan müdahalelerden sonra at, kendine gelip ayağa kalkar.

2.10. HARAM YEMENİN SONU

2.10.1. Haram Yemenin Sonu

Karabayır Köyü'nde Yengeç Kemal adında biri yaşar. Köylü onu iyi birisi olarak tanır ama o iyi bir insan değildir. Bir gün Sülü Dayı'nın danası hastalanır. İyileştirmesi için Yengeç Kemal'e haber verir. Yengeç Kemal dananın çok hasta olduğu, kesilse de etinin yenemeyeceği, kesilerek bir yere gömülmesi gerektiği konusunda sahibini ikna eder. Danayı keserek gömme işini üstüne alır.

Gerçekte ise dananın bir şeyi yoktur. Yengeç Kemal danayı sahibinden alarak keser etini eve taşır. Karısına eti pişirmesini söyler. Karısı durumu bilmemektedir. Eti pişirir ailece ziyafet çekerler. İlerleyen saatlerde Yengeç Kemal'in oğlu hastalanır. Can acısıyla kıvrınmaktadır. Yengeç koşarak Sülü Dayı'ya gider. Sülü Dayı bir iğne alarak eve gelir. İğneyi çocuğa yaparlar, çocuk iyileşir.

Yengeç Kemal yaptıklarından çok pişmandır. Sülü Dayı'nın ayaklarına kapanıp af diler. Dananın parasını sahibine verir. İlerleyen zamanlarda karşılaştığı herkese; "Haramın sonu yok arkadaş, gün olur harman olur, insanın burnundan fitil fitil gelir." diye nasihat çeker. Hikâyede; haram olanın bir şekilde bizlere zarar vereceği üzerinde durulmuştur.

2.10.2. Bizim Şükrü

Şükrü kendisini çok över. Anlattıklarının çoğu da yalandır. Arkadaşları bu duruma kızmaktadır. Ona ders vermek isterler. Çok iyi yüzdüğünü söyleyen Şükrü'yü nehre götürürler, zorla suya sokarlar. Şükrü boğulma tehlikesi geçirir. Bu olaydan sonra artık yalan söylememeye, gereksiz yere kendini övmemeye karar verir. Kimseyi küçük görmemesi gerektiğini öğrenmiştir. Hikâyede; yalan söylemenin ve kendini övmenin olumsuz durumlara yol açacağı üzerinde durulmuştur.

2.10.3. İmparator

Fatma Nine, annesinin kendisine altı yaşına bastığı gün hediye ettiği bir meşe ağacını dikmiş ve onunla beraber büyümüştür. Artık kendisi yaşlanmış, kasabada ise büyük bir kuraklık başlamıştır. Kuraklıktan nasibini alan ağaç eski canlılığını yitirmiştir. Fatma Nine her gün uzun bir yolu yürüyerek götürdüğü iki kova suyu meşe ağacına döker ama bu ağacın canlanmasına yetmemektedir. Bir sabah, yine elinde iki kova su ile giderken yanında bir otomobil durur. Genç bir adam iner, kovaları alır, Fatma Nine'yi de arabaya bindirir. Ağacın yanına giderler. Genç adam ağacın Fatma Nine için çok değerli olduğunu öğrenir.

Ertesi gün Fatma Nine yine ağacın yanına gider, etrafında insanların kanallar kazdığını görür. Merakla sorar. Patronun böyle emrettiğini söylerler. Üç günde bir su getirip dökceklerdir. Fatma Nine, patronun dün rastladığı genç olduğunu anlar, oracığa çömelir ellerini açıp uzun uzun dua eder. Hikâyede; vefanın çok güzel bir şey olduğu ve hayat kurtarabileceği üzerinde durulur.

2.10.4. Hasta Çocuk

Orhan, güçlü kuvvetli bir çocuktur. Okuldayken bir gün iki çocuğun Kemal'i dövdüğünü görür. Orhan onun yardımına koşar. Kemal zayıf ve maddi durumunun iyi olmadığı giysilerinden belli olan bir çocuktur. Orhan o günden sonra Kemal'i hep korur. Kemal bir hafta okula gelmez. Onu merak eden Orhan, adresini öğrenip evine gider. Babası olmayan Kemal'in hasta ve çok yoksul olduğunu görür. Hemen eve gelir, kumbarasındaki parayı alır, tanıdığı bir doktoru da yanına alarak Kemal'i muayene ettirir. Doktorun söylediği ilaçları alır. Kumbarası nihayet bir işe yaramıştır. Bu duruma çok sevinir.

Hikâyede; yardımlaşmanın önemi, başkasına yapılan iyiliğin bizlere kazandıracığı iç huzur üzerinde durulmuştur.

2.10.5. Kasabaya Gelen Panayır

Can kasabaya gelen panayıra gitmeyi çok ister. Ancak inşaat işçisi olarak çalışan babası paralarının olmadığını söyleyerek buna izin vermez. Can, kendisini panayıra gitmek için çağıran arkadaşlarını gönderdikten sonra üzgün bir şekilde panayırın etrafında dolaşırken bir cüzdan bulur. Önce cüzdanı kendisi almak ister; fakat biraz düşündükten sonra parayı sahibine vermesi gerektiğine karar verir. Belediyeye giderek cüzdanı bulduğunu söyler. Belediye anons yapar. Sahibi çıkıp gelir.

Cüzdan sahibi aynı zamanda panayırın da sahibidir. Can'a kendisinden isteği olup olmadığını sorar. Can atlıkarıncaya binmek istediğini söyler. O günden sonra her gün atlıkarıncaya biner. Can çok mutlu olmuştur. Hikâyede; başkasına ait eşyaların sahibine verilmesi gerektiği vurgulanır.

2.10.6. Sarhoşun Pişmanlığı

Cemil'in babası şofördür. Aynı zamanda içki kullanmaktadır. Bu sebepten dolayı işleri kötüye gitmektedir. İnsanlar ona iş vermek istemez. Bir gün Cemil babasının karşısına dikilerek kamyonu kendisine vermesini ister. Babası, bunu kabul etmez ayrıca okulu olduğunu söyler. Cemil, okulu bıraktığını belirtir. Hiç paraları kalmadığını söyler. Babası bu duruma çok üzülür. Cebindeki içki şişesini Cemile verir. Götürüp kırmasını ister. Artık içki içmeyeceğine söz verir. Cemil de bir daha okulunu bırakmayacağına söz verir. İkisi de sözlerini tutarlar ve hep beraber mutlu bir hayat yaşarlar. Hikâyede; içkinin zararları üzerinde durulur.

2.10.7. Sünger Avcısı

Ali, tatilini Bodrum'da geçirecektir. Orada İlyas Bey ile tanışır. Beraber sünger avlamaya çıkarlar. Bir genci denize bırakırlar, o sünger avlayacaktır. Dalgıcın denize atlamasından itibaren onun vurgun yemesinden korkmaya başlarlar. Endişeli bekleyiş, dalgıcın ipi çekmesine kadar sürer. İpe asılarak dalgıcı yukarı çekerler. Dalgıcın sağlam olduğu ve buldukları yerde süngerin bol olduğunu duymalarıyla birlikte evlerine elleri boş gitmeyecekleri için hepsinin yüzünde sevinç belirir. Hikâyede; yapılan işlerde netice elde etmenin vereceği mutluluk üzerinde durulur.

2.11. HAYAT YARDIMLAŞINCA GÜZEL

2.11.1. Boyacı

Celil, on iki yaşındadır ve iki senedir hafta sonları ayakkabı boyacılığı yapar. Annesine ve kardeşlerine bakmak mecburiyetindedir. Hayatın yükünü omuzladığı için de çok yorgundur. Büyüyünce mimar olma hayali kurmaktadır. Bir gün zabıtalardan semti dolaşmaktadır. Celil zabıtalardan görür ama kaçmaya takati olmadığı için yerinden kımlıdamaz. İki zabıta yanına yaklaşır ve zabıtalardan biri boya sandığını Celil'in elinden alır. Celil zabıtaya durumunu anlatır. Zabıtalardan ona acır ve sandığını iade eder. Celil, karşılaştığı bu yardımseverlikten dolayı mutlu olur.

2.11.2. Çiçek Nine

Çiçek Nine'nin bahçesi kocamandır ve içi; çeşit çeşit, renk renk çiçeklerle doludur. Yunus'un en büyük zevki de onun bahçesinde ders çalışmaktır. Yunus, Çiçek Nine'nin bu kadar çiçeği ne yaptığını hep merak eder. Hayatta kimsesi olmayan Çiçek Nine, bir gün elinde çiçek sepetleriyle hastaneye gider. Onun çiçekleri kime götürdüğünü merak eden Yunus, Çiçek Nine'yi takip eder. Onun, bir hastayı ziyaret ettiğini görür ve kendisine yakınları olduğunu söylemediği için içten içe kızar.

Bir gün bahçede kitap okurken yağmur başlar. Yunus, ıslanmamak için evin içine girer. Çiçek Nine ile bir süre sohbet ettikten sonra onun, yakınları olduğunu neden kendisinden sakladığını sorar. Çiçek Nine, kendisi gibi kimsesiz olan hastalara çiçek götürdüğünü belirtir. Onun hakkında yanlış düşündüğünü anlayan Yunus, özür diler. Sıcacık çayını yudumlar, odayı saran çiçeklerin buram buram kokusunu içine çeker.

2.11.3. İtfaiyeci Babam

Sait'in babası itfaiye şefidir. Emrinde çalışan onlarca işçisi vardır. Sait, babasına hayrandır. Babasından kendisini iş yerine götürmesini ister. Bir gün babasıyla iş yerine giden Sait, bir evin yanması olayına şahit olur. Babası, yangından bir kadın ve bebeğini

kurtarır. Herkes çok mutlu olmuştur. Sait de insanlara her zaman yardımcı olmaya karar verir.

2.11.4. Yaşasın Kar Yağıyor

Aydın, kar yağdığı için çok sevinçlidir. Çünkü karda oyunlar oynayıp, kardan adam yapacaktır. Okulların, kardan dolayı tatil olmasına da ayrıca çok sevinir. Ancak, karın yağması kasaba halkının hayatını fazlasıyla zorlaştırmaktadır. Aydın'ın ise tek düşüncesi ertesi gün oynayacağı oyunlardır. Akşam, büyük bir heyecanla yatağına yatar.

Birkaç saat sonra seslerden dolayı uyanır. Annesi rahatsızlanmıştır. Onu hastaneye götürmek hiç kolay olmayacaktır. Aydın, karın yağmasını bu kadar fazla istediği için pişman olur. Anne, çok zor şartlar altında hastaneye götürülür. Aydın için artık, karın hiçbir önemi yoktur. Komşuların yardımıyla annesi kurtulur. Aydın o gün, komşuluğun önemini kavrar.

2.11.5. Dilenci

Nuri'nin annesi vefat etmiş, babası ise Nuri'yi döven bir üvey anne ile evlenmiştir. Nuri yaşadığı hayatı kaldıramaz ve bir gün evden kaçır. Dilencilerin eline düşer. Evden kaçtığı için çok pişmandır ama dilencilerin reisinin elinden kurtulamaz. Bir gün dilenciler, zengin bir çocuğu yakalayıp getirirler. Amaçları, çocuğun babasından fidye koparmaktır. Nuri, çocuğu nasıl kurtarabileceğini düşünürken, yerde bir cüzdan bulur. İçinden jeton parası alır, çocuğun ailesini ve polisi arar. Polis, dilencilerin yaşadığı yeri sarar ve çocukları kurtarır. Nuri, daha sonra cüzdanın sahibini bulur ve cüzdanı teslim eder. Nuri'nin babası İstanbul'a gelir. Cüzdanın sahibi iş adamı, ona bir iş verir. Nuri'yi okutacağını belirtir.

2.11.6. Hacı Nine

Kemal ve ailesi evlerini taşırlar. Ertesi gün kapı zilleri çalar. İki kadın onlara yemek getirmiştir. Kemal ve ailesi şaşırır. İki kadın, yemekleri Hacı Nine'nin gönderdiğini söyler. Hacı Nine o mahallede yaşayan bir ihtiyardır. Birkaç kez daha

yemek gönderen Hacı Nine, ev halkı tarafından epeyce merak edilir. Taşındıktan bir hafta sonra Hacı Nine ile tanışılır. Hacı Nine çok sevimli ve iyiliksever bir ihtiyardır. Herkes tarafından sevilen Hacı Nine, Kemal ve ailesi tarafından da çok sevilir. Zaten o, bu sevgiyi sonuna kadar hak eden birisidir.

2.11.7. Sevgili Bisikletim

Erkam, bisikleti çok sever. Ama mahallede sadece bir bisiklet vardır ve bütün çocukların gözü o bisiklettedir. Kasabadaki herkes, o bisiklete “şeytan arabası” der. Erkam, bir gün annesinin yanına sokulur ve şeytan arabası istediğini belirtir. Annesi, tehlikeli bir binek olduğu için almaya yanaşmaz. Annesini ikna etmeyi başaran Erkam, alınan bisikletine çok bağlanır.

Bir gün Erkam’ın annesi damdan düşer. Erkam, bisikletine atlar ve doktoru bulur. Ancak doktorun çabuk gelmesini sağlayacak bir binek bulunamaz. Erkam, bisikletini doktora verir. Doktor hemen annenin yanına gider. Oğlunun boynuna sarılan kadın, “Sana bisiklet almakla ne iyi ettim, güle güle kullan.” der.

2.11.8. Denizin Dibindeki Altın Taş

Zamanın birinde İstanbul’da Cafer isiminde çok zengin bir adam yaşar. Cafer, aynı zamanda çok da cimri birisidir. Babası, zamanında Iraklı bir kahve tüccarını dolandırmış, çok zengin olmuş ve Cafer’e de bolca mal mülk bırakmıştır.

Cafer, bir gün bir rüya görür. Rüyasında; ak sakallı, nur yüzlü bir ihtiyar ona, zenginliğinin kökünün harama dayandığını, neyi var neyi yoksa satıp Bağdat’lı Hasan’a vermesi gerektiğini söyler. Cafer şaşkınlık içerisinde uyanır, ne yapacağına karar veremez. Ancak aynı rüyayı tekrar tekrar görür. Sonunda dayanamaz ve tüm mallarını satıp altına çevirir. Bir dibek taşı oydurup altınları içine gizler. Bağdat’a doğru yola koyulur. Bindığı gemide sürekli düşünür. Altınları vermek istemez. İsyân eder ve dibek taşını denize atar. Böylece altınlar, her ikisinin de olmayacaktır. Derken korkunç bir fırtına çıkar, gemi parçalanır. Cafer, canını zor kurtarır. Arkadan gelen gemi dibek taşını bulur. Kaptan, taşı arkadaşı Hasan’a hediye eder.

Cimri Cafer perişan bir şekilde Hasan'ın dükkânına gelir. Taşı görünce çok şaşırır. Hasan ona çok iyi davranır. Cafer, yaptıklarına çok pişman olur. Hasan'a taşı kırmasını söyler. Taş kırılınca altınlar dökülür. Cafer, olan biteni anlatır. Hasan, altınların yarısını Cafer'e verir. Hasan ve Cafer, dost ve ortak olurlar. Kazandıkları paranın bir miktarı ile fakir öğrencileri okuturlar.

2.11.9. Kırmızı Çorap

Melih, altıncı sınıfa giden bir çocuktur. Evleri köyde olduğu için dört arkadaşıyla okullarının karşısında bir oda tutmuşlar, orada kalarak okullarına devam etmektedirler. O zamanlar okula, kravatsız ve kasketsiz gitmek yasaktır. Melih bir gün okula geç kalır. Acele ile yola koyulur, kravatını unutmuştur. Sınıfa nasıl gireceğini düşünürken aklına, çorabını çıkarıp kravat süsü vermek gelir fakat bu sefer de ayağı çıplak kalmıştır. Bu şekilde sınıfa giren Melih, öğretmeni tarafından durum anlaşılınca tüm sınıfın alay konusu olur. Olayın üstünden bir hafta geçer. Bir gün postacı Melih'e bir paket getirir. Paketten bir çift çorap ve bir kravat çıkar. Hediye öğretmenindedir. Melih, ilk kez hediye alır ve çok sevinir.

2.11.10. Yıllar Sonra

Sosyal Bilgiler dersi öğretmeni, yanında gözleri yaşlı bir çocukla derse girer. Çocuğun evi yanmış, maddi durumu çok kötüdür. Selçuk, çocuğun durumuna çok üzülür ve üç gün idare etmesi ve köye giderken kullanması gereken parayı evi yanan çocuğa verir. Akşam olunca da köye nasıl gideceğini düşünmeye başlar. Çaresizce eve doğru yürümeye başlar. Yol, iki saat sürmektedir ve bir kısmı patikadır, üstelik de mezarlık geçmesi gerekmektedir. Selçuk yolu yürür ama mezarlığa gelince çok korkar. Birden bir insanla karşılaşır, onun dedesi olduğunu anlar. Konuşa konuşa evine gelirler.

Evden annesinin sesini duyunca dedesi Selçuk'u öper, işi olduğunu söyleyerek gider. Kapı açılınca Selçuk birden, dedesinin üç yıl önce vefat ettiğini hatırlar ve düşüp bayılır. Uyandığında ise, olan biteni etrafındakilere anlatır. Kimisi ona inanır, kimisi ise hayal gördüğünü söyler. Selçuk, hayatı boyunca dedesinin o günkü yardımını unutmaz. Onu tekrar görebilmek için, aynı korkuyu yaşamaya hazırdır.

2.12. İKİ KARDEŞ

2.12.1. İki Kardeş

Şefik ile Hüsnü on iki yaşlarında ikiz kardeşler. Hüsnü çok tutumlu, Şefik ise savurgandır. Bir gün babaları onları bir haftalığına amcalarının yanına göndermeye karar verir. Her ikisine de yüzer lira verir. Şefik bilet almaya giderken parasının tamamına yakını gereksiz şeylere harcar. Kardeşinin uyarılarına kulak asmaz. Bilet almak için sıraya girer, fakat kalan parası bilet almaya yetmez. Bunun üzerine çok üzülür. Kardeşi Hüsnü kendi parasıyla ona da bilet alır. Parasını onunla paylaşabileceğini söyler. Şefik bu fedakârlıktan çok etkilenir ve bundan sonra kendisi de tutumlu olmaya karar verir. Hikâyede; tutumlu olmanın ve fedakârlığın gerekli olduğu üzerinde durulur.

2.12.2. Aslan Çocuk

Mehmet çok meraklı bir çocuktur. Bir gün babasıyla odun kesmek için dağa gider. Bir tavşanın peşine takılır ve ormanın içinde kaybolur. Korkudan ağlarken uyuyakalır. Uyandığında kendisini bir mağarada bulur. Bir aslan kendisine bakmaktadır. Önce korkar, sonra onunla ve diğer birçok vahşi hayvanla arkadaş olur. Yıllarca ormanda hayvanlarla yaşar.

Bir gün bir savaşa rastlar. Kendi ülkesinin askerleriyle düşman askerleri savaşmaktadır. Vahşi hayvanları toplar ve savaşa katılır. Ülkesine zafer kazandırır. Kendisine teşekkür etmek için çağıran ve isteği olup olmadığını soran sultana, babasını görmek istediğini söyler. Babasına kavuşur, hayvanlara zarar vermemeleri için de sultana ricada bulunur. Aradan uzun yıllar geçtikten sonra bu anlaşma unutulur insanlar yeniden ormanları yakmaya, hayvanları öldürmeye başlarlar.

Hikâyede; hayvanlara ve ormanlara zarar verilmemesi gerektiği, hayvanlarla güzel dostluklar kurulabileceği mesajı verilir.

2.12.3. Babamın Balıkları

Ömer'in babası, Selim'in ise annesi vefat etmiştir. Selim'in babası Ömer'in annesi ile evlenir. İki kardeşin arası iyi değildir. Bir gün Selim, babası evde yokken onun çok sevdiği balıklarıyla uğraşır ve balıkların ölmesine sebep olur. Akşam babası durumun farkına varır ve bağırarak kimin yaptığını sorar. Ömer kardeşini korumak için, kendisinin ölmelerine sebep olduğunu söyler. Bu durumdan çok etkilenen Selim, suçunu itiraf eder. Babası onları affeder. Bu olaydan sonra Ömer ve Selim çok iyi iki kardeş olurlar. Hikâyede; yapılan iyiliklerin bize kardeş kazandırabileceği anlatılmaya çalışılır.

2.12.4. Balıkçının Oğlu

Ahmet'in babası balıkçıdır. Zar-zor geçinirler. Bir gün babası balığa çıkar. Hava çok kötü olur. Yağmur ve fırtına vardır. Annesi ve Ahmet sabaha kadar onun eve dönmesini beklerler. Bir ara dışarı çıkarlar. Evleri fırtınadan ve yağmurdan dolayı çöker. Ama onların gözünde ev yoktur. Babalarının sağ salim dönmesi her şeye değerdir. Sabah olunca babasının kayık parçalarını bulurlar. Tam ümitlerini kesmişken, baba da denizden sağ salim çıkar. Bu, onlar için en büyük mutluluktur. Vakit kaybetmeden kulübelerini tekrar kurarlar, borç alarak yeni bir sandal alırlar. Kısa zamanda borçlarını ödeyip, para bile biriktirirler. Ama Ahmet o geceyi hiç unutamaz.

2.12.5. Damlaya Damlaya Göl Olur

Ali ile Veli ikiz kardeşlerdir. Babaları onlara her gün harçlık verir. Bir gün Ali, babasına bir avuç dolusu para uzatır. Babasının bu parayla kumbara almasını ister. Harçlıklarını biriktirmiştir. Babası paraları almaz onlara kumbara alacağını, bundan sonra paralarını orada biriktirebileceklerini söyler. Çocukların harçlıklarını artırır. Ali paralarını kumbarada biriktirir. Veli, "Babam nasılsa görmüyor." diyerek paralarını boşa harcar. Sene sonunda babaları kumbaralarını getirmelerini ister. Ali'nin kumbarası ağzına kadar dolmuştur. Velinin boştur. Babası, paralarla Ali'ye pahalı giysiler alacağını söyler. Ertesi gün çocuklarla çarşıya çıkar. Veli çok üzgündür. Ali kardeşinin bu durumuna dayanamaz ve babasına normal giysilerden ikisine de alması gerektiğini

söyler. Babası itiraz eder ama Ali kardeşinin de giysileri olsun istemektedir. Sonunda babası da kabul eder. Bundan sonra Veli de tutumlu olmaya karar verir. Hikâyede; tutumlu olmanın ve yalan söylememenin gerekliliği mesajı verilir.

2.12.6. Papağan Nuri

Papağan Nuri sınıfın en ezberci öğrencisidir. Tarih derslerine okul müdürü girer. Bir gün derse bir papağan getirirler. Müdür, papağanın konuşmalarını Nuri yapıyor zannederek onu tahtaya kaldırır ve azarlar. Nihayetinde yanlış anlaşılmalarda olduğu ve asıl konuşanın papağan olduğu anlaşılır. Olay tatlıya bağlanır. Müdür Nuri'ye her şeyi papağan gibi ezberlememesi gerektiğini söyler. İnsan gibi çalışması gerektiği konusunda nasihat eder. Hikâyede; yanlış anlaşılmanın yol açacağı durumlar üzerinde durulur ve papağan gibi ezber yapmanın doğru olmadığı vurgulanır.

2.13. KİM DEMİŞ FEDAKÂRLIK ZOR DİYE

2.13.1. Teknolojik Aile

Ece'nin ailesi teknolojinin esiri olmuştur. Akşamları kimse kimseyle konuşmaz. Annesi, babası ve kardeşi sürekli teknolojik aletlerle ilgilenir. Bu durum, Ece'yi çok rahatsız eder. Hazırladığı bir sunumu derste arkadaşlarına sunar ve teknolojinin bu şekilde kullanımını eleştirir. Ailesine ders vermek isteyen Ece onlara, dizilerde ne kadar kötü adam varsa onlar gibi olmak istediğini söyler. Eve gelen misafirler ona, büyüyünce ne olmak istediğini sorar. Ece, katil olmak istediğini söyler. Bu olaydan sonra aile, çocuklarının kötü etkilendiğini düşünerek onlara zaman ayırmaya, teknolojiyi olumlu olarak ve sınırlı kullanmaya karar verir. Saklanan oyuncaklar, örgüler, kitaplar yeniden açığa çıkarılır. Aile, mutlu ve iletişimli günlerine yeniden döner.

2.13.2. Hırsız

Haluk, o akşam çiftlik evinde yalnız başınadır. Annesi ve babası komşuya gitmiştir. Haluk'un kitap okuduğu esnada kapı çalar. Kapıyı açmaması gerektiğini bildiği halde boş bulunup kapıyı açan Haluk, yabancı bir adamın eve girmesiyle beraber çok korkar. Az sonra eve anne ve babası da gelir. Hırsız, ailenin arabasını alır. Haluk'u da yanına alarak evden uzaklaşır. Babası hemen polisi arar. Hırsız ve Haluk, yolda giderlerken trafik polisi görürler. Haluk, onların dikkatini çekebilirse kurtulabileceğini düşünür. Bu nedenle direksiyonun üstüne atlar ve kaza yapmalarını sağlar. Durumu fark eden polisler, olay yerine gelir. Haluk'un hırsızlığı şikâyet etmesiyle onu yakalarlar. Herkes, Haluk'u tebrik eder.

2.13.3. Kırmızı Defter

Süleyman, on beş yaşındadır. İki kız kardeşi vardır. Babası vefat eden Süleyman ve ailesinin durumları psikolojik açıdan çok kötüdür. Babasının iş arkadaşları, onun şirketteki eşyalarını eve getirir. Aile üyeleri bu eşyalara elini süremez. Süleyman, babasını çok özlediği bir günde eşyaları incelemeye başlar. Eşyaların içerisinde kırmızı bir defter bulur ve açtığına "Oğlum Süleyman'a..." yazısıyla karşılaşır. Hemen okumaya başlayan Süleyman; babasının çok hasta olduğunu, ölümünü beklediğini, öldükten sonra rahat etsinler diye kendilerine ev aldığını, kendilerini babasının şirket yetkililerinin okutacağını v.s. öğrenir. Babasına olan özlemini bu defterle geçiştirmeye çalışan Süleyman, bundan sonra babasını her özleyişinde bu defteri okur. İyi insanlar sayesinde üniversiteyi bitiren Süleyman, babasının şirketinde, babasının koltuğunda işine başlar.

2.13.4. Korucunun Oğlu

Aydın'ın babası korucudur, devletin ormanlarında bekçilik yapar. Bir gün Aydın'ın babası, işine gidemeyecek kadar hastalanır. Bu duruma çok üzülür çünkü ormanların kötü niyetli insanlardan korunması gerekmektedir. Aydın, babasına, ormana kendisinin gözcülük yapabileceğini söyler. Babası, oğluna bu konuda izin vermek

istememez ama onun ısrarına dayanamaz. Dikkatli olacağına söz veren Aydın, ormanın yolunu tutar.

Ormanın içerisinde dolaşan Aydın, bir takım sesler duyar. İki kişinin ormana zarar vermek üzere geldiklerini fark eder, heyecanına yenik düşer ve jandarmaya haber veremediği yakalanır. Aydın'ı, bir ağaca bağlayıp ormanı ateşe verirler. Ateşlerin arasında kalan Aydın, çırpınarak kurtulmayı başarır. Koşarak jandarmaya haber verir. Sabaha kadar uğraşarak yangını söndürürler. Herkes, fedakârlık ve cesaretinden dolayı Aydın'la gurur duyar.

2.13.5. Miras

Yasin, sekizinci sınıf öğrencisidir. Babası küçük bir memurdur. Zar zor geçinen bir ailesi vardır. Yasin, bir akşam yemeğinde babasına harçlığının az olduğunu sert bir ifadeyle söyler. Babasına, başka bir arkadaşını örnek göstererek; “Cemil’in de babası memur ama o her gün okula fazla harçlıkla geliyor.” der. Babası bu duruma acı acı gülümser ve “Ben, namuslu bir memurum oğlum, çocuklarımın arkasından hırsızın oğlu dedirtmem.” diye cevap verir. Babasının ne demek istediğini anlayamayan Yasin, söylediklerine pişman olur ama iş işten geçer.

Aradan günler geçmiştir. Yasin, gazetede Cemil’in babasının fotoğrafını görür, kaçakçılık suçundan mahkemeye çıkacağı yazılıdır. Babasına söylediklerinden dolayı iyice pişman olan Yasin, akşam babasını ağlayarak karşılar. Babasından özür diler. Babası, sevgiyle oğlunun saçını okşar ve miras olarak, tertemiz bir ismin paradan daha değerli olduğunu belirtir.

2.13.6. Hayalim Nerede

Gökhan ve ailesi maddi anlamda zor günler geçirirler. Öyle ki yiyecek ekmeği zor bulurlar hatta bazı akşamlar aç yattıkları bile olur. Gökhan, kardeşi Nermin'i açlıktan ağladığı zamanlarda teselli eder. Nermin, bir oyuncak bebek ister. Gökhan'ın da gönlünde kırmızı bir bisiklet vardır. Aylar sonra Gökhan'ın babası, iyi bir iş bulur. Aile maddi durumunu düzeltmeye başlar. Bir gün babası Nermin'e, istediği bebeği alır. Bunu gören Gökhan da bisikleti ister ancak babası onu azarlar. Gökhan, çok üzülür.

Aradan bir ay geçtikten sonra babası Gökhan'a, kapıda onu bekleyen birisi olduğunu söyler. Kapıya çıkan Gökhan, kırmızı bisikletin kendisini beklediğini görür, sevinci tarifsizdir.

2.13.7. Emrah'ın Yeni Dünyası

Sıradan bir hayat süren Emrah ve ailesi, babalarının işlerinin çok iyi olmasından sonra kendilerini yaşadıkları hayattan çok farklı bir hayatın içerisinde bulurlar. Yaşadıkları mahalleden taşınıp, zengin bir semtte zenginler gibi yaşamaya başlarlar. Ancak bu yaşam tarzı Emrah ve annesini mutlu etmez. Babaları, onların bu hayata ayak uydurmaları konusunda ısrar etse de onlar bu hayata uyum sağlayamaz. Okuluna özel arabayla gidip gelmeye başlayan Emrah, arkadaşları tarafından dışlanır. Bu durumu babasıyla paylaşır, babası okulunu değiştirmekten söz edince Emrah, babasına karşı gelir. Annesi de Emrah'a hak verir. Babalarıyla konuşurlar ve onu da tekrar eski mahallelerine taşınmak konusunda ikna ederler. Emrah ve annesi mutlu olur.

2.13.8. Anne

Ayşe Hanım, üç çocuk sahibi bir annedir. Polis olan eşini birkaç yıl önce bir çatışmada kaybetmiştir. Üç çocuğuyla kendisi ilgilenmek mecburiyetindedir. Ancak kendisi de ölümcül bir hastalığa yakalanmıştır. Kendisi vefat ettikten sonra çocuklarına ne olacağı kaygısı onu iyice çökertmektedir. Ayşe Hanım, en umutsuz olduğu bu anda, yıllardır görüşmediği kız kardeşini hatırlar. Çocuklarını ondan başkasına emanet edemeyeceğini düşünür. Çekine çekine öğretmen olan kardeşine telefon açar.

Öğretmen Zeynep Hanım, ablasının hastalığını öğrenince küslüğü unutup, hemen onların yanına gelir. İki kardeş birbirine çok benzemektedir. Çocuklar, teyzelerini çok severler. Ayşe Hanım, bu duruma çok sevinir. Aile İstanbul'a, Zeynep Hanım'ın evine taşınır. Böylece daha rahat bir tedavi süresi geçecek ve olası sıkıntılarda hep bir arada olmuş olacaktırlar.

2.13.9. Kaçakçılar

Murat, yedinci sınıf öğrencisidir, babası komiserdir. Bir gün, top oynarken iki adamın tuhaf konuşmalarına şahit olur. Babasına, şüphelendiğini söyler ama kimseyi inandıramaz. Birkaç saat sonra babası, kaçakçılık ihbarı alır ve çetenin peşine düşer. Murat da babasıyla gider, gördüğü adamları tarif eder. Tarife göre adamlar yakalanır, çete çökertilir. Herkes Murat'ı takdir eder. Murat, çok mutlu olur.

2.14. MEMLEKETİM

2.14.1. Memleketim

Nesrin'in babası Almanya'da işçi olarak çalışmaktadır. Nesrin ile annesini yanına aldirmaya karar verir ve onlara uçak biletleri gönderir. Nesrin babasının yanında olmak ister fakat memleketini terk etmek istemez. Annesi de onunla aynı fikirdedir. Babasına bir mektup yazarak memleketlerinden ayrılamayacaklarını bildirir, onun da memlekete dönmesini isterler. Mektuptan bir ay sonra Nesrin'in babası çıkagelir. Nesrin çok mutludur. Bir okulun bayrak direğinde nazlı nazlı sallanan ay yıldızlı bayrağa sevgi dolu bir bakış gönderir ve "Memleketim sen dünyaya bedelsin ." diye mırıldanır. Memleket sevgisinin birçok şeyin önünde geldiği vurgulanmak istenmektedir.

2.14.2. Arkadaşım Fatih

Yarıyıl tatilinden sonra okula dönen öğrenciler tatillerini nasıl geçirdiklerini birbirlerine anlatıp eğlenirler. Yanlarına Fatih gelir. Fatih'in babası sıvacıdır. Fatih babasına yardım ettiği için giysisinde kireç lekeleri vardır. Arkadaşları onunla alay ederler. Mustafa onu korumaya çalışmaktadır. Fatih, arkadaşlarının yanından ayrılır. Arkasından giden Mustafa, onu sırasında ağlarken bulur. Arkadaşlarının alay etmelerinden dolayı ağladığını zanneder. Ancak Fatih bu sebepten dolayı ağlamamaktadır. Bir gün önce vefat eden annesini gömdüklerini söyler. Mustafa bir süre arkadaşını teselli eder. Daha sonra diğerlerinin yanına gider ve olanları anlatır.

Arkadaşları yaptıklarına çok pişman olurlar ve Fatih'ten özür dilerler. Öğretmen ders boyunca anne ve babaların kıymetinden bahseder. Sonra bir seçim yaparak Fatih'i, ailesine en çok yardım eden çocuk seçerler. Fatih acısına rağmen sevinir. Hikâyede; yardım etmenin önemi, anne baba sevgisi ve insanlarla alay etmemek gerektiği üzerinde durulmuştur.

2.14.3. Benekli Atın Ruhü

Bir çiftlikte doğan Yaşar'a onuncu yaş gününde babası güzel bir at armağan eder. Simsiyah tüylerinde nokta nokta beyaz benekler olan bu ata Yaşar, Benekli adını verir. Yaşar, atını çok sever. Ama at hastalanarak ölür. Yaşar çok üzülmüştür. Aylarca mezarı başında bekler ve atıyla dakikalarca konuşur. Bir gece atının kişnemeleriyle uyanır. Atın ruhu geri dönmüştür. Yaşar atının boynuna sarılır. Hemen sırtına atlar ve beraberce ormanda kaybolan bir çocuğu kurtarmaya giderler. Yaşar, olanları anne babasına anlatır. Atını çok sevdiği için onun hayal gördüğünü zannederler. Yaşar o günden sonra atıyla çok iyilik yapar. Hikâyede hayvan sevgisi üzerinde durulmuştur.

2.14.4. Balıkçılar Kralı

Osman'ın babası balıkçılık yapar. Bir gün Osman da babasıyla balığa çıkar. Oltasını denize atar ve balık yakalar. Çıkan balığa bakar ona acır tekrar denize bırakmak ister fakat babası bırakmaması konusunda onu ikna eder. Daha sonraki günlerde de Osman balığa çıkar.

Bir gün, balıkçılar yarışması düzenlenir. Bir gün içerisinde kimseden yardım almadan en büyük balığı yakalayan 'Balıkçılar Kralı' ilan edilecektir. En büyük balığı Osman yakalar ve kral o olur. Başına çok güzel bir taç koyarlar. Böylece Osman anlar ki başarmak için çalışmak lazımdır. Derslerine de çok çalışacak ve her zaman başarılı bir çocuk olacaktır. Hikâyede; çalışan insanın her zaman kazançlı çıkacağı üzerinde durulmuştur.

2.14.5. Büyük Yangın

Mücahit, bir köy çocuğudur. Maddi durumları çok iyi değildir. Küçük bir tarlaları vardır. Onu ekip biçerek geçimlerini sağlarlar. O yıl yağmur çok yağar ve tarlayı sular basar. Mücahit'in babası kışı nasıl geçireceklerini kara kara düşünmeye başlar. Kasabaya iner iş bulamaz. Son çare olarak, çok parası olan ama iyilik yapmaktan oldukça uzak komşuları Hilmi Efendi'den borç istemeye karar verirler. Hilmi Efendi, Mücahit ve babasını azarlayarak kovar. Mücahit o gece üzüntüden uyuyamaz.

Gecenin bir vaktinde Hilmi efendinin evinin yandığını fark eden Mücahit, hemen babasına haber verir. Babası, Hilmi Efendinin içeride kalan kızını yangına aldırmandan kurtarır. Hilmi Efendi bundan çok etkilenir. Herkesten helallik ister, günahlarına tövbe eder. Artık insanların birbirlerine muhtaç olduklarına ve paranın her işe yaramadığına inanmaktadır. Hikâyede; paranın her kapıyı açamayacağı, iyiliğin ise mutlaka mükâfatlandırılacağı üzerinde durulmuştur.

2.14.6. Kartopu

Ayhan'ın babası gözlerinden rahatsızdır. Bu nedenle elinden bir iş gelmez. Paraları olmadığı için de ameliyat olamaz. Ayhan onun haline çok üzülür. Bir gün çocuklar kartopu oynarken, toplardan biri Ayhan'ın babasının gözüne isabet eder. Onun gözlüğü kırılır ve camlar gözüne batar. Kartopunu kazara Melih atmıştır. Ayhan'ın babası ona kızmaz. Melih koşarak eve gider, olanları babasına anlatır. Melih'in babasının maddi durumu iyidir. Hatayı tamir etmek için gözleri ameliyat ettirir. Neticede herkes mutlu olmuştur.

Hikâyede; olumsuz gördüğümüz durumlardan olumlu neticeler çıkabileceği üzerinde durulmuştur.

2.14.7. Sünnet Düğünü

Yedi yaşına basan Ömer'e babası, artık sünnet olması gerektiğini söyler. Ömer, bu habere çok sevinir. Daha sonra babaları iki yıl önce bir kazada ölen Yavuz ve Selim kardeşleri düşünür. Maddi durumları çok kötü olan bu kardeşler de sünnet olsa ne iyi

olacaktır. Bu fikrini babasına açar. Babası üç çocuğun da aynı anda sünnet olmalarına karar verir. Sünnet hazırlığı yapılır ve üç çocuk aynı zamanda sünnet olur. Ömer büyüünce sünnetçi olmaya karar verir. Herkes çok mutlu olur. Hikâyede; başkasına yapılan iyiliğin bizi de çok mutlu edeceği üzerinde durulmuştur.

2.14.8. Hızlı Sami'nin Yıldırım'ı

Osman Bey, torunu Hakan ile beraber İstanbul'a gidecektir. Otobüs iki saat gecikmeli olarak hareket eder. Şoför adı Yıldırım olan, çok eski otobüsün gazına bastıkça basmaktadır. Birkaç kez uyarılır fakat uyarılara kulak asmaz. Adına yakışır bir şekilde yıldırım hızıyla gitmeleri gerektiğini belirtir. Derken kaza yaparlar. Şoför çok pişmandır. Kimse ölmez ama dikkatsizlik yüzünden sekiz kişi yaralanmıştır. Hikâyede; dikkatsizliğin yol açabileceği durumlar üzerinde durulmuştur.

2.15. SEVGİ NE GÜZEL ŞEY!

2.15.1. Ah Bir Fotoğraf Makinem Olsa

Mustafa, okul gezisinde ünlü bir fotoğrafçı onlara eşlik ettiğinden beri, bir fotoğraf makinesi olsun istemektedir. Böylece istediği her şeyin, herkesin, hatta dedesiyle ninesinin mezarlarının fotoğrafını çekecektir. İsteğini annesine bildirir. Annesi, babasına sormaları gerektiğini söyler.

Babası bir gün eve elinde hediye paketiyle gelir. Paketin içinde Mustafa'nın istediği gibi bir fotoğraf makinesi çıkar. Artık Mustafa, dedesi ve ninesinin mezarına giderek fotoğraflarını çekebilecektir. Bahar gelmiştir, hava çok güzel kokmaktadır. Böyle bir günde mezarlığa doğru yola çıkan Mustafa, keşke kokulu fotoğraf çeken makineler de icat edilse diye düşünür.

2.15.2. Babaanneme Mektup

Türkçe dersinde öğretmen öğrencilerden, iletişim araçlarıyla ilgili anılarını anlatmalarını ister. Ömer, yıllar önce babaannesine bir mektup yazmıştır. O mektubu öğretmene ve arkadaşlarına anlatır. Mektup, aslında geçinemeyen annesi ve babaannesinin arasını düzeltmeye yönelik kaleme alınmıştır. Onlar arasındaki olumsuz ilişkiler Ömer'i çok mutsuz etmektedir. Çünkü Ömer, her ikisini de çok sevmektedir. Yazdığı mektubu babaannesinin yatağının altına yerleştiren Ömer, okula gider. Amacı; yatağı düzelten annesinin mektubu bularak okuması ve babaannesine de okutmasıdır. Mektupta Ömer babaannesine; büyüyünce bir saray yapacağını ve onu oraya yerleştireceğini ama annesini o saraya almayacağını çünkü alırsa yine kavga edeceklerini, kendisinin de bu duruma çok üzüleceğini belirtir. Annesi mektubu bulur, okur ve babaanneye de okutur. Her ikisi gözyaşları içerisinde birbirine sarılır. Okuldan dönen Ömer'i evde her zamankinden farklı bir ortam karşılar.

2.15.3. Mutluluk Kuşu

Melda, on üç yaşındadır. Annesi ile babasının her gün kavga etmelerinden çok rahatsız olmakta, bu duruma çok üzülmemektedir. Bir gün bu rahatsızlığını annesine iletir. Öncelikle kendisine hak vermeyen annesi, Melda'nın küserek odasına kapanmasının ardından bu durumu, akşam eve gelen babasına anlatır. Anne ve baba dakikalarca tartışmadan, sessizlik içerisinde konuşurlar. Daha sonra Melda'nın odasına gelirler. Melda onları asık bir suratla karşılar. Aile bireyleri, bundan sonra birbirlerine karşı anlayışla yaklaşacaklarına dair söz verirler. Neticede herkes mutlu olur.

2.15.4. Bayram Misafiri

Efe ve Emel, Arife Günü çok heyecanlılardır. Çünkü ertesi gün bayram olacaktır. Oruç tutan iki kardeş büyük bir heyecanla bayramın gelmesini bekler. Bayramın birinci günü evlerine bir yabancı, misafir olur. Yabancı kendisini, amcalarının oğlu olarak tanıtır. Efe'nin babası Yugoslav göçmenidir. Bu nedenle yakınlarında akrabaları olmayan Efe ve ailesi bu yabancı amcaoğlunu bağrılarına basar.

Günlerce onunla gezip eğlenen Efe ve Emel, bir gün uyandıklarında bu kişinin kendilerini kandırdığını bıraktığı mektuptan öğrenirler. Yabancı'nın niyeti aslında kötü değildir. Bir iş için gelmiştir. Bayram geldiğinde işini bitiremeyince, yabancı olduklarını öğrendiği bu aileye yanaşmıştır. Kendisi de çok mutlu olmuştur. Mektubu okuyan Efe, gözyaşlarına hâkim olmaz.

2.15.5. İveruzuh

Selim'in ninesi, huzurevinde kalmaktadır. Selim ninesini her ziyaret edişinde "Huzurevi" yazısını hem düzünden, hem de tersinden okur. Her iki okunuş şeklinden de hoşlanmaz. Ninesinin kendileriyle kalmasını ister. Ninesine her ziyaretinde kendileriyle kalmasını teklif eden Selim, her defasında; "Benim evim burası tosunum." cevabını alır. Bir anneler gününde nineyi ziyaret eden baba ve oğul, nineyi her zamankinden daha üzgün bulurlar. Bu durumdan çok etkilenen Selim, ninesini bundan sonra hiç ihmal etmeyeceğine dair kendi kendisine söz verir. Çünkü Selim, yaşlıların olmadığı bir hayat düşünemez. Aileler bölünmemelidir. Ninesi yanında olmadığı sürece de hep, bir yanı eksik kalacaktır.

2.15.6. Sıska Hasan

Osman'ın kardeşi kendisinden beş yaş küçüktür. Adı da Hasan'dır. Hasan, yemek yemediği için çok zayıf olan bir çocuktur. Bu nedenle de etrafındakiler tarafından Sıska Hasan olarak isimlendirilmiştir. Hasan'ın yemek yememesi aile fertlerini tedirgin etmektedir. Onların ilgisini isteyen Hasan da iyice iştahtan kesilir. Bu duruma Osman sinirlenir. Bir süre sonra Hasan hastalanır. Doktor, aileyi üstüne düşmemeleri gerektiği konusunda uyarır. O günden sonra ailesinin yemek konusunda ilgisini görmeyen Hasan, yemeklerine dikkat etmeye, yeterince beslenmeye başlar.

2.15.7. Gül Yanaklı Nine

Ayşe'nin, yanakları gülü andıran bir ninesi vardır. İkisi arasındaki iletişim çok iyidir. Bir gün nine hastalanır. Eve doktor çağırırlar. Görünüş olarak filmlerdeki

doktorlara hiç benzemeyen bu doktor, Ayşe'yi oldukça şaşırtır. Çünkü doktorun hem saçları beyaz değildir, hem de kıyafeti farklıdır. Doktor'un ilgisi neticesinde nine iyileşir. Tüm aile mutlu günlerine tekrar kavuşur.

2.15.8. Yarış Atı Gibi

Arif, altıncı sınıfa başladığından beri sürekli ders çalışmaktadır. Bu nedenle dışarıya çıkmaz, arkadaşlarıyla görüşmez. Amacı; iyi bir fen lisesi kazanmaktır. Çünkü ailesi onun iyi bir fen lisesi kazanmasını ister. Ama aslında kendisi, tasarım yapabileceği bir okula gitmek istemektedir. Yarış atı misali hazırlandığı sınavın vakti geldiğinde ise kaygı ve heyecandan sabaha kadar uyuyamaz. Sınavın ortalarında bayılan Arif, gözünü açtığında yatağındadır. Soruların yarısını cevaplayabilmiştir. Anne ve babası, onu zorladıkları için çok pişmandır. Çocuklarına sarılıp, sınavın önemli olmadığını, önemli olanın; onun sağlığı olduğunu söylerler. Testi yarısına kadar cevaplayan Arif, aldığı puanla teknik bir liseye yerleşir. Doğrusu, yeni okulunda çok mutludur.

2.15.9. Yetim Doktor

Mustafa'nın babası, annesi ona hamileyken evi terk etmiştir. Baba evine dönen anne, çocuğunu kabul etmemelerinden dolayı Mustafa'yı, uzaklarda bir karakolun yakınlarına bırakmak mecburiyetinde kalır. Mustafa, bir yetimhaneye verilir. Burada büyüyen Mustafa'nın hayali; büyüyünce doktor olmak ve hasta çocukları muayene etmektir. Bu hayalini gerçekleştirir. Yetim çocuklarla yakından ilgilenir.

Yıllar sonra çalıştığı hastaneye yaşlı bir kadın getirilir. Kadın çok hastadır. Mustafa ile aralarında duygusal bir bağ oluşur. Ne zamandan beri hasta olduğunu soran doktora yaşlı kadın, başından geçenleri anlatır. Bu kadın, Mustafa'nın annesidir. Gerçeği öğrenen anne oğul, birbirine sınımsız sarılır. Yaşadığı mutlulukla morali düzelen yaşlı kadın, Allah'tan biraz daha ömür ister ve sağlığına kavuşur.

2.15.10. Haydi Okula

Murat, heyecan ve korkuyla karışık duygular içerisinde uyuyamamaktadır. Çünkü ertesi gün okul açılacak ve o, artık ortaokul öğrencisi olacaktır. Yatağında uyuyamayıp beklerken odasının kapısı açılır. Annesi her gece olduğu gibi yine onun alınına öpücük kondurmak üzere odasına gelmiştir. Murat, annesi uyuyamadığını görüp üzülmeyin diye gözlerini sımsıkı kapatır. Annesi öptüğünde ise uyur gibi yaptığını unutup, annesinin boynuna sarılır. Endişelerini annesiyle paylaşan Murat, onun ikna edici konuşmasından sonra rahat bir uykuya dalar.

Ertesi gün takım elbisesini giyinen Murat'ın, kendine güveni gelir. Okuluna gittiğinde ise arkadaşlarıyla sohbet eder ve endişeleri olanın sadece kendisi olmadığını görür. Birbirlerinden psikolojik destek alan çocuklar, hep beraber, mutlulukla sınıflarına girer.

2.16. SULAR ALTINDA BİR ÜLKE

2.16.1. Önce Tanışalım

Hikâyenin ilk başlığını oluşturan bu kısımda Balık Kılıç; kendisini, annesini ve kardeşlerini tanıtır. Sular altındaki hayat hakkında okuyucuya bilgi verir. Sık sık çocuklara seslenerek hikâyeyi sohbet havasına sokmaya çalışır. İnsanlarla su canlıları arasındaki benzerlik ve farklılıklara değinir. Balıkların başkanından ve onun özelliklerinden, çeşitli balık türlerinden, ahtapotlardan ve deniz bitkilerinden söz eder.

Kılıç bir gün arkadaşlarıyla gezmeye çıkar. Oldukça kalabalıklardır ve gayet mutlulardır. Birden kulakları sağır eden bir gürültü kopar. Her taraf sarsılır. O kargaşada Başkan'ın "Çabuk dibe dalın!" diyen sesini duyarlar.

2.16.2. Dinamit Attılar

Korkunç gürültüden sonra ne olduğunu anlayamayan balıklar, Başkan'ın yönlendirmesiyle derinlere doğru dalarlar. Daha sonra neler olduğunu öğrenmek için yukarı çıkan Kılıç, çoğu arkadaşının ölmüş olduğunu görür. Can çekişen yaşlı bir balıktan, korkunç bir gürültüyle hepsini öldüren şeyin dinamit olduğunu öğrenir.

Ölen balıklar yüzeye doğru çıkmaktadır ve insanlar neşeye balıkları kayıklara doldururlar. Manzara karşısında çok şaşırın Kılıç; tekrar aşağıya, başkanın yanına dalar. Başkan, dinamitin balıklar için çok tehlikeli olduğunu, çünkü yavru-yetişkin ayrımı yapmadan hepsini öldürdüğünü belirtir. Yavru balıkların, büyüdükleri takdirde insanların daha fazla işine yarayacaklarını söyler.

Ahtapotlar da balıklar gibi denizde yaşayan canlılardır. Kocaman kolları vardır. İlk kez bir ahtapot gören Kılıç, ondan çok korkar. Denizde yaşayan ve sevilmeyen canlılardan birisi de köpek balıklarıdır. Huzur içinde yaşayıp giden ve tek sıkıntısı insanlar olan balıklar, bir gün çok daha büyük bir tehlikeyle karşı karşıya kalırlar. Bu tehlike Köpek Balığı'dır.

2.16.3. Köpek Balığı

Bütün balıkların neşe içerisinde yüzdüğü güzel bir gündür. Kısa bir süre sonra balıklardan bir tanesi nefes nefese gelir. Peşinde bir köpek balığının olduğunu söyler. Balıklar telaşlanır ve kaçışmaya başlarlar. Kılıç ile kardeşleri Tintin ve Mini saklanırlar. Bir süre sonra oradan bir fener balığı geçer. Fener balığından, Köpek Balığı ile ahtapotların balıklara karşı birleştiğini öğrenirler. Köpek Balığı başkanlığında gerçekleşen bu birleşmede amaç, Deniz Altı Ülkesi'ne tek başlarına hâkim olmaktır.

2.16.4. Savaş Hazırlıkları

Kılıç, Köpek Balığı ile ahtapotların birleştiği haberini hemen Başkan'a iletir. Başkan, balıkları toplayarak bir konuşma yapar. Durumun tehlikesi hakkında balıklara bilgi verir. Birliktelik içerisinde hareket etmeleri gerektiğini söyler. Herkesin ayrı özellikleri olduğunu, dolayısıyla da ülkelerini savunurken herkesin elinden geleni

yapması gerektiğini belirtir. Tüm balıklar birlik içerisinde hareket etmek üzere sözleşirler ve öncelikle iki lüfer balığını Köpek Balığı'na elçi olarak göndermeye karar verirler.

2.16.5. Elçiler Dönmüyor

Elçiler gittikten sonra bir gün bekleyen balıklar, onların dönmediğini görünce endişeye kapılırlar. Başkan, durum hakkında bilgi getirmeleri için Kılıç ve kardeşi Mini'yi görevlendirir. İki kardeş büyük bir dikkat ve öz güvenle yola çıkar.

2.16.6. Aman Ya Rabbi!

Kılıç ve Mini birlikte uzun bir süre aralıksız yüzerler. Görevleri, arkadaşlarının başına ne geldiğini öğrenmektir. Köpek Balığı'nın ülkesine yaklaştıkça tedirginlikleri artar. Her yerde ahtapot vardır. Onlara görünmeden ve yakalanmadan arkadaşlarının durumunu öğrenmeleri gerekmektedir. Bir süre araştırma yapan Kılıç ve Mini arkadaşlarının izini bulur. Arkadaşları rehin alınmıştır. İki kardeş arkadaşlarının kurtulması için gerekirse canlarını vermek üzere işe koyulur.

2.16.7. Köpek Balığı Zindanı

İki kardeş bir süre aradıktan sonra rehin balıkların tutulduğu mahzeni bulur. Kapıda üç ahtapot nöbet tutmaktadır. Kılıç, arkadaşlarını nasıl kurtarabileceğini düşünürken ahtapotlar arasında bir tartışma çıkar. Kardeşler bu durumu fırsat bilerek gizlice mahzene yaklaşır. Kılıç, keskin gagasıyla mahzenin kapısını kaplayan bitkiyi keser. Mahzenin kapısından içeri girer, kendisini tanıtır, onları kurtarmaya geldiğini belirtir, tam çıkmak üzereyken bir ahtapota yakalanırlar.

2.16.8. Savaşmak İstemiyoruz

Ahtapota yakalanan balıklar tedirgin olurlar. Kılıç, savaşmak istemediğini ahtapota belirtir. Ancak onu hiçbir şekilde ikna edemez. Ahtapot onların kaçmasına

engel olmaya çalışırken Mini, ahtapotun sırtına kılıç gagasını dayar ve ona kımıldamamasını söyler. Kılıç ve diğer balıklar kurtularak sevinç içerisinde ülkelerine doğru kuyruk sallamaya başlarlar.

2.16.9. Hazırlık Başlıyor

Balıklar, yaşadıklarını tek tek Başkan'a anlatır. Başkan hemen ihtiyar meclisini toplantıya çağırır. Toplantıyı yapanlar, balık halkının seçtikleri idarecilerdir. Toplantıdan sonra halkın karşısına çıkarlar. Başkan, savaşmak mecburiyetinde olduklarını açıklar. Ülkelerini korumak için ellerinden geleni yapmak zorunda olduklarını bildirir. Savaş hazırlıkları başlar. Kılıç balıklarının gagaları zaten keskin olduğu için onlar bu şekilde, diğer balıklar ise denizde buldukları kesici şeylerle savaşa katılacaklardır.

2.16.10. İlk Haber

Köpek Balığı ve ahtapotlar Deniz Altı Ülkesi'ne doğru yola çıkarlar. Onların geldiğini gören haberci, hemen balıkları uyarır. Balıklar arasında bir hareketlilik başlar. Ülkenin korunması için tüm hazırlıklar yapılmıştır. Balıkların yüreklerinde vatanlarını kurtarma azmi vardır. Cesaretin, başarının yarısı olduğu görüşüne sahiplerdir. Balıklar kendi aralarında konuşmaya başlarlar. Kılıç ve Mini de kendi aralarında durum değerlendirmesi yapmaktadır. Birden bir kargaşa olur.

2.16.11. Şerefle Öldü

Oluşan kargaşanın ne olduğunu merak eden Kılıç ve Mini, balıkların toplandığı yere doğru yüzerler. Kalabalığın arasına karışınca yaralı bir balığın olduğunu görürler. Bu balık, kardeşleri Simli'dir. Hemen yanına yaklaşır. Simli kuyruk kısmından yaralanmıştır. Kılıç'a; "Ahtapotun kolları çok uzun, kendini koru!" diyerek gözlerini bir daha açmamak üzere kapatır. Kılıç'ın yanına gelen subay onu teselli eder. Bu durum karşısında balıklar, Köpek balığı ve ahtapotlara karşı iyice diş bilerler. Bir süre

tartıştıktan sonra savaş için yerlerini alırlar. Kılıç, Mini ve birkaç balık Köpek Balığı'na tuzak kurmak için kayaların arasına gizlenir.

2.16.12. Savaş Başlıyor

Kılıç ve arkadaşları, gizlendikleri kayanın altında Köpek Balığı'nın gelmesini bekler. Bir süre sonra koca gövdesi ve korkunç görüntüsü ile yaklaşan Köpek Balığı'nı görürler. Kısa bir gözlemin ardından onu yakalama planı yaparlar. Plana göre Köpek Balığı'nı kızdırıp peşlerine takacaklar ve onu balıkçı kancalarının çok sık olduğu yere çekeceklerdir. Böylece Köpek Balığı kancalara takılacak ve insanlar tarafından avlanacaktır. Dolayısıyla Köpek Balığı tehlikesini atlattığı olucaklar, bu durumu haber alan ahtapotlar da liderleri yakalandığı işin mücadeleyi bırakacaklardır. Yaklaşan Köpek Balığı'nın karşısına cesurca çıkan Kılıç ve arkadaşları onu kızdırıp peşlerine takmayı başarırlar.

2.16.13. Kahraman Kılıç

Köpek Balığı'nı kancalara doğru çektikleri esnada Kılıç, Köpek Balığı'na yem olmak üzere olan kardeşi Puma'yı bu durumdan kurtarır. Kancaların bulunduğu yere kadar gelen Köpek Balığı, kendisini kancalardan kurtaramaz. Savaşın en zor kısmı artık tamamlanmıştır. Çünkü Köpek Balığı artık tarih olmuştur. Puma, hayatını kurtaran Kılıç'a teşekkür eder.

2.16.14. Savaş Yerindeki Manzara

Savaş alanına ulaşan Kılıç ve arkadaşları, gördükleri manzara karşısında dehşete kapılırlar. Her yer birbirine karışmış, ortalık cesetlerle dolmuştur. Balıkların subayını bulan Kılıç, olan biteni kısaca anlatır. Subay da bu bilgiyi Başkan'a iletir. Başkan, ahtapotlara reisleri Köpek Balığı'nın yakalandığını haber verir.

Köpek Balığı'nın yakalanması, ahtapotlar arasında yılgınlığa sebep olur. Çaresiz kalan ahtapotlar, balıklarla barış yapmaya karar verirler. Savaşın sona ermesinden her iki taraf da memnundur. Ancak Köpek Balığı'na körü körüne bağlanan bir grup ahtapot,

bu durumdan memnun olmaz. Kendi aralarında anlaşılır ve Köpek Balığı'nı öldürenleri cezalandırmaya ant içerler.

2.16.15. Ahtapotlar Çetesi

Ahtapotların çete kurduğu, kısa sürede duyulur. Kılıç ve arkadaşları dikkatli hareket etmek zorundadırlar. Bu arada Kılıç, Köpek Balığı'nı yakalarken gösterdiği başarıdan dolayı subaylığa terfi etmiştir. Göğsüne iki de madalya takılmıştır.

Bir gece, ahtapotların ani bir baskınıyla uyanan balıklar kısa süren bir telaş yaşarlar. Kötü kalpli ahtapotlar çetesi harekete geçmiştir. Ancak balıklar, kaçan ahtapotların izini kaybederler. Üç gün sonraki baskında ahtapotlardan birisini yakalamayı başarırlar. Diğer ahtapotların yerini öğrenmeye çalışırlar ama yakalanan ahtapot arkadaşlarının yerini söylemez. Bunun üzerine ahtapotu serbest bırakırlar ve Mini, onu takip etmeye başlar.

2.16.16. Çetenin Yeri

Ahtapot; takip edildiğinden habersiz, yosun tutmuş, batık bir denizaltı gemisinin içinde kaybolur. Hazırlıklarını tamamlayan Kılıç ve diğer balıklar, batık gemiye saldırır. Bir anda neye uğradıklarını şaşırان ahtapotlar, balıklara karşılık verir. Nihayetinde ahtapotlar, balıklarla başa çıkamayacaklarını anlayarak pes ederler. Mini, bu savaşta kahramanca savaşmış ve ülkesi uğruna ölmüştür.

Kardeşinin cesedini gören Kılıç, büyük bir üzüntü ve gurur duyar. Artık, ne Köpek Balığı vardır; ne de kötü kalpli ahtapotlar çetesi. Balıklar, nihayetinde vatanlarının özgürlüğünü kazanmışlardır. Bu başarıyı elde etmek için de gerektiğinde canlarını feda etmeyi bilmişlerdir. Çünkü özgürlük, ihtiyaçların en büyüğüdür ve hiçbir savaş, hürriyet savaşı kadar kutsal değildir.

2.17. ŞEHZADE MURAT

2.17.1. Şehzade Murat

Bir ülke padişahının birbirinden yakışıklı üç oğlu vardır. Padişah üçünü de çok sever. Tek isteği ise; onların ideal şekilde yetişmesi ve kendisinin yerine en iyi olanın geçmesidir. Günlerden bir gün bir oğlu daha olur. Kucağına konulan dördüncü çocuğun ne kadar çirkin olduğunu gören Padişah, onu hemen kucağından indirir. Dördüncü şehzadenin adını Murat koyarlar. Aradan yıllar geçer, Şehzade Murat büyür. Ancak çirkin olduğu için saraydakilerin sevgisini bir türlü kazanamaz. Şehzade bu durumdan dolayı zaman zaman odasına çekilip ağlar.

On yaşına geldiği sıralarda diğer şehzadelerin bildiği bütün bilgileri kafasına alır. Sürekli kitaplar okur. Sık sık şehir dışında bir ormana gider ve hocasından; ok atmayı, kılıç kullanmayı, ata binmeyi vs. öğrenir. Kavrama kabiliyeti çok iyidir. On beş yaşına geldiği zaman ondan iyi savaşçı bulunmayacak seviyededir.

Günlerden bir gün komşu ülkenin Kralı, Şehzade Murat'ın babasına savaş ilan eder. Padişah ne yapacağını şaşırır. Çünkü Komşu Kral çok güçlüdür. Onunla savaşmayı göze alamaz. En iyisi, savaşa girmeden istediği toprak parçasını ona vermektir. Harp divanını toplar ve toprağın verilmesinden yana bir konuşma yapar. Beylerden yalnız ikisi bu duruma itiraz eder. Diğerleri ve üç şehzade kabul eder. Padişah; “Komşu Krala istediği toprak parçasını vermek üzere harekete geçiniz.” emrini verir.

2.17.2. Ben de Padişah Oğluyum

Konuşulanları kapının ardından dinlemekte olan Şehzade Murat hemen içeri girer. Üstünde savaş kıyafeti vardır. Konuşulanlara sert bir şekilde itiraz eder. Böyle alçakça kararlar almaya haklarının olmadığını belirtir. Kendisinin konuşmasına itiraz edenlere dönerek; “Ben de Padişah oğluyum.” der. Padişah, oğluna içten içe hak verir. Bu esnada halk da oraya toplanmıştır. Bu durum karşısında savaşmaktan başka çare kalmadığını düşünen Padişah, savaşa karar verir. Komşu Krala haberciler çıkarılır. Savaş yeri, Seyran Ovası olarak kararlaştırılır.

2.17.3. Şehzade Murat Seyran Ovası'nda

Savaş hazırlıkları kısa sürede tamamlanır. Şehzade Murat, bir o yana bir bu yana koşturur. Beş yüz askeri kendisi için ayırır. Hepsini ormana çeker. Onları savaş için hazırlar. Bir bahar sabahı ordu, Padişahın kumandasında yola çıkar. Fakat Padişah, Şehzade Murat'ı etrafta göremez. Padişah ve etrafındakiler Şehzade Murat'a sinirlenir. Onun savaştan kaçtığını düşünürler. Şehzade Murat ise yanında beş yüz adamı ile ovanın yakınındaki ormanda saklanmaktadır. Gece olunca düşmana ani bir baskın yapar ve düşmanı yıpratır. Düşman komutanı askerlerine, intikam almaları gerektiğini söyler.

2.17.4. İki Ordu Karşı Karşıya

İki ordu nihayet karşı karşıya gelir. Padişahın gözleri Şehzade Murat'ı aramaya devam eder. Diğer oğullarına da savaşta en fazla kahramanlık gösterene tahtını bırakacağını taahhüt eder. Savaş kurallarına göre; önce her iki tarafın savaşçıları vuruşacak, sonra ordular savaşa girecektir. İleri çıkan düşman savaşçısı, Padişahın askerini kısa sürede mağlup eder. Sonra ikincisini öldürür. Er meydanına üçüncü savaşçıyı çağırır. O sırada yüzüne maske takmış ve tanınmaz bir vaziyette olan Şehzade Murat, meydana gelir. Kendisini tanımayan babasının karşısına çıkar ve savaşmak için ondan izin alarak düşman askeri ile mücadeleye tutuşur.

2.17.5. Zorlu Bir Savaş

Şehzade Murat, güçlü kuvvetli düşman askerini öldürmeyi başarır. Daha sonra arka arkaya dört tanesini daha yere serer. Karşısına korkusundan kimse çıkamaz. Şehzade Murat, adını sorduklarında kendisini "Padişaha bağlı biri." olarak tanıtır. İki ordu birbirine girer. Şehzade Murat, bu kargaşada atını ormana doğru sürer. Babasının askerleri güç durumda kalınca, kendi askerlerini alarak yeniden savaş alanına gelir.

2.17.6. Birlikten Kuvvet Doğar

Şehzade Murat'ın iyice dinlenmiş olan askerleri, düşmanı kısa sürede yıldıırır. Şehzade Murat, etrafı düşman askerlerince çevrilmiş olan babasının hayatını kurtarır.

Bir süre sonra düşman bozguna uğrar. Kral yakalanır. Padişah, tekrar maskeli adama kim olduğunu sorar. Şehzade Murat, kendisini tanıtır. Babasının elini öper. Bu duruma çok şaşırın Padişah, oğlunu alnından öperek tebrik eder. Şehzade Murat'ı veliaht tayin eder. Fakat o, bunu kabul etmez kardeşlerinden en büyüğünün Padişah olmasının daha doğru olacağını, kendisinin ve diğer kardeşlerin de ağabeylerine yardımcı olacaklarını belirtir. Birlik olunca daha da kuvvetleneceklerini vurgular.

Kardeşleri tek tek gelerek Şehzade Murat'a sarılırlar. Bir daha kimsenin dış görünüşüne bakarak karar vermeyeceklerine söz verirler. En büyük oğlan, kardeşlerinin, özellikle de Şehzade Murat'ın oyunu almadan hiçbir harekette bulunmayacağı şartıyla veliaht olur. Dört şehzade, ülkeyi el birliğiyle yönetmeye devam eder.

2.17.7. Kıbrıslı Mehmet

Mehmet, Akdeniz'de güzel bir ada olan Kıbrıs'ta doğar. Şu an on bir yaşındadır. Memleketini çok sevmektedir. Ama dünyaya gaddar olarak nam salan Rumlar yüzünden, tüm Türkler kötü günler geçirmek mecburiyetinde kalır. Mehmet'in dedesi Rum katiller tarafından boğazlanmıştır. Öldürülen diğer Türkleri de duyan Mehmet, Rumlara karşı kin duymaktadır. Bir an önce büyüyerek intikam almak ister. Baba ve annesine sık sık, "Bizim kimsemiz yok mu? Gelsinler, bizi kurtarsınlar." der. Babası; "Allah'ımız var ve Türkiye var, orada yaşayan soydaşlarımız var. Bir gün buraya gelecekler." diyerek onu teselli etmeye çalışır ve bir sabah, beklenen Türkler nihayet gelir.

2.17.8. Yaşasın Türkiye

Mehmet, o sabah çok erken uyanır. Şiddetli patlamalar duyar. Annesi, senelerdir bekledikleri günün nihayet geldiğini haber verir. Mehmet'in kalbi heyecanla çarpar. Hemen pencereye koşup Türklerin gelişini izler. Askerlerin zafer kazanmaları için dualar ederler. Vatani için vuruşmak isteyen Mehmet'e annesi, henüz küçük olduğunu söyler.

2.17.9. Barış İçinde Büyü

Mehmet, uçaktan atlayan kahraman Türk paraşütçülerine el sallar. Müthiş duygular ve heyecanlar içerisinde. Savaşa katılmak ister fakat annesi izin vermez. İstemeye istemeye uykuya dalar. Uykuya henüz dalmışken çok yakından gelen silah sesleriyle yatağından sıçrar. Evin kapısı şiddetle vurulur, gelenler Türk askerleridir. Kapıyı açarlar, kısırılan bir Türk keşif birliği yardım istemektedir. Yirmi kadar Türk askerini eve alırlar. Askerlerin telsizlerine mermi isabet ettiği için birliğe haber ulaştıramazlar. Mehmet askerlere, Rumların kendilerine çok eziyet ettiğini söyler. Askerler ise bundan sonra eziyet edemeyeceklerini belirtir.

2.17.10. Vatan İçin Feda Olsun

Mehmet, hayran hayran askerleri seyrederken, teğmen de nasıl haber göndereceklerini düşünmektedir. Haber gönderemezse hepsi orada şehit olacaktır. Ekinlerin arasından koşarken görünmeyecek kadar kısa boylu birini göndermesi gerekmektedir. Mehmet göreve talip olur ancak teğmen buna razı olmaz çünkü vurulma ihtimali vardır.

Mehmet ısrar eder, annesi teğmene; “Evlat acısına da, koca acısına da dayanırız. Ama vatansızlık acısı var ya işte ona dayanılmıyor. İnsanın içini yakıyor ateş gibi. Mehmet'im gitsin. Feda olsun vatan için.” diyerek gitmesini istediğini belirtir. Mehmet mektubu alarak yola koyulur. Yola çıkar çıkmaz silah sesleri duyulur. Mehmet'in vurulduğunu düşünerek hepsi çok üzülür.

2.17.11. Allah'ım Bana Kuvvet Ver

Mehmet'in vurulduğunu düşünen annesi sürekli ağlar. Oysa Mehmet vurulmamıştır. Fakat daha sonra koşarken bir Rum tarafından ayak bileğinden yaralanır. Memleketini düşünerek kendisini ayağa kalkmaya zorlar ve yeniden yola koyulur. Daha sonra sağ kolundan yaralanır. Ama durmadan koşar. Bir yandan da “Allah'ım bana kuvvet ver.” diye dua eder. Nihayet haberi yerine ulaştırır. Mehmet, seyyar bir hastaneye götürülür. Sıkışan Türk askerleri kurtarılır.

2.17.12. Kahraman Mehmet

Mehmet'in annesi günlerce gözyaşı döker. Bir gün Mehmet'in sağ ve hastanede olduğu haberini alır. Hemen yanına giderler. Mehmet gazi olmuştur. Çok mutlu ve huzurludur. Etrafındaki herkes Mehmet'i tebrik eder. Binbaşı, yaptığı işin ne kadar önemli ve büyük olduğunu anlatır. Çünkü Mehmet, hem askerleri hem de köyü kurtarmıştır. Artık Kıbrıs, kahraman Türk askerlerinin koruyucu kanatları altındadır.

2.18. TARİH CESARETLE YAZILIR

2.18.1. Karanlıkta Çınlayan Gür Ses

1395 yılında kalabalık düşman ordusu, Niğbolu Kalesi'ni sarar. Haber, Yıldırım Bayezid'e yıldırım hızıyla ulaşır. Kalenin kumandanı Doğan Bey, güçlü ve cesur bir yiğittir. Askerleriyle beraber şehit olana kadar kaleyi savunacaklarına dair sözleşirler. Ama sayıları az, durumları kötüdür. Doğan Bey gecenin karanlığında oturup ne yapacağını düşünürken, birden bir ses duyar. Ses Yıldırım Bayezid'e aittir. Padişah Doğan Bey'e yanında olduğunu, dayanması gerektiğini söyler. Ertesi gün, Niğbolu Meydanı'nda büyük bir savaş meydana gelir ve bu savaş, şanlı tarihimize zafer olarak yazılır.

2.18.2. Civan Mustafa

Mustafa, on sekiz yaşında yakışıklı bir gençtir. Bu nedenle ona "Civan Mustafa" derler. Savaş çağrısı yapınca o da Sultan II. Murad'ın ordusuna katılır. Kosova Meydanı'na gelirler. Macar ordusuyla savaşmaktadırlar. Mustafa, üstün bir gayret gösterir. Sonunda da vatani uğruna şehit olur. Kahramanlığını padişah'a bildirirler. Padişah, gidip şehidi alından öper. Yerinde olmak istediğini söyler ve ağlar.

2.18.3. Barbaros Kardeşlerin ilk Seferi

İlyas ve Oruç kardeşler, bir gemiyi kumanda etmektedirler. Bir gece çıkan fırtına yüzünden gemi, Rodos açıklarına düşer. Adada, korsanlar vardır. Denizciler, yaklaşan korsan gemisini görünce korkarlar. İlyas ve Oruç kardeşler, düşmana bir tuzak kurar. Hepsi saklanır. Korsanlar gemiyi terk edilmiş zannederek gemiye doluşur. Gemiciler, saklandıkları yerlerden çıkar ve korsanları yener. Hepsini bağlayıp, ambara tıkarlar.

Daha sonra ikinci korsan gemisi gelir. Bu sefer de bağladıkları korsanların giysilerini giyerek korsanmış gibi davranırlar. Gelen gemiyi de bu şekilde ele geçirirler. İki kardeşin de ilk kaptanlıklarıdır ve iki gemi almışlardır. Bu, aynı zamanda Akdeniz’i bir Türk gölü yapan Barbaros kardeşlerin ilk zaferidir.

2.18.4. Sabrımız Kalmadı Paşa

Kanuni Sultan Süleyman’ın şanlar, şereflerle dolu dönemi kapanmış, II. Selim dönemi açılmıştır. Bundan faydalanan Avrupalılar, Osmanlı topraklarına girerek halkı rahatsız etmeye başlar. Nihayetinde Venedikliler ve Kıbrıs korsanları ticaret gemilerimize saldırır. Buna çok kızan Padişah, Kıbrıs’a sefer yapılması emrini verir. Yapılan zorlu mücadeleden sonra Kıbrıs Adası fethedilir.

2.18.5. Uçan Adam

IV. Murad zamanında İstanbul’da kuşlara çok meraklı bir genç yaşar. Bu gencin adı, Ahmed Çelebi’dir. Ahmet Çelebi, insanların da kuşlar gibi uçup uçamayacağını merak eder. Çalışmalara başlar; hesaplar, planlar yapar. Uzun süren bir hazırlık dönemi geçirir. İnsanlar, onunla alay eder. Kimse, uçabileceğine ihtimal vermez. Fakat çalışmaları sonuç verir.

Bir öğle vakti Ahmet Çelebi, halkın gözleri önünde boğaz köprüsünü uçarak geçmeyi başarır. O günden sonra Hezarfen lakabıyla anılır. Padişah, bu başarısından dolayı Hezarfen’i tebrik eder. Ama bu başarıyı kıskananlar, ona düşman olur. Kanatlı adamlardan bir ordu kuracağı dedikodusunu yayarlar. Padişahı, tahtından indireceğini söylerler. Padişah, ona altınlar vererek, uzak bir yere gitmeye onu ikna eder. Onun başarısı, tüm dünyaya mal olur. Uçan ilk insan olarak tarihe geçer.

2.18.6. Biz Yavuz'un Torunlarıyız

Yavuz Sultan Selim'in Mısır seferi sırasında Osmanlı Devleti'ne katılan Akka Kalesi, Napolyon Bonapart tarafından kuşatılır. Kale komutanı Cezzar Ahmet Paşa, savaş hazırlıkları yaptırır. O zamana kadar hiç yenilmemiş olan Napolyon, kendisine çok güvenmektedir. Fakat Türk serdarının karşısında tutunamaz ve sonuçta Akka önlerinde yenilir.

2.18.7. Balkan Savaşı'nda Manulasa Tepesi

Balkan Devletleri, Türkiye'ye karşı birleşir. Amaçları, Türkiye'yi tarihten silmektir. Cavit Paşa, Manulasa Tepesi'ni düşmandan almak için harekete geçer. Fakat savaş sırasında vurulur. Yanındakilerden birine komutayı devreder ve tepeyi almasını vasiyet eder. Bir süre sonra Manulasa Tepesi'nde bayrağımız dalgalanır.

2.18.8. Ayağa Kalkmam Dedi

Gönüllü alay komutanıdır. Bitlis savunması esnasında Ruslara esir düşer. Rus komutanı kampa geldiğinde oturduğu yerden kımıldamaz. Rus komutan, bu duruma sinirlenir. Neden ayağa kalkmadığını sorar. Müslüman olduğunu ve Müslüman olmayanın karşısında ayağa kalkamayacağını söyler. Bu, saygısızlık kabul edilir ve idamına karar verilir. İdamdan önce, iki rekât namaz kılmak istediğini belirtir. Etrafındakilerin şaşkın bakışları altında namazını kılar. İbadet esnasındaki samimiyeti oradakileri etkiler ve Rus komutan onu affederek serbest bırakılmasını sağlar.

2.18.9. Kâğıt Helvacı

Küçük Ali, kâğıt helva satarak annesine bakmaktadır. Babası, Yunanlılarla çarpışmak için gitmiştir, bir süre sonra da haber gelmez olunca öldüğünü düşünmektedirler. Bu nedenle Ali, hep hüznüldür. Bir gün, bir adam yanına yaklaşır ve ona bir mektup verir. Bu mektubu adresine ulaştırabilirse vatanına büyük hizmet etmiş olacaktır. Mektubu kâğıt helvalarının altına saklar ve yola koyulur. Verilen adrese gider ve mektubu teslim eder. Görevini başarıyla tamamlamanın mutluluğuyla evine döner.

Annesi de gülümsemektedir. Çünkü babasından mektup gelmiştir. Yaralandığı için mektup gönderemediğini yazmaktadır. Ali çok mutlu olur, artık gözleri yaşlı dolaşmayacaktır.

2.18.10. Küçük Kahraman

Küçük Mustafa'nın kimsesi yoktur. Yunanlılar köyünü basmış, köy halkı evlerini boşaltmıştır. O, hiçbir yere gitmez. Üç gün sonra Türk askerleri köye gelir. Mustafa'yı, düşmanı gözetlemesi için ağaca çıkarırlar. Mustafa, düşmanı gözetlerken vurulur. Vatanı uğruna, babası gibi şehit olmuştur.

2.18.11. Bir Şehri Ayaklandıran Çocuk

Kamil, on iki yaşındadır. Antep'te yaşar fakat Antep, Fransızlar tarafından işgal edilmiştir. Kamil ve annesi komşuya misafirlğe gider. Eve dönerlerken, dört Fransız askeri yollarını kesip onları rahatsız etmeye başlar. Annesinin örtüsüne sataşır. Bu durum karşısında kayıtsız kalamayan Kamil, üstünde taşıdığı kamayı çıkararak askerlere saldırır. Bir süre annesini korur ama düşman hem çoktur, hem de silahları vardır. Kamil'e ateş ederek onu şehit ederler. Bu olay üzerine Antep, yediden yetmişe ayaklanır. Özgürlük ateşini bir çocuk yakmıştır.

2.18.12. Kahraman Küçük Ömer

1919 yılının sıcak bir bahar sabahında İtalyanlar, Antalya'yı işgal eder. Ömer, babası savaşa katılan on iki yaşında bir çocuktur. Evde kalan ninesi ve annesiyle yaşamaktadır. Bir gün, düşman kapılarını tekmeler. Annesi karyolanın altına gizlenir. Ömer, korkuyla kapıyı açar. Ömer'i ittiren düşman askerleri, onun, kafasını çarpıp bayılmasına sebep olurlar. Ömer kendine geldiğinde, annesinin çığlıklarını duyar. Askerlerden birisi tüfeğini yere bırakmıştır. Ömer, yavaşça gider ve tüfeği alır. Annesine saldıran askeri öldürür. Silah sesi dışarıdan duyulur ve diğer düşman askerleri girer. Ömer ve ailesini şehit ederler. Antalya ise, diğer vatan toprakları gibi kısa süre sonra kurtarılır.

2.19. VAR MI ARKADAŞLIK GİBİSİ

2.19.1. Kral Arkadaşım

Salih'in babası psikiyatridir. Psikolojik sorunları olan insanlarla ilgilenmektedir. Babasının Kral lakaplı, sorunları olan bir hastası vardır. Ancak babası ne kadar uğraştıysa onunla iletişim kuramamış, onu bir türlü güldürememiştir. Salih, babasını ziyarete gittiği günlerin birinde Kral ile tanışır. Kral, bir koltukta oturmakta ve etrafındakilere emirler vermektedir. Kimse Kral'ı ciddiye almaz. Salih onun oyununa oyunla karşılık verir ve dediklerini yapar. Bu durum Kral'ın kahkahayla gülmesine sebep olur. Durumun farkına varan babası ona ulaşmanın yolunu keşfeder.

Aradan uzun bir zaman geçer. Salih'e bir gün Kral'dan mektup gelir. Kendisini davet etmektedir. Kral'ın yanına giden Salih, onun artık iyileştiğini görür. Üzerinde tertemiz bir kıyafet vardır. Salih'in yardımıyla babası, onu iyileştirmiştir. Kral, "Artık krallık bitti. Yaşasın akıl." der. Taburcu olan Kral, birkaç yıl sonra başarılı bir işadamı olur.

2.19.2. İki Küçük Balıkçı

Ahmet ve Ergin iyi arkadaştır. Ergin'in babası balıkçıdır. Bir süredir hasta olduğu için balığa çıkamamıştır. Ergin balık tutup ailesine yardımcı olmak ister. Durumunu arkadaşı Ahmet'e anlatır. Birlikte balığa çıkarlar. Balık yakalamak için uğraşırken hava bozulmaya başlar ancak iki arkadaş dönmeyi düşünmez. Epeyce balık yakalamayı başarırlar ama fırtına çıkmıştır artık eve dönemezler ve çok korkarlar.

Yakınlarda geçen bir geminin dikkatini çekmeyi başarırlar ve kurtulurlar. Felaketten kurtulan arkadaşlar, ellerindeki balıkları satarlar ve markete, manava, eczaneye uğrarlar. Böylece ailenin ihtiyaçlarını karşılamış olurlar dolayısıyla da çok mutludurlar.

2.19.3. Mektup Arkadaşı

Ercan, on iki yaşında bir çocuktur. Bir kemik hastalığı vardır. Hastalandığı için hastanenin yedi kişilik bir odasında yatmaktadır. Ama canı çok sıkılır bu nedenle de huysuz bir çocuktur. Etrafındakiler onu nasıl teselli edeceklerini bilemezler. Bir gün Ercan'a Mücahit isimli birisinden mektup gelir. Ercan çok şaşırır. Çünkü Mücahit isminde bir tanıdığı yoktur. İkisi mektup arkadaşı olur. Mücahit, gezdiği yerleri anlattığı mektuplarıyla Ercan'ın dünyasını aydınlatır. Ercan artık mektupların gelmesini dört gözle beklemektedir. Mektuplar, gezilip görülen yerlerden söz eder. Onları okudukça Ercan da gezmiş gibi mutlu olur. Mücahit'i de çok merak eder ama onunla görüşemez.

Hastaneden taburcu olan Ercan hemen mektup arkadaşını ziyarete gider. Gördüğü manzara karşısında çok şaşırır. Çünkü Mücahit sakattır. Onun bu kadar hayat dolu olması Ercan'ı çok etkiler. Mücahit, mektupları hep hayal ederek yazmıştır. Hastanede çalışan bir hemşire onların mektup arkadaşı olmalarına vesile olmuştur. İkisinin dostluğu yıllarca sürer.

2.19.4. Amerikalı Arkadaş

Cem, Amerika'da yaşar. Amerikalı arkadaşları içerisinde en çok John'u sever. Ama John, yetişme kültürü itibariyle Cem'den farklıdır. Karşılıksız iş yapmaz, yaptığı her şeyin parasını talep eder, yardımsever değildir v.s. Cem, onun bu tarz tutumlarına çok kızar ama yine de arkadaşlıkları devam eder.

Bir gün Cem'in evinde oynarlarken John, babasının yeni aldığı telsiziyle oynamak ister. Cem'den telsizin birisini alıp uzağa gitmesini ister. Cem, bu durumda ona ders vermeyi düşünür ve telsiziyle kendisinin yalnız oynamasını ister. John tek başına oynayamayacağını belirtince Cem ondan para ister. John, Cem'in neden böyle davrandığını nihayet anlar ve davranışlarının yanlışlığının farkına varır. İki arkadaş arasındaki ilişki iyice pekişir ve Cem Türkiye'ye döndükten sonra da iki arkadaş yıllarca mektuplaşmaya devam eder.

2.19.5. Parlak Kırmızı Kızak

Mehmet'e babası parlak kırmızı bir kızak armağan eder. Mehmet kızıyla kayınca yarışlarda hep birinci olur. Bu da arkadaşları arasında kıskançlığa sebep olur. Hiçbiri Mehmet'in o kızakla kaymasını istemez. Bu nedenle de onu oyunlarına almazlar. Bu duruma üzülen Mehmet, arkadaşlarına hak verir ve arkadaşları gibi kendisi de kendi elleriyle kızak yapar. Bu kızakla tekrar arkadaşları arasına kabul edilir ve yeniden mutlu bir şekilde eğlenmeye başlarlar. O günden sonra artık kırmızı kızığın binmez.

2.19.6. Hırsız

Akif'in annesi vefat eder. Ölmeden önce oğluna sürekli, "İyi tanımadığın insanlarla arkadaşlık etme." diye nasihatlerde bulunur. Ancak annesinin ölümünden sonra Akif, nasihatini unuttur. Üvey annesinin de eve gelip kendisine kötü davranmasından sonra evden kaçar. Sokaklarda yaşar, çöpte bir şeyler toplayarak satar ve kötü arkadaş edinir.

Arkadaşı onu bir evde hırsızlığa yönlendirir. Akif, önce arkadaşının akrabasına ait olduğunu sandığı eve girer, sonra durumu anlar ama iş işten geçmiştir. Yakalanırlar, arkadaşları suçun hepsini onun üstüne atar. Akif'in aklı başına gelmiş, annesinin öğüdünü hatırlamıştır ama artık çok geçtir. Hâkime başından geçen her şeyi anlatmaya karar verir. Hapishaneden kurtulduğunda ise dürüst bir hayat süreceğine dair kendi kendine söz verir.

2.19.7. Dedeler ve Torunlar

Sedat, etrafındakileri dinlemeden, anlamadan söze atlayan bir çocuktur. Mahmut'un dedesi hakkında söylediklerini de yanlış anlar. Mahmut'a "Asıl benim dedem daha güçlü." diyerek çıkarır. Mahmut, bu yanlış anlamayı sürdürür. Sedat ve dedesiyle bir süre alay eder. Bu durum karşısında iyice gerilen Sedat'a en sonunda, her şeyi yanlış anladığını söylerler. Amaçları ona ders vermektir. Sedat, olayı tam olarak anlamadan söze karıştığı için utanır. Bu sırada dedelerinin kol kola, muhabbet ederek geldiğini gören çocuklar tartışıkları için pişman olur.

2.19.8. Eski Düşman Yeni Dost

Sinan ve Cüneyt, aynı mahallede oturan, aynı okulda okuyan sıra arkadaşlarıdır. Cüneyt, kavgacı bir çocuktur, Sinan ise onun tersine çok sakin bir çocuktur. Cüneyt, etrafındakileri ve Sinan'ı dövmek için bahaneler arar. Bir gün Sinan'ı çok kötü döver ve sonraki günlerde de onunla alay eder. Sinan ise sürekli, "Bilgi, kaba kuvveti yener." der. Bu şekilde ilkokul biter. Cüneyt, okulu bırakır. Aradan yıllar geçer, Sinan tıp fakültesini bitirip doktor olur ve bir gün doğduğu kasabaya gelir. Merak eden herkes etrafını sarar. Sadece Cüneyt, ona yaklaşmayıp uzaktan izler. Cüneyt iflas etmiş, başkalarının eline bakar duruma gelmiştir. Sinan onu fark edince yanına gider. Sohbet ederler. Cüneyt, onun kaba kuvvet konusunda haklı olduğunu belirtir.

2.19.9. 56 Numara

Ali, 56 numaralı otobüse ilk bindiğinde ilkokula başlamıştır. İlk günler annesinin elini tutarak gider okuluna, sonraları ise tek başına binmeye başlar. Dördüncü sınıfa giderken yaşlı bir teyzeyle tanışır otobüste. İki arkadaş olurlar. Tam üç yıl sürer arkadaşlıkları. Üç yılın sonunda teyze artık görünmez. Ali teyzeyi çok merak eder ama ulaşabileceği ne bir telefon numarası ne de adres vardır.

Birkaç gün sonra da 56 numaranın emekli edilip hurdaya çıkarıldığını öğrenir. Hem otobüsünü hem de arkadaşını kaybeden Ali, çok üzülür. Bir gün yeni otobüsle giderken, okunan bir gazetede eski 56 numaranın resmini görür. Habere göre kirasını ödeyemeyen bir aile bu otobüse sığınmıştır. Ali dikkatli bakınca bu ailenin, arkadaşı yaşlı teyze olduğunu anlar. O hafta cumartesi günü ilk iş olarak iki dostunu ziyarete giden Ali, çok mutlu olur.

2.20. VATAN İÇİN

2.20.1. Dedemin Anlattıkları

Kurtuluş Savaşına katılan ve hikâyesini torunlarına anlattığı esnada aksakallı, nur yüzlü bir ihtiyar olan dedenin, iki torununa savaş yıllarıyla ilgili olarak anlattığı olaylar, hikâyenin konusunu oluşturur. Kasım (Dede), Çanakkale Savaşı'nda şehit düşen bir babanın oğludur. Kendisi henüz on sekiz yaşlarında Yunan askerleri Bursa'yı işgal eder. Önlerine çıkana hakaret edip, yan bakanı süngülerler. Halk bu durum karşısında kayıtsız kalamaz. İmkânlar ölçüsünde birlikler kurulur. Bu birlikler düşmanla mücadele etmeye çalışır. Henüz on sekiz yaşında olan şehit oğlu da babasından kalma silahı omzuna atarak, bir gece evini terk edip bu birliklere katılmak için dağa çıkar.

2.20.2. Kayalıklarda Bir Ses

Uzun süre durup dinlenmeksizin yürür. Amacı birliklere katılıp, kızan olmaktır. Sonunda Bodur Hamdi'nin adamları arasına katılarak kızan olur. Kızanlar arasında babasının kucağında son nefesini verdiği bir kızan vardır. İsmi; Söğütlü Memiş'tir. Kasım'ın arkadaşının oğlu olduğunu öğrenince çok duygulanır.

2.20.3. Babam Nasıl Şehit Oldu

Kasım, babasının nasıl şehit olduğunu öğrenir. Babası, bileği çok güçlü olan yiğit bir insandır. Hamidiye Tabyası'nda top mermisiyle vurularak şehit olmuştur. Kasım, hıçkırıklarına engel olamaz. Söğütlü Memiş onu teselli eder. Kasım, cesaretiyle bir dizi sınavdan geçirilir.

2.20.4. Bir Gece Baskını

Kasım'ın, çeteye girişinin yirminci gününde Bodur Hamdi Efe kızanları etrafına toplayarak konuşma yapar. Konuşmanın ardından, Akçadağ köyünde karakol kuran

düşman üzerine bir gece saldırı düzenlenir. Düşman, etkisiz hale getirilir. Köylü, minnetle karakola akın eder. Babasını ve kocasını şehit veren yaşlı bir kadın ağlayarak, “Düşmanı, şehit kanıyla sulanan bu temiz topraklardan atın.” diyerek onlara yalvarır. Elllerinden geleni yapacaklarına, canlarını ortaya koyacaklarına söz verirler.

2.20.5. Ağlama Anam

Hıçkırıklarla ağlayan yaşlı Türk anasını, Bodur Hamdi Efe kollarından tutarak kaldırır ve ellerini öper. “Biz, bu düşmanları cennet vatanımızdan atmak için birleştik. Hiç değilse bu uğurda ölmeye ant içtik. Damarlarımızda kan dolaştığı müddetçe vuruşacağız.” diyerek onu teselli eder. Daha sonra karakol kumandanına mektup vererek onu kumandanına gönderirler. Kendileri kaldıkları yere dönmek için yola çıkarken, bir Rum peşlerine gizlice takılır ve saklandıkları yeri öğrenir. İşgal kuvvetleri komutanına durumu bildirir. İki gün sonra yüz kişi kadar düşman askeri kızanlara saldırır. Düşmanı, kayalık bir bölgeye çekerek kısıtırlar.

2.20.6. Yandım Anam

Kasım, bu çatışmada büyük kahramanlıklar gösterir. Birçok düşman askeri öldürür. Ama babasının silah arkadaşı, Söğütlü Memiş Efe’yi kaybeder. Memiş Efe, düşmanın kurduğu makineli tüfeği susturmak için uğraşırken şehit olmuştur. Kasım, onun yarım bıraktığı işi tamamlamak için çaba harcar. Çok zor da olsa el bombasıyla makineli tüfeği parçalamayı başarır, neticede kendisi de yaralanır. Dayanılmaz acılar içerisinde gözleri kendiliğinden kapanır ve derin bir karanlığa yuvarlanır.

2.20.7. İki Ay Sonra

Hastaneler, Yunanlıların kontrolü altında olduğu için iki ay boyunca bir köyde kalan Kasım, köyde bir evde tedavi görür. İyileşir iyileşmez yeniden dağa çıkar. Kızanların sayısının yetmiş olduğunu görür, hayli kalabalıklaştıkları için çok sevinir. Tekrar aralarına katılır. Kısa süre sonra; erzak taşımakta olan düşman askerlerine saldırırlar. Bu saldırıda da Bodur Hamdi Efe şehit olur.

2.20.8. O Gün Reis Seçildim

Hamdi Efe'nin vurulduğunu gören Kasım çok etkilenir. Diğer kızanlarda ise bir gevşeme olmuştur. Kendisini toparlaması gerektiğini düşünen Kasım, diğerlerini coşturur. Gösterdiği üstün gayretler neticesinde düşman püskürtülür ve erzaklara el konulur. Hamdi Efe şehit olduğu için yerine birinin seçilmesi gerekmektedir ve Kasım o gün reisliğe seçilir.

2.20.9. Dedemin Gözlerinde Yaş Vardı

Hikâyesini anlattığı esnada iki toruna sahip, yaşlı bir dede olan Kasım; çok duygulanmıştır. Gözleri uzaklara dalar. Savaş yıllarını anlatırken sanki her olayı yeniden yaşamıştır. Torunlar da aynı duygular içerisinde dirler. Sessizliği küçük torun bozar ve dedesine, reis olduktan sonra ne yaptığını sorar. Dede; “Kaç yılın mücadelesini bir gecede nasıl anlatırım yavrum, öbürlerini de zaman zaman anlatacağım size elbette.” der. “Bu vatan çok pahalıya kazanıldı yavrularım! Çok şehit kanıyla sulandı. Çok emekler harcandı. Kıymetini bilin.” diyerek sözlerini tamamlar. Torunlar da, bu vatanın her zaman kıymetini bileceklerine söz verirler.

2.21. VATANINI KİM SEVMEZ Kİ

2.21.1. Kutalmışoğlu Süleyman Şah

Süleyman Şah, babasının vasiyeti üzerine ordusuyla beraber Alparslan'ın, sonra da onun oğlu Melikşah'ın emrine girer. Melikşah, onu Anadolu sultanı olarak atar. Süleyman Şah, Konya ve çevresini, Batı Anadolu'yu fetheder. İstanbul sınırlarına kadar gelir. Büyük Selçuklu İmparatorluğu'na bağlı olarak kurduğu Anadolu Selçuklu Devleti, Anadolu'nun İslamlaşmasında büyük rol oynar. Bu başarılar karşısında Bizans imparatoru boş durmaz, Müslüman sultanları birbirine düşürür. Yapılan savaşta, Süleyman Şah, yenilip ölür.

2.21.2. Osmanlı Devleti

Kayı aşireti reisi Ertuğrul Gazi, vefat eder. Yerine oğlu Osman Bey geçer. Osman Bey, Ahi reislerinden Şeyh Edebali hazretlerini ziyaret eder. Kaldığı odada Kuran-ı Kerim olduğu için sabaha kadar uyuyamaz. Osman Bey, Rum beyleri tarafından öldürölmek istenir. Ancak başarılı olunamaz, Bilecik ve Yarhisar kaleleri ele geçirilir. Osmanlı Devleti, 1920'ye kadar varlığını sürdürür. Otuz altı padişah gelir geçer.

2.21.3. Günah Bizden Gitti

Sultan II. Murat, sayıca az olan kuvvetleriyle Macar Kralı'na savaş açar. Zorlu mücadelenin sonunda, haçlılar yenilir. Sultan, şükür secdesine kapanır.

2.21.4. Kırk Bin Düşmanla Dövüşen Dokuz Kahraman

1595 yılında İstolni Belgrat Kalesi kuşatılır. Askerlerimiz, aslanlar gibi mücadele ederler. Kalenin düşme tehlikesi olduğunu anlayan dokuz yiğit asker, düşmanın arasına dalar. Dokuzu da şehit olana kadar savaşır. Onların kahramanlıkları düşman tarafından da takdirle karşılanır.

2.21.5. Kanije Zaferi

Kanije Kalesi, 1601 yılında kuşatılır. Avusturya arşidükü Franz Ferdinand'ın komutasındaki düşman ordusu, kaleyi alarak Osmanlıya ders vermek ister. Ancak, doksan yaşlarında bir ihtiyar olan kale komutanı Tiryaki Hasan Paşa, kaleyi düşmana kaptırmaz. Büyük kahramanlıklar gösterir ve kaleyi düşmandan kurtarır. Bu zaferi duyan padişah, Tiryaki Hasan Paşa'ya vezirlik rütbesi verir.

2.21.6. Erzurum'un İşgali

1877 yılında Ruslar, Erzurum'u işgal eder. Halk ve ordu, canını dişine takarak vatan toprağını savunur. Halk, toprakların üzerine baltayla, bıçakla yürür. Bu sahne, başkomutanın gözlerini yaşartır. Aziziye tabyaları düşmandan temizlenir.

2.21.7. Golva Gark Oldu

1915 yılında, askerlerimiz canları pahasına Nusret mayın gemisiyle giderek Golva zırhlısını batırmayı başarırlar. Bu büyük başarıdan sonra, Osmanlı donanması, üstüne doğan ılık güneşi hisseder.

2.21.8. Bayrak Hasreti

Yunanlılar, İzmir'den sonra Ali'nin köyünü de işgal ederler. Köy okulunda asılı olan bayrağımızı indirip, kendi bayraklarını asarlar. Bu durum, Ali'nin çok gücüne gider. Bayrağımızı beline sarar ve onun tekrar dalgalanacağı günü beklemeye başlar. Köylüye birçok zarar veren Yunanlılar, askerlerimizin köye ayak basmasıyla beraber kaçar. Ali'nin beklediği gün nihayet gelmiştir. Yunan bayrağını indirip, bayrağımızı asar ve karşısında sevinç gözyaşları döker.

2.21.9. Borazancı Küçük Mahmut

Mahmut, on beş yaşını yeni bitirmiştir. Yaşadığı şehir olan Bursa, düşman tarafından kuşatılınca şehit olan babasının silahını ve dedesinin borazanını alarak dağa çıkar. Amacı; vatanseverlerin oluşturduğu bir gruba katılmaktır. Bu grubu bulur ve kendisini gruba kabul ettirir. Büyük kahramanlıklar gösterir. Yunanlılar, yurttan kovulduğunda onun vücudunda dört kurşun yarası vardır. Ama çok mutludur.

2.21.10. Anam... Vatanım... Ana Vatanım

İhsan, Kıbrıs'ta doğmuştur. Rumların yaptıklarından ve Rum komşularının kendisine "Vatansız" demesinden çok şikâyetçidir. Ana vatandan sahip çıkacak birilerinin gelmesini beklemektedir. Bir gece top sesleriyle uyanır. Türk askerleri, Kıbrıs'a ayak basmıştır. Kıbrıs'taki Türkler bayram eder. Ama İhsan, çok korkan komşusunu da teselli etmeyi ihmal etmez. Çünkü o, aynı zamanda Müslüman'dır.

2.21.11. Saklanan Resim

Yakup'un köyünü Bulgarlar işgal eder. Çaresiz kalan köylü, Türk askerlerinin gelmesini bekler. Yakup, o anı sürekli rüyasında görür. Bir gün de Fatih Sultan Mehmet'i rüyasında gören Yakup, rüyasını dedesiyle paylaşır. Dedesi Fatih'in resmini ona gösterir. Resme özlemle bakan dede, torun birbirlerine sıkı sıkı sarılır.

2.21.12. Kırmızılı Sarılı

Semine, bir Bulgar köyünde yaşamaktadır. Bulgarların baskılarından dolayı tüm köy sıkıntı içerisinde. Böyle bir ortam içerisinde bir gün iki Bulgar askeri, Semine'nin sınıfına gelir. Başındaki örtüyü çekmek isterler. Buna karşı koymaya çalışan Semine, aldığı darbeye bayılır. Tüm sınıf, askerlere saldırır. Semine, kendine geldiğinde annesi yanı başındadır. Annesinin elindeki kırmızılı sarılı başörtüyü alır, öptükten sonra tekrar başına bağlar.

2.22. ZENGİN OLAN DİLENCİ

2.22.1. Zengin Olan Dilenci

Küçük Ali kimsesiz bir çocuktur. Bir yıl arayla anne ve babasını kaybetmiş, okulunu bırakmak zorunda kalmıştır. Zengin bir adamın mağazasında çıraklık yapmaktadır. Mağazanın sahibi; Osman Bey'dir. Gaddar, zalim bir insandır. Ali'ye çok kötü davranmakta, sürekli onu dövmektedir. Fakir kimselere yardıma hiç yanaşmayan bir insandır.

Bir gün Osman Bey paralarını sayarken mağazaya bir dilenci gelir, ondan yardım ister. Fakat Osman Bey, dilenciye azarlayarak kovar. Dilenci çaresizce dışarı çıkar. Bu duruma şahit olan Ali, adamın haline çok acır. Bir bahaneyle dükkândan çıkarak ona yetişir ve cebindeki parayı yardım amacıyla dilenciye verir. Tekrar mağazaya geldiğinde patronundan yardım ettiği için dayak yer ve işten kovulur. Ali daha sonra küçük bir bakkal dükkânında iş bulur.

Aradan beş yıl geçer ve Ali bu sefer de büyük bir mağazada iş bulur. Günlerden bir gün çalıştığı mağazaya iyi giyinmiş yaşlı bir adam gelir. Ali'yi tanır ve ona yanında çalışmayı teklif eder. Bu adam Ali'nin yardım ettiği dilencidir. Miras kalmış ve çok zengin olmuştur. Daha sonra Ali'yi kendisine ortak yapar. Bir gün Ali'nin yanına bir dilenci gelir. Ali bu adamı çok güzel ağırlar. Bu dilenci, eski patronu Osman Beydir. Ali onu tanıyamamıştır. Zengin olan dilenci bu adamın kim olduğunu Ali'ye söyler. Osman Bey bütün variyetini kaybetmiştir. Böylece mal varlığının geçici olduğunu, önemli olanın ise insanlara iyilik yapmak olduğunu anlarlar.

2.22.2. Bayram Hediyesi

Babası şehit olan Samet, annesi ile beraber zor bir hayat yaşamaktadır. Annesi dikiş dikerek geçinmeye çalışır. Bayram yaklaştığı için işleri yoğundur ve annesi sadece iki saat uyuyarak işleri yetiştirmeye çalışır. Samet onun haline üzülür. Durumları çok kötüdür. Doğru dürüst yiyecekleri yoktur. Üstelik bayram yaklaşmaktadır, bu durum onları iyice çökertir.

Bayrama bir gün kala akşam kapı çalınır. Gelen Muhtar Emmi ve iki komşudur. Elleri kolları paketlerle doludur. Paketlerden anne ve oğula alınmış birçok hediye çıkar, ayrıca bir de mektup vardır. Mektup Kaymakam'dan gelmiştir. Mektupta, Samet ve annesine dul ve yetim maaşı bağlandığı yazmaktadır. Anne ile oğul gözyaşları içerisinde birbirlerine sarılır, bayram artık onlar için de mutlu geçecektir.

2.22.3. Bugünün İşini Yarına Bırakma

Öğretmenleri; bu günün işini yarına bırakmamaları konusunda öğrencilerini sürekli uyarmasına rağmen, Sadık bu nasihati hiç dinlemeyen ve hiçbir işini zamanında yapmayan tembel bir çocuktur. Kardeşi Ömer ise her işini zamanında yapan ve daima pekiyi ile sınıfını geçen bir çocuktur. İkisi de aynı sınıfta okumaktadır. Çünkü kardeşinden bir yaş büyük olan Sadık bir yıl sınıfta kalmıştır. Ömer ağabeyini sürekli uyarır. Ama o işlerini hiçbir zaman vaktinde yapmaz.

Aradan aylar geçer ve sene sonu gelir. Sadık sınıfta kalacağını anlayınca, gerçekleri görmeye başlar, hemen derslerine çalışmayı düşünür ama artık çok geçtir, zamanında çalışmadığı için şimdi de vakti yetiştiremeyecektir. Bunca zaman kendisini kandırmasının farkına varır. Günlerce ağlar, yemeden içmeden kesilir. Fakat kaybolan zamanı geri getiremez. Ertesi yıl kardeşi Ömer ortaokula başlarken, kendisi hala önlüğünü giyerek beşinci sınıfa gitmektedir. Aklı başına gelmiştir. Artık bu günün işini yarına bırakmayacaktır.

2.22.4. Şişko Tekin

Tekin, aşırı derecede yemek yiyen bir çocuktur. Ağzı hiç boş durmaz. Yaşına göre kilosuna hayli fazladır. Sofradan her kalkışında karnı davul gibi görünür, bu yüzden paytak paytak yürür. Arkadaşları ona, “Şişko Tekin” derler. O ise her zaman, “Can boğazdan gelir.” der.

Günlerden bir gün yine patlayasıya yemek yer. Sofradan zorla kalkar. Hariçten de birçok şey atıştırır. Artık sindirim organları isyan etmektedir, çünkü sindirim işlemini gerçekleştiremez duruma gelmişlerdir. Organlar kendi aralarında konuşup dertleşirler. En nihayetinde ise dayanamaz iflas ederler. Tekin büyük acılarla kıvrılmaya başlar.

Ailesi hemen doktor çağırır. Muayene eden doktor hemen bir reçete yazar ve Tekin'i bir daha çok yememesi için uyarır.

2.22.5. Memiş'in Rüyası

Memiş'in annesi, Memiş'i dünyaya getirdikten üç gün sonra vefat eder. Memiş annesini hiç tanıyamaz, hiç kucağında oturamaz ama bazen kokusunu duyar. Memiş, ninesiyile birlikte yaşar, ona anne diye hitap eder. Ninesine sürekli annesini sorar. Ramazan ayı gelir. Memiş, annesinin oruç borcu olup olmadığını merak ederek ninesine sorar. Bilmediğini ifade eden ninesine, annesinin yerine oruç tutacağını bildirir. Sahura kalktığında sokaktaki tüm evlerin lambalarını yanarken görür ve çok mutlu olur. Daha sonra annesinin namaz borcu olup olmadığını düşünür ve onun yerine namaz kılmaya karar verir. Huzurlu bir şekilde yatağına girer ve rüyasında annesini görür, kokusunu içine çeker, doya doya sarılır. Uyandığında her zaman orucunu tutmaya ve namazını kılmaya karar verir.

2.22.6. Seyyar Satıcının Oğlu

Osman, bir ayakkabıcının yanında çırak olarak çalışmaktadır. Usta olmak için uğraşmaktadır. Babası, seyyar satıcılıkla ailesini geçindirir. Maddi durumları iyi değildir. Zar zor geçinirler. Osman'ın ustası çok sert birisidir. Her fırsatta ona kızar ve onu döver. Bir gün dalgınlıkla elini kesen Osman, yine bir yığın azar işitir, dayak yer. Artık kaldıramaz ve ustasına sertçe çıkarır. Dükkândan kovulur. Akşam babası geldiğinde durumu ona anlatır ve artık orada çalışmayacağını söyler. Babası Osman'ı bir meslek edinmesi konusunda ikna eder.

Osman, ertesi gün yine dükkâna döner. Ustasının elini öper, özür diler. Usta onu tekrar yanına alır. İlerleyen zamanlarda yine huzursuzlukları olur ama Osman, meslek sahibi olabilmek için bazı sıkıntıları göze alması gerektiğini düşünür.

2.22.7. Şampiyon

Hasan'ın köyü, bir yamacın eteğindedir. Köy halkı, yılın üç yüz altmış dört günü çalışır yalnız mayısın on beşinde kimse çalışmaz, horoz dövüşü yaptırır eğlenirler. Hasan'a da babası bir horoz alır. Hasan, horozu çok iyi yetiştirir. Horoz iki şampiyonayı kazanır. Üçüncü şampiyonada çok güçlü bir rakibi vardır. İki horoz bir türlü yenilemez her ikisi de harap olur. Diğer horozun sahibi berabere kalmayı teklif eder ama Hasan hırs yapmıştır horozu mutlaka yenmelidir. Hasan'ın horozu son bir hamle ile rakip horozu kaçırtmayı başarır. Ama artık hali kalmamıştır. Bir süre sonra da ölür. Hırslarına yenik düşen Hasan çok sevdiği horozunun ölümüne sebep olmuştur kendisini hiç affedemez. Bir daha da horoz dövüşlerine katılmaz. Onların da bir canı olduğunu ve onları gaddarca dövüştürmemek gerektiğini anlar.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. YAVUZ BAHADIROĞLU'NUN HİKÂYELERİNDE DEĞERLER EĞİTİMİ

3.1. DEĞERLER EĞİTİMİ BAĞLAMINDA YAVUZ BAHADIROĞLU'NUN HİKÂYELERİNİN İNCELENMESİ

3.1.1. Değer

Türk Dil Kurumu; değer sözcüğü için, “1.Bir şeyin önemini belirlemeye yarayan soyut ölçü, bir şeyin değdiği karşılık, kıymet. 2.Bir şeyin para ile ölçülebilen karşılığı, paha. 3.Yüksek ve yararlı nitelik.” (TDK,1998:538) tanımlarını yapar.

Türk toplumunda ailenin önemi ve Türk çocuğunun değerlerinin oluşum kaynağı için; “Toplum değerlerinin oluşmasında aile ön plandadır. Toplumun üyeleri aile kurumunda değer yargılarına sahip olmaya başlar. Örneğin, Türk çocukları Türk toplumunun değerlerini annesinden dinlediği ninnilerle, mânilerle; babasından dinlediği destanlarla; dedesinden, ninesinden dinlediği masallarla, hikâyelerle; sokakta arkadaşları ile oynadığı çocuk oyunlarıyla öğrenmeye başlar. Okul çağına geldiğinde Türk ve dünya klasikleri, yazılı edebî ürünler de Türk çocuğunun değerlerini oluşturur.” (Şen, 2007:7) örnek gösterilebilir.

Yaman, değer konusunda şu görüştedir: “Bireylerin herhangi bir kişi, varlık, olay, durum vb. karşısında ortaya koyduğu duyarlılıkları.” (Yaman, 2012: 17).

Toplumsal değerlerin yanında ulusal değerler de vardır. Ulusal değerlerin önemi ve toplumsal değerlere etkisi konusunda Doğan şöyle düşünür: “Toplumsal değerlerin yanı sıra ulusal değerlerden de bahsedilebilir. Ulusal değerler, belli uluslarla ilişkili olan, o ulusun duygularını, inançlarını, yaşam tarzlarını ifade eden değerlerdir. Türk toplumu söz konusu olduğunda ailenin, vatanın, bayrağın kutsallığı, ulusun ve vatanın bölünmez bütünlüğü ve misafirperverlik ulusal değerler arasındadır. Toplumsal değerlerle ulusal değerler çatışmaz, aksine toplumsal değerler ulusal değerlere hayat verir. Ancak ulusal değerler daima toplumsal değerlerin üstündedir. Bu yüzden hiçbir toplumsal değer ulusal değerlerin tanımladığı anayasal düzene sadakat borcunu ortadan kaldıramaz.” (Doğan, 2007: 313).

Özetle; değerlerin bir topluluğun üzerinde fikir birliğine vardığı, insanların manevi açıdan olgunlaşmalarını ve davranışlarına yön vermelerini sağlayan kabuller olduğu söylenebilir.

Fichter, değerlerin kaynağı konusunda şu görüşlere sahiptir:

“Değerlerin iki kaynağı vardır. Dışarıdan kaynaklanan sosyal değerlerde değerlerin kaynağı kişinin dışındadır. Örneğin sosyal saygınlık kişiye kendisinden dolayı değil, iyi bir aileye mensup olmasından dolayı verilir. Çünkü iyi bir aileden gelmek toplumda yüksek bir değer ölçütüdür. Sosyal saygınlık kişinin işlevsel rolüne, eğitimine, hatta bazen sahip olduğu fiziki niteliklerine yakıştırılır. Bütün bunların kaynağı kişinin kültürel çevresinde bulunmaktadır. Dışarıdan kaynaklanan sosyal değerlerin yanında içsel olan sosyal değer kaynakları da vardır. Bireyin insanlık onuru, bireye saygıyı gerektirir. Kişinin davranışları ile değerlendirilmesi, iyi hareketleri için övülmesi, kötü hareketleri için azarlanması da kişinin sosyal değerlendirilmesinde bir temel oluşturur. Kişisel dokunulmazlık hakkı insanlık gerçeğine dayandırılır. Bu dokunulmazlık toplumdan kaynaklanmaz ve bireye dışarıdan aktarılmaz. Günümüzde artık her toplumda insanların içsel bir değere sahip olduğu kabul edilmektedir.” (Fichter, 1999: 134).

Fichter'e göre; değerler sistemi, bir toplumdaki ödül ve cezanın da temelini oluşturur. Değerleri olmayan bir toplum, en güçlü kontrol aracını da yitirmiştir. Çünkü bireylere neyin yasaklandığı, onlardan neyin istendiği, neyin ödüllendirilip neyin cezalandırılacağı değerlere göre belirlenir. Değerlerin olmadığı bir toplumda davranışların değerlendirileceği ölçütler ortadan kalkar. Bunların yanı sıra Fichter, değerlerin işlevlerini altı maddede toplamıştır:

1. Değerler bireyin ve toplulukların sosyal değerinin yargılanmasında hazır birer araç olarak kullanılır. Tabakalaşma sistemini mümkün kılar. Bireyin çevresindekilerin gözünde nerede durduğunu bilmesine yardım eder.

2. Değerler kişilerin dikkatini yararlı ve önemli olarak görülen maddi kültür nesnelere üzerinde odaklar. Bu değerli nesne, birey veya grup için her zaman en iyi olmayabilir. Fakat o nesnenin sosyal olarak değerli görülmesine ve onun için çaba gösterilmesine yol açar.

3. Her toplumda ideal düşünme ve davranma yollarına değerler tarafından işaret edilir. Değerler, sosyal olarak kabul edilebilir davranışın âdeta şemasını çizer. Böylece kişiler de hareket ve düşüncelerini en iyi hangi yolda gösterebileceklerini kavrayabilirler.

4. Değerler kişilerin sosyal rollerini seçmesine ve gerçekleştirmesine rehberlik eder.

5. Değerler sosyal kontrol ve baskının araçlarıdır. Kişileri törelere uymaya yöneltir, doğru şeyleri yapmaya yüreklendirir. Ayrıca değerler onaylanmayan

davranışları engeller, yasaklanmış örüntülerin neler olduğuna işaret eder ve sosyal ihlallerden kaynaklanan utanma ve suçluluk duygularının kolayca anlaşılabilmesini sağlar.

6. Değerler dayanışmayı sağlayan başlıca unsurlardandır. İnsan kendisiyle aynı değeri taşıyan insanlara yaklaşır. Ortak değerler, sosyal dayanışmayı yaratan ve sürekli kılan en önemli faktörlerden biridir. (Fichter, 1999: 135)

Değerler, insan davranışlarına yön verir. Sosyal hayatın içerisinde yer alan insanlar kuşandıkları değerler oranında kabul görür, sevilir, sayılır. Konusu insan olan tüm bilim dalları değerler üzerinde durmuştur. Eğitim sistemimizde artık değerler eğitime önem verilmekte, bazı değerlerin öğrencilere aktarılması noktasında çalışmalar yapılmaktadır.

Değer eğitimi, bireylerin ahlaki noktada istenen özellikleri kuşanmaları için gereklidir. Değerleri birbirlerinden ayrı düşünmememiz gerekir. Çünkü her değer bir diğer değeri etkiler ve ondan etkilenir. Örneğin; Sevgi, saygı, hoşgörü, yardımseverlik gibi değerleri birbirinden ayrı düşünmek doğru değildir. Bu değerler arasında karşılıklı bir ilişki vardır. Önceki kuşaktan miras alınan değerler, sonraki kuşağa aktarılır.

3.1.2. Eğitim

Eğitim konusu, insanlık tarihi kadar eskidir. Hayat sahnesine düşen insanoğlunu yakından ilgilendiren bu kavram, yerli ve yabancı birçok araştırmacının ilgi odağı, araştırma konusu olmuştur.

Bireyde kalıcı davranış değişikliği yaratma süreci olan eğitim, bireyin olumlu yönde davranış değişikliği yapmasını bekler. Eğitimin bireye vermeye çalıştığı değerler, içinde bulunulan çağa ve toplumun beklentilerine göre değişebilmektedir. Aile, eğitim kurumları, çevre gibi faktörler bireyin gelişme sürecinde değer yargılarını bireye aşılar. Böylece birey, çeşitli değerlerle donanmış bir şekilde, sosyal hayat içerisindeki yerini alır.

Eğitim sözcüğü Türkçe Sözlük'te; "1.Belli bir bilim dalı veya sanat kolunda yetiştirme, geliştirme ve eğitme işi. 2.Çocukların ve gençlerin toplum yaşayışında yerlerini almaları için gerekli bilgi, beceri ve anlayışları elde etmelerine, kişiliklerini geliştirmelerine yardım etme, terbiye." (TDK, 1998: 677) anlamlarında kullanılır.

Eğitimin belli bir yaşla sınırlı olmadığını söyleyen Kavcar; en geniş ve genel anlamıyla eğitimi; çocuk olsun, genç olsun, yaşlı olsun insanlarda sosyal hayata ve çağa uygun tutum ve davranış değişikliği sağlamak (Kavcar, 1999: 1) olarak görür.

Sönmez'e göre eğitim, insan davranışlarını istendik yönde değiştirmek için düzenlenip işe koşulan bir sistemdir. Yine Sönmez'in yaptığı bir başka tanımda eğitim, fiziksel uyarılmalar sonucu beyinde istendik biyokimyasal değişiklikler oluşturma süreci olarak ifade edilmektedir (Sönmez, 1991: 62).

Yaman ise eğitimi; "İnsanlığın var oluşu kadar eski; insanlık var oldukça da sürecek kadar hayati bir ihtiyaç olan eğitim, geniş anlamıyla hem bilgi verip eğitime hem de verilen bilgileri davranışa dönüştürme..." (Yaman, 2012: 33) şeklinde tanımlar.

Kant'a göre eğitim; aydınlanma, kişinin kendi aklını kullanmaya cüret etmesidir.

Balzac'a göre; bilginin efendisi olmak için çalışmanın uşağı olmak şarttır.

Farabi'ye göre; önce doğruyu bilmek gerekir, doğru bilinirse yanlış da bilinir. Ama önce yanlış bilinirse doğruya ulaşamaz.

Hz. Aliye göre ise; bilgiyle dirilenler ölmez (www.neguzelsozler.com).

İnsanın varlığından beri onu meşgul eden bu kavramın, çeşitli tanımlara sahip olması ve birçok yorumu bünyesinde barındırması çok normaldir. Eğitime duyarsız kalamayan insanoğlu, ait olduğu toplumda eğitimi oranında konum edinir. Yine aynı şekilde toplumlar, eğitim seviyeleri oranında dünya sahnesinde etkin rol oynayabilirler.

3.1.3. Değerler Eğitimi

Aydın ve Güler, değer ve eğitimin tanımını şu şekilde yaparlar: "Kişinin değişik durumlarda gösterdiği sürekli davranışlara yön veren köklü inançlara değer denmektedir. İnsanlar, hayatlarının her safhasında bilinçli ya da bilinçsiz olarak zihinlerindeki değerleri davranışa dönüştürürler. Dolayısıyla değerler, davranışlarla da yakından ilişkilidir. Eğitim ise bireyin davranışlarında değişiklik oluşturma sürecidir. Bu bağlamda çocuğun davranışları, aile başta olmak üzere, okul ve diğer kurumlar içinde değişmeye başlar." (Aydın ve Güler, 2012: 86).

Değerler, toplumları oluşturan insanların çeşitli durum ve faktörler karşısındaki tavırlarıdır, bu tavırların meydana gelmesinde kaynak rolü üstlenenlerdir. Dolayısıyla, değer ve değer eğitimi, toplumları ve toplumları oluşturan bireyleri yakından ilgilendirir. Çeşitli bakış açıları ve tanımların oluşmasına kaynaklık eden bu kavram

önemi doğrultusunda ciddiye alınmalı, gündemde tutulmalıdır. Yaman'a göre; "Türkiye'de insanı ve toplumu ilgilendiren her kurum ve kuruluş, bir biçimde 'Değerler Eğitimi' etkinliklerinin kapsama alanı içine dâhil edilmelidir. Hatta mümkünse, 'Değerler Eğitimi' konusu hükümetin öncelikli konularından birisi olarak ele alınmalıdır." (Yaman, 2012: 65).

Değerler eğitimine, toplumsal düzeni inşa etme noktasında ihtiyaç vardır. Düzeni olmayan toplumun ise ayakta kalma süresi kısıtlıdır.

3.2. Değerler Eğitimi Bağlamında Yavuz Bahadıroğlu'nun Hikâyelerinde Ahlaki Değerler

Türk Dil Kurumu'nun Türkçe sözlüğünde ahlak; "1. Bir toplumun içinde kişilerin uymak zorunda buldukları davranış biçimleri ve kuralları. 2. İyi nitelikler, güzel huylar." (TS, 1998: 48) şeklinde tanımlanır. Dolayısıyla ahlak kuralları, bir takım yaptırımları olan unsurlardır. Ahlak kurallarına uymayanlar için ise, bireyin mensubu olduğu toplum, yaptırım gücü uygular. Bu kurallar, yazılı hukuk içerisinde genellikle yer almaz. Toplum tarafından verilen cezalar ise daha çok sözlü ve psikolojiktir. Ancak uyulmayan bazı ahlak kuralları sonuç olarak aynı toplumda fizyolojik cezalara da sebebiyet verebilir.

3.2.1. Affetmek

Türk Dil Kurumu sözlüğünde affetmek; "1. Bir suçu, bir kusuru veya bir hatayı bağışlama. 2. Mazur görme veya görülme." (TS, 1998: 27) olarak tanımlanır.

Batı kültüründe affetmek ve zıddı olan intikam almakla alakalı şu görüşler dillendirilmiştir: "Düşmanına zarar vermek; seni ondan daha küçük yapar, intikam almak; onunla aynı düzeye getirir, affetmek; ondan üstün yapar." (www.neguzelsozler.com) şeklinde düşünen Benjamin Franklin, affetmenin üstünlük göstergesi olduğunu vurgular. Yine Friedrich Schiller; " Affetmek, iyi insanların intikamıdır." (www.neguzelsozler.com) der ve affetmenin iyi insanlar için bir intikam şekli olduğunu vurgular.

İslam düşüncesi ekseninde bu değere baktığımızda ise; Hz. Ali (r.a.) tarafından dile getirilen; “Şahsınıza kötülük eden bir düşmanı affediniz; ama vatanınıza ve milletinize kötülük eden bir kimseyi asla affetmeyiniz.” (www.neguzelsozler.com) görüşüyle karşılaşırız. Burada, vatana ve millete kötülüğü olanların hiçbir zaman affedilmemesi gerektiği vurgulanır.

Örneklere de açıkça görüldüğü gibi affetmek, doğu ve batı kültürlerinde yüceltilen ve öne çıkarılan bir değerdir.

Bahadıroğlu'nun hikâyelerinde; insanlar arasında sağlıklı birlikteliklerin devam edebilmesi için kırgınlıklara son verilerek affetme yollarına gidilmelidir, mesajı verilir. İnsanlar hata yapabilir, önemli olan; bunun farkına varılarak hatanın telafi edilmesi ve kusurların bağışlanmasıdır.

Dürüst Ol ki Mutlu Olasın hikâyesinde; uğradığı iftiradan sonra çok kızan Samet, arkadaşı hastalanınca onu affeder. “İçtiği musluk suyundan mikrop kapın Ruhan haftalardır okula gelmez olmuştu... Samet de onu affettiğini ve iyileşmesi için dua ettiğini söylemişti.” (DOKMO,2013:29).

Birbirlerinin bisikletlerine zarar veren Metin ve Süleyman, hatalarının farkına vararak birbirlerini affeder. “Metin’se gülümsemişti. Süleyman yaptığı itiraf ettiği zaman bile gülerek elini sıkıyordu... Üzülmemesi gerektiğini, herkesin hata yapabileceğini söyleyerek moral vermişti.” (DOKMO,2013:43).

Kafasına gelen taş nedeniyle kafası kırılan Mustafa, kendisinden af dileyen arkadaşını affeder. “Biz dostuz, dedi, bazen böyle istenmeyen olaylar meydana gelebilir.” (DOKMO,2013:57).

3.2.2. Aşırı Yemek Yememek

Aşırı yemek yemenin hem psikolojik, hem de fizyolojik zararları olduğu üzerinde durulan hikâyede; vücut organları konuşur. Onların dilinden yaşadıkları zorluklar anlatılır. Sonuçta ise en sağlıklı beslenme şekli hakkında bilgi verilir.

“Az yemek seni taşır, çok yemeği sen taşırsın.” (www.neguzelsozler.com) diyen Hz. Ali, aşırı yemenin uygunsuzluğunu belirtir. Bir atasözümüzde geçen, “Azıcık aşım,

kaygısız başım.” (www.neguzelsozler.com) sözü aşırı az olanının makbul olduğunu ifade eder. Bir Alman atasözünde ise; “Göz, mideden büyüktür.” (www.neguzelsozler.com) denilerek aslında insanın midesinin doyduğu, fakat gözünün doymadığı ifade edilir.

Yavuz Bahadıroğlu da az yemenin her açıdan daha sağlıklı olduğunu vurguladığı hikâyede, aşırı yemek yediği için sonradan çok pişman olan Şişko Tekin’in başına gelenleri anlatır.

Zengin Olan Dilenci hikâyesinde; Şişko Tekin, aşırı yemek yer. Etrafindakiler onu uyarır fakat o, dinlemez. Neticede sindirim organları zarar görür ve Tekin hastalanır. Bir daha da yiyecekleri fazla kaçırmamaya karar verir. Aşırı yemek yemenin sağlığını olumsuz etkileyeceği kavratılmaya çalışılır. *“Yemek yemenin bir yolu, bir usulü vardır. Her bulduğu abur cuburu mideye indiren insan sonunda bu hale düşer... Tekin bundan iyi bir ders almıştı. Artık yemek haricinde abur cuburla midesini doldurmadı. Kendini tuttu. Tika basa doymadan yemek masasından kalktı.”* (ZOD,2013: 41-44).

3.2.3. Cesur Olmak

Türk Dil Kurumu sözlüğünde cesaret; “1.Güç veya tehlikeli bir işe girişirken kişinin kendinde bulunduğu güven; yüreklilik, yiğitlik, yürek ve göz pekliliği. 2.Çekinmezlik, atılganlık.” (TS, 1998:398) olarak tanımlanır.

Demirel, İnsani Terimler Sözlüğü’nde cesareti; “Atılganlık, korkusuzluk, kendinde güç görme.” (Demirel, 2006: 55)olarak tanımlar.

Cesaret kavramına Türk kültürü ve edebiyatı açısından baktığımızda şu örneklerle karşılaşırız: “Ya ümitsizsiniz; ya da ümit sizsiniz. Ya çaresizsiniz; ya da çare sizsiniz.” (www.neguzelsozler.com) der, Behçet Necatigil. Yine “Cesurun bakışı, korkağın kılıcından keskindir.” (www.neguzelsozler.com) şeklinde bir atasözümüz vardır. Edison’a göre ise; “Korkusuz olan dünyanın kralıdır.” (www.neguzelsozler.com). Sydney Smith; “Dünyada birçok yetenekli kişi, küçük bir cesaret sahibi olamadığı için kaybolurlar.” (www.neguzelsozler.com) şeklinde düşünür. Walt Disney ise cesaret konusunda; “Bütün hayallerimiz gerçek olabilir, eğer peşlerinden gidecek cesaretimiz olursa.” (www.neguzelsozler.com) görüşüne sahiptir.

Cesaretin, birçoğuna konu olduğu Bahadıroğlu'nun hikâyelerinde, sosyal ilişkilerde ve özellikle vatan savunmalarında cesaret vurgusu sıkça yapılır. Cesaretli olanlar istedikleri başarıyı elde ederler, düşüncesi aşılanmaya çalışılır.

Canavar Robot hikâyesinde; Davut'u kurtarmak için arkadaşı, köylünün karşısına çıkarak arkadaşını cesaretle korumaya çalışır. *“Babacığım lütfen durdur şu köylüyü, lütfen baba.” (CR,2013:69).*

Şehzade Murat hikâyesinde; Şehzade Murat tepeden tırnağa cesaret timsalidir. Tek başına koca düşman ordusuna kafa tutar. Kıbrıslı Mehmet de vatanını kurtarmak için Rum askerlerinin ateş çemberinden geçerek, yaralanmasına rağmen, haberi Türk askerlerine ulaştırır.

Vatan İçin adlı hikâyede; vatanını kurtarmak için dağa çıkan Kasım, cesaret sembolüdür. Cesaretle hareket edilirse zor işlerin başarılacağı mesajı veriliyor.

“ Biz, bu düşmanları cennet vatanımızdan atmak için birleştik. Hiç değilse bu uğurda ölmeye ant içtik. Damarlarımızda kan dolaştığı müddetçe vuruşacağız.” (Vİ,2013:48).

3.2.4. Dürüstlük

Türk Dil Kurumu sözlüğünde dürüstlük; “Doğruluk.” (TS, 1998:657) olarak tanımlanır.

Dürüstlük konusunda Yunus Emre'ye kulak kabartırsak; “Cümleler doğrudur sen doğru isen, doğruluk bulunmaz sen eğri isen.” (www.neguzelsozler.com) şeklinde iğneyi bize, çuvaldızı başkalarına batırdığını görürüz.

Bahadıroğlu'nun hikâyelerinde ise dürüstlük, çok önemli bir değerdir. Hikâyelerdeki kahramanlar dürüst insanlardır, yalan söylemezler. Dürüstlüğü, insana kalabilecek en değerli miras olduğuna inanırlar. Dürüst olanlar uzun vadede hep kazançlı olanlardır. İyi kahramanlar yaptıklarının sonuçlarına katlanır. Kötü olan kahramanlar ise hikâyelerin sonunda yaptıklarına pişman olarak, bundan sonra dürüst davranacaklarına söz verirler.

Dürüst Ol Ki Mutlu Olasın hikâyesinde; dürüst bir muhasebeci olan Kamil Bey işsiz kalmasına ve ciddi maddi sıkıntılar çekmesine rağmen bulduğu cüzdanı sahibine

geri verir. Bu dürüstlüğü dolayısıyla, zengin bir fabrikatör olan cüzdan sahibi ona fabrikasında muhasebecilik işi teklif eder. *“Cüzdanı en ufak ayrıntısına kadar tarif etti. Kamil Bey, deri cüzdanı çıkarıp sahibine iade etti. Dünyada dürüst insan kalmadığına tam karar vermek üzereydim ki Allah seni çıkardı karşıma... Ne zamandır dürüst bir muhasebeci arıyordum. Ne zaman isterseniz işe başlayabilirsiniz. Cüzdandaki bütün nakit parayı da dürüstlüğünüzün karşılığı olarak size veriyorum.”* (DOKMO,2013:11-12).

Haram Yemenin Sonu hikâyesinde; panayıra gitmeyi çok isteyen Can, parası olmadığı için gidemez. Panayır alanında dolaşırken bir cüzdan bulur. Cüzdanı sahibine verir. Sahibi, panayırın da sahibidir. O günden sonra Can her gün ücretsiz, panayırdaki dolaşır. Dürüstlüğüne karşılığını alır. *“Belediyeye gidip bir cüzdan bulunduğunu söyledi. Hoparlörle her tarafa duyurdular. Az sonra nefes nefese bir adam geldi... Adam, panayırın sahibiydi... Panayır burada kaldığı müddetçe istediğin zaman gelebilir, istediğin şeye binebilirsin.”* (HYS,2012:50).

Hayat Yardımlaşınca Güzel hikâyesinde; evden kaçan ve dilencilerin eline düşen Nuri, kaçırılan bir çocuğu kurtarmak için bulduğu bir cüzdanın içinden sadece bir jeton parası alır. Çocuğu kurtardıktan sonra da cüzdanı sahibine geri verir. *“Aklına bir fikir geldi. Sahipsiz bir parayı kullanması doğru olmazdı ama kaçırılan çocuğun hayatı buna bağlıydı. On beş lira ayırıp bir jeton satın aldı ve iş adamının telefon numarasını çevirdi... Böylece gazetede okuyan sahibi gelip cüzdanı ve içindekileri tarif etti. Cüzdanı geri verdiler. Nuri'nin içi çok rahatlamıştı.”* (HYG,2013:44-45).

Mirasının temeli harama dayanan Cafer, gördüğü rüyaların etkisiyle, tüm kararsızlığına rağmen mirasını asıl sahibine verir. Dürüstlüğüne karşılığı olarak asıl sahip parayı paylaşır ve Cafer'le ortak olur. *“Bu altınların yarısını sana veriyorum arkadaş. Ananın ak sütü gibi de helal ediyorum. İstersen bana ortak ol, kahve ticaretini birlikte yürütelim.”* (HYG,2013:66).

Kim Demiş Fedakârlık Zor Diye hikâyesinde; harçlığının az olduğunu düşünen Yasin, daha fazla harçlık ister. Ancak babası veremeyeceğini belirtir. Babasına kızan Yasin, babasıyla aynı işte çalışan birisinin çok kazandığını söyler. Babası, kendisinin dürüst olduğunu belirtir. Diğer memur birkaç gün sonra tutuklanınca Yasin, babasının ne kadar dürüst olduğunu anlar. *“Hiçbir zaman Cemil'in yerinde olmayacaksın oğlum, dedi. Hiç kimse öyle diyemeyecek arkandan. Sana fakir ama tertemiz bir isim*

bırakacağım. Umarım sen de çocuklarına para yerine bunu miras bırakırsın. Çünkü paradan çok daha değerlidir.” (KDFZD,2013:44).

3.2.5. Fedakârlık

Türk Dil Kurumu sözlüğünde fedakârlık; “Özveri.” (TS,1998:767) olarak tanımlanır.

Şener’e göre fedakârlık; “Önemli bir sebep ve amaç uğruna sıkıntıya girmek veya zorluklara göğüs gerebilmek... Fedakârlık öncelikle din, vatan, toplum, aile gibi insan için büyük önem gösteren, onun düzen ve mutluluğunu sağlayan, toplumu düzen ve adalet içinde yaşatan görev ve ideallerle ilgilidir. Bir hastanın tedavisi için doktor bulma, fakir birine para yardımı yapma, toplumun problemlerini gidermek için hayatını vakfetme, inanılan değerler uğruna şehit olma gibi fedakârlık örnekleri ferdi ruh inceliğinin ve vicdani hassasiyetinin bir göstergesidir.” (Şener, 1997: 191-192) şeklinde açıklanır.

Peygamber Efendimiz; “İnsanların hayırlısı, insanlara faydalı olandır.” (www.neguzelsozler.com) diyerek ümmetini insanlara faydalı olma noktasında yönlendirir.

Batı dünyasından bir örnekle; “Meyvelerin doğması için, bütün çiçekler solar.” (www.neguzelsozler.com) şeklinde düşünen Wolfgang Van Goethe de fedakârlığın, bazen kişiden bazı şeyleri eksilttiğine vurgu yapar.

Bahadıroğlu’nun hikâyelerinde kahramanlar, birbirlerine karşı oldukça fedakârdır. Zaten fedakârlığın olmadığı bir hayat yaşanılması değildir. Dolayısıyla hayat, fedakâr insanların varlığıyla anlamlıdır. Fedakârlık sayesinde insanlar birbirine daha fazla bağlanır. Karşılarındakilerin çıkarlarını, kendi çıkarlarının üstünde görürler.

Canavar Robot adlı hikâyede; Davut’un arkadaşı, Davut için çeşitli fedakârlıklar yapar. “*Babacığım lütfen durdur şu köylüyü, lütfen baba.*” (CR,2013:69).

Çalışkanlık İçeri, Tembellik Dışarı hikâyesinde; babası vefat eden Ahmet, büyük bir fedakârlık yaparak kendisini beş kardeşine adar. Çalışır ve kardeşlerini okutup meslek sahibi yapar. “*Ben, dedi. Seni ben okutacağım... Ahmet, kardeşleriyle gurur*

duyuyordu. Biri inşaat mühendisi olmuş, biri avukat, biri de matematik öğretmeni. Zaman zaman bir araya geldiklerinde 'Ben okuttum.' Diyerek sevinçli gözlerle kardeşlerine bakardı." (ÇİTD,2014:21-25).

Doktor Olacağım hikâyesinde; Adil ve annesi birbirlerine karşı, Korucu ve çevrelerindeki bazı insanlar Adil ve annesine karşı fedakârlık gösterirler. "Git anneni uyandır, dedi. Arabaya binsin bize gideceğiz." (DO,2013:55).

Dürüst Ol Ki Mutlu Olasın hikâyesinde; aldığı bilgisayarın bozulması üzerine çok sinirlenen baba, bilgisayarı kızının bozduğunu zanneder. Ahmet, babasının onun canını yakacağını düşündüğü için suçu üzerine alır. "Evet, dedi, bir anda büyümüş gibiydi. Ben bozdum! Korkmuyor, kardeşini koruduğu için kendini mutlu bile hissediyordu." (DOKMO,2013:18).

Fedakâr Annem hikâyesinde; hastalanan Aynur için annesi, büyük fedakârlıklar yapar. "Aynur'un annesi gözlerinin karardığını hissetti. Zaten üç gündür midesine doğru dürüst bir şey inmemişti. Ama bunu umursadığı yoktu... Dönüşte kızına portakal alırdı... Aynur'um çok hasta Hatice Hanım, çok hasta yavrucuğum." (FA,2012:12-17).

İki Kardeş hikâyesinde; Şefik ve Hüsni adlı kardeşlerden Hüsni, parası kalmayan kardeşine kendi parasından vererek fedakârlık yapar. "Fakat Hüsni çok iyi kalpli idi. Kardeşinin haline acıdı. Cebinden bir bilet çıkarıp uzattı." (İK,2012:12).

Üvey kardeş olan Ömer ve Selim'in arası iyi değildir. Selim babasının balıklarının ölmelerine sebep olur. Suçu, Ömer üstüne alır. Bu iyilikten çok etkilenen Selim ile kardeşinin arası düzelir. "Selim, babasının çok kızdığını fark etti. Gözleri çakmak gibi yanıyordu. Ömer'i dövdü dövecekti. Doğrusu Ömer'den bu fedakârlığı beklemiyordu. Şaşırmış kalmıştı. Kendi yerine dayak yemesine göz yumamazdı." (İK,2012:24).

Ali ve Veli'nin babası yıl boyunca iki kardeşe para verir. Yılın sonunda parası olan Ali'ye giysi almak üzere çarşıya çıkarlar. Ali, üzülen kardeşine de kendi parasından vererek onun da yeni giysisi olmasını sağlar. "Kardeşim böyle üzülürken ben o cici elbiseleri giyemem. Ne olur paramdan ikimize de elbise alın. Zararı yok, cici olmasın elbiselerim. Kardeşim üzülmesin yeter." (İK,2012:51).

Kim Demiş Fedakârlık Zor Diye hikâyesinde; babası hasta olduğu için ormanı beklemeye giden Aydın'ın, ormanı korumak adına yaptıkları fedakârlık örnekleridir. *“Aydın’la herkes gurur duyuyordu. Onu kutlayıp teşekkür ettiler. Büyük bir cesaret göstermiş, orman için fedakârlıkta bulunmuştu.” (KDFZD,2013:39).*

Şehzade Murat hikâyesinde; Şehzade Murat ve Kıbrıslı Mehmet, vatanı için canını bile feda etmeye hazırdır. *“Milleti için savaşacağı yerde, millet malını düşmana peşkeş çekmeye kalkan bir padişaha isyan caizdir... Babam anlatmaz mıydı, Sultan Murat dedemiz on bir yaşında padişah olmuştu, diye? On bir yaşında padişah olunur da aynı yaşta düşman karşısına çıkılamaz mı?” (ŞM,2013:20-58).*

Vatan İçin hikâyesinde; Kasım, vatanın kurtuluşu için dağa çıkar ve bu uğurda gözünü budaktan sakınmaz. *“En azından düşmandan birkaç kişiyi çivilemeliydi. Vatan adına bir şeyler yaptıktan sonra şehit olmalıydı. Vatan sevgisi yüreğimi böylesine doldurmuştu.” (Vİ,2013:17).*

Kasım'ın babası, vatanı uğruna canını veren bir insandır. Bunun için de ölüren mütebessimdir. *“Başı yana kaydı. Canını vermişti ama hala gülümsüyordu.” (Vİ,2013:29).*

Zengin Olan Dilenci hikâyesinde; Küçük Ali, mağazaya gelen dilenciye cebindeki parayı verir. Memiş, vefat eden annesi için oruç tutar ve namaz kılar. *“Ali, avucundaki paraları adamın eline tutuşturdu. Adam çok sevinmişti.” (ZOD,2013:10).*

3.2.6. Hırsın Yanlılığı

Türk Dil Kurumu sözlüğünde hırs; “1.Sonu gelmeyen istek, aşırı tutku. 2.Öfke, kızgınlık.” (1998:988) olarak tanımlanır. Aristoteles; “En büyük suçlar, zaruri olanı değil, fazla olanı elde etmek için işlenir.” (www.neguzelsozler.com) der. Benjamin Franklin; “Hırs ile mutluluk, birbirlerini hiç görmezler.” (www.neguzelsozler.com) şeklindeki görüşüyle hırs konusundaki düşüncesini ortaya koyar.

Bu bilgiler eşliğinde incelediğimiz hikâyelerde, hırsın iyi bir şey olmadığı vurgulanır. Hikâyelerin sonunda ise, hırslı olan kahramanlar da zaten bunun doğru olmadığını farkına varırlar.

Canavar Robot hikâyesinde; aşırı şekilde istenen bir şeylerin hırs şeklini alarak insanlara kötü işler yaptırmaması gerektiği, çevremizdeki insanlara sevgimizi göstermemiz gerektiği verilmeye çalışılıyor. *“Televizyona çıkacağım. Başka ne isteyebilirim!.. Yani sence babam beni seviyor mu?” (CR,2013:67).*

Zengin Olan Dilenci hikâyesinde; horozunun, katıldığı yarışmada birinci gelmesini isteyen Hasan, berabere kalma teklifini kabul etmez. Yarışmayı kazanmayı hırs edinmiştir. Hırsının sonucunda çok sevdiği horozunun ölümüne sebep olur. *“Şampiyon’un ölüsünü bağrına bastı. Evinin bahçesine gömdü. Bir inat uğruna, hırs uğruna canı gibi sevdiği Şampiyon’unu kaybetti. O günden sonra akli başına geldi. Her gün gözleri Şampiyon’un yattığı minik tümseğe takılır ve inadın, hırsın ne kadar zararlı olduğunu düşünürdü.” (ZOD,2013:64).*

3.2.7. İyilik

Türk Dil Kurumu sözlüğünde iyilik; “1.İyi olma durumu, salah. 2.Karşılık beklenilmeden yapılan yardım, kayra, lütuf, inaye.” (TS, 1998:1127-1128) olarak tanımlanır. Sözlükte kötülük ise; “Kötü olma durumu, zarar verecek davranış veya söz, kemlik, şer.” (TS, 1998: 1389) şeklinde tanımlanır.

İyilik ve kötülük konusunda bir Hadis-i Şerif’te; “ Bir fenalık ettinse, arkasından bir iyilik icrasına çalış ki, o fenalık defterinden silinsin.” (www.neguzelsozler.com) şeklinde buyrulur.

Confucius’a göre; “ İyiliği, hiçbir şahsi menfaat gözetmeden, sırf iyilik olsun diye yapmalıyız.” (www.neguzelsozler.com) dır. M. T. Cicero’ya göre ise; “İnsan, Allah'a ancak öteki insanlara iyilik yapmakla yaklaşabilir.” (www.neguzelsozler.com).

Bahadıroğlu’nun hikâyelerinde ise, iyilik kavramı sıkça işlenir. İnsanlar birbirlerine ve hayvanlara iyilik yaparlar. Bazen de hayvanların insanlara iyilik yaptığı görülür. İyilik yapan, psikolojik açıdan rahat ve mutludur. Hikâyelerdeki kahramanlar, atasözümüzde olduğu gibi, iyilik yapıp denize atmışlar, mükâfatını ise Allah’tan beklemektedirler.

Canavar Robot hikâyesinde; kötülük için uğraşan Davut’a arkadaşı tarafından iyilikler yapılır. *“Deli misiniz? O daha bir çocuk. Bu yaşta bir çocuğa nasıl kıyacaksınız?” (CR,2013:73).*

Çevre Bize Emanet hikâyesinde; insanlardan uzak yaşamayı tercih eden Dağlı Baba, zor durumda olan insanlara iyilik yapmaktan geri durmaz. *“Beni babana götür, dedi... Gömleğinden yırttığı parçayla yarayı sardı.” (ÇBE,2013:26).*

Bahadır’ın köpeği Toro, çığ altında kalan iki kardeşi kurtarır. *“Toro, bütün yolu gelmiş ve çığın düştüğünü görmüş. Karı biraz eşelemeye başlamış, fakat bu işi tek başına başaramayacağını anlayınca hemen köye dönmüş. Evin kapısını tırmalayarak çocukların babasına haber vermeye çalışmış.” (ÇBE,2013:56).*

Kedisi Yumak’ın ölmesinden sonra çok üzülen Sevgi, başka bir kedi edinerek ve adını Yumak koyarak hem kedisinin adını yaşatmayı hem de bir hayvana sahip çıkmayı düşünür. *“Hayvanları sevmek ve korumak. Onları beslemek ve doyurmak. Diğer sokak kedilerinin de hakkı var değil mi seni sevdiğim gibi sevmeye?.. Eski Yumak, yeni Yumak’ın adında yaşar hiç değilse.” (ÇBE,2013:72).*

Doktor Olacağım hikâyesinde; hayatın bir dizi sıkıntılarını yüklenmek mecburiyetinde kalan Adil ve annesi; çevrelerinde bulunan insanlardan iyilikler görür. Hikâyede özellikle doktorlar çok iyilikseverdir. *“İlacını Almanya’dan ben getirteceğim. Ne Adil, ne annesi ve ne de Korucu bu kadar iyiliği doktordan beklemiyorlardı. İyice şaşırdılar.” (DO,2013:69).*

Fedakâr Annem hikâyesinde; zor durumda olan Aynur’un annesine, komşusu Hatice Hanım iyilikler yapar. *“Kolundan tutup içeri çekti. Önüne sımsıcak bir tas çorba koydu. Taze ekmek sürdü sofraya... Mutfağa girdi. Bir kese kâğıdı ile döndü. Portakal vardı içinde... Hatice Hanım, doktor çağırma için caddenin sonuna doğru hızlı hızlı yürüdü.” (FA,2012:17-18).*

Hayat Yardımlaşınca Güzel hikâyesinde; ailesini geçindirmek mecburiyetinde olan Celil’in, boya sandığına zabıtalardan tarafından el konulur. Celil’in durumunu öğrenen zabıtalardan sandığı tekrar teslim ederler. *“Şişman zabıta boya sandığını usulca Celil’in önüne bıraktı. Ya insanlık, diye sordu arkadaşına. Celil, her şeyin zor olduğunu düşündüğü bir anda zabıta amcadan böyle bir yardımseverlik görmesine çok sevinmişti.” (HYG,2013:12).*

İki Kardeş hikâyesinde; üvey kardeş olan Ömer ve Selim'in arası iyi değildir. Selim babasının balıklarının ölmelerine sebep olur. Suçu Ömer üstüne alır. Bu iyilikten çok etkilenen Selim ile kardeşinin arası düzelir. *“Selim, babasının çok kızdığını fark etti. Gözleri çakmak gibi yanıyordu. Ömer’i dövdü dövecekti. Doğrusu Ömer’den bu fedakârlığı beklemiyordu. Şaşırmış kalmıştı. Kendi yerine dayak yemesine göz yumamazdı.”* (İK,2012:24).

Memleketim hikâyesinde; kendisinden borç para istenen Hilmi Efendi, borç vermediği gibi kendisini üstün görerek karşısındakileri azarlar. Ancak evinde çıkan bir yangından kızını kurtaramaz. Etrafindakilerin iyi niyetli uğraşları sonucu kızı kurtulur ve Hilmi Efendi iyilik yapmanın önemini kavrar. *“Mücahit’in babası alevlerin arasına daldı. Küçük kızın beşiğini buldu. Alevler etrafında oynayıyordu. Zavallı çocuk ciyak ciyak ağlıyordu. Onu beşikten aldı. Göğsüne bastırdı. Alevler orasını burasını yaktı ama aldırmadı. Küçüğü kurtarması lazımdı. Kendisi yansa bile onu kurtaracaktı.”* (M,2012:42).

Ömer'in artık sünnet olması gerektiğini belirten babası, mahallelerinde bulunan ve babaları olmadığı için maddi durumları çok kötü olan iki kardeşi de sünnet ettirir. Bu iyilik, herkesin çok mutlu olmasına sebep olur. *“Yavuz ile Selim’i de yanlarına alıp o gün çarşıya çıktılar. Sünnet elbiseleri aldılar. Hepsine de çok yakışmıştı... Gerçek şehzadelere benziyorlardı... Sünnet olduktan sonra Peygamberimizin onları daha çok seveceğini düşünüyor ve mutlu oluyorlardı... Çocuklar çok mutluydular.”* (M,2012:57).

Zengin Olan Dilenci hikâyesinde; çevremizde, yardıma ihtiyacı olan insanlara yardım edilmesi, iyilik yapılması ve bu insanlara hal hatır sormamız gerektiği, mal ve mülke güvenilmemesi üzerinde duruluyor. Küçük Ali, yardım isteyen dilenciye yardım etmeyen patronunun aksine yardım eder. *“Malını mülkünü haczetmişler. Böyle gördüğün gibi sefil ve perişan olmuş işte... İyilik yap denize at, balık bilmezse Halik bilir... Unutulmamışlardı demek, ne güzeldi unutulmamak.”* (ZOD,2013:17-18-23)

3.2.8. Pişmanlık

Türk Dil Kurumu sözlüğünde pişman; “Yaptığı bir işin veya davranışın olumsuz sonucunu görerek üzülen, nadim.” Pişmanlık ise; “Pişman olma durumu, nedamet.” (1998:1808) olarak tanımlanır.

Bahadıroğlu'nun hikâyelerinde, karakterler sıklıkla hata yaparlar. Hatanın insan hayatında olabileceği, önemli olanın ise; hatanın farkına varılarak düzeltilme yoluna gidilmesi olduğu fikri verilir. Pişman olan kahramanlar ise, toplum tarafından her zaman affedilir. Kahramana yeni şanslar verilir. Syrus; “*Çabucak hüküm veren pişmanlık yolunda koşar.*” (www.neguzelsozler.com) der ve pişman olmamak için çabucak hüküm vermekten uzak durmak gerektiğini belirtir.

Canavar Robot hikâyesinde; zararlı bir robot yapan Davut, pişman olur ve köylüden özür diler, sevilen bir çocuk olur. “*Artık Davut köylüyü seviyor, köylü de Davut'u seviyor.*” (CR,2013:79).

Dürüst Ol Ki Mutlu Olsun hikâyesinde; bisikletine zarar veren arkadaşına çok kızan Süleyman, onun bisikletinin frenini gevşeterek kaza yapmasına sebep olur. Sonradan pişman olarak onu ziyarete gider ve iki arkadaş birbirinden özür diler. “*Doğrusu böyle bir sonuç beklemiyordu. Ama hiç beklemediği, aklından bile geçirmedeği bir kazaya sebep olmuştu. İnsan sonuçlarını düşünmeden bir işe asla kalkışmamalıydı.*” (DOKMO,2013:42).

Düşünmeden attığı taş yüzünden arkadaşının kafasının kırılmasına sebep olan Kenan çok pişman olur. “*Kenan artık değişmişti. Eski taşkınlıkları kalmamış, birden bire ağırbaşlı, dengeli bir çocuk olmuştu.*” (DOKMO,2013:56).

Şehzade Murat hikâyesinde; oğluna sevgi göstermeyen Padişah ve üç oğlu pişman olarak Şehzade Murat'ı bağırlarına basarlar. “*Güzelliğin yüzde, vücutta değil, kalpte olduğunu bize hareketleriyle ispat etti. Büyüklüğün ne demek olduğunu gösterdi. Ona hepimiz minnet borçluyuz. Kardeşleri tek tek gelerek Şehzade Murat'a sarıldılar.*” (ŞM,2013:46).

Zengin Olan Dilenci hikâyesinde; bu günün işini yarına bırakan Sadık, sonradan çok pişman olur. “*Sadık ilk defa gerçekleri gördü. Başını önüne eğdi. Sonra bütün kitapları önüne çekerek yıl boyu biriken derslere çalışmaya başladı. Hepsi yabancı idiler ona. Onca ay evden okula, okuldan eve bu kitapları taşıymıştı. Hiçbirinin içinde ne olduğunu merak bile etmemişti, okuma gereği duymamıştı.*” (ZOD,2013:31).

Çok yemek yiyen Şişko Tekin rahatsızlanır ve çok yemek yediği için pişman olur. “*Yemek yemenin bir yolu, bir usulü vardır. Her bulduğu abur cuburu mideye indiren insan sonunda bu hale düşer... Tekin bundan iyi bir ders almıştı. Artık yemek*

haricinde abur cuburla midisini doldurmadı. Kendini tuttu. Tıka basa doymadan yemek masasından kalktı.” (ZOD,2013:41-44).

Dövüşü kazanması için Şampiyon adlı horozunu dövüşten çekmeyerek onun ölümüne sebep olan Osman, çok pişman olur. *“Şampiyon’un ölüsünü bağına bastı. Evinin bahçesine gömdü. Bir inat uğruna, hırs uğruna canı gibi sevdiği Şampiyon’unu kaybetti. O günden sonra akli başına geldi. Her gün gözleri Şampiyon’un yattığı minik tümseğe takılır ve inadın, hırsın ne kadar zararlı olduğunu düşünürdü.” (ZOD,2013:64).*

3.2.9. Sorumluluk

Türk Dil Kurumu sözlüğünde sorumluluk; “Kişinin kendi davranışlarını veya kendi yetki alanına giren herhangi bir olayın sonuçlarını üstlenmesi, mesuliyet.” (TS, 1998:2013) olarak tanımlanır.

Dünya düşünce tarihine baktığımızda, bu değer için söylenmiş şu sözlere rastlarız: “Sorumluluk almayı öğrenebilen insan, kendine güveni tam, nesnel düşünebilen ve çevresindeki yaşama uyum sağlayabilen bir insan olur.” (Chapman, 2002: 197).

Bir Japon atasözü, sorumluluk konusuna güzel bir örnektir:

“Bir ihmal yüzünden bir çivi kaybolur,
Bir çivi yüzünden bir nal kaybolur,
Bir nal yüzünden bir bacak kaybolur,
Bir bacak yüzünden bir at kaybolur,
Bir at yüzünden bir savaş kaybolur,
Bir savaş yüzünden bir memleket kaybolur.” (www.neguzelsozler.com).

Bir çivi için gereken sorumluluğu yerine getirmediğimizde olabilecekleri özetleyen bu Japon atasözü, sorumluluk bilincinin oluşmasının ne kadar elzem olduğunu vurgular. Herkesin kendi kapısının önünü temizlemesiyle, her yer nasıl tertemiz oluyorsa; sorumluluk bilinciyle hareket edenlerin çabaları neticesinde, hayatın daha yaşanılır olacağı da muhakkaktır.

İncelenen hikâyelerde; her bireyde sorumluluk duygusunun olması gerektiği kavratılmaya çalışılır. Sorumluluklarını aksatan kahramanlar, işlerin sekteye uğramasına sebep olur. Bu durum da sosyal hayatı olumsuz etkiler. Kahramanlar daha sonra sorumluluklarının farkına varır ve ne kadar zor durumda olurlarsa olsunlar, işlerini olması gerektiği şekilde sonuçlandırmak için uğraşırlar.

Çalışkanlık İçeri, Tembellik Dışarı hikâyesinde; çok hasta olmasına rağmen sorumluluğunu yerine getiren Hasan, herkesin takdirini kazanır. *“Bütün salon dakikalarca gösteri ekibini alkışladı. Hasan, küçük bir aksaklık dışında rolünü başarıyla tamamlamıştı. En önemlisi, hastalık gibi geçerli bir bahanesi olduğu halde bunu kullanmamış, görevine koşmuştu.”* (ÇİTD,2014:33).

Çalışmaktan hoşlanmayan Hüseyin, kızı olduğunda onu kucağına alınca, ailesini geçindirmek mecburiyetinde olduğunu düşünür ve onların sorumluluğunu yüklenir. *“Minik Elif, evlerine beraberinde sevginin sihri de getirmişti. İşte o zaman Hüseyin’in aklı başına gelmişti. Baba olmak demek, sorumluluk almak demektir.... Artık bir baba olarak Minik Elif’e karşı bitmek tükenmek bilmeyen bir sorumluluğu vardı. Artık Minik Elif için çalışacak, eve onun için ekmek getirecekti. Bu yüzden hemen ertesi gün çalışmaya başladı.”* (ÇİTD,2014:48).

3.2.10. Tutumluluk

Türk Dil Kurumu sözlüğünde tutumlu; “Tutumlu davranan, idareli, muktesit.” Tutumluluk ise; “Tutumlu olma durumu.” (TS, 1998:2260) olarak tanımlanır.

Tutumluluk sosyal hayatta edinilmesi gereken bir değerdir. Sakla samanı gelir zamanı, ak akçe kara gün içindir gibi atasözlerimiz tutumluluğun önemine ve gerekliliğine işaret eder. “Tutumluluk insanların günlük yaşayışlarında ve iktisadi faaliyetlerinde sahip olduğu kaynakları verimli ve etkin bir şekilde kullanması, savurganlıktan kaçınıp tasarrufa önem vermesidir.” (Seyyar, 2003: 211) diyen Seyyar da nasıl tutumlu olunacağını açıklar.

“İyi kullanılan az mal, kötü kullanılan çok maldan daha ziyade dayanır.” (www.neguzelsozler.com) diyen Hz. Ali, insanları tutumlu olmaya teşvik eder.

Bahadıroğlu’nun hikâyelerinde ise tutumluluk, kazanılması gereken bir değerdir. Kazanılmadığı takdirde insanlar zorluklarla karşılaşır. Tutumlu olmayan kahramanlar;

sakla samanı, gelir zamanı atasözüne aykırı davrandıkları için pişman olup, sonraki hayatlarında tutumlu olmaya karar verirler.

İki Kardeş hikâyesinde; babaları tarafından eşit harçlık verilen Şefik ve Hüsnü kardeşlerden Şefik, parasını çar çur eder. Hüsnü ise idareli kullanır. Neticede Şefik'in parası biter. *“O zaman acı acı yaptıklarını hatırladı. Kardeşi meğer ne kadar da haklıydı. Sözlerine kulak tıkamakla çok kötü yapmıştı. Başını çevirdi. Hüsnü ile göz göze geldi. Ağlamaklı olmuştu. Dudakları titriyordu. Artık ne amcama gidebilirim, ne de babamın yanına dönebilirim, dedi.”* (İK,2012:11,12).

İkiz kardeşler Ali ve Veli'ye tutumluluğu öğretmek amacıyla babaları tarafından kumbara alınır. Veli parasını biriktirmez ama sonradan pişman olur ve tutumlu olmaya karar verir. *“... iktisatlı olmak geçimin yarısıdır. Bugün bizden kat kat fazla para alanlar geçimden şikayet ederken, biz az bir maaşla dört kişi gül gibi geçinip gidiyoruz. Siz de şimdiden tutumlu olmaya alışırsanız ileride bunun çok faydasını görürsünüz... Veli, ondan sonra 'Babam nasılsa görmüyor.' diye paralarını boş yere harcamadı.”* (İK,2012:44-52).

3.2.11. Vefa ve Sadakat

Türk Dil Kurumu sözlüğünde vefa; “Sevgide sebat, sevgide durma, sevgi bağlılığı.” (TS, 1998:2338) olarak tanımlanır. Sadakat ise; “İçten bağlılık, sağlam, güçlü dostluk.” (TS, 1998:1880) şeklinde tanımlanır.

“Vefa nedir, bilir misin? Vefa arkanda bıraktığını, giderken yaktığını yabana atmamandır. Vefa; dostluğun asaletine, sır dua sonrası verilen sözlere, hayallere ihanet katmamandır. Vefa; ötelerin sonsuz mükâfati karşısında, cehennemi hafife almaman, ulvi güzellikleri dünyaya satmamandır.” (www.neguzelsozler.com) diyen Mevlana, vefanın tarifini en güzel yapanlardandır.

Bahadıroğlu'nun hikâyelerinde vefa duygusu, derinlere işleyen, kök salmış meşe ağacı gibidir. Ne kadar zorlukla karşılaşılsa karşılaşılsın vefa, dostların birbirlerinin imdadına yetişmelerini, sıkıntılarını gidermelerini sağlar.

Haram Yemenin Sonu hikâyesinde; kendi elleriyle diktiği meşe ağacının kurumaması için her gün uzun bir yolu, elinde iki kova suyla giden Fatma Nine, vefanın

örneğini oluşturur. “*O benim dostumdur. Kuraklıktan perişan oldu. Bu yüzden su taşıyorum. Her sabah iki kova su alıp getirip köklerine döküyor ve canlansın diye Allah’a yalvarıyorum... O benim ağacım, ne yapıyorsunuz? Ona bir zarar verirseniz eğer yaşayamam, ölürüm.*” (HYS,2012:37-38-39).

3.2.12. Yardımseverlik

Türk Dil Kurumu sözlüğünde yardımsever; “Yardım etmekten hoşlanan, hayırsever.” Yardımseverlik ise; “Yardımsever olma durumu.” (TS, 1998:2397) olarak tanımlanır. Sözlük anlamı bu şekilde olan kelime, yardım kökünden türemiş, yardım edenlere de yardımsever denmiştir. Yardımseverler, karşılık beklemeden, zor durumda olanlara yardım ederler.

Doğu- Batı dünyasının gözüyle bu değer tanımı baktığımızda ise; “Yardım severlik iyilik yapmaktır. İyilik, yaşadığımız hayata anlam veren ve bize insanlığımızın değerini anlatan bir davranıştır.” (Şener, 1997: 146) görüşüyle karşılaşırız.

Cledbul; “Dostuna da düşmanına da yardım et; çünkü o zaman dostunla daha yakın dost, düşmanınla da dost olursun.” (www.neguzelsozler.com) diyerek yardımseverliğin kazandıracaklarına ışık tutmuştur. Kays bin Asım ise yardımseverlik konusunda; “Muhtaçlara yardım etmek; hem kişiye şeref kazandırır, hem de onu kötü insanların dilinden korur.” (www.neguzelsozler.com) şeklinde düşünmektedir.

Yardımseverlik, insan olmanın gereklerindedir. İnsanların, etrafındaki canlılara yardım ellerini uzatmamaları düşünülemez. Bahadıroğlu’nun hikâyelerinde bu değer, üzerinde ciddiyetle durulan değerlerden birisidir. Kahramanlar yardımsever insanlardır. Etraflarında bulunan zor durumdaki insanlara karşı duyarsız kalamazlar.

Bahadıroğlu’nun hikâyelerinde, yardımlaşmanın öne çıkarılan değerlerden olduğunu görürüz. Zira çoğu hikâyesine bu temayla ilgili cümleler serpiştirmiştir.

Canavar Robot hikâyesinde; Davut’a arkadaşı yardım eder. “*Sana yardım edeceğim, Davut kardeşim. Hiç merak etme sen.*” (CR,2013:68).

Dayanışma En Büyük Güçtür hikâyesinde; bencil bir çocuk olan Hayri, insanlarla dayanışmadan çekinir. İnsanların yardım çağrılarına cevap vermez. Ama yardıma ihtiyacı olduğunda yardımlaşmadan kaçındığı için pişman olur ve kendisini düzeltir. “*Yardım ettiler. Kollarını birleştirdiler ve Hayri’yi oturtup evine taşıdılar.*

Alışverişe çıkan annesiyle babası gelene kadar da başucunda beklediler... Yaptıklarından iyi bir ders almış, daha iyi bir çocuk olmak için elinden geleni yapmıştı.” (DEBG,2013:43-44).

Doktor Olacağım hikâyesinde; Adil ve annesine, Korucu ve Doktor yardım eder. Yardıma ihtiyacı olanlara yardım edilmesi gerektiği üzerinde duruluyor. “Adil, bu adamı babası gibi seviyordu. Pırlantadan bir yüreği vardı. Dertleri ile her zaman dertlenmiş, kendi yiyecek ekmeği yokken yardım elini uzatmıştı.” (DO,2013:29).

Doktor: “Onlara Allah rızası için yardım edeceğim.” dedi. (DO,2013:68).

Haram Yemenin Sonu hikâyesinde; arkadaşı Kemal’e sürekli yardım eden Orhan, kumbarasındaki parayı arkadaşını tedavi ettirmek üzere harcar. “Düşüne düşünene evine döndü. Kimseye bir şey söylemeden kumbarasını açtı. Paraları yatağın üstüne yayarak tek tek saydı. Tam yüz yetmiş lira vardı. Gülümsedi. Paraları cebine atıp, babasının dostu olan bir doktora gitti. Konuyu anlattıktan sonra yardım etmesini rica etti.” (HYS,2012:43).

Hayat Yardımlaşınca Güzel hikâyesinde; evine gitmek için ayırdığı parayı evi yanan arkadaşına veren Selçuk, yardımseverliğin güzel bir örneğini sergiler. “Selçuk da cebindeki beş lirayı çıkardı. Bu parayla üç gün idare edecek, hafta sonu da köye gidecekti. Ama şimdi bunu düşünmenin sırası değildi.” (HYG,2013:76).

Kim Demiş Fedakârlık Zor Diye hikâyesinde; babası vefat eden Süleyman ve kardeşleri, babasının çalıştığı şirket tarafından okutulur. Şirketin yardımıyla kardeşler iş sahibi olur. “Stajını babasının şirketinde, onun koltuğunda yapıyordu. Okul bitince işi hazır. İyi insanlar da olmasaydı, dünya ne korkunç hale gelirdi.” (KDFZD,2013:32).

Memleketim hikâyesinde; kendisinden borç para istenen Hilmi Efendi, borç vermediği gibi kendisini üstün görerek karşısındakileri azarlar. Yardımlaşmaktan kaçınır. Ancak evinde çıkan bir yangından kızını kurtaramaz. Etrafındakilerin yardımları sonucu kızı kurtulur ve Hilmi Efendi, insanlara yardım etmenin önemini kavrar. “Mücahit’in babası alevlerin arasına daldı. Küçük kızın beşiğini buldu. Alevler etrafında oynayıyordu. Zavallı çocuk ciyak ciyak ağlıyordu. Onu beşikten aldı. Göğsüne bastırды. Alevler orasını burasını yaktı ama aldırmadı. Küçüğü kurtarması lazımdı. Kendisi yansa bile onu kurtaracaktı.” (M,2012:42).

Şehzade Murat hikâyesinde; Kıbrıslı Mehmet, evlerine sığınan Türk askerlerine yardım eder. Yardımına gelen birliklerle beraber düşman alt edilir. Birlikten kuvvet doğacağı mesajı verilmeye çalışılıyor. *“Birlikten kuvvet doğar, biz birlik olur kuvvetleniriz.”* (ŞM,2013:44)

Zengin Olan Dilenci; çevremizde, yardıma ihtiyacı olan insanlara yardım edilmesi, iyilik yapılması ve bu insanlara hal hatır sormamız gerektiği, mal ve mülke güvenilmemesi üzerinde durulur. *“Ali, avucundaki paraları adamın eline tutuşturdu. Adam çok sevinmişti... İnsanlık budur işte oğul, sen iyi bir insansın bunun mükâfatını göreceksin. Dünyada olmazsa ahrette. Ne demiş atalarımız: İyilik yap denize at, balık bilmezse Halık bilir.”* (ZOD,2013:10-18).

Babası olmayan ve maddi durumları kötü olan Samet ve annesine komşuları yardım eder. *“Samet’in gözleri güliyordu. Unutulmamışlardı demek, ne güzeldi unutulmamak.”* (ZOD,2013:23).

3.3. Değerler Eğitimi Bağlamında Yavuz Bahadıroğlu’nun Hikâyelerinde Toplumsal Değerler

3.3.1. Ağaç Sevgisi

Yaşadığımız dünyayı güzelleştiren unsurlardan birisi olan ağaçlar, hikâyelerde hak ettikleri yeri alırlar, değer görürler. Ağaçların, yaşamı kolaylaştıran yanlarının olduğu da hikâyelerde yer verilen özelliklerdendir.

Bahadıroğlu’nun hikâyelerinde ağaç; bazen uğruna mücadele edilen, bazen kıymeti bilinmeden kesildiği için yeniden yetiştirilmeye çalışıldır, bazen düşmanı gözetlemek içindir, bazense bir sırdaş, bir arkadaştır.

Çalışkanlık İçeri, Tembellik Dışarı hikâyesinde; ormanı çok seven ve değerini bilen Selman, köylüyü ormanı yok etmemeleri konusunda ikna edemez. O da okur ve ziraat mühendisi olur. Böylece köylüyü tekrar ağaç dikmek konusunda ikna eder. *“Ziraat mühendisi Selman Bey’in sözünü artık bütün köy dinliyordu. Geldiğinden bu yana yüzlerce fidan diktiler köyüne. Bir senenin sonunda binlerce fidanı olmuştur. Etraf*

çoktan yeşillenmiş, yağmur yüklü bulutlar Selman'ın köyüne uğramadan yollarına devam etmez olmuştur.” (ÇİTD,2014:59).

Haram Yemenin Sonu hikâyesinde; kendi elleriyle diktiği meşe ağacının kurumaması için her gün uzun bir yolu, elinde iki kova suyla giden Fatma Nine, sevdiği ağacın kurumaması için elinden geleni yapar. *“O benim dostumdur. Kuraklıktan perişan oldu. Bu yüzden su taşıyorum. Her sabah iki kova su alıp getirip köklerine döküyor ve canlansın diye Allah'a yalvarıyorum... O benim ağacım, ne yapıyorsunuz? Ona bir zarar verirsiniz eğer yaşayamam, ölüyorum.” (HYS,2012: 37-38-39).*

3.3.2. Aile Sevgisi

Türk Dil Kurumu sözlüğünde aile; “Evlilik ve kan bağına dayanan, karı, koca, çocuklar, kardeşler arasındaki ilişkilerin oluşturduğu toplum içindeki en küçük birlik, aynı soydan gelen kimseler zinciri.” (TS, 1998:50) olarak tanımlanır.

Toplumun temel taşı olan aile hakkında ünlülerin birkaç görüşüne dikkat kesilecek olursak şu cümlelerle karşılaşırız: Alexis Carrel'e göre, “Ailenin bozulması, modern hayatın psikolojik ve maddi şartları, huzursuz bir neslin yetişmesine sebep olur. İnsanlar, çocuğa huzursuzluk ve bela gibi bakıyor; işte batı kendi kendini böyle bitiriyor.” (www.neguzelsozler.com).

Charles Dickens'in bu konudaki görüşü; “Aile hayatının güzelliği gibi hiçbir şey yoktur, bir memleketin yükselmesi; ev ve aile muhabbetine bağlıdır.” (www.neguzelsozler.com) şeklindedir. “Ailesine bağlı olan, vatanına da bağlı olur.” (www.neguzelsozler.com) diye düşünür, Ludwig Van Beethoven.

O. A. Batista, çocuklarla zaman geçirmenin çok önemli olduğunu, onlara ayrılan zamanın en güzel miras olduğunu belirtir ve “Ana ve babaların çocuklarına bağışlayabilecekleri en güzel miras, günlük zamanlarından birkaç dakikadır.” (www.neguzelsozler.com) der.

Aile yuvasının önemine dikkat çeken Voltaire ise; “Dünyayı tüm aradıktan sonra, mutluluğun kendi öz yuvanda olduğunu öğreneceksin.” (www.neguzelsozler.com) diyerek, dünyada hiçbir yerin kendi yuvandan daha sıcak ve mutluluk verici olmadığını belirtir.

Aile sevgisi ve aile bireylerinin birbirine bağılı olması gerektiğini hikâyelerinde çok sık işleyen Bahadıroğlu, özellikle Bizim Can adlı hikâye kitabında tamamen aile üzerinde durmuştur. Toplumun temel taşı olan aile kavramı ve bireyler arasında olması istenilen iletişim şekli hikâyelere sık sık konu olur. Sevgi ve hoşgörüyü içselleştiren ailelerde yetişen çocuklar, daima daha mutlu ve umutludur.

Bizim Can hikâyesinde; Can'ın, ailesi hakkındaki duygu ve düşünceleri, onlara olan sevgisi üzerinde durulur. *“Babamı üzgün görmeye hiç dayanmam. Bilirim ki o, bizi rahat ettirmek için didinir durur... Hepimiz için o çalışır, o çırpınır... Birkaç kere düştüm, hatta dizim soyuldu. Annemin kızacağına sandım. Ama hiç kızmadı.”* (BC,2012:8-15).

Canavar Robot hikâyesinde; ailenin sevgisi çocuk üzerinde çok etkilidir. Hikâyemizde ailesi ve çevresi tarafından sevilmediğini düşünen çocuğun insanlar için zararlı olacak bir robot yapması anlatılır. Çocuğun sevilmesi ve ciddiye alınması üzerinde durulur. *“Ona bir robot yapacağımı söyledim. Beni tebrik edeceğine, karşısına alıp bir güzel dövdü... Bu acıyı bilir misin sen?.. Yani, sence babam beni seviyor mu?”* (CR,2013:66-67).

Çalışkanlık İçeri, Tembellik Dışarı hikâyesinde; çalışmaktan hoşlanmayan Hüseyin, kızı olduğunda onu kucağına alınca, ailesini geçindirmek mecburiyetinde olduğunu düşünür. *“Minik Elif, evlerine beraberinde sevginin sihri de getirmişti. İşte o zaman Hüseyin'in akli başına gelmişti. Baba olmak demek, sorumluluk almak demektir... Artık bir baba olarak Minik Elif'e karşı bitmek tükenmek bilmeyen bir sorumluluğu vardı. Artık Minik Elif için çalışacak, eve onun için ekmek getirecekti. Bu yüzden hemen ertesi gün çalışmaya başladı.”* (ÇİTD,2014:48).

Dayanışma En Büyük Güçtür hikâyesinde; anne ve babasını trafik kazasında kaybeden Mustafa, aile özlemi içerisinde yaşar. Bayramın yaklaşmasıyla acısı doruğa ulaşır. Ahmet Amca'nın oğlu olma teklifini seve seve kabul eder ve acının yerini mutluluk gözyaşları alır. *“Oğlum olur musun Mustafa? Biliyorsun hiç çocuğum olmadı. Biz seni pek sevdi... Sıcak bir yuva, bir baba, bir anne. Başka ne isteyebilirdi? İki de birbirine sarılmış halde sevinçten ağlıyordu.”* (DEBG,2013:56-57).

Doktor Olacağım hikâyesinde; Adil, herkes tarafından çok sevilir. Bu sevginin yansıması olarak o, örnek bir çocuktur. Babasını kaybetmesinin ardından annesiyle

aralarındaki sevgi onları hayatın karşısında dimdik ayakta tutar. *“Şişşirin bir çocuktu Adil. Bütün mahalleli onu çok severdi. Hayatından memnundu. Sıcak bir odası, kendini çok seven komşuları, her şeyiyle meşgul olan anne-babası vardı.”* (DO,2013:7).

Dürüst Ol Ki Mutlu Olasın hikâyesinde; aldığı bilgisayarın kırıldığını gören Hüseyin Bey aile fertlerine çok kızar fakat sonradan yaptıklarının yanlış olduğunu farkına varır. Tüm aile birbirinden özür dileyerek birbirine sarılır. *“Kızını döndürdü ve sınımsız sarıldı. Öptü, okşadı, kokladı... Hepinizi çok seviyorum... Aile olmanın tüm sıcaklığını kalplerinde hissettiler. Hep beraber salona geçip sohbet etmeye başladılar.”* (DOKMO,2013:20-21).

Kemal'in babası, dedesine küsmüştür. Kemal bu nedenle babasına çok kızgındır. Kendisi de babasına küser. Onunla üç gün konuşmaz. Babası aile fertlerinin birbirine küs olmamaları gerektiğini anlar ve dede ile baba, Kemal sayesinde barışır. *“Babamın neler hissettiğini hissettirdin bana. Sana, küsmeye hakkın yok diyemem. Çünkü benim de küsmeye hakkım yoktu. Çocuklar, babalara küsemez.”* (DOKMO,2013:35).

Memleketim hikâyesinde; ülkenin dışında çalışan Nesrin'in babası ailesini yanına aldirmek ister, onlar vatanlarından ayrılmak istemezler. Bu nedenle baba ailesinin yanına döner. *“Buradakiler nasıl geçiniyorsa öyle geçiniriz biz de. Kimse açlıktan ölüyor mu baksana? Gelsin babam, memleketine gelsin, evine gelsin... Çikolata istemem, bebek istemem, yeni elbise falan da istemem. Fakir olalım yeter ki hep beraber oturalım, babasızlıktan bıktım artık.”* (M,2012:11).

Ailesine sürekli yardım eden Fatih'le alay eden arkadaşları, sonradan pişman olurlar. Öğretmenin derste aile hakkındaki konuşmasından sonra ailenin önemini farkına varırlar. *“Babamın işleri çoktu, bu yüzden ona yardım ettim... Kötü çocuklarız, dedi. Bilmesek bile alay etmememiz lazımdı. Önce senden özür dileriz, kusura bakma... Öğretmenleri, ders boyunca anne ve babanın kıymetinden bahsetti. Sonra bir seçim yaptılar. Fatih'i, ailesine en çok yardım eden çocuk seçtiler.”* (M,2012:14-18).

Sevgi Ne Güzel Şey hikâyesinde; annesi ve babaannesinin sürekli olarak tartışmasından rahatsız olan Ömer, onlara bir mektup yazar. Her ikisini de çok sevdiğini belirttiği mektubunda, onların tartışmalarından çok huzursuz olduğunu bildirir. Mektubu okuyan babaanne ve anne aile bilinciyle kucaklaşır. *“Ömer o gün okuldan döndüğünde evi değişmiş buldu. Annesinin yüzü gülüyordu. Babaannesinin de yüzü*

güliyordu. Dedesinin bile yüzü güliyordu. Sanki bütün eve büyük bir neşe, büyük bir mutluluk gelmişti. Demek ki planı işe yaramıştı.” (SNGŞ,2013:18).

Anne ve babası sık sık tartışan Melda, bu durumdan çok rahatsız olur. Rahatsızlığını annesine bildirir. Öncelikle kendisine hak vermeyen ailesi, Melda'nın küsüp odasına kapanmasıyla beraber hatalarını kabul eder. Artık tartışmamaya karar verirler. *“Bu evin tarzı bu değil mi, diye cevap verdi Melda. Herkes somurtuyor, ben de somurtuyorum... Melda'nın duaları kabul olmuştu. Çok sevdiği defterine içinden gelerek yazdığı bir duası vardı. Mutluluk kuşunun evlerine, yüreklerine, hayatlarının her anına girmesini istiyordu. Melda uzun zamandır ilk defa gözlerinin içi gülererek ailesiyle akşam yemeğini yedi. Mutluluk kuşu sofralarında sevinçle ötüyordu.” (SNGŞ,2013:25-26).*

Ninesi huzurevinde kalan Selim, bir tarafını eksik hissetmektedir. Çünkü ona göre ailenin tüm fertleri bir arada olmalıdır. *“Selim o dakikada kararını verdi. Ninesini bundan sonra hiç yalnız bırakmayacaktı. Hatta huzurevinde kalan hiçbir yaşlıyı ihmal etmeyecek, onların mutluluğu için elinden gelen her şeyi yapacaktı. Çünkü Selim, onlarsız bir hayat düşünemiyordu.” (SNGŞ,2013:41).*

Ayşe'nin, yanakları güle benzeyen bir ninesi vardır. Nine hastalanır ve ailenin neşesi kaçar. Tedaviden sonra iyileşen nine, aileyi sevindirir. *“Ayşe'nin ninesi hastalandığından beri ev çok sessizleşmişti. Üstelik bu durum, ailenin diğer üyelerinin de dikkatini çekti. Hepsinin bir arda oturduğu akşam saatlerinde bile kimse birbiriyile konuşmadığını fark etti. ‘Meğer evimizin neşesi oymuş.’ Diye düşündü herkes.” (SNGŞ,2013:53).*

Bir yetimhaneye bırakılmak mecburiyetinde kalan Mustafa, aile özlemiyle yanar. *“Tarihi verince doktor yerinden zıpladı. Başını dönüyor, gözleri kararıyordu. Yaşlı kadın, doktorun karakolun önünde bulunduğu günü vermişti. Karşısında annesi yatıyordu. Yıllardır özlemiyle yandığı, arayıp da bulamadığı annesi...” (SNGŞ,2013:71).*

Şehzade Murat hikâyesinde; babası ve çevresi tarafından sevilmeyen Şehzade Murat, sevgi eksikliği yüzünden sürekli gözyaşı döker. Yapılan savaşta, babasının ordusunun galip gelmesini sağlayarak babasının gönlünde yer etmeyi başarır. *“Zavallı Şehzade Murat, zaman zaman odasına kapanıp aynanın karşısına geçer: Çirkinsem*

kabahat benim mi? Allah böyle istedi, böyle yaptı, diye ağlardı... Şehzade yüzündeki örtüyü çıkardı, gülümsedi. Çirkin şehzadeyi tanımadınız mı baba, dedi. Önce şaşkınlıktan ne yapacağını şaşırıp padişah, bir süre sonra kendini topladı. Oğlunu alından öpüp tebrik etti.” (ŞM,2013:10-43).

Tarih Cesaretle Yazılır hikâyesinde; annesinin başörtüsüne saldıran Fransızlara karşı çıkan Kamil, onlarla yaptığı mücadele sonucu hayatını kaybeder. *“Düşman ondan güçlüydü. Koskoca adamlardı. Üstelik bire karşı üç kişiydiler. Gümleyen tüfekleri vardı. Kamil’se bunları hiç düşünmüyordu. Aklında sadece annesi vardı, bir de babası... Kamil sendeledi ama düşmedi. Fakat üçüncü kurşunda yıkıldı. Yıkılırken de ‘Allah’ kelimesinden başka bir şey çıkmadı ağzından. Annesi üstüne kapanıp ağlıyordu.” (TCY,2013:70-71).*

Düşmanın annesine saldırması üzerine düşmana ateş eden Ömer, annesini korur ama silah sesine gelen diğer düşman askerleri aileyi şehit eder. *“Ne olursa olsun evini, annesini, ninesini düşman askerlerin elinden kurtarmalıydı... Hızla ileri atıldı. Tüfeği kaptı. Şimşek gibi doğruldu... Bir sürü asker evi sarmıştı. Ömer ve ailesi yine de teslim olmamıştı. Bütün mermileri bitene kadar vuruşmuştu. Düşman askerleri, eve girdikleri zaman Ömer, annesi ve ninesi sıkı sıkıya birbirlerine sarılmış, sonsuz uykuya yatmıştı. Üçü de gülümsüyordu.” (TCY,2013:77-80).*

Var mı Arkadaşlık Gibisi hikâyesinde; ailesinin ihtiyaçlarını karşılamak için denize açılan Ergin ve arkadaşı ölümden döner ama ailenin ihtiyaçlarını karşılayınca yaşadıklarını unuturlar. *“Büyük gemi, Ahmet ve Ergin’i balıklarıyla birlikte limana bıraktı. İki arkadaşın iner inmez ilk işi balıkları satmak oldu. Elllerinde paralar biriktikçe tüm çektiklerini unuttular.” (VMAG,2013:21).*

Zengin Olan Dilenci hikâyesinde; Küçük Ali, olmayan ailesinin sevgisini ve özlemine yüreğinde taşır. Annesini çok küçük yaşta kaybeden Memiş, ona sevgi ve özlemine sürekli dile getirir. *“O zamana kadar belli belirsiz duyduğu anne kokusunu iyice duydu. İçine çekti derin derin. Uyandığında onu gerçekten kucaklamış gibiydi.” (ZOD,2013:50).*

3.3.3. Allah İnancı, Dua Bilinci

Kuran-ı Kerim’de “De ki duanız olmasaydı Rabbim size ne değer verirdi?” (25/77) buyrulmaktadır.

Karaman dua konusunda; “Dua kelimesi sözlükte seslenmek, çağırmak, istemek ve talep etmek anlamlarına gelir. Terim olarak ise insanın bütün benliği ile Allah’a yönelerek isteklerini ona arz etmesi demektir. Dua; sınırlı, sonlu ve aciz varlığın sınırsız ve sonsuz kudret sahibi ile kurduğu bir köprüdür.” (Karaman, 2006:128) tanımını yapar.

Dua ve Allah bilinci konusunda Batı dünyasına göz atacak olursak; Albert Einstein; “Bilimsiz din kör; dinsiz bilim topaldır.” (www.neguzelsozler.com) der. Descartes; “Tanrı’nın varoluşunu inkâr etmek, iki kere ikinin dört ettiğini inkâr etmek gibidir.” (www.neguzelsozler.com) düşüncesindedir. Astronot John Glenn; “Uzaya çıkıp o muhteşem manevra meydanını gördükten sonra, tesadüf kelimesini ağzıma almaktan utanıyorum.” (www.neguzelsozler.com) der. Tolstoy; “Ancak Tanrı’ya inandığım zaman yaşadığımı anladım.” (www.neguzelsozler.com) düşüncesindedir. Pasteur; “Âlemde hiçbir delil kalmasa da bir mikrobun hayatı bana Tanrı’yı ispat etmeye yeter.” (www.neguzelsozler.com) görüşündedir. Alfred De Mussed’e göre ise; “Dua bir umut çığıdır.” (www.neguzelsozler.com).

Bizde ise Necip Fazıl Kısakürek; “Verirler ‘Ben acizim, kudret senin.’ dedikçe... Verenin şanı büyük, sen iste istedikçe!” (www.neguzelsozler.com) şeklinde düşüncesini ifade eder.

Dua, yaratılan ile yaratan arasında irtibatı sağlayan bir yoldur. Kul şükürünü ve isteğini dua yoluyla Rabbine iletir. Bahadıroğlu’nun kahramanları da inançlı insanlardır. Her türlü sıkıntılarında dua ederler. Kahramanlar duaya önem verirler. Duayla iç huzuru bulmaya uğraşırlar. Sıkıntılarını bu yolla aşmaya çalışırlar. İbadetlerini aksatmazlar.

Bizim Can hikâyesinde; çocuklar, arkadaşlarının hasta olan annesi için dua ederler. “*Yavrucaklarım, dedi. Benim için dua edin. Allah, çocukların duasını geri çevirmez. Üç çocuk, yer yatağının başucuna diz çöküp ellerimizi açtık ve dua ettik.*” (BC,2012:46).

Çalışkanlık İçeri, Tembellik Dışarı hikâyesinde; yaşadığı köye gelen bir mühendisten çok etkilenen Tarık, mühendis olmaya karar verir. Amacı insanlara faydalı olmak ve onların dualarını almaktır. “*Kendini köy yollarında çalışmaya adadı. Tek amacı yola hasret dağ köylerinde yaşayan köylü dedelerin, babaların, anaların dualarını almaktı.*” (ÇİTD,2014:11).

Dayanışma En Büyük Güçtür hikâyesinde; Erol ve İclal'in babası, umutlarını kaybetmemeleri için, yetim kardeşlerin kalbine dua bilincini yerleştirmeye çalışır. *“Erol’un babası, anne ve babalarını her özlediklerinde onlara bildikleri tüm sure ve duaları okumaları gerektiğini söyledi.” (DEBG,2013:29).*

Dürüst Ol Ki Mutlu Olasın hikâyesinde; arkadaşı tarafından iftiraya uğradığını düşünen Samet, aynı şeylerin iftira atanın da başına gelmesi için dua eder ve iftira atan arkadaşı kısa süre içinde hastalanır. *“Doğrusu Samet, bu duruma çok darılmıştı. İçinden onun da başına aynı şeyin gelmesi için dua etti. Çok sürmemiş, duası tutmuştu... Ruhan haftalardır okula gelmez olmuştu.” (DOKMO,2013:28).*

Fedakâr Annem hikâyesinde; hiçbir şeyin kendiliğinden var olamayacağı, her şeyin bir sahibinin bulunduğu, ödül ve cezanın varlığı, verilen her nimetin bir bedeli olduğu, insanların mutlaka yaptıklarının bedelini ödeyecekleri veya mükâfatlandırılacakları mesajı verilir. *“Baksana bu koca şehre, bu yiyeceklere, bu içeceklere, şu harika binalara... Mutlaka bunları bir yapan vardır. Gelmişken onu tanımamak akılsızlık olur. Bu yüzden belki de cezalandırıyorlar bizi... Emirlere uyduğun için gördüğünüz o sarayda yaşamaya hak kazandın. Hizmetçilerin, uşakların olacak. Bir dediğini iki etmeyecekler.” (FA,2012:53-55).*

Ha Gayret Başaracaksın hikâyesinde; hastalanan kedinin iyileşmesi için dua edilmesi gerektiği telkin edilir. *“Dua, dedi yine sakın sakın, otur şuraya ve Allah’a dua et. Ben de bu arada ilaç hazırlayayım.” (HGB,2013:26).*

Mırmır Dede, kedilerin de kendi lisanlarınca Allah’ı zikrettiğini söyler. *“Çünkü oğlum, onlar mırıl mırıl Allah’ı zikrediyorlar, diye cevap verdi.” (HGB,2013:27).*

Tarih Cesaretle Yazılır hikâyesinde; Ruslar tarafından esir alınan Müslüman komutan, Rus komutan karşısında ayağa kalkmaz ve bunun inancına ters olduğunu belirtir. İdamından önce namaz kılar. Onun namazdaki samimiyetini gören Rus komutan, onu affeder. *“Ben bir din âlimiyim. Bir Müslüman, Müslüman olmayanın önünde saygıdan ayağa kalkmaz. Bu yüzden ayağa kalkmadım... Vereceğiniz karar ne olursa olsun umursamam, beni bağlamaz. Ben ancak inandığım mahkemelerde yargılanmayı kabul ederim... Namaz kılarken ne de büyüktü. Başı bulutlara değişiyor gibiydi, ibadetinde ne yüce bir boyun eğme vardı.” (TCY,2013:46-49).*

Vatan İçin hikâyesinde; savaş ortamında olan insanlar, böyle bir ortamda bile ibadetlerini yapmaktan geri durmazlar. “*Yatsı namazı için durduk. Ormanda ağaçlıklar arasında saf tutup hep birlikte namaz kıldık. Tekrar yola koyulduğumuzda daha istek doluyduk.*” (Vİ,2013:67).

Vatanını Kim Sevmez ki hikâyesinde; Osman Bey’in, kaldığı odada Kuran-ı Kerim vardır. Osman Bey, ona saygısından dolayı sabaha kadar uyumaz. “*Sabah namazı vakti Şeyh Edebalı hazretleri Osman Bey’in odasına girdiğinde yatağın bozulmamış olduğunu görünce şaşırdı. Osman Bey, yüzü kıbleye dönük bir şekilde ayakta duruyordu. Hayretler içinde niçin uyumadığını sordu. Osman Bey rafta bulunan Kuran-ı Kerim’i işaret etti.*” (VKSK,2013:12).

Düşmana karşı galibiyet elde eden padişahlar, şükür secdesine kapanırlar. “*Merkez dağıldı. Ama bu beş yüz yığitten sadece beşi geri dönebildi. Şehitler arasında Silahdar Mehmet Ağa da vardı. Zafer kazanılmıştı. Sultan II. Murad secdeye kapandı.*” (VKSK,2013:21).

Allah lafzını dillerine pelesenk eden atalarımız, karşılaştıkları her durumda, özellikle de savaşa katılırken bu kelamı sıklıkla tekrarlar. “*Kendisine gönüllü katılan sekiz yeniçeriyle birlikte kale kapısından çıktı. ‘Allahuekber’ diye diye düşman üstüne atını sürdü... Bir yandan ‘Allah Allah’ diye Yüce Yaratıcı’yı zikrediyor, bir yandan dövüşüyordu. Kimse yanına sokulamıyordu... Başaramazsan bütün askerle gelip savaşırken öleceğiz. Allah yardımcımız olsun... Allah rızası için, Peygamberimiz Efendimiz hürmetine saldırın, diye gürleyerek kalenin dışına uçtu.*” (VKSK,2013:25-27-30-32).

Zengin Olan Dilenci hikâyesinde; annesi hayatta olmayan Memiş, onu mutlu etmek için oruç tutar, namaz kılar ve sürekli dualar eder. “*Namazını kıldı, oruca niyet etti ve yattı Uykuya dalar dalmaz annesini gördü. Ne kadar da güzeldi. Tıpkı cennet hurisi gibiydi.*” (ZOD,2013:50).

3.3.4. Arkadaş Sevgisi

Türk Dil Kurumu sözlüğünde arkadaş; “1.Bir işte birlikte bulunanlardan her biri, hempa, refik, yaren. 2.Birbirlerine karşı sevgi ve anlayış gösteren kimselerden her biri.” (TS, 1998:133) olarak tanımlanır.

Demirel, arkadaş kavramını; “İnsan ilişkilerinde birbirine güvenen, bir arada oldukları zaman mutlu olan, o var diye düşünüldüğü an sevinç duyulan kişi.” (Demirel, 2006: 77) olarak tanımlar.

Dost, bizi her halimizle kabullenen kişidir. Bu nedenle de dostun yanında iken en doğal halimize bürünürüz. J. J.Rousseau bu konuda; “Dost, onunla birlikteyken gerçekten olduğun gibi görünebileceğin, ruhunun tüm gizliliklerini ona anlatabileceğin biridir. Onunla birlikteyken kendini korumana gerek yoktur.” (www.neguzelsozler.com) diye düşünür. Napolyon; “Gerçek dostlar yıldızlara benzerler. Karanlık çökünce ilk onlar gözüdürler.” (www.neguzelsozler.com) diyerek dostların zor anlarımızda yanımızda olan ve bize destek olan kişiler olduklarını belirtir.

Bu konuda Montesquieu ise; “Mert olmayan bir insanla işe başlamak sonu gelmeyecek ya da sonu kötü bitecek bir yola çıkmak demektir.” (www.neguzelsozler.com) diyerek dost olmayan kişilerle çıkılan yolun, sonuç itibarıyla bizleri memnun etmeyeceğini vurgular.

Hedef kitlesi açısından baktığımızda, arkadaşlık bilinci ve ihtiyacının ne kadar önemli olduğunu göz ardı etmeyen Bahadıroğlu ise; hikâyelerinde sık sık bu konuya eğilir. Hikâyelerde, sosyal varlık olan insanlar, arkadaş kavramına önem verirler. Arkadaşları için çeşitli fedakârlıklar yaparlar. Arkadaşlarının sıkıntılarını paylaşırlar.

Bizim Can hikâyesinde; Can, haksızlığa uğrayan arkadaşı Bilal’e sahip çıkar. “*Bilal’in yanına gittim. Korkma dedim. Sana bir şey yapamaz. Ölüncüye kadar seninle beraberim. Yanından hiç ayrılmamaya karar verdim. Bilal’i çok seviyor ve takdir ediyordum.*” (BC,2012:95).

Canavar Robot adlı hikâyede; tüm köylüyü karşısına alan Davut, arkadaşı tarafından canla başla, tüm tehlikelere karşı korunmaya çalışılır. “*Babacığım lütfen durdur şu köylüyü, lütfen baba.*” (CR,2013:69).

Dayanışma En Büyük Güçtür hikâyesinde; çocuklar, mahallelerine yeni taşınan ve çok iyi bir arkadaş olan Osman’ı, kavgacı bir çocuk olan ve onu döveceğini söyleyen Oktay’a karşı korurlar. “*Osman gerçekten iyi bir çocuktur. Ağırbaşlı, dürüst ve cömertti. Her zaman verdiği sözü tutardı. Ailesi de iyiydi... Diğerleri de benzer şeyler söyleyince Oktay gerilemeye başladı. On çocukla başa çıkamazdı.*” (DEBG,2013:49-50).

Babası vefat eden Yılmaz, hayata küsmüş ve okulu bırakmıştır. Ancak yeni edindiği arkadaşı onu okula dönmek konusunda ikna eder. Yılmaz mutlu olmaya başlar. *“İçi oldukça serinlemişti. Dünyayı artık eskisi gibi karanlık, yaşanmaz görmüyordu. Yeni arkadaşının elini tuttu. ‘Mahallemize hoş geldin arkadaş.’ dedi gülümseyerek.”* (DEBG,2013:70).

Fedakâr Annem hikâyesinde; annesi yurt dışında olan İlyas ve annesi vefat eden Rahmi arkadaş olur. Aynı zamanda bu iki arkadaş, anneleri yanlarında olmadığı için birbirlerine destek olur. *“İlyas, bu duyduklarına çok sevinmişti. Ertesi gün okula koşu koşu gidip duyduklarını Rahmi’ye anlattı... İlyas ve Rahmi bu olaydan sonra çok iyi arkadaş oldular. Birbirlerine hep destek oldular.”* (FA,2012:36).

Sular Altında Bir Ülke hikâyesinde; arkadaşları rehin alınan Balık Kılıç ve Mini, arkadaşlarını kurtarmak uğruna gerekirse canlarını vermek üzere anlaşır. *“Biz görev aldık üzerimize. Bunu en iyi şekilde başarmamız gerek. Söz verdik Başkan Amca’ya bir kere. Ölsek de burada öleceğiz.”* (SABÜ,2013:37).

Var mı Arkadaşlık Gibisi hikâyesinde; kemik hastalığı nedeniyle hastanede yatan Ercan, çok huysuzdur ama Mücahit isimli bir çocukla mektup arkadaşı olduktan sonra morali düzelir. *“Ercan, Mücahit’le mektuplaşırken hastanedeki dördüncü ayını doldurdu. Yüzünü görmediği bu dostla aynı şehirde yaşıyor olduğunu bilmek Ercan’a büyük bir güç veriyordu.”* (VMAG,2013:29).

Amerika’da yaşayan Cem, arkadaşlık konusunda farklı tutumları olan John’a arkadaşlığın önemi konusunda ders verir. *“Amerikan tarzı bir arkadaş, dedi, tıpkı senin gibi. Çıkarım olmadan hiç kimseye hiçbir şey yapmayacağım, kimseye yardım etmeyeceğim. Bunu senden ve vatandaşlarından öğrendim. Cem, dersinin bu kadar etkili olacağını düşünmemişti doğrusu. Arkadaşı John dalgınlaşmış ve düşüncelere dalmıştı... Ne demek istediğini çok iyi anladım Cem, dedi.”* (VMAG,2013:38-39).

Kötü arkadaş edinen Akif, hapse düşer. İyi arkadaşın önemini farkına varır ama artık geçtir. Bundan sonra iyi arkadaşlar edinmeye karar verir. *“İşte o gün annesinin öğüdünün ne kadar değerli olduğunu anladı. Kötü bir arkadaşın kurbanı olmuştu... Bir daha da ne olursa olsun annesinin o mükemmel öğüdünü unutmayacak, kolay kazanma hevesine kapılmayacaktı. Hayatının en büyük dersini, en acı biçimde almıştı.”* (VMAG,2013:58).

Ali ve yaşlı bir teyze otobüs yolculuğunda arkadaş olurlar. Arkadaşlıkları üç yıl sürer. Birden arkadaşından haber alamayan Ali, onun izini bulunca çok mutlu olur. *“Aynı anda hem Kadriye Nine’yi bulmuş, hem de 56 numaranın nerede olduğunu öğrenmişti. O hafta cumartesi günü ilk iş, iki dostunu ziyarete gitti Ali, çok mutluydu.”* (VMAG,2013:80).

3.3.5. Çalışma

İnsan, çalışkanlık sayesinde hayatta karşılaşılan basamakları tırmanarak yüksek yerlere gelir. Bizleri önemli noktalara taşıyacak olan bu değer göz ardı edilemeyecek kadar önemlidir. İşleyen demir ışıldar, diyen atalarımız da bu değerın önemini dile getirmişlerdir.

Bizden ve Batı’dan bu değere bakış açılarına örnek verecek olursak; Demirel’e göre; *“Çalışma bir şeyi ortaya koymak, oluşturmak için çaba harcamaktır.”* (Demirel, 2006: 61). M. Kemal Atatürk; *“Hiçbir şeye ihtiyacımız yok, yalnız bir şeye ihtiyacımız vardır; çalışkan olmak!”* (www.neguzelsozler.com) diyerek bu değere yönelik düşüncesini dile getirmiştir. Çalışma konusunda Cenap Şehabettin ise; *“En verimli yağmur, alın teridir.”* (www.neguzelsozler.com) der.

Batı dünyasından örneklere göz atacak olursak, J.Keth Moorhead; *“Hiç kimse başarı merdivenine elleri cebinde tırmanmamıştır.”* ve Edison; *“Başarının % 1’i ilham, % 99’u terdir.”* (www.neguzelsozler.com) görüşleriyle karşılaşırız.

Bahadıroğlu için de çalışılarak elde edilenin kıymetine paha biçilemez. Onun bu görüşü hikâyelerinde sıklıkla işlenir.

Canavar Robot hikâyesinde Davut; elektronik işlerde başarılı bir çocuktur. Uzun çalışmalar neticesinde köylülerin ağzını açık bırakacak Robot’u yapmayı başarır. İmkânsız gibi görünen şeylerin de imkân dâhilinde olabileceği, çalışıldığı takdirde hayallerin gerçeğe dönebileceği üzerinde duruluyor. *“Bir gün bizim köyde birinin robot yapabileceğini söyleseler hayatta inanmazdım. İşte Davut yapmıştı bunu. Bu küçük çocuk başarmıştı... İşte bu mağarada, robot, ışıkları yanarak ve sönerek bir insan gibi yürüyordu. Bu gerçektir. Hayal değildi. Rüya hiç değildi. Apaçık bir gerçektir.”* (CR,2013:27).

Çalışkanlık İçeri, Tembellik Dışarı hikâyesinde; mühendis olma hayallerini gerçekleştirmek isteyen Tarık, çok çalışır. *“Tarık, mühendis olmanın hayaliyle yıllarca çalıştı, üniversiteyi kazandı, mühendis oldu... Kendini köy yollarında çalışmaya adadı. Tek amacı yola hasret dağ köylerinde yaşayan köylü dedelerin, babaların, anaların dualarını almaktı.”* (ÇİTD,2014:11).

Oto tamircisinin yanında çırak olan Cem, halinden memnun değildir. Çok çalışır ve güzel bir hayatın sahibi olur. *“Öğretmeninden yardım istedi. Gerekli kitapları birlikte aldılar. Geriye sadece büyük bir çaba harcayarak çalışma kalıyordu. Yorgun argın eve dönüyor, fakat uyumuyordu. Yağlı tulumunu bile çıkarmadan ders çalışıyordu.”* (ÇİTD,2014:15).

Yüzmeyi bilmeyen Orhan, arkadaşları arasında daima alay konusu olur. Herkesten gizli yüzme çalışmaları yapar ve yüzmeyi öğrenir. *“Orhan’la alay edenlerin hepsinin şimdi boyunları bükülmüştü. Herkes suskundu.”* (ÇİTD,2014:73).

Doktor Olacağım hikâyesinde; hasta olan annesine bakabilmek için Adil, bir çocuğa bakmasını gerektiren bir iş bulur. Annesi de hastalığının en zor anlarına kadar çalışıp didinen bir insandır. *“Hakikaten bir iş buldu Adil’e. Artık Adil her sabah kasabaya yürüyerek iniyor, bir eczacının küçük oğluna bakıyordu.”* (DO,2013:32).

Memleketim hikâyesinde; en büyük balığı yakalayıp balıkçılar kralı olmak isteyen Osman çok uğraşır ve en büyük balığı yakalamayı başarır. Böylece çalışarak başarı elde edebileceğini anlar. *“Osman, herkese teşekkür etti. Çok iyi anlıyordu şimdi. Başarmak için çalışmak lazımdı. Öyleyse derslerine de çok çalışacak ve başaracaktı.”* (M,2012:35).

Tarih Cesaretle Yazılır hikâyesinde; kuşlara çok heves eden Hezarfen Ahmet Çelebi, çok çalışarak kuşlar gibi uçmayı başarır. Uçan ilk insan olarak tarihe geçer. *“Uçma fikrinden asla vazgeçmedi. Evine kapandı. Yemeyi, içmeyi, konuşmayı bile unuttu. Yılmadı ve daha ciddi hesaplar yaptı, planlar çizdi. Herkesten gizli uçuş deneyleri yaptı. Bunların birçoğu başarısız oldu. Ama yılmadı. Haftalar sonra deneyleri sonuç verdi.”* (TCY,2013:27).

Zengin Olan Dilenci hikâyesinde; Küçük Ali bir mağazada çalışır. *“Çok geçmeden zengin bir adamın mağazasında bir çıraklık buldu. Kazandığı para boğazına*

ancak yetiyordu. Ama şikâyetçi değildi. Yiyecek ekmek bulmak, Ali'ye yetip artıyordu bile.” (ZOD,2013:6).

Samet'in annesi geçinebilmek için terzilik yapar. *“Gece hayli ilerlemişti ama çalışmasına ara vermemişti annesi. Kaç gündür geceleri bir iki saat ancak uyuyordu. Elindeki işleri bitirmeye çalışıyordu. Uykusuzluktan gözlerinin altı morarmıştı.” (ZOD,2013:19).*

Seyyar satıcının oğlu olan Osman, bir ayakkabıcının yanında çalışır. *“Fakirdi. Babası seyyar satıcılıkla aileyi geçindiriyordu. Osman, ilkokuldan sonra ayakkabıcının yanına çırak olarak girmişti.” (ZOD,2013:51).*

Hasan'ın köyündeki herkes yılın üç yüz altmış dört günü çalışır. *“Herkes işinde gücündeydi. Yılın üç yüz altmış dört günü çalışırlardı.” (ZOD,2013:60).*

3.3.6. Dedikodunun Kötülüğü

Türk Dil Kurumu sözlüğünde dedikodu; “Konusu, çekiştirme veya kınama olan konuşma.” (TS, 1998:536) olarak tanımlanır.

Dinimizde dedikoduya kesinlikle izin verilmez ve dedikodu yapmak, ölmüş kardeşinin etini yemekle teşbih edilir. Bu konuda Kur’ân-ı Kerim’de; “Ey iman edenler! Zannın çoğundan sakının! Şüphesiz zannın bazıları günahdır; (birbirinizin kusurunu inceden inceye) araştırmayın; bazınız bazınızı gıybet etmesin! Sizden bir kimse, ölmüş kardeşinin etini yemekten hoşlanır mı? İşte bundan tiksindiniz! O halde Allah’tan sakının! Şüphe yok ki Allah, tövbeleri çok kabul edendir. Rahim (çok merhamet eden) dir.” (KK, Hucurat: 12)

Batı dünyasından Pierre Corneille’ye göre; “Dedikodu, basit ruhlu insanların eğlencesidir.” ve Anton P. Çehov’a göre; “Başkalarının günahlarıyla, aziz olamazsın.” (www.neguzelsozler.com).

Bahadıroğlu’na göre de dedikodu kötü bir alışkanlıktır. Kazandırdığı bir şey olmamasına karşın, insanların arasını bozar. Dedikodunun zararlı olduğu fikrini hikâyelerinde işleyen Bahadıroğlu, bu konuda da çocukları eğitmeye çalışır.

Bizim Can hikâyesinde; dedikodunun, insanları işlerinden alıkoyduğu ve iyi bir şey olmadığı üzerinde durulur. *“Sabahtan beri Semiha Teyzen burada, hiçbir iş göremedim. Sürekli o konuştu, ben dinledim... Daha sonra da dedikodunun kötülüğü hakkında bir hikâye anlattı...”* (BC,2012:89).

3.3.7. Hayvan Sevgisi

Dünya atmosferini beraber teneffüs ettiğimiz canlı türlerinden birisi de hayvanlardır. Hayvanlar birçok açıdan bizlere faydası olan varlıklardır. Hayatımızın birçok alanında yanımızda yer alırlar. İnsanlara arkadaşlık ederler. Aynı zamanda sevimli olan hayvanlara dair sevgiyi, çocukların içine yerleştirmeye çalışan Bahadıroğlu, hikâyelerinde hayvan sevgisine de yer vermiştir.

Çevre Bize Emanet hikâyesinde; tuzağa yakalanan atmaca, kurtarılarak tedavi edilir. *“Furkan daha fazla dayanamadı. Ağaca tırmandı. Kuşu kurtarmıştı... Garip’i serbest bırakacağına söz verdi. Elinde olmadan gözleri yaşarmıştı.”* (ÇBE,2013:5-12).

Kapana yakalanan kurt, Osmancık tarafından kurtarılır. *“Zavallının gözlerinden yaşlar akıyordu. Acı çekiyor olmalıydı.”* (ÇBE,2013:15).

İnsanlardan uzaklaşan Dağlı Baba hayvanlarla dostluk kurar. *“Kurtlarla, yılanlarla dost olduğu söyleniyor.”* (ÇBE,2013:22).

Karın yağmasını isteyen Zehra rüyasında gördüğü hayvanların durumuna üzülür ve karın yağması için dua ettiğine pişman olur. *“Madem kar yağması için Allah’a dua etmişti, şimdi de güneşin açması için etmeliydi.”* (ÇBE,2013:51).

Kedisi Yumak’ın ölmesinden sonra çok üzülen Sevgi, başka bir kedi edinerek ve adını Yumak koyarak hem kedisinin adını yaşatmayı hem de bir hayvana sahip çıkmayı düşünür. *“Hayvanları sevmek ve korumak. Onları beslemek ve doyurmak. Diğer sokak kedilerinin de hakkı var değil mi seni sevdiğim gibi sevmeye?.. Eski Yumak, yeni Yumak’ın adında yaşar hiç değilse.”* (ÇBE,2013:72).

Dayanışma En Büyük Güçtür hikâyesinde; köyün deresinde balığı olan Metin, köye fabrika kurulmasından sonra balığının öldüğünü düşünür ve tek kişilik bir mücadele başlatır. *“Beneklii, yavrum neredesin? Benekliii!.. Katiller! Balığımı*

öldürdünüz!..Gölü dolduramazsınız,engel olacağım canavar makinelerinize!” (DEBG,2013:8-10).

Dürüst Ol Ki Mutlu Olasın hikâyesinde; arkadaşlarıyla balığa giden İbrahim, balıkları çok sevdiği için arkadaşlarının yakaladığı balıkları gizlice denize atar. O gönden sonra “Baba Torik” diye çağrılır. “*O günden sonra İbrahim’in adı ‘Baba Torik’ olarak anıldı. Balıkları çok sevdiği ve onlara acıdığı için Mehmet’le Kenan bu ismi koydu. Yıllar sonra bile kocaman bir delikanlı olmasına rağmen hep bu isimle çağrıldı.*” (DOKMO,2013:64).

Ha Gayret Başaracaksın hikâyesinde; kedisini çok seven Furkan, kedisi hastalanınca çok üzülür. “*... bir gün kedisi Tekir hastalandı... Çaresizce nereden veteriner bulacağını düşünürken annesi değişik bir fikir verdi... Furkan o kadar sabırsızdı ki cevap bile vermeden hemen kedisini anlatmaya başladı.*” (HGB,2013: 22-24).

Yörük Ali on iki yaşına geldiğinde, babası ona bir at hediye eder. Ali, atına Şimşek adını verir ve ona çok bağlanır. “*Ali hemen bir isim takmıştı atına: Şimşek. Çünkü ateş rengi tüyleri pırıl pırıl parlar, uzun yelesi koşarken alevler gibi dalgalanırdı. Koşarken de sanki rüzgârla yarışırdı. Ali çok seviyordu atını.*” (HGB,2013:69).

İki Kardeş hikâyesinde; hayvanlar tarafından büyütülen Mehmet, ülkesi adına hayvanlarıyla beraber savaşa katılır ve ülkesini düşmanlardan kurtarır. Savaş sonunda çok sevdiği hayvanlarına zarar verilmemesi için anlaşma yapar. “*Dilerim artık insanlar şu ormandaki hayvanları öldürmesinler. Onların da canı vardır. Bırakalım ormanlarında korkusuzca yaşasınlar.*” (İK,2012:19).

Memleketim hikâyesinde; Yaşar’a babası onuncu yaş gününde at hediye eder. Atını çok seven Yaşar, at öldükten sonra da onun hayaliyle avunur. “*Yaşar, atını çok seviyordu. İyi arkadaşlıklar. Birlikte oynuyor, geziyor, eğleniyorlardı. İyi koşuyordu. Ama bir seferinde Yaşar, kendini tutamamış ırmağa düşmüştü. Benekli yetişmese boğulacaktı. Hemen ırmağa atlamış, Yaşar’ın yanında yüzmüş, Yaşar da atın yularına tutunup kurtulmuştu. Yaşar, o günden sonra atını daha çok sevdi. Yanından hiç ayrılmak istemiyordu.*” (M,2012:19).

Zengin Olan Dilenci hikâyesinde; çok sevdiği horozu Şampiyon'u güreşte kaybeden Hasan, onun ölümüne çok üzülür ve bir daha ömrü boyunca horoz dövüşlerine katılmaz. Hikâyede, hayvanların da canı olduğu, onların hayatını tehlikeye atacaktır herhangi bir filin işlenmemesi gerektiği üzerinde durulur. *“O günden sonra bir daha da horoz dövüşlerine katılmadı. Horozların da canı olduğunu, onları gaddarca dövüştürmemek gerektiğini anladı.”* (ZOD,2013:64).

3.3.8. Helal- Haram Bilinci

Türk Dil Kurumu sözlüğünde haram; “Din kurallarına aykırı olan, dince yasak olan.” (TS, 1998:944) olarak tanımlanır. Helal ise; “Dinin kurallarına aykırı olmayan, dince yasaklanmamış olan, haram karşıtı.” (TS, 1998:975) olarak tanımlanır.

Peygamber efendimiz Hz. Muhammed (s.a.v); “Haramlardan sakının. Zira midesine haram lokma giren kişinin kırk gün duası kabul olunmaz.” (www.neguzelsozler.com) demiştir. M. Akif Ersoy; “Kim kazanmazsa bu dünyada bir ekmek parası, dostunun yüz karası, düşmanın maskarası.” (www.neguzelsozler.com) diyerek hakkıyla kazanmanın önemine işaret eder.

Yusuf Has Hacip; “Diline ve gözüne sahip ol, boğazına dikkat et; az ye fakat helal ye.” (www.neguzelsozler.com) demiş, İmam-ı Rabbani; “Haramdan bir altını sahibine vermek, yüz altın sadaka vermekten faziletlidir.” (www.neguzelsozler.com) diyerek bu değer hakkındaki düşüncesini belirtmiştir.

Batı dünyasından Havergal ise; “Emek ve zekâ olmayan iş, helal olmaz.” (www.neguzelsozler.com) düşüncesine sahiptir.

Dinimizce kesin bir dille yasaklanan haram kavramı ve bundan dolayı oluşan haram bilinci, hikâyeler içerisinde titizlikle işlenir. Helal- haram bilincini çocuk zihinlere yerleştirmek isteyen Bahadıroğlu, bu kavramı Haram Yemenin Sonu adlı bir hikâye kitabında kaleme almıştır. Hikâyede, haram yemenin insanlara er ya da geç zarar vereceği üzerinde durulur.

Haram Yemenin Sonu hikâyesinde; Yengeç Kemal, hileyle elde ettiği danayı kesip ailesine yedirir ve etten yiyen oğlu hastalanır. Yengeç, Haram yemenin zararının farkına varır ve herkese nasihatte bulunur. *“Yengeç Kemal, hala Karabayır Köyü'nde*

oturuyor. Kasap dükkânını kapattı. Yalnızca kahveyi işletiyor ama artık eski Yengeç Kemal değil. Büsbütün değişti. Yalanla, hile ile edindiği malı- mülkü sahiplerine geri verdi. İnsanları kandırıp faydalanmaktan vazgeçti. Bir akıllandı, Bir uslandı.” (HYS,2012:22).

Tarih Cesaretle Yazılır hikâyesinde; annesinin başörtüsüne saldıran Fransızlara karşı çıkan Kamil, onlarla yaptığı mücadele sonucu hayatını kaybeder. *“Kamil sendeledi ama düşmedi. Fakat üçüncü kurşunda yıkıldı. Yıkılırken de ‘Allah’ kelimesinden başka bir şey çıkmadı ağzından. Annesi üstüne kapanıp ağlıyordu.” (TCY,2013:71).*

3.3.9. İçki- Kumar Alışkanlığı

Yüce dinimizde içki yasaktır. Müslümanların ağızlarına az bir miktar da olsa almamaları gerektiği vurgulanır. Ayrıca, içki konusunda birçok özdeyiş de vardır. Bu özdeyişlerde içkinin zararları üzerinde durulur ve insanların içki alışkanlığından uzak olmaları gerektiği vurgulanır.

Kuran-ı Kerim’de; “Ey iman edenler! İçki, kumar, tapmaya mahsus dikili taşlar, fal okları ancak şeytanın amelinden birer murdardır. Onun için bunlardan kaçınmın ki, murada eresiniz.” (KK: 5/90) denir. Yine Kuran-ı Kerim’de; “Sana içkiyi ve kumarı sorarlar, de ki: Onlarda hem büyük günah hem de insanlar için bazı faydalar vardır. Ancak günahları faydalarından daha büyüktür.” (KK: 2/219) şeklinde ayetler yer alır.

Bu konuda birçok atasözü ve özdeyişle de karşılaşabiliriz. Örneğin; “İçki öldürür, kumar söndürür, spor güldürür.” (Yeşilay Derneği) (www.neguzelsozler.com). “Kişiliğinizi, ailenizi, ülkenizi seviyorsanız, içki düşmanı olunuz.” (Yeşilay Derneği) (www.neguzelsozler.com). “Sigaranın dumanını yel alır, parasını el alır, belası sana kalır.” (Atasözü) (www.neguzelsozler.com). “İçki bütün kötülüklerin anasıdır.” (Hz. Muhammed) (www.neguzelsozler.com).

Batı dünyasından; “İçkinin barındığı yerden ahlak ve utanç kaçar.” (Baeches) (www.neguzelsozler.com). “İçki şişesinin içinde, avunma, cesaret ve kendine güven aranır.” (S. Johnson) (www.neguzelsozler.com). “Akıllı adamların tek içkisi sudur.” (Thorea) (www.neguzelsozler.com). “İçkiyi savunanlar olabilir, fakat içki onları asla

savunmaz.” (A.Lincoln) (www.neguzelsozler.com) örnekleri içkinin zararlarını ve ondan uzak durulması gerektiğini anlatır.

İçki ve kumarın aileler üzerinde olumsuz etkilerinin olduğu, hikâyelerde üzerinde durulan konulardandır. İçki ve kumar alışkanlığı olan kahramanlar, bu alışkanlıklarından dolayı sürekli kayıp içerisindeyler. Hikâyelerin sonunda kahramanlar, yaptıkları hatanın farkına varırlar.

Bizim Can hikâyesinde; içkinin, aile bireyleri arasındaki sevgiyi öldürdüğü, onun her açıdan zararlı olduğu üzerinde durulur. *“İçkinin girdiği evde nezaket kalmaz çocuklar! Ayık zamanda çok dikkatli ve ölçülü olanlar bile, sarhoş olunca ne dediklerini bilmezler... Birçok kötü hareketlerde bulunur, kötü sözler sarf ederler... Karısını, çocuklarını öldüresiye dövüyordu. Delirmiş gibiydi. Kumarın yanı sıra içkiye de başladığını öğrendim... Bir içki sofrasında arkadaşını bıçaklayarak cezaevini boyladı.”* (BC,2012:66-73-75).

3.3.10. İnsan Sevgisi

Genel olarak; hikâyelerin hepsine insan sevgisi serpiştirilmiştir. İnsanı seven kahramanlar çoğunluktadır. Sevmeyen kahramanlar da bir dizi serüvenden sonra insanın kıymetinin farkına varır. Yazarımız; her şeyin, bir insanı sevmekle başlayacağını bilincindedir ve bunu hikâyelerinde sıklıkla işler. Böylece okuyucularının da insan sevgisi ile kuşanmalarını hedefler.

Bu konuda anonim bir sözde; “Kötü bir cemiyetin bozmadığı insanı, kötü bir arkadaş bozar.” (www.neguzelsozler.com) denilmektedir.

Madame De Scudery; “İnsan sevmeye başladı mı, yaşamaya da başlar.” (www.neguzelsozler.com) görüşünderken, Nietzsche; “İnsan ağaca benzer. Ne kadar yükseğe ve aydınlığa çıkmak isterse, o kadar kök salar yere, aşağılara, karanlığa, derinlere, kötülüğe.” (www.neguzelsozler.com) düşüncesine sahiptir.

Canavar Robot hikâyesinde; insanlarla alay edilmemesi, insanların sevilmesi gerektiği, alay edildiğine sonradan çok pişman olunabileceği vurgulanır. *“Amma atıyorsun, diye alay etti. Robot yapmak kim sen kim! Git başkasını kandır.”* (CR,2013:7).

Sevgisizliğin insana kötü işler yaptırabileceği belirtilir. *“Sanki birileri içindeki insan sevgisini öldürmüştü. Herkese karşı kin doluydu. Herkesin ona kötü bir şey yapmış olduğunu düşünüyordu.”* (CR,2013:62).

Çalışkanlık İçeri, Tembellik Dışarı hikâyesinde; insanlarla iç içe olmaktan fazla hoşlanmayan Harun, rüyasında ıssız bir adaya düştüğünü görür. Artık burada yalnız yaşayacağını düşünür ve etrafındaki tüm insanların kıymetini anlar. Onları çok özlediğini fark eder. *“Bir tepeye çıktı. Etrafına bakındı. Yıllarca burada mı yaşayacaktı? Bütün hayatı okyanus ve ağaçlardan mı oluşacaktı?.. Harun anlatmadı gördüğü rüyayı. Anlatmadı ama bu rüyanın hatalarını görmesinde yardımcı olduğunu anladi.”* (ÇİTD,2014:79-80).

Çevre Bize Emanet hikâyesinde; çiçeklerin çok sevdiği nine vefat edince tüm kurtarma çabalarına rağmen çiçekler de kurtarılamaz ve nineye olan sevgilerinden ölürler. *“İki hafta içinde bütün çiçekler kurumuş, bir tane bile sağlam yeri kalmamıştı. Demek ki çiçekler de severdi.”* (ÇBE,2013:80).

Doktor Olacağım hikâyesinde; Adil’i çok seven ve kendi çocuğu olmayan Doktor, onu evlat edinir. *“Oğlum Adil’i evlat edinip okutmak istiyor. Hiç evlenmedi. Şimdi oldukça yaşlandı. Geriye bir hayrı kalsın istiyor. Müsaade edersen oğlunu okutup doktor yapacak.”* (DO,2013:75).

Hayat Yardımlaşınca Güzel hikâyesinde; Çiçek Nine, bahçesinde yetiştirdiği çiçekleri kimsesiz hastalara götürerek onların moral bulmasını sağlar. *“Bütün din kardeşlerimi öz kardeşim gibi görüyorum ve her hafta hastaneleri ziyarete gidiyorum. Kimsesiz hastalara çiçek götürüyorum. Nasıl mutlu olduklarını bir görsen! Buna değdiğini anlardın.”* (HYG,2013:21-22).

Babası itfaiye şefi olan Sait, babasının yangın anında insanlara nasıl yardım ettiğini görür ve kendisi de her zaman insanlara yardım etmeye karar verir. *“Eğer babası biraz daha gecikmiş olsaydı, kadın ve küçük çocuğu çöken tavanın altında kalacaktı. Şimdiyse tek bir yara almadan kurtulmuşlardı... Sait, kadının gözündeki minnettarlığı gördükten sonra insanlara yardım etmeyi bir görev olarak benimsedi.”* (HYG,2013:29-30).

Var mı Arkadaşlık Gibisi hikâyesinde; psikolojik sorunları olan Kral lakaplı hasta kendisiyle ilgilenilince, ciddiye alınca iyileşir. *“Sanırım mutsuz olmasının*

sebebi kimsenin kendisini kral olarak kabul etmemesi... Babasının anlattığına göre Kral'ın kral olduğuna inanan ilk kişi olması onu mutlu etmişti. Böylece doktorlar da hastanın nasıl tedavi edilmesi gerektiğini çözmüştü; kendisine inanılmasını istiyordu.” (VMAG,2013:8-10-11).

Zengin Olan Dilenci hikâyesinde; Küçük Ali, insanları çok sever ve elinden geldiğince onlara yardım eder. *“Muhtaçlara yardım etmek güzel bir şey, dedi. Kendini bir sandalyeye attı, alnındaki teri kuruladı, sonra gülümseyerek Ali'ye baktı.” (ZOD,2013:16).*

3.3.11. Kitap Sevgisi

Kitap en iyi arkadaştır. İnsanı sosyal hayata hazırlar. İyi-kötü, doğru-yanlış kavramlarını öğretir. Yalnızlık hissini giderir. Bir arkadaş olarak hep yanı başımızdadır.

Kitabın önemi saymakla bitmez. Bu değer hakkında söylenmiş sayısız atasözü ve özdeyiş vardır. Bunların bir kısmını sıralayacak olursak şunları örnek verebiliriz: “Ölünce unutulmak istemezseniz, ya okumaya değer eser yazın veya yazılmaya değer işler başarın.” (Benjamin Franklin) (www.neguzelsozler.com). “İçinde iyi yanı bulunmayacak kadar kötü kitap yoktur.” (Goethe) (www.neguzelsozler.com). “Dünyayı yöneten, kalem, mürekkep ve kâğıttır.” (Jonathan Swift) (www.neguzelsozler.com).

“Ben kitaplarımı değil, kitaplarım beni ortaya çıkarmıştır.” (Montaigne) (www.neguzelsozler.com). “Kitapları seviyor musunuz öyleyse hayatınız boyunca mutlu olacaksınız demektir.” (Jules Chore) (www.neguzelsozler.com). “En iyi kitapların okunması, geçmiş yüzyılların en büyük insanlarıyla konuşmak gibidir.” (Descartes) (www.neguzelsozler.com). “Okuyarak dünyamızı, tarihimizi ve kendimizi keşfederiz.” (Daniel J.Boorstin) (www.neguzelsozler.com).

“Bir damla mürekkep bir milyon kişiyi düşündürebilir.” (Lord Byron) (www.neguzelsozler.com). “İyi kitaplar en gerçek dostlarımızdır.” (Francis Bacon) (www.neguzelsozler.com). “Bir insanın değeri okuduğu kitaplarla ölçülür.” (Herbert Spencer) (www.neguzelsozler.com). “İyi kitaplar babalarını ebedileştiren çocuklardır.” (Eflatun) (www.neguzelsozler.com). “Tanrım bana kitap dolu bir evle çiçek dolu bir bahçe ver.” (Konfüçyüs) (www.neguzelsozler.com). “Bütün iyi kitapları okumak ,

geçmiş anıların o mükemmel kişileri ile konuşmaya benzer.” (Anonim) (www.neguzelsozler.com) görüşleri, kitap ve önemi konusundaki görüşlerdendir.

Kitap, bizleri dış dünyaya hazırlıklı kılan unsurlardandır. Yeni dünyanın kapılarını kitaplar vasıtasıyla aralayan insanların hayatında, kitabın yeri hep, büyük önem arz eder. Yazarımızın hikâyelerinde de kitap sevgisi, üzerinde hassasiyetle durulan bir konudur.

Bizim Can hikâyesinde; kitaba çok önem veren Can, evine gelen misafirin, kitaplarına karşı olan tutumuna çok sinirlenir. *“Defterlerin, kitapların hayat yolunun çizgileridir... Bir çocuğun ailesinin ne olduğu, kitaplarından pekâlâ anlaşılır.”* (BC,2012:52).

3.3.12. Komşuluk

Komşu komşunun külüne muhtaçtır, hayırlı komşu hayırsız akrabadan iyidir, hayır dile komşuna hayır gele başına, gülme komşuna gelir başına... gibi atasözleri atalarımızın komşuluğa ne kadar önem verdiğini gösterir.

Dinimiz komşuluk değerine çok önem verir. Peygamber efendimizin; “Komşusu aç olup da karnını doyuran kimse, mümin değildir. Cibril (as), devamlı olarak bana komşuyu tavsiye ediyordu, hatta zannettim ki, Cibril komşuyu (komşuya) varis kılacak. Allah Teâlâ katında, arkadaşların en hayırlısı, arkadaşına en hayırlı olandır, komşuların da en hayırlısı, komşusuna en hayırlı olanlarıdır. Ey Ebû Zer! Et pişirdiğin zaman, etin suyunu çoğalt ve komşularını gözet yahut komşularına taksim et.” (www.neguzelsozler.com) hadisleri dinimizin, komşuluğa bakışına ışık tutması açısından önemlidir.

Yusuf Has Hacib; “Ev almak istersen komşusunu sor, yer almak istersen suyunu sor.” (www.neguzelsozler.com) görüşündedir.

Batı dünyasından Friedrich Schiller’e göre ise; “Kötü komşusu istemedikçe, en iyi huylu insan dahi huzur içinde yaşayamaz.” (www.neguzelsozler.com).

Komşuya her zaman ihtiyaç vardır. İnsanoğlu yaşam çizgisinde çeşitli zorluklarla karşılaşabilir. Ev ortamını teneffüs eden insanlar sıkıntıyla karşılaştıklarında

en yakınında bulunan insanlardan, dolayısıyla komşularından yardım istemek mecburiyetinde kalırlar. Bu nedenle komşu ve komşuluk sosyal hayatımızda önemli yer tutar. Bahadıroğlu da bu bilinçle hikâyelerinde komşuluğun önemine işaret eder.

Dayanışma En Büyük Güçtür hikâyesinde; babası olmayan Fatih ve kardeşi bayrama hüzün ve yoksulluk içerisinde girmeye hazırlanırken, aralarında topladıkları fitreleri onlara getiren komşuları sayesinde mutlu bir şekilde bayrama girerler. *“Artık ceketini yamalamak zorunda değilim. Kız kardeşine de yalnızca çorap değil yeni bir elbise alabileceğiz. Kirayı bile verebileceğiz... Fatih, mutluluktan uçuyordu. Yarın havanın güneşli olması için dua etti.”* (DEBG,2013:63).

Hayat Yardımlaşınca Güzel hikâyesinde; Aydın’ın annesi hastalanır ve komşuların yardımıyla zor şartlar altında hastaneye yetiştirilir. *“Aydın o gün komşuluğun önemini kavradı. Annesi ‘Komşularım’ dedikçe artık şaşırmayacak, ‘Komşu dediğin ne işe yarar.’ Diye düşünmeyecekti.”* (HYG,2013:39).

Mahalleye yeni taşınan Kemal ve ailesi komşulardan gelen yemek ikramından dolayı çok mutlu olurlar. *“Hacı Nine’imiz özellikle selamını yolladı, hoş geldiniz diyor. Bir ihtiyacınız olursa hiç çekinmeden söyleyebilirsiniz... Doğrusu Kemal, yemeklere çok sevinmişti. Kaç gündür taşınmanın telaşından hep kahvaltı ediyorlardı. Yemeği sofraya götürüp afiyetle yediler.”* (HYG,2013:48-49).

3.3.13. Kurallara Uymak

Türk Dil Kurumu sözlüğünde kural; “1. Bir sanata, bir bilime, bir düşünce ve davranış sistemine temel olan, yön veren ilke. 2. Davranışlarımıza yön veren, uyulması gereken ilke.” (TS, 1998:1408) olarak tanımlanır.

Kurallar, toplum hayatını düzenler. Kurallara uyulmayan toplumlarda ise sağlıklı bir sosyal hayat olamaz. Dolayısıyla yaşanılır bir hayat isteyen toplum mensuplarının, sosyal hayatı düzenleyen kurallara da uyması gerekir. Bir toplumun mensubu olan bireylerin, toplum kurallarına uymaları gerektiğini düşünen Bahadıroğlu, hikâyelerinde kurallara uymanın gerekliliği üzerinde durmuştur.

Bizim Can hikâyesinde; otobüs yolculuğu esnasında sigara yasağına uymayan bir şahıs, otobüstekilerin tepkisini çeker. *“Kalabalığın ortasında bir bay, sigarasını*

yakmaya çalışıyordu. Hayretle bakıyordum. Otobüsün en görünen yerinde “Sigara İçilmez.” levhası asılmıştı. Okuyamıyor muydu acaba?” (BC,2012:78).

3.3.14. Meslek Edinmek

Türk Dil Kurumu sözlüğünde meslek; “Bir kimsenin geçimini sağlamak için yaptığı sürekli iş, uğraş.” (TS, 1998:1542) olarak tanımlanır.

M. Kemal Atatürk; “İlk ve Orta Öğretim mutlaka insanlığın ve medeniyetin gerektirdiği ilmi ve tekniği versin, fakat o kadar pratik bir tarzda versin ki; çocuk okuldan çıktığı zaman aç kalmaya mahkûm olmadığına emin olsun... Sırtınıza geçirdiğiniz elbise, ayağınıza geçirdiğiniz kunduradan en ufak şeylere kadar sanat sahiplerine muhtaçsınız... Kunduracı, terzi, marangoz, saraç, demirci, nalbant, sosyal hayatımızda, askeri hayatımızda hürmet ve değer mevkiine hak kazanmış sanatkârlardır.” (www.neguzelsozler.com) görüşlerini dile getirmiştir.

Bir atasözümüz ise; “Ezileceğim, küçüleceğim, üzüleceğim diye, çırak olmayı göze alamayanlar; usta olmayı asla ummasınlar.” (www.neguzelsozler.com) der.

Bu değer hakkında Montaigne ise; “Hedefi olmayan gemiye hiçbir rüzgâr yardım edemez.” (www.neguzelsozler.com) düşüncesine sahiptir.

Bahadıroğlu ise, hikâyelerinde meslek edinmeye sıkça yer verir. Kahramanlarının geneli, gelecek kaygısı çeken, bu nedenle de iyi bir meslek edinmeleri gerektiğini düşünen insanlardır.

Bizim Can hikâyesinde; Can, geleceği için iyi bir mesleğe sahip olmak ister. Mesleğin önemini farkındadır. “Allah’ın izniyle ilerde iyi bir mesleğe sahip olmak istiyorum.” (BC,2012:35).

Doktor Olacağım hikâyesinde; iyiliksever Doktor, Adil’i evlat edinir. Hasta olan ihtiyaç sahiplerini ücretsiz muayene etmesi için Adil’i okutup doktor yapacaktır. “Oğlum Adil’i evlat edinip okutmak istiyor. Hiç evlenmedi. Şimdi oldukça yaşlandı. Geriye bir hayrı kalsın istiyor. Müsaade edersen oğlunu okutup doktor yapacak.” (DO,2013:75).

Zengin Olan Dilenci hikâyesinde; seyyar satıcının oğlu olan Osman, bir ayakkabıcının yanında çıraklık yapar. Amacı; bu mesleği öğrenerek geleceğine yön vermektir. İnsanların daha iyi bir gelecek için meslek edinmeleri gerektiği mesajı verilmeye çalışılır. “ *Böyle yürürdü bu iş, biliyordu. Meslek sahibi olmak için bazı zorluklara katlanması lazımdı.*” (ZOD,2013:59).

3.3.15. Okuma

Okumanın tanımı çeşitli kaynaklarda şu şekillerde yapılmaktadır: “Okuma; görme, algılama, seslendirme, anlama, beyinde yapılandırma gibi göz, ses ve beynin çeşitli işlevlerinden oluşan karmaşık bir süreçtir. Bu sürece çizgi, harf ve sembollerin algılanmasıyla başlanmaktadır. Algılama işleminin ardından dikkat yoğunlaştırılarak kelime ve cümleler anlaşılma, ilgi duyulan ve gerekli görülen bilgiler seçilmektedir. Seçilen bilgiler, sıralama, sınıflama, sorgulama, ilişki kurma, eleştirme, analiz-sentez yapma, problem çözme ve değerlendirme gibi zihinsel işlemlerden geçirilmektedir. İşlenen bilgiler, ön bilgilerle birleştirilmekte ve metinde sunulan görsellerden de yararlanılarak yeniden anlamlandırılmaktadır. Anlamlandırma, öğrencinin ilgisi, güdülenmesi, okuma amacı, dil bilgisi ve okuma deneyimleri de etkili olmaktadır.” (TTKB, 2005:108).

Okumanın tanımı şu şekilde de yapılmıştır: “Okuma, bir yazıyı, sözcükleri, cümleleri, noktalama işaretleri ve öteki öğeleriyle görme, algılama ve kavrama sürecidir. Sesli okuma durumunda buna dudak, dil ve gırtlak gibi ses organlarının işlevi de katılır.” (Kavcar, Oğuzkan ve Sever, 1995, 41).

Okuyan insan, geçmişi tahlil edip geleceğe emin adımlarla yürüyebilir. Hayatın her alanında başarı elde etmenin yolu, iyi bir okuyucu olmaktan geçer. Olayları tahlil etmekten yoksun bir birey, yeterince isabetli kararlar alamaz. Toplumdaki konumunu olması gerektiği şekilde muhafaza edemez. Toplumda belli bir yer edinmemiş olmak ise sosyal bir varlık olan insanın tabiatına ters bir durumdur. Dolayısıyla okuma kazanımı, bizleri yaşadığımız toplumda etkin ve yetkin insanlar durumuna getirebilir.

Okuyan insan oranı, toplumunu geliştiren insan oranıyla eş değerdir. Bu konuya Aşıcı; “Toplumların gelişmişlik düzeyleri, o toplumdaki insanların okuma ve yazma oranlarıyla ilişkilendirilir. Sosyal hayatın eğitim alma-verme, dinlenme, eğlenme,

haberleşme, seyahat ve bütün mesleki faaliyetleri kişilerin okuryazarlık becerileri ile ilgili olduğu kadar aynı zamanda toplumların gelişmişlik göstergelerinden biridir.” (Aşıcı, 2009: 17) şeklinde yaklaşır.

Bu değere batılı düşünürlerin bakış açısıyla göz atacak olursak da; “Okuma insanın zihinsel giysilerini dokuyan bir tezgâhtır. Bayağı şeyler okumak hem beyine hem kalbe bayağı giysiler dokur.” (A. P. Gouthey) (www.neguzelsozler.com). “Okuma, alışkanlıkların en asilidir.” (Antoine Albalat) (www.neguzelsozler.com). “Bir ülkede okumaya karşı istek artmadıkça, gaflet ve bu gafletten doğacak felaketler azalmaz.” (Benjamin Franklin) (www.neguzelsozler.com). “Korku ve ürkeklik içinde başlayan günlerimde, okuyarak cesaretimi artırmasını öğrendim.” (C. Henderson) (www.neguzelsozler.com). “Okumayı bilen bir kimse, kendini yüceltme, çok yönlü olabilme, yaşamını ilginç, üstün ve kusursuz yapabilme gücüne de sahip demektir.” (Henry Huxley) (www.neguzelsozler.com) görüşleriyle karşılaşırız.

Okuma, beş duyu organın çeşitli hareketlerinden ve zihnin, anlamı kavrama çabasından meydana gelen karmaşık bir faaliyettir. İnsan, hayatının çok fazla bir bölümünde zamanını, bir şeyleri okuyarak geçirir. Günümüzde okuma gereksinimi çeşitli teknolojik aletlerin geliştirilmesiyle daha da çok artmıştır. Sosyal hayatta karmaşık teknoloji ağı karşısında zihinsel açıdan yorulan insan, sırf dinlenmek amacıyla dahi bir şeyler okuyabilir. Dinlenme, rahatlama ve bu esnada bir şeyler karıştırma, zamanın içini doldurmaktır.

Bahadıroğlu'nun, üzerinde titizlikle durduğu konulardan birisi okuma konusudur. Bu, hem kitap okumak, hem de okul okumak şeklinde karşımıza çıkar. Okumak, kahramanların hayatlarında çok önemli yer tutar. Okumaları konusunda sürekli teşvik edilen kahramanlar da eninde sonunda okumanın önemini kavrarlar.

Canavar Robot hikâyesinde; Davut ve arkadaşı okula giderler. Davut önceleri okulun kıymetini bilmez ancak arkadaşı okulu çok sever ve başarılı bir öğrencidir. Fakat Davut bir dizi serüvenden sonra okulun kıymetini anlar ve artık çok başarılı bir öğrenci olur. “Okula yeniden başladı.” (CR,2013:79).

Doktor Olacağım hikâyesinde; Adil, okulunu çok sever ve başarılı bir öğrencidir. Ancak babasının vefat etmesi üzerine çok kötü günler geçirir. Okulunu bırakmak mecburiyetinde kalır. Bu duruma çok üzülür. Hikâyenin sonunda kendilerine yardım eli uzatan bir doktor sayesinde tekrar eğitim-öğretimine başlar. Adil, çok

mutludur ve okuyup doktor olacaktır. *“Oğlum Adil’i evlat edinip okutmak istiyor... Müsaade edersen oğlunu okutup doktor yapacak... Doktor ol bakalım, dedi. Doktor ol da fakir hastaların duasını al.”* (DO,2013:75-77).

Dürüst Ol Ki Mutlu Olasın hikâyesinde; okumayı öğrenmeyi çok isteyen Hayri, derdini babasına bir türlü anlatamaz. En sonunda da babasına bir oyun oynamaya karar verir. Babası Hayri’ye okuma yazma öğretmeye karar verir. *“Ben nasıl ki koyunların çobanyım, onları korumakla görevliyim, sen de ailenin çobanısın. Çocuklarına bazı şeyler öğretmekle görevlisin. Sen bunu yapmadın, ben de onu...”* (DOKMO,2013:80).

Ha Gayret Başaracaksın hikâyesinde; Numan ve Ekrem arkadaştır ikisi de denizci olmak ister ama Ekrem okumaktan hoşlanmaz. Okumayı seven Numan deniz süvarisi olur. *“Ekrem çoktan kararını vermişti. Aynı hayali paylaştığı çocukluk arkadaşını her görüşünde okumamanın vermiş olduğu pişmanlık onu üzüyordu. Birkaç gün sonra gemiden ayrıldı.”* (HGB,2013:21).

Okumaktan hoşlanmayan Uğur, babasının yanında gemide çalışmaya başlar. Onu okuma konusunda ikna edemeyen babası onun ders almasını ister. Uğur, yaşadıklarından sonra, okumanın önemini kavrar ve okumaya karar verir. *“Uğur kendinden yarı geçmiş bir halde: Berbat, dedi. Baba, ben sanırım okumak istiyorum... Yeni okulunda ders notlarının hep yüksek olmasına dikkat etti.”* (HGB,2013:39).

Geçirdiği kazadan sonra sakatlanan ve okuma sevdası içinde kalan adam, Hüseyin’in ilgisini çeker. Hüseyin, onun sayesinde okumanın önemini bir kez daha kavrar. *“Evet, çok uzun zaman önce burada okuyordum. Sonra bir kaza geçirdim. Okulu bırakmak zorunda kaldım. Sağlığım önce geldi. Ama okuma aşkı içimde durmadan yandı.”* (HGB,2013:43).

Evinde hazinesi olduğu söylenen Sadık Dede’nin evini gezen Ali, sandıkların kitap dolu olduğunu görünce en büyük hazinenin kitap ve okumak olduğunu anlar. *“Okudukça öğreniyorum, öğrendikçe de hayattan zevk alıyorum. Ali, o gün kitapların en büyük hazine olduğunu anlamıştı. Sadık Dede’yi tanıdığı için çok mutluydu.”* (HGB,2013:51).

Okumayı çok seven Mehmet, iyi bir üniversiteyi kazanmak için çok çalışır. *“Okumayı çok seviyordu Mehmet. Her sonbahar okullar açıldığında kasabaya iniyordu çünkü köylerinde lise yoktu. Kasabadaki lise de çok uzaktı. Her gün gidip gelmek zor*

olacağından köyünden dört arkadaşıyla yurttaki kalıyordu... Evdekiler ne çok sevinirdi, hele ninesi! Doktor ya da kaymakam, ne olursa olsun meslek sahibi bir çocukları olduğu için gurur duyarlardı. Mehmet bir an önce liseyi bitirmek ve üniversiteyi kazanmak için sabırsızlanıyordu.” (HGB,2013:64-67).

Hayat Yardımlaşınca Güzel hikâyesinde; Cafer’le ortak olmaya karar veren kahve tüccarı, kazandıkları paranın bir miktarıyla fakir öğrencileri okutma şartını ileri sürer. *“Kahve ticaretini birlikte yürütelim. Ancak bir şartım var. Kazanacağımız paranın bir miktarını fakir öğrencileri okutmaya harcayacağız.” (HYG,2013:66).*

Var mı Arkadaşlık Gibisi hikâyesinde; kavgacı ve gücün önemine inanan Cüneyt, bilginin kuvveti yendiğini düşünen Sinan’ı sürekli döver. Okuyup doktor olan Sinan, mahalleye gelir. İkisinin arasındaki farkı gören Cüneyt, bilginin kaba kuvveti yendiğini kabul eder. *“Sonunda veda vakti geldi. Cüneyt, doktor arkadaşını uğurlarken arkasından başını sallıyor ve şöyle mırıldanıyordu: Bilginin kaba kuvveti yendiğini gördüm, yazık ki bunu görmekte çok geciktim.” (VMAG,2013:74).*

Şehzade Murat hikâyesinde; Şehzade Murat kendisini dışlayan herkese rağmen eğitimini kusursuz şekilde almaya çalışır. Çok zeki ve başarılı bir şehzadedir. *“On yaşına geldiği sıralarda diğer şehzade kardeşlerinin bildiği bütün bilgileri kafasına almıştı. Hocasının öğrettikleriyle kalmayarak başka kitaplar edinmiş, gece yarısına kadar yatağında oturup bu kitapları okumuştur.” (ŞM,2013:10).*

Zengin Olan Dilenci hikâyesinde; kardeş olan Sadık ve Ömer’den Sadık tembel, Ömer çalışkan bir çocuktur. Hikâyenin sonunda Sadık da artık her dersini zamanında çalışmaya karar verir. Hikâyede, eğitimin çok önemli olduğu vurgulanır. *“Mesele açlıkta değil ağabey, mesele okuyup bilgi sahibi olmakta. Senin yaşıtaların diploma alırken, sen almazsan üzölmeyecek misin?” (ZOD,2013:31).*

3.3.16. Paylaşım

Türk Dil Kurumu sözlüğünde paylaşmak; “Aralarında bölüşmek, pay etmek, üleşmek.” (TS, 1998:1781) olarak tanımlanır.

Paylaşım değeri evrensel değerlerdendir. Biz Müslümanlar, “Komşusu aç iken tok yatan bizden değildir.” (www.neguzelsozler.com) diyen bir peygamberin ümmeti olarak, paylaşım değerini hayatımızda uygulamak durumundayız.

Bu değere Batı eksenli baktığımızda ise; “Paylaşmanın asaletini, bencilliğin çirkinliğine değişmem.” (www.neguzelsozler.com) diyen Ernest Renan, “Paylaşılacak dostlarımız yoksa iyi şeylere sahip olmanın bir zevki de yoktur.” (www.neguzelsozler.com) diyen Seneca, “Kıtlık, ekmeğin paylaşılmasına yol açar. Ekmeğin paylaşılması ise ekmekten daha tatlıdır.” (www.neguzelsozler.com) diyen S.Exupery ve “Paylaşılan bir sevinç iki kat olur, paylaşılan bir acı yarıya iner.” (www.neguzelsozler.com) diyen Cicero gibi örneklerle karşılaşırız. Tüm örneklerde, paylaşmanın güzellikleri vurgulanıp, elimizdekileri paylaşmamız gerektiği telkin edilmektedir.

İnsanoğlu, hayatı boyunca hep birilerinin yardımına muhtaçtır. Başkalarının desteği olmadan varlığımızı sürdürmemiz imkânsızdır. Varlık mücadelesi içerisinde olan insan, çevresiyle sürekli ve çeşitli paylaşımlarda bulunmak mecburiyetindedir. Paylaşması gerekeni paylaşmaya yanaşmayan insan, zor durumda kaldığında kimseden yardım göremez. Paylaşmanın yaşam çizgisindeki yeri ve öneminin sıklıkla dile getirildiği hikâyelerde yazar, bu konuda da hedef kitlede bir bilinç oluşturmaya çalışır.

İki Kardeş hikâyesinde; iki kardeşten birisi olan Hüsnü, parası kalmayan kardeşi Şefik’le kendi parasını paylaşır. *“Cebimdeki parayı bundan sonra hesaplı kullanırsak, ikimizi de idare eder. Sen üzülme.”* (İK,2012:12).

3.3.17. Sağlık

Elimizden gitmeden kıymetini bilmemiz gereken değerlerden birisi de sağlıktır. Sağlığı yerinde olmayan bir bireyin hayattan hakkıyla zevk alması beklenemez. Bu bilinçle atalarımız, sağlığın her şeyin başı olduğunu belirtir.

Sağlık konusunda birçok özlü söz örneği verilebilir. Bunlardan birkaçını sıralayacak olursak; “Gücün ve mutluluğun temeli, sağlıktır.” (Benjamin Disraeli) (www.neguzelsozler.com). “Sağlam kafa, sağlam vücutta bulunur.” (Eflatun) (www.neguzelsozler.com). “Sağlığımızı tükeninceye kadar kullanın, sağlık bunun içindir,

neyiniz varsa bitirin ölmeden önce ve sakın aşmaya kalkmayın yaşam sürenizi.” (Bernard Shaw) (www.neguzelsozler.com). “İki şeyin elden gitmeden değerini takdir etmek zordur: Biri sağlık, öteki de gençliktir.” (Hz. Ali) (www.neguzelsozler.com). “Hiç kimseye, imandan sonra, sağlıktan daha üstün bir nimet verilmemiştir.” (Hz. Ebubekir) (www.neguzelsozler.com). “Çok fazla yiyip içerek, kendi kalbinize yüklenmeyin.” (Hz. Muhammed) (www.neguzelsozler.com). “Halk içinde muteber bir nesne yok devlet gibi, olmaya devlet cihanda, bir nefes sıhhat gibi.” (Kanuni Sultan Süleyman) (www.neguzelsozler.com). “Huzur içinde yaşayan, mesut olan, bir felakete uğramadıkça, o huzur ve saadetin kıymetini bilmez. İnsan hasta olmadıkça, sağlığı takdir etmez.” (Sadi Şirazi) (www.neguzelsozler.com)... Örneklerini verebiliriz.

Sağlık, yokluğunda kıymeti bilinendir. Kaybedildikten sonra kıymeti bilinen ama yeniden elde edilmesi çok zor olan bir nimettir. İncelediğimiz hikâyelerde işlenen değerlerden birisi de sağlıktır. Hikâyelerde, sağlığın önemi üzerinde durulur. Sağlığını kaybeden insanların hayatları gözler önünde canlandırılmaya çalışılır.

Doktor Olacağım hikâyesinde; annesinin sağlık problemleri nedeniyle kötü günler atlatan Adil, sağlığın önemini bilir ve büyüyünce maddi durumu iyi olmayan hastalara yardımcı olabilmek amacıyla doktor olmak ister. Sağlığın çok önemli olduğu ve hasta insanlara yardımcı olunması gerektiği üzerinde duruluyor. “*Ne Adil, ne annesi ve ne de Korucu bu kadar iyiliği doktordan beklemiyorlardı. İyice şaşırdılar.*” (DO,2013:69).

3.3.18. Sofra Adabı

Aşırı yemek yemek hem tıp açısından, hem de dini açıdan tavsiye edilmeyen bir davranıştır. Sağlık açısından oldukça sakıncalıdır. “Az yemek seni taşır, çok yemeği sen taşırsın.” (www.neguzelsozler.com) diyen Hz. Ali, aşırı yemenin uygunsuzluğunu belirtir.

Kültürümüzde, yenilen yemekler de belli bir adap içerisinde yenilir. Sofrada konuşmamak, ağzımızda yemek varken konuşmamak, ailenin en büyüğü yemeğe başlamadan yemeğe başlamamak, “Bismillah.” demek, tuzla başlamak, yemek esnasında uygunsuz davranışlarda bulunmamak gibi sofrada adaplarımız vardır.

Çocuklara, sofrada adabını kazandırmaya çalışan yazarımız, hikâyesinde bu konuyu işlemiştir. Hikâyede, aşırı yemek yemenin sakıncaları üzerinde de durulur. Can boğazdan gelir diyen kahramanlar sağlıklarından olurlar.

Bizim Can hikâyesinde; yemek esnasında olumsuz davranışlar içerisinde bulunan çocuk, babası tarafından uyarılır. *“Akşam yemeğinde küçük kardeşim parmağını burnuna götürdü. Babam, sert bir bakışla bu hareketine engel oldu... Sofrada burun karıştırılmaz, lüzumsuz tartışmalar yapılmaz, tükürülmez, üzüntü verici konular konuşulmaz, parmaklar ağza sokulmaz... Elleriyle ağız dolusu yiyecek almak, terbiyeli bir çocuğun yapacağı iş değildir. İyi bir çocuk hiçbir zaman yemeği şapırdata şapırdata çiğnemez.”* (BC,2012:84).

3.3.19. Tabiat Sevgisi

Tabiat, hayatımızı çepeçevre sarar. Onsuz bir yaşam düşünölemeyeceği gibi, tabiata verilen her türlü zarar da insanoğlunun hayatını olumsuz etkiler. “Tabiat, en şefkatli annedir.” (www.neguzelsozler.com) diyen Lord Byron da varlığımızı devam ettirmemizin bir anlamda tabiata bağılı olduğunu ifade eder. “Tabiattan ayrılma, mutluluktan ayrılmadır.” (www.neguzelsozler.com) diyen Samuel Johnson, tabiatın mutluluk kaynaklarımızdan olduğu üzerinde durur. Ondan uzak kaldığımız takdirde, mutluluktan da uzak kalacağımızı ifade eder.

Tabiatın, insanoğluna örnek olabileceğini düşünen Çicero, “Biz, tabiatı örnek alırsak asla yanılmayız.” (www.neguzelsozler.com) fikrini savunur. Tabiatın, dürüst olduğu üzerinde duran J.J.Rousseau; “Doğa, hiçbir zaman bizi aldatmaz, birbirlerini aldatan her zaman insanlardır.” (www.neguzelsozler.com) düşüncesine sahiptir ve Bacon’a göre de; “Tabiat, ona baş eğmekle ele geçirilir.” (www.neguzelsozler.com).

Bahadıroğlu’nun hikâyelerinde çevre faktörü sıkça işlenir. Hayvan ve bitki çok işlenen türlerdendir. Hikâyelerde, çocuklara çevre sevgisi ve bilinci kazandırılmaya çalışılır.

Çevre Bize Emanet hikâyesinde; tabiatı seven ve bahçesiyle ilgilenen komşu, ilgilenmeyen komşusunu bahçe bakımı konusunda yönlendirir. *“... Daha sonraysa ağaçların kuruyan dallarının nasıl kesileceğini, nasıl aşılacağını, kaç türlü aşı olduğunu, hangi aşının hangi mevsimde uygulandığını öğretti... Kırmızı, mavili,*

sarılı... ayrı ayrı güzellikte güller gerçekten de gülüyor gibi duruyordu... Artık bahçelerine bakmaya doyamıyor, gözlerini rengârenk çiçeklerden alamıyordu.” (ÇBE,2013:33-34).

Elif’in ninesi çiçekleri çok sever. Onlarla sürekli konuşur. *“Elif’in ninesi, çiçekleriyle konuşurdu. Onları öyle çok severdi ki torunlarından ayırt etmezdi.” (ÇBE,2013:74).*

Haram Yemenin Sonu hikâyesinde; kendi elleriyle dikip yetiştirdiği ağacın kurumaması için her gün uzun bir yolu iki kova suyla yürüten Fatma Nine, ağaç sevgisini kavratır. *“O benim dostumdur. Kuraklıktan perişan oldu. Bu yüzden su taşıyorum. Her sabah iki kova su alıp getirip köklerine döküyor ve canlansın diye Allah’a yalvarıyorum.” (HYS,2012:37-38).*

3.3.20. Tarih Bilinci

Türk Dil Kurumu sözlüğünde tarih; “1.Bir olayın gününü, ayını ve yılını bildiren söz veya gün. 2.Toplumları, milletleri, kuruluşları etkileyen hareketlerden doğan, olayları yer ve zaman göstererek anlatan, bu olaylar arasındaki ilişkileri daha önceki ve sonraki olaylarla bağlantılarını, karşılıklı etkilenmeleri, her milletin kurduğu medeniyetleri, kendi iç sorunlarını inceleyen bilim.” (TS, 1998:2139) olarak tanımlanır.

Türk ve yabancı düşünür ve devlet adamlarından bazıları, tarih konusunda şu düşüncelere sahiptir: “Tarih bilmeyen diplomat, pusuladan anlamayan kaptana benzer, her ikisinde de karaya oturma tehlikesi, kaçınılmaz sonuçtur.” (www.neguzelsozler.com) diyen Cevdet Paşa, tarih bilmenin gerekliliğini vurgular.

“Tarihinin sürekliliğini kaybeden bir millet, her şeyini kaybetmeye mahkûmdur. Hafızası parça parça kopmuş bir akıl hastası gibi geçmişiyile, hatıralarıyla ve benliğini terkip eden bütün varlık unsurlarıyla ilgisi kesilmiştir.” (www.neguzelsozler.com) diye düşünen Peyami Safa, tarihinden kopan milletleri akıl hastalarına benzetir.

“Büyük ve tarihi olayları, ancak büyük uluslar yaşayabilir.” diyen Atatürk, tarihi olayın büyüklüğüyle ulusun büyüklüğünü eş değerde görür ve “Tarih yazmak, tarih yapmak kadar önemlidir. Yazan, yapana sadık kalmalıdır.” görüşüyle de tarihi olaylar kaydedilirken, gerçeklerden uzaklaşılması gerektiğini belirtir. Ayrıca, “Tarihi yapan

akıl, mantık, muhakeme değil; belki bunlardan ziyade hissiyattır.” (www.neguzelsozler.com) diyen Atatürk, tarihin oluşum seyri hakkında bilgi verir.

Batılı düşünürler açısından tarih kavramına göz attığımızda ise, şu görüşleri örnek verebiliriz; “Gelecekte bizi nelerin beklediğinin en iyi falcısı, geçmişte başımıza gelenlerdir.” (www.neguzelsozler.com) diyen John Sheran, tarihin tekerrürden ibaret olduğunu belirtir. “Tarih, geçen zamanların şahididir, onun gerçeklerini aydınlatır, anıları meydana çıkarır, günlük yaşamımıza yol gösterir ve eski zamanlardan bilinmeyen olayları anlatır.” (www.neguzelsozler.com) diyen M. T. Cicero, tarihin işlevi ve içeriği üzerinde durur. “Tarih; kralların, generallerin çiftliği değil, milletlerin tarlasıdır. Her millet geçmişte bu tarlaya ne ekmişse, gelecekte onu biçer.” (www.neguzelsozler.com) diyen Voltaire ise, tarihin yaşananlardan, çabalardan oluştuğunu vurgular.

Bir milletin her ferdi tarih bilgisine sahip olmak zorundadır. Geçmişini bilmeyen milletler, geleceğe sağlam adımlar atamaz. Yaşadıklarından ders çıkarmayan ve geleceğine bu bilinçle yürümeyenlerin ayaklarının takılı kalması kuvvetle muhtemeldir. Bu nedenle her millet, tarihini öğrenmekle mükelleftir. Tarihi bilmenin önemi üzerinde durulan hikâyelerin bazılarında da tarihi olaylar hedef kitlenin seviyesine uygun bir lisan ve üslupla, aynı zamanda akıcı bir dille işlenir. Çocuklara, tarih bilgisine sahip olmanın önemi kavratılmaya çalışılır.

Ha Gayret Başaracaksın hikâyesinde; tarih dersini hiç sevmeyen ve bu dersi geçemeyen Furkan, Mırmır Dede'nin anlatımıyla tarih dersinin önemini kavrar ve bu dersi çok sever. “... *sınava girecek ve iyi bir lise kazanacaktı. Ama bunun için önce tarih dersini düzeltmesi gerekiyordu. Çünkü diğer derslerde oldukça başarılı olmasına rağmen tarih dersinden bir türlü iyi not alamıyordu. Belki o dersi de matematik kadar sevse başarılıydı ama tarihle arası o kadar da iyi değildi... Furkan'ın o günden sonra bu derse bakışı değişti. Ders kitaplarındaki kuru anlatım yerine, Mırmır Dede'den öğrendiği anlatımla bütün tarihi olayları heyecanlı birer hikâyeye dönüştürmeye başladı.*” (HGB,2013: 22-30).

Şerbetçi Dede, tarihi sevmeyen Hasan'a yaşanmış olayları hikâyeye üslubuyla anlatarak onda tarih bilincinin oluşmasını sağlar. “*Yine de, dedi Şerbetçi Dede, tarih bilmek şarttır, tarih bilmeyen insan, karanlıkta yürüyen köre benzer, mutlaka bir çukura*

düŒer... Hasan, Œerbetçi Dede'nin ne demek istediğini anlamıŒtı. Tarihini bilmeyen zamanını yaŒayamazdı. GeçmiŒi öğrenmeyen geleceği kuramazdı.” (HGB,2013:62).

3.3.21. TartıŒmaktan Kaçınma

Türk Dil Kurumu sözlüğünde tartıŒma; “1.Birbirine karŒıt düŒünceleri karŒılıklı savunma. 2.Ağız kavgası, münakaŒa. 3.Bir sorun üzerine sözle veya yazılı olarak karŒılıklı, bazen de sertçe savunma.” (TS, 1998:2142) olarak tanımlanır.

TartıŒma, ciddi bir iŒtir ve saygı çerçevesi içerisinde yapılmalıdır. Amacından sapan tartıŒmalar ise taraflarına sadece zarar verir. “TartıŒmasını bilmeyenler, kavga ederler.” (www.neguzelsozler.com) diyen G. K. Chesterton'a hak vermemek mümkün değildir. “Bir tartıŒma sırasında kızdığımız anda, gerçek için uğraŒmayı bırakır, kendimiz için uğraŒmaya baŒlarız.” (www.neguzelsozler.com) diyen Goethe de kızgınlıkla yapılan tartıŒmanın amacından uzaklaŒıp, kendimizi tatmin iŒlevine bürüneceğini belirtir.

TartıŒma konusunda İmam-ı Gazali; “Mümkün mertebe, kimse ile herhangi bir hususta münakaŒa ve münazara etme; çünkü bunda büyük zararlar vardır. MünakaŒa; haset, riya, kibir, düŒmanlık, kin, benlik, ego ve benzeri kötü huyların kaynağıdır.” (www.neguzelsozler.com) düŒüncesine sahiptir. Dolayısıyla bizleri münakaŒadan uzak durmamız konusunda uyarır.

TartıŒmak, doğruya ulaŒmak adına vazgeçilmezdir. Belirli kurallar içerisinde, karŒımızdakinin görüşlerine saygı duyarak yapılan tartıŒmalar kazanımlar getirir. Konfüçyüs'ün, bir arkadaŒına Œöyle dediğini bilmeyenimiz yoktur: “Senin bir yumurtan var, benim bir yumurtam var. Sen yumurtanı bana versen, ben de yumurtamı sana versem, yine senin bir yumurtan benim de bir yumurtam olmuŒ olur. Ama senin bir bilgin var, benim de bir bilgim var. Sen bilgini bana versen, benim bilgimle birlikte iki bilgin olmuŒ olur. Ben de bilgimi sana versem senin bilginle birlikte iki tane bilgin olmuŒ olur.” (www.neguzelsozler.com).

TartıŒma kurallarına uygun bir Œekilde, amaca hizmet doğrultusunda yapılan tartıŒmalar, faydalı tartıŒmalardır ancak kimsenin birbirini dinlemeden yaptığı tartıŒmalar muhataplarına sadece zarar verir. KarŒımızdakinin tartıŒma kurallarını

bilmediği durumlarda yaptığımız tartışmanın fayda getirmediği, Bahadıroğlu'nun hikâyesinde işlenen konulardandır.

Bizim Can hikâyesinde; otobüs yolculuğu yapan aile tartışma çıkacağını anlayınca araçtan iner. Baba, çocuklarına tartışma konusunda nasihatlerde bulunur. *“Hayatınız boyunca bir tartışmaya hiç meydan vermeyin. Haksız olduğunuzu anlarsanız derhal özür dileyin. Bu insanı küçültmez. Haklı iseniz hiçbir zaman karşınızdakine uyup bağırmayın. Tartışma sırasında sakın olan daima kazanır.”* (BC,2012:80-81).

3.3.22. Vatan ve Bayrak Sevgisi

Türk Dil Kurumu sözlüğünde yurt; “1.Bir halkın üzerinde yaşadığı, kültürünü oluşturduğu toprak parçası, vatan. 2.İnsanın doğup büyüdüğü, yaşadığı yer, memleket.” (TDK, 1998: 2473) olarak tanımlanır.

Millet ise; “Çoğunlukla aynı topraklar üzerinde yaşayan; aralarında dil, tarih, duygu, ülkü, gelenek ve görenek birliği olan insan topluluğu, ulus.” (TDK, 1998: 1563) olarak tanımlanır.

Vatanın tanımı şu şekilde de yapılabilir: “Vatan, devletin hâkimiyet alanı ve sınırlarını oluşturan toprak parçasıdır. Deniz ve hava sahasının yanı sıra yer altı ve yer üstü kaynakları da vatan kavramının bir parçasıdır. Her devletin mutlaka bir vatani vardır. Çünkü toprak olmadan hâkimiyet, hâkimiyet olmadan da vatan olmaz.” (Doğan, 2005: 133).

Güngör bu konuda; “İnsanlar kendi çocuklarının mutluluğu için onlara hem bölünmemiş bir vatan bırakmalı hem de vatanın bölünmezliği ilkesini aşılmalıdır. Çünkü kişinin vatanını düşmanlara karşı koruması ancak, vatana duyulan sevgi ve bağlılıkla mümkündür. Vatanseverlik eğitimi almamış insanlar “Karnımın doğduğu yer vatanımdır.” diyerek kendi ülkeleri ile diğer ülkeler arasında bir fark gözetmeyecek kadar maddeci olabilir. İnsanlar tek tek bir yerde karınlarını doyurabilirler ama mutlu ve huzur içinde bir hayat ancak millet birliği olduğu sürece mümkündür. Millet ise kendi vatani içinde hiçbir saldırıya ve parçalanmaya uğramadan yaşadığı takdirde fertlerine böyle bir hayatı sağlayabilir.” (Güngör, 2010: 161-162) şeklinde düşünür.

Vatan sevgisi, incelediğimiz hikâyelerde üzerinde önemle durulan değerlerdendir. “Bülbülü altın kafese koymuşlar, ille de vatanım demiş.” (www.neguzelsozler.com) atasözümüz bizdeki vatan sevdasını özetler niteliktedir.

Vatan sevgisi konusunu işleyen özlü sözlerden bazıları şunlardır: “Kılıçla alınan vatan, para ile satılmaz.” (II. Abdülhamid) (www.neguzelsozler.com). “Vatan için katlanılan ölüm kadar tatlı ve şerefli bir ölüm var mıdır?” (Horatius) (www.neguzelsozler.com). “Şahsınıza kötülük eden bir düşmanı affediniz, lakin vatanınıza ve milletinize kötülük eden bir kimseyi, asla affetmeyiniz.” (Hz. Ali) (www.neguzelsozler.com). “Toprak, devletin temelidir, hiç kimseye verilmez.” (Metehan) (www.neguzelsozler.com). “Vatan sevgisi; ruhları, kirden kurtaran en kuvvetli rüzgârdır.” (M. K. Atatürk) (www.neguzelsozler.com). “Vatan, çalışkan insanların omuzları üstünde yükselir.” (Tevfik Fikret) (www.neguzelsozler.com). “Vatan sevgisi, asil ruhlar için, ne mukaddes bir kelimedir.” (Voltaire) (www.neguzelsozler.com).

Bu konuda kaleme alınan bazı mısraları da şöyle sıralayabiliriz:

“ Bayrakları bayrak yapan, üstündeki kandır,

Toprak, eğer uğruna ölen varsa, vatandır.” (M. Cemal Kuntay).

“ Sahipsiz olan vatanın batması haktır,

Sen sahip olursan, bu vatan batmayacaktır.” (Mehmet Akif Ersoy).

“ Vurulup tertemiz alından, uzanmış yatıyor;

Bir hilal uğruna, ya Rab, ne güneşler batıyor.” (Mehmet Akif Ersoy).

“ Bu vatan toprağın kara bağrında,

Sıra dağlar gibi duranlarındır.

Bir tarih boyunca, onun uğruna,

Kendini tarihe verenlerindir.” (Orhan Şaik Gökyay).

“ Dedem koynunda yattıkça benimsin ey güzel toprak,

Neler yapmış bu millet, en yakın tarihe bir sor bak.” (Süleyman Nazif) (www.neguzelsozler.com).

Vatan konusunda ne söylenirse söylensin, ne kadar söylenirse söylensin hep, bir şeyler eksik kalacaktır. Vatan, her fert için can verilecek kıymettedir çünkü. Bahadıroğlu, kaleme aldığı tüm eserlerinde, bir şekilde vatan konusuna vurgu yapar. İncelememize konu olan hikâyelerinde de vatan ve vatan sevgisi geniş yer tutar.

Memleketim hikâyesinde; babasını yıllardır görmeyen Nesrin ve annesi, babalarının çağırmasına ve ona olan hasretliklerine rağmen vatanlarını bırakıp yurt dışına çıkmazlar. Bayrağımızın dalgalanmadığı yerde yaşamayı göze almazlar. *“Açlıktan kim öldü ki. Gelsin vatanında çalışsın. Manav olsun, bakkal olsun; onları olamazsa hamal olsun da memleketinde olsun; biz razıyız, öyle değil mi?.. Bir okulun bayrak direğinde nazlı nazlı sallanan ay yıldızlı bayrağa sevgi dolu bir bakış gönderdi. Memleketim, diye mırıldandı. Sen, dünyaya bedelsin.”* (M,2012:11-12).

Sular Altında Bir Ülke hikâyesinde; vatanlarını korumak uğruna ahtapotlarla savaşıyan balıklar, vatan savunmasında gerekirse canlarını vermekten de geri durmazlar. *“Kahraman arkadaşlarımız mutlak bir ölüme bile bile gidiyorlardı. Hem de güle oynaya canlarını ortaya koymuşlardı. Yürelerinde vatanlarını kurtarma azmi vardı. Biliyorlardı ki düşman mağlup olmadıkça rahat yaşama imkânları yoktu.”* (SABÜ,2013:56).

Düşman ahtapotlarla kahramanca savaşıyan Mini, vatani uğruna can verir. *“Sen de mi Simli gibi vatan uğruna öldün Mini! Sen de mi bizi bırakıp gittin!Canım kardeşim sen de mi vatan uğruna şehit oldun!.. En sevgili varlıklarımdan birini daha feda etmiştim... Ama vatanım düşmanlardan tamamen kurtulmuştu... Özgür bir vatana kavuşmuştuk.”* (SABÜ,2013:94).

Şehzade Murat hikâyesinde; vatan toprağını seven Şehzade Murat, ondan bir karış vermemek için topraklarda gözü olanlarla savaşıma kararı aldırır. *“Kusurumuz olduysa affınızı dilerim. Ancak zannetmiyorum ki millet sizin burada aldığınız kararları kabul etsin. Vatani için herkes dövüşmeye hazırdır. Siz olmasanız da!.. Silah çekmeden düşmana istediğini vermek alçaklıktır... Düşmanın savaş ilanından korkup kaçan namerttir, mademki savaş istersin ben hazırım, tez ordularını peşine tak ve Seyran Ovası'ndaki ordularına karşı çık, dendi.”* (ŞM,2013:18-22-23).

Kıbrıs'lı Mehmet, vatan toprağını Rumlara vermemek için kendisini kurşunların önüne atmaktan çekinmez. Vatan toprağının savaşılmadan kimseye verilemeyeceği

düşüncesine sahiptir. Mehmet'in annesi, vatansızlık acısının evlat ve eş acısından daha ağır olduğunu dile getirir. *“Babası düşmanla vuruşmaya gitti, Mehmet'im de gitsin. Biz vatan acısı çekmiş insanlarız. Evlat acısına da, koca acısına da dayanırız. Ama vatansızlık acısı var ya işte ona dayanılmıyor. İnsanın içini yakıyor ateş gibi. Mehmet'im gitsin. Feda olsun vatan için... Yaptığın iş çok büyüktür yavrucuğum. Hem askerlerimizi hem köyümüzü kurtardın. Seni kutlarım... Kahraman Türk askerlerinin koruyucu kanatları Kıbrıs'ın üstüne gerilmişti. Bu kanatların altında emniyet vardı, huzur vardı, cesaret vardı, mertlik, insanlık vardı.”* (ŞM,2013:65-76).

Tarih Cesaretle Yazılır hikâyesinde; Niğbolu Kalesi kumandanı olan Doğan Bey, canı pahasına da olsa kaleyi düşmana teslim etmemeye kararlıdır. *“Cesetlerimizi çiğnemedenden kaleye giremezsiniz, diye haber gönderdi... Teslim olmak nedir bilmeyiz. Savaşıp şehit olmak isteriz.”* (TCY,2013:5-6)

Civan Mustafa'nın vatani uğruna şehit olması etrafında bulunanları çok etkiler. *“Ne ölmeye acelesi vardı, ne de vurmaya. Kimseyi öldürmeye gelmemiş, sadece yaşamaya gelmiş gibiydi. Ama kendi özgür yurdunda yaşamaya... Padişaha bildirdiler kahramanlığını. Gitti, şehidi alnından öptü. ‘Yerinde olmak isterdim aslan Mustafa'm.’ dedi.”* (TCY,2013:13-14).

Balkan Devletleri'nin Türkiye'yi tarihten silme çabalarına karşı atalarımız, canlarını ortaya koyar ve bayrağımızı dalgalandırır. *“Biraz sonra Manulasa Tepesi'nde bayrağımız dalgalanıyordu. Düşmanın çokluğu ve silah üstünlüğü, Mehmetçiğin cesareti, kararlılığı ve imanı karşısında erimişti.”* (TCY,2013:42).

Yunanlılarla savaşmaya giden babasından uzun süre haber alamayan Ali, bir mektubu vatana hizmet etmek amacıyla adresine teslim etmek için canını ortaya koyar. *“Çok şükür ki mektubu tam vaktinde kendisine vermişti. Büyük bir görevi vardı. Ne pahasına olursa olsun görevini yapacaktı... Vatanını seven, düşmandan kurtarmak için çalışan o kadar çok insan var ki biri olmazsa diğeri olur.”* (TCY,2013:55-56).

Köyü, yunanlılar tarafından basılan Mustafa, tüm ısrarlara rağmen, memleketini terk etmez. Düşmanı gözetlemek için ağaca çıktığında vurulur, vatani uğruna ölür. *“Ölmüşüm, kalmışım, ne fark eder? Hem vatanımı düşman çizmesi altında çiğnenirken görmektense ölürüm daha iyi... Cümlesini tamamlayamadı Küçük Mustafa. Elleri gevşedi, bacakları büküldü. Bir çığlık attı ve ağaçtan aşağı yuvarlandı... Asker ayağa*

kalktı. Kahraman Mustafa'nın gözlerini elleriyle kapadı... Asker selamı verdi. Sonra üstüne bir bayrak örttü. Askerleriyle birlikte bir daha selama durdu.” (TCY,2013:59-64-65).

Vatan İçin hikâyesinde; vatanını kurtarmak için dağa çıkan Kasım'ın yaptıkları anlatılır. Atalarımızdan canları pahasına aldığımız bu toprakları yine can pahasına korumamız gerektiği belirtilir. Vatan Sevgisinin her türlü sevginin üstünde yer aldığı vurgulanır. *“Her anlatışında bu vatanın ne zahmetlerle kazanıldığını bir kere daha anlatırsınız. Yaşadığımız toprağa saygımız ve bağlılığımız bir kez daha artar.” (Vİ,2013:7).*

Vatanını korumak adına babasından kalan silahı alarak dağa çıkan, amacı kızanlara katılmak olan Kasım, mücadelenin sembollerinden birisi olur. *“En azından düşmandan birkaç kişiyi çivilemeliydi. Vatan adına bir şeyler yaptıktan sonra şehit olmalıydı. Vatan sevgisi yüreğimi böylesine doldurmuştu.” (Vİ,2013:17).*

Kasım'ın babası, vatani uğruna canını veren bir insandır. Bunun için de ölürken mütebessimdir. *“Başı yana kaydı. Canını vermişti ama hala gülümsüyordu.” (Vİ,2013:29).*

Babasını ve kocasını vatan için şehit veren bir kadın, şehit kanıyla sulanan tertemiz topraklardan düşmanın atılmasını ağlayarak talep eder. *“ Ben de babamı şehit verdim Senin baban, benim babam gibi nice şehitler uğruna söz verdik. Canımızı koyduk ortaya. Bu vatan sahipsiz değil! Ne gerekiyorsa yapacağız. Size kendi vatanınızda özgür yaşamının gururunu elbet bir gün yaşatacağız... Biz, bu düşmanları cennet vatanımızdan atmak için birleştik. Hiç değilse bu uğurda ölmeye ant içtik. Damarlarımızda kan dolaştığı müddetçe vuruşacağız... Çok tehlikeli bir yol seçmişti. Yüzde yüz ölüme gidiyordu. Aslında o da işin ucunda ölüm bile olduğunu biliyordu. Ama birinin bu fedakârlığı yapması gerektiğini düşünmüştü... Kendi kendime kararımı verdim. Onun yarım bıraktığı işi, ben tamamlayacaktım. Makineli tüfeği ben susturacaktım.” (Vİ,2013:47-48-57-59).*

Hikâyenin kahramanı Kasım ve onunla mücadelenin içerisinde yer alan herkes için vatani uğruna can vermek bir şereftir. *“Gücümün yavaş yavaş kaybolduğunu hissettim. Gözlerim kendiliğinden kapandı. Derin bir karanlığa yuvarlandım... Aldırmadı bile. Ayakta kurşun sıkmaya devam etti. Sonra elini göğsüne bastırdı. Bir*

atılıştta yanıma geldi. Yüzüme baktı, güldü: Benim işim tamam, dedi. Nihayet muradıma erdim.” (Vİ,2013: 62-69).

Atasının kabri tekmelenen torunlar, düşmandan bunun intikamını alır. *“Ben Osman Gazi'nin torunuyum. Dedemin kabrini tekmelediler. Onun intikamını aldım.” (Vİ,2013:70).*

Vatanın kolay kazanılmadığı, bu nedenle de ona sahip çıkılması gerektiği düşüncesi aşılınmaya çalışılır. *“Bu vatan çok pahalıya kazanıldı yavrularım! Çok şehit kanyla sulandı. Çok emekler harcandı. Kıymetini bilin.” (Vİ,2013:79).*

Vatanını Kim Sevmez ki hikâyesinde; vatan için sürekli savaş durumunda olan atalarımız, vatan uğruna yaptıklarıyla bizlere örnek olurlar. *“Beş yüz yiğit, fırtına gibi düşmanın içinde esti. Kimse ölümden korkmuyor, hatta bütün askerler ölmek istiyordu. Ama görevlerini en iyi şekilde yaparken ölmek...” (VKSK,2013:19).*

Atalarımız, vatan için gerekirse tek başına kırk bin zırhlı askerle savaşır, yiğitliğin, cengâverliğin örneğini gösterir. *“Etrafı kırk bin zırhlı askerle sarılı olduğu halde savaştı. Okları bitince sıra kılıcına geldi. Onu da kendisine yakışır şekilde kullandı. Nihayet kılıcı kırıldı. Bu sefer yumruklarını işletmeye koyuldu... Bu kahramanlık düşmanlar tarafından bile benimsendi. Onlara büyük bir tören düzenlediler. Bayrakların önünden geçirerek İstolni Belgrat Kalesi'ne bakan bir tepenin üstüne yan yana gömdüler.” (VKSK,2013:27).*

Vatan mücadelesinde elinden gelen her şeyi yapan sivil halk da orduyu desteksiz bırakmaz. *“Erzurum halkı coşkuluuydu. Ali Efendi isimli bir hocanın etrafında toplanmış, ölene kadar şehri savunmaya yemin etmişlerdi. Vatanımızı ve şehrimizi korumak için asker kardeşlerimizin yanı başında düşmanla dövüşeceğiz, diyorlardı. Kanımız, canımız, malımız, yavrularımız vatanımıza feda olsun!” (VKSK,2013:36).*

Bayrağımızın dalgalanmasına hasret kalanlar, onu göklere yükseltirken gözyaşlarına hâkim olamazlar. *“Ali, belindeki ay yıldızlı al bayrağı çıkardı. Öptü, kokladı. Uçlarından ipe bağladı ve ağır ağır direğe çekti. Üç adım geri attı. Rüzgarda dalgalanışını sevgiyle izledi. Sonra hayal ettiği gibi ayaklarını bitıştirdi, sol elini pantolonunun çizgisine yapıştırdı. Bayrağı askerce selamladı. Bu iş bitince yere çömeldi. Ana sevgisiyle toprağı kucakladı. Ağladı, ağladı, ağladı.” (VKSK,2013:51).*

Bağımsızlık mücadelesinde alınan darbe ve yaralar, onlara vatan için bir şeyler yapmış olmanın mutluluğunu yaşatır. *“Yunanlılar yurttan kovulduğunda Borazancı Mahmut’un vücudunda dört kurşun yarası vardı. Ama mutluydu. Vatanına kaniyla, canıyla hizmet etmenin mutluluğunu duyuyordu.”* (VKSK,2013:58).

Yavru Vatan Kıbrıs’ta yaşayan soydaşlarımızın, her zaman ana vatana hasretlikleri vardır. *“Vatanından gelen kardeşlerine kavuştu. En kısa zamanda da Türkiye’ye gelip üçüncü mutluluğu yaşamayı hayal etti... Bize bir şey yapamazlar dedeciğim, dedi. Biz Fatihlerin torunuyuz.”* (VKSK,2013: 67-75).

Kendi memleketinde esir muamelesi gören Müslüman Türkler, topraklarının yabancı ayaklarca çiğnenmesini sindiremeyip, yediden yetmişe uğradıkları haksızlıklara baş kaldırır. *“O sinirle yerinden fırladı ve çığlık çığlığa subayın üzerine atladı. Bunu gören diğer iki asker anında küçük kızı subayın üstünden çekip sert bir şekilde yere fırlattı. Semine’nin bayıldığını gören sınıf arkadaşları da dayanamayıp ölümü bile göze alarak askerlere saldırdı.”* (VKSK,2013:78-79).

3.3.23. Yaşlılara Saygı

Türk Dil Kurumu sözlüğünde saygı; “1.Değeri, üstünlüğü, yaşlılığı, yararlılığı, kutsallığı dolayısıyla bir kimseye, bir şeye karşı dikkatli, özenli, ölçülü davranmaya sebep olan sevgi duygusu, hürmet, ihtiram. 2.Başkalarını rahatsız etmekten çekinme duygusu.” (TS, 1998:1922) şeklinde tanımlanır.

Güngör saygı kavramını; “Başkalarına saygı duymak ve saygılı davranmak onlardan da saygılı davranış görmenin başlıca şartıdır. İnsan ilişkilerinde her iki tarafın da memnun kalabilmesi için karşılıklı saygı duyulması gerekir. Saygıya dayanmayan ilişkiler insanları bir arada tutmaz, aksine onları birbirinden uzaklaştırır.” (Güngör, 2010: 70) şeklinde açıklar.

Bir Alman atasözüne göre; “İhtiyarları hürmetlendirmeli, gençleri değerlendirmeli.” (www.neguzelsozler.com) yiz.

Peygamber efendimiz ise; “ Bir genç, bir ihtiyara yaşlı olmasından dolayı ikramda bulunursa; yaşlandığı zaman, kendisine ikramda bulunacak bir kimseyi,

kendisine hazırlar.” (www.neguzelsozler.com) diyerek, yaşlılara ikramda bulunmamız ve hürmet göstermemiz gerektiğini telkin eder.

Yaşlılar, Bahadıroğlu’na göre toplumun direğidir. Torunların yetişmesinde her zaman özel yerleri vardır. Hikâyelerde herkes yaşlılara saygı gösterir. Göstermeyenler ise sonradan pişman olup saygı duymaya başlarlar. Eserlerde yer alan yaşlı kahramanlar da güngörmüş, sözünü bilen, kâmil insanlardır. Etraflarındakileri aydınlatma ve yönlendirme rolünü üstlenmişlerdir. Her biri sevimli ve verimli insanlardır.

Bizim Can hikâyesinde; ailenin en yaşlı ferdi olan babaanneye herkes saygı gösterir ve onu sever. *“Bu yaşlı kadın, sanki bir cennet kuşudur.”* (BC,2012:16).

Fedakâr Annem hikâyesinde; tembel bir şekilde yatan Ali, önünde düşen ihtiyara önce yardımcı olmaz ama sonra dedenin gazi olduğunu öğrenince pişman olur. O günden sonra yaşlılara yardım eder. *“Boşuna savaşmışız, diye söylendi. Ali’nin yüreği sızladı... İyi bir arkadaş bulmanın sevinci yüzüne yansdı. İhtiyar arkadaşına sevgiyle baktı.”* (FA,2012:63).

Sevgi Ne Güzel Şey hikâyesinde; ninesi huzurevinde kalan Selim, bir tarafını eksik hissetmektedir. Çünkü ona göre ailenin tüm fertleri bir arada olmalıdır. *“Selim o dakikada kararını verdi. Ninesini bundan sonra hiç yalnız bırakmayacaktı. Hatta huzurevinde kalan hiçbir yaşlıyı ihmal etmeyecek, onların mutluluğu için elinden gelen her şeyi yapacaktı. Çünkü Selim, onlarsız bir hayat düşünemiyordu.”* (SNGŞ,2013:41).

Sular Altında Bir Ülke hikâyesinde; balıklar, içerisinde buldukları durumu atlatılmak için, yaşlı balıklardan akıl alıp, onların yönlendirmeleriyle hareket ederler. Onların fikirlerini önemserler. *“Başkan Amca, hemen ihtiyarları sarayına davet etti. Toplantı yaptı. Uzun görüşmelerde bulundular... Toplantıdan sonra başkan amca, ihtiyarlar meclisiyle birlikte sarayın kapısına çıktı.”* (SABÜ,2013:50).

3.3.24. Zaman

Türk Dil Kurumu sözlüğünde zaman; “Bir iş veya oluşun içinde geçtiği, geçeceği veya geçmekte olduğu süre, vakit.” (TS, 1998:2495) olarak tanımlanır.

Zaman konusunda dile getirilen bazı özdeyiş ve atasözleri şunlardır: “Zamanın değerini yapacak işi olan bilir.” (Türk Atasözü) (www.neguzelsozler.com). “Zamanı öldürmekten söz ederiz; ama bizi öldüren zamandır.” (Alphonse Allais) (www.neguzelsozler.com). “Zaman geçerken, kendisine bağlı olan her şeyi de sürüklüyor.” (Andre Gide) (www.neguzelsozler.com). “Zamanı ve sözleri dikkatsizce kullanma, ikisi de geri alınmaz.” (Anonim) (www.neguzelsozler.com). “Her işin başı zamanlamadır, bir işin ne zaman yapılacağı, nasıl yapılacağı kadar önemlidir.” (Arnold H. Glassow) (www.neguzelsozler.com). “Uygarlığın en ileri adımı, boş zamanları bilinçli olarak doldurabilmektir.” (Arnold Toynbee) (www.neguzelsozler.com).

Doğu ve Batı düşünce dünyası açısından karışık sıralanan özlü sözlere aşağıdakileri de örnek verebiliriz; “Herhangi bir insan, vaktini nasıl geçireceğini; üstün bir insan ise vaktini nasıl tasarruf edeceğini düşünür.” (Arthur Schopenhauer) (www.neguzelsozler.com). “Zaman geçer derler; fakat heyhat! Zaman durur, geçen biziz.” (Austin Dobson) (www.neguzelsozler.com). “Hayatınızı seviyorsanız, zamanınızı boşa geçirmeyiniz; çünkü zaman hayatın ta kendisidir.” (Benjamin Franklin) (www.neguzelsozler.com). “Bugünün değerini anlamadan yarını bekleyen bu insanlar, dünün geçtiğini ve yarının belki de hiç gelmeyeceğini düşünemiyorlar.” (Douglas Burton) (www.neguzelsozler.com). “Zamana kusur buluruz, oysa zaman konuşacak olsa utanırız.” (İmam-ı Şafi) (www.neguzelsozler.com).

Zaman kavramı, Bahadıroğlu'nun hikâyelerinde önemli yer tutar. Vaktinde yapılmayan işler her zaman büyük sıkıntılara sebep olur, başlarından geçen olumsuz serüvenlerden sonra kahramanlar, zamanın öneminin farkına varır.

Zengin Olan Dilenci hikâyesinde; “Bu günün işini yarına bırakmayın.” diyen öğretmenini dinlemeyen Sadık, kardeşi Ömer'i de dinlemez ve zamanını gereksiz işlerle tüketir. Akli başına geldiğinde ise durumunu kurtaracak zaman bulamadığı için ders çalışamaz ve sınıfta kalır. Zamanın bilinçli kullanılması gerektiği üzerinde duruluyor. *“Sadık ilk defa gerçekleri gördü. Başını önüne eğdi. Sonra bütün kitapları önüne çekerek yıl boyu biriken derslere çalışmaya başladı. Hepsi yabancı idiler ona. Onca ay evden okula, okuldan eve bu kitapları taşımişti. Hiçbirinin içinde ne olduğunu merak bile etmemişti, okuma gereği duymamıştı... Ertesi yıl kardeşi Ömer ortaokula giderken o hala önlüğünü giyip beşinci sınıfa gidiyordu. Fakat akli başına gelmişti. Artık bu günkü işi yarına bırakmıyordu.”* (ZOD,2013: 31-33).

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4.1. SÖZCÜK

4.1.1. Sözcüğün Tanımı ve Kapsamı

Dil, insanlar arasında iletişimi sağlayan en etkili ve sağlam araçtır. Bu araç, aynı zamanda insanı diğer canlılardan ayırır. Temeli, bilinmeyen bir zamanda atılan ve sosyal hayat içerisinde yerimizi almamızda büyük etkileri olan bu araç, sözcükler aracılığıyla işlevsellik kazanır.

Söz varlığı çalışmalarında öncelikle sözcük kavramının üzerinde durmak gerekir. Çünkü kendimizi ifade etmek amacıyla kurduğumuz cümleler, anlamlı sözcüklerin ard arda sıralanmasıyla oluşur.

Sözcük terimi, farklı dil, kaynak ve kişilerce farklı şekillerde kullanılmıştır: dilbilimciler gösterge, belirtke, simge, söz ögesi gibi isimler kullanmışlardır. Sözcüğe, anlam açısından baktığımızda çok çeşitli kaynaklarda farklı tanımlara rastlarız.

Sözcük: “Kelime.” (TDK, 1998: 2025).

Kelime maddesinde ise şu şekilde tanımlanmıştır: “Anlamı olan ses veya ses birliği, söz, sözcük.” (TDK, 1998: 1264) şeklinde tanımlanır.

Sözcük kavramı şu şekilde de açıklanabilir: “Sözcük, bir veya birden çok heceli ses öbeklerinden oluşan, aynı dili konuşan kişiler arasında tek başına kullanıldığında, zihinde belli bir kavrama karşılık olarak somut varlığı, nesneyi; belli bir eylem, duygu ve düşünceyi yansıtan ya da kavramlar arasında ilişki kuran dil birimidir.” (Eker, 2003: 406).

Başka bir bakış açısıyla sözcük; “Bir veya birden çok heceli ses öbeklerinden oluşan aynı dili konuşan insanlar arasında zihinde tek başına kullanıldığında belli bir kavrama karşılık olan somut veya belli bir duygu ve düşünceyi yansıtan soyut yahut da somut ve soyut kavramlar arasında ilişki kuran dil birimi.” (Korkmaz,1992:100) şeklinde tanımlanmıştır.

4.2. SÖZ VARLIĞI

4.2.1. Söz Varlığının Tanımı ve Kapsamı

TDK, kelime hazinesinin anlamını şu şekilde açıklar: “Kelime hazinesi: Söz dağarcığı, söz varlığı, vokabüler, kelime kadrosu.” (TDK, 1998:1265).

“Söz varlığı: Bir dildeki sözlerin bütünü, söz hazinesi, sözcük dağarcığı, vokabüler, kelime hazinesi.” (TDK, 1998: 2027).

“Söz dağarcığı: Bir dille kullanılan veya bir kimsenin bildiği, kullandığı sözlerin bütünü, söz varlığı, vokabüler, kelime hazinesi.” (TDK, 1998: 2025).

Sözcük hazinesi, kelime hazinesi, söz dağarcığı, vokabüler gibi değişik terimlerle de anılan söz varlığı Büyük Türkçe Sözlük’te de şu şekilde geçmektedir: “Bir dildeki sözlerin bütünü, söz hazinesi, söz dağarcığı, vokabüler, kelime hazinesi.” (TDK 1998: 2025).

Ergin’e göre; “Dil, insanlar arasında anlaşmayı sağlayan tabii bir vasıta, kendisine mahsus kanunları olan ve ancak bu kanunlar çerçevesinde gelişen canlı bir varlık, temeli bilinmeyen zamanlarda atılmış bir gizli antlaşmalar sistemi, seslerden örülmüş içtimai bir müessesedir.” (Ergin,1999:3).

Dünya üzerinde konuşulan diller sayısına göz attığımızda Altınörs’ün; “Dünya üzerinde konuşulan dillerin sayısının beş-altı bin civarında olduğu tahmin edilmektedir. Bu diller arasında, milyonlarca insan tarafından konuşulan Çince gibi dillerin yanı sıra, onu konuşanların sayısı ancak “yüzler” ile ifade edilebilecek kimi kabile dilleri de bulunmaktadır.” (Altınörs, 2003: 15) ifadeleriyle karşılaşırız.

Kişilerin kullandıkları sözcük sayısı, eğitim seviyeleri ile doğru orantılıdır. Eğitim seviyesi arttıkça kullanılan sözcük sayısı da artar.

Söz varlığı, bir dilde sadece bazı seslerden oluşmuş örüntüler değil, aynı zamanda toplumu geleceğe taşıyan maddi manevi değerlerin taşıyıcısı konumundadır. Sosyal bir varlık olan ve toplumu meydana getiren insanlar, varlıklarını devam ettirebilmek için iletişim kurmak mecburiyetindedir. İletişimin ise en sağlam şekli, sözle yapılanıdır. Bir toplum hakkında merak edilen her şey, o toplumun söz varlığının incelenmesi sonucu belirginlik kazanır. Aynı zamanda toplumlar da başka toplumlardan etkilenir. Bu etkilenme toplumun söz varlığını da etkiler. Bir dilin söz varlığı, o dilin

diğer diller arasındaki yerini belirler. Bu kavram Türkçede; söz varlığı, söz dağarcığı, söz hazinesi ya da kelime hazinesi gibi adlarla anılır.

Apaydın'a göre Türkçe hakkında şunlar söylenebilir: “Türkçe, dilbilgisi özellikleri ve yapısı bakımından yeni ve yabancı kavramların karşılıklarının bulunmasına son derece elverişli bir dildir. Bu sebeple Türkçe, yeryüzünde konuşulan 6 bin 912 dil içerisinde Çince, Hintçe, İngilizce ve İspanyolcadan sonra gelmektedir. Türk Dil Kurumu'nun yaptığı çalışmalar göstermektedir ki yaklaşık 11 milyon kilometrekarelik bir alana yayılmış olan Türkçe; kuzeyde Sibiryaya, güneyde Bağdat, doğuda Moğolistan ve Çin, batıda Sırbistan'a kadar uzanmıştır.” (Apaydın, 2014:14).

Korkmaz; “Bir dilin bütün kelimeleri, bir kişinin veya bir topluluğun söz dağarcığında yer alan kelimeler toplamı.” (Korkmaz, 2003: 144) şeklinde tanımlar.

Aksan'a göre ise söz varlığı hakkında şunlar söylenebilir: “Söz varlığı, sadece bir dilde bir takım seslerin bir araya gelmesiyle kurulmuş simgeler, kodlar ya da dilbilimdeki terimiyle göstergeler olarak değil, aynı zamanda o dili konuşan toplumun kavramlar dünyası, maddi manevi kültürün yansıtıcısı, dünya görüşünün bir kesiti olarak düşünülmelidir.” (Aksan, 1996: 7) ve Vardar'a göre de; “Bir bireyin kullandığı ya da bir bütüncede yer alan sözcüklerin tümü.” (Vardar, 2002:182) dür.

Bir dil, bünyesinde barındırdığı atasözleri, deyimler, tekrar öbekleri, vecizeler, tekerlemeler, kalıp sözler, yöreye has söyleyişler gibi unsurlarla çeşitlilik ve zenginlik kazanır. Bir toplumun içerisinde bulunduğu yaşam koşulları da söz varlıklarını geliştirip, zenginleştirir. Türkçe, söz varlığı çok geniş olan bir dildir. Sözlüklerdeki söz varlığı sayısı bir dilin zenginliğini ortaya koyma açısından kaynak niteliği gösterse de toplum tarafından kullanılmayan söz varlığının gelecekte sözcük ölümlerine yol açacağı yadsınamaz bir gerçektir.

Çalışmamıza konu olan yazarın, romanlarında kullandığı sözler *söz varlığı* terimi ile karşılanmıştır.

4.2.2. Türkçenin Söz Varlığı Üzerine

“Türkçe TDK'nin 2005 basımlı Türkçe Sözlük'üne göre toplam 77.407 sözcüğe sahiptir. Bu sayı; sözcük, terim, deyim, ek ve anlam birlikte düşünülürse 104.481'e çıkar.” (TDK, 2005: XI).

Aksan'a göre; Türkçenin söz varlığının niteliklerini şöyle özetleyebiliriz:

1. Türkçenin yapısından gelen güçlü türetme ve birleştirme yeteneği, ona somut ve soyut, çeşitli kavramları kolaylıkla oluşturma, ayrıntılara inen bir kavramlaştırma gücü vermiştir.

Bu güç, en eski kaynaklarımız olan Köktürk metinlerinden bugüne, hiç eksilmeden süregelmektedir.

2. Türkler, değişik toplumlarla kurdukları ilişkiler sırasında yabancı etkiye büyük ölçüde kalıplarını açmış, çoğu zaman yabancı öğeleri kendi öz sözcüklerine yeğlemişlerdir. Bunun sonucunda birçok yerli ögenin kaybolup unutulmuş yabancılarının yerleştiği görülmüştür.

3. Kavramlaştırma sırasında Türkçe en çok somut nesnelere, doğaya dayanmakta, böylece kavramları daha canlı olarak dile getirmektedir.

4. Türkçede ikilemelerin kullanılışı, anlatıma güç veren bir yol olarak çok yaygındır. Bu nitelik ona, tek tek sözcüklerin yanı sıra ayrı bir kalıplaşmış öğelerden oluşmuş söz varlığı kazandırmıştır. Eşanamlılarla kurulmuş ikilemelerin unutulmuş öğeleri ikilemelerde yaşamlarını sürdürmektedir.

5. Daha Köktürkçe döneminde Türkçe sözcüklerin birçok anlamlılık gösterdikleri göze çarpmakta, bu durum, dilin bir yazı dili olarak çok daha eskilere uzandığına tanıklık etmektedir.

6. En eski belgelerde bile eşanamlıların sayıca çokluğu dikkati çekmekte, asıl ilginç olan, bunların bir bölümünü, birbirine anlamca çok yakın eşanamlılar oluşturmaktadır.

7. Bugün Türkiye Türkçesi yazı dilinde unutulmuş, yitirilmiş birçok öğe –başka dillerde de görüldüğü gibi- Türkçenin değişik lehçelerinde ve bugünkü Anadolu ağızlarında yaşamlarını sürdürmektedir (Aksan, 1996: 43-44).

Eker ise; Türkçe ve kaynakları konusunda şunları belirtir: “Türkçenin ilk dönemlerinden bu yana kadar olan yazılı eserleri, diyalektleri ve ağızları henüz bütünüyle araştırılmamıştır. Sadece Anadolu sahası için XI. yüzyıldan günümüze değin oluşturulan yazılı eserler ve Çağdaş Anadolu ağızları bütünüyle incelendiğinde, en az birkaç yüz binlik bir söz varlığına ulaşılabilecektir.” (Eker, 2003: 87).

Eker’e göre Türkçenin söz varlığı, köken bakımından genel olarak şu kaynaklardan oluşur:

- En eski, bilinmeyen dönemlerden kalma sözcükler: ben, üç...
- Bu sözcüklerden üretilen sözcükler: benlik, üçüz...
- Bilinen başka dillerden alınan sözcükler: inci(Çin.)...
- Uluslararası kültür dilinin gezgin sözcükleri: öküz, kedi...(Eker, 2003: 153).

Yine Eker’e göre; “Türkçe, temel söz varlığını binlerce yıldır korumakta; çeşitli dillerin yoğun baskılarına karşı koymakta, anlatım gücünü ve olanaklarını yitirmemektedir.” (Eker, 2003: 152).

Tüm bu tespitlerden yola çıkılarak söylenebilir ki; Türk dili, çok zengin ve köklü bir dildir.

4.2.3. Söz Varlığının Zenginliği

Bir dilin zenginliğini araştırmak için onu her yönüyle incelemek gerekir. Bu da o kadar basit bir iş değildir. Bir dilin zengin olup olmadığına karar vermede, genellikle o dilin söz varlığında kullanılan sözcük sayısı esas alınmıştır. Buna göre, merkezi ABD'nin San Diego kentinde bulunan Küresel Dil İzleme (The Global Language Monitör) adlı kuruluşun, çeşitli sözlükleri bilgisayarla tarayarak yaptığı araştırmaya göre, İngilizcenin söz varlığı, 988.968'dir. Almancanın Duden adlı sözlüğünde ise, 500.000 madde başı sözcük bulunmaktadır.

Eğer sözcük sayısı bu konuda bir ölçüt kabul edilirse bu dillerin zengin oldukları söylenebilir. Ki bu dillerin kökenlerinin Latince olduğu da bilinmektedir.

Türkçe ise, TDK'nin 2005 basımlı *Türkçe Sözlük*'üne göre toplam 77.407 söze sahiptir. Bu sayı; söz, terim, deyim, ek ve anlam birlikte düşünülürse 104.481'e çıkar (TS, 2005: XI).

Yüzyıllar boyunca, yabancı dil tutkunluğu nedeniyle yabancı sözcüklerin tercih edilerek kullanıldığı, bu sözcüklerin Türkçelerinin unutulduğu da göz önüne alınmalıdır.

Türkçe, söz varlığı açısından oldukça zengin bir dildir. Eker'e göre; "Ağızlar üzerinde yapılacak 'derleme ve tarama' çalışmaları, Türkçenin söz varlığı bakımından zenginliğini gösterecektir. Ana dilin bütün sözcüklerine sahip çıkıldığı, diğer yazı dillerini ve lehçelerini kapsayan tarama ve derleme çalışmaları yapıldığı takdirde, sözcük sayısı yüz binleri geçecektir. Bugün ağızlarda yaşayan; ama sözlüklere girmemiş binlerce sözcüğün varlığı bilinmektedir. Yapılacak bilimsel çalışmalar ve bu sözcüklere yazı hayatında işlerlik kazandırılmasıyla Türkçenin zenginliği de belgelenmiş olacaktır." (Eker,2003: 93).

Ayrıca Aksan; Türkçede köklere eklenen eklerin teker teker değişik görevleri yüklenebilmesinin dili zenginleştirdiğini, Türkçenin dile getirilmesi zor olan ayrıntı sayılabilecek kavramları son derece canlı imgelerle anlatan ifadeleriyle insan zihninde canlı imajlar yaratabildiğini savunur. Aksan, son olarak bütün bunlar değerlendirildiğinde Türkçenin de zengin bir dil olarak kabul edileceği fikrindedir (Aksan,1990: 220-222).

Diller; kelime zengini ve anlam zengini diller şeklinde de sınıflandırılır. Türk dili, her ikisi açısından da çok zengindir.

4.2.4. Söz Varlığının Kültürel Yönü

Dil, kültürün taşıyıcısıdır. Bir dildeki kavramlar, sözcükler, deyimler, atasözleri ve anlatım kalıpları incelediğinde o dilin dolayısıyla da toplumun kimliği ortaya çıkmaktadır.

Kültürün sözlük tanımlarına baktığımızda, karşımıza şu içerik çıkar:

1.Tarihi, toplumsal gelişim süreci içinde yaratılan bütün maddi ve manevi değerler ile bunları yaratmada, sonraki nesillere iletmede kullanılan, insanın doğal ve toplumsal çevresine egemenliğinin ölçüsünü gösteren araçların bütünü, hars, ekin.

2.Bir topluma veya halk topluluğuna özgü düşünce ve sanat eserlerinin bütünü.

3.Bireyin kazandığı bilgi (TDK,1998:1436).

“Kültür akımı: Bir toplumun kültüründen bazı öğelerin başka bir topluma geçişi.” (TDK,1998:1436).

Göker’e göre; “Kültürün, en kısa ve en özlü tanımı bir milletin hayat üslubu şeklinde yapılabilir. İnsanlığın hayata ortak olarak verdiği bir şekil vardır. Bunun adına medeniyet denir. Bu ortak şekil içinde, her millet hayata kendisine has bir tarzda şekil verir ki buna kültür denir. Kültür; sanat, bilgi, eğitim, ahlâk, gelenek, görenek, din, devlet, üretim, tüketim ilişkileri, sağlık, akrabalık ilişkileri, insan çevre ilişkileri gibi alanları kapsar. Kültür; bir toplumun kişiliğidir, kimliğidir, karakteridir, özgünlüğüdür.” (Göker,1996: 35) şeklinde kültürün tanımını yapmak mümkündür.

Bir toplumun söz varlığı ve kültürü arasında sıkı bir ilişki vardır. Çünkü bir toplumun dünya görüşü ve dünyayı kavrayışı kullandığı sözcüklerin anlamlarında belirmektedir. Bir toplumun söz varlığı incelenerek, o toplumun kültürü hakkında bilgi sahibi olunabilir.

Aksan; “Kültür, bir toplumun kimliği demek olduğuna göre, söz varlığının şekillenmesinde de en büyük etkidir. Çünkü kültür oluşumunu sağlayan öğelerin başında gelen dil ile bir toplum, çok değişik ve çeşitli alanlardaki birikimlerini, sosyal yapısını şekillendiren bütün değer ölçülerini kavramlar ve sözcükler hâlinde diline aktarır. Türkçede bacanak, enişte, baldız, elti, görümce, yenge, hala, teyze, dayı, amca... vb. şekillerde adlandırılan akrabalık ilişkilerinin, birçok dilde birkaç sözcükle karşılanması, yine aynı durumun sonucudur. Böylece her dil doğayı, nesnelere, eylemleri kendi yorumuyla dile getirir. Bu nedenle de bir dildeki bir gösterge, bir başka dildekiyle eş değerli olamaz; genellikle onu tam olarak karşılayamaz; örneğin İngilizcedeki ‘ home’ kelimesinin anlam olarak değişik kullanımları Türkçede yerine göre ev, yuva, yurt, vatan... vb. sözcükleriyle karşılanabilir; eş değerlisi bir Türkçe sözcük yoktur.” (Aksan,2006:97) şeklinde kültürün oluşumunu açıklar.

Toplumlar, çeşitli nedenlerle başka toplumlarla yakınlaşırlar. Bu yakınlaşmanın neticesinde ise kelime alışverişi gerçekleşir. Bu durum kaçınılmazdır. Çünkü toplumlar da sosyal olmak durumundadır. Bir vesile ile dışarıya açılmak durumundadır. Ancak sözcük alışverişinin dile zarar verecek, benliğini zedeleyecek boyutta olmaması gerekmektedir. Özellikle özentili yoluyla yabancı sözcükleri sıkça kullanmak, bu sözcüklerin zamanla yerel dilin içine yerleşmesi ve onun bir parçasıymış gibi

görünmesine, kanıksanmasına sebep olur. Bu durum da dili korumak adına istenmeyen bir durumdur.

Türkçenin 21. yüzyıla gelene kadar geçirdiği serüven, bu dil ilişkisini açıklamada önemli bir örnektir. Orhun ve Yenisey Yazıtları'nda kullanılan Türkçede, %1 dolayında bulunan yabancı sözcük oranı, İslamiyet'in kabulü neticesinde yeni bir kültür ortamına girilmesiyle değişmiştir. Yeni din, yeni kavramları da beraberinde getirmiş; bu kavramları karşılarken yabancı dillerden, Arapça ve Farsçadan, sözcük alımına gidilmiştir. Sonuçta Osmanlı Türkçesi dediğimiz, Arapça ve Farsça sözcük ve kalıplara çokça yer veren bir dil ortaya çıkmıştır. Tanzimat'la beraber ise, Türkçede sadeleşme çalışmaları başlamış; ancak bir yandan da Batı toplumlarının Türk kültürü üzerindeki etkisi ile özellikle bilim ve teknik alanlarında olmak üzere, Avrupa dillerinden birçok sözcük Türk diline girmiştir.

Türkiye Cumhuriyeti ve Türk Dil Kurumu'nun kurulmasıyla, gerçekleşen dil devrimi sayesinde Türkçe üzerindeki yabancı dillerin etkisinin azaldığını belirten Aksan, bilim ve teknik terimlerin de Türkçe karşılıklarının kullanılması gerektiğini vurgular. Aksan'a göre; "Türkiye Cumhuriyeti'nin kurulması Türkçenin kaderini değiştirirken, 1932'de kurulan Türk Dil Kurumu ve yapılan dil devrimi bugün Türkçe üzerindeki yabancı dillerin etkisini kısmen azaltmıştır. Ancak bilim ve teknik terimlerin Türkçe karşılıklarının benimsenmemesi ciddi bir sorun olarak Türkçenin önünde durmaktadır." (Aksan, 2001: 117-121).

Yine Aksan'a göre sözcük ölümlerinin olmasının sebepleri şunlardan ibarettir: "İnanış dolayısıyla sözcükleri yasaklamanın yanında toplumdaki bazı kültürel değişimler, söz varlığındaki sözcüklerin kullanılmamaya başlaması sonucunu doğurur. Çeşitli sebepler yüzünden bazı kurum, kuruluş ve kültür öğelerinin ortadan kalkması; onların yerini yeni kurum, kuruluş ve yeni kültür öğelerinin alması gibi. Ortadan kalkan kültür öğeleri kendileriyle beraber kendileriyle ilgili sözcüklerin, deyimlerin de ortadan kalkmasına sebep olur. Bu duruma, dil biliminde 'sözcük ölümü' denmektedir: Sözcük ölümünün en sık rastlanan türü sözcüğün gösterdiği nesnenin toplumun ve bireyin yaşamında artık yeri kalmaması, tanınmaz olmasıdır. Her toplumda kimi araç ve gereçlerin, giysilerin, sanların, yönetime ilişkin kavramların, geleneklerin unutulması bunlara bağlı olarak sözcüklerin yitirilmesine yol açmıştır." (Aksan, 1990: 25).

Aksan, sözcüklerdeki kısalmanın sözcük ölümünde diğer bir etken olduğuna dair görüşlerini de aktarır. Tek bir ünlüye incek kadar küçülebilen bir sözcüğün yitirmeye

aday olduğunu belirtir. “Türkçede cevher fiil olarak da kabul edilen “i” fiilinin bazen ses düşmesine uğrayarak kullanımı bu duruma bir örnektir.” (Aksan,1990: 26) der.

Bir toplumun ortaya koyduğu değerlerin bütünü kültürü oluşturur. Aynı zamanda da kültür, bir toplumun dilinin ve söz varlığının şekillenmesinde büyük bir etkiye sahiptir.

4.2.5. Söz Varlığının İçerdiği Öğeler

Aksan, bir dilin söz varlığını oluşturan sözcükleri şu gruplar altında inceliyor:

4.2.5.1. Temel Söz Varlığı

Temel söz varlığı konusunda Aksan’ın görüşü; “Bir dilin söz varlığı içindeki sözcükler incelenirken, bunlardan bir bölümü “temel söz varlığı” olarak adlandırılır. Bunlara “çekirdek sözcük, kalıt sözcükler” ya da “temel söz varlığı” denir. Organ ve vücut bölümlerinin, insanın başlıca gereksinimleri olan yiyecekler ve içeceklerin, başlıca tarım araçlarının ve insana en yakın olan hayvanların adları, sayılar ve akrabalık ilişkilerini gösteren adlar, maddi ve manevi kültür çerçevesi içindeki kavramlar, en çok kullanılan eylemler temel söz varlığını oluşturur.” (Aksan, 2001: 116) şeklindedir.

“Yerli sözcüklerin bir bölümü “çekirdek sözcükler” ya da “temel söz varlığı” olarak adlandırılır. Her dilde kuşaktan kuşağa aktarılarak yaşayan bu sözcükler, insan yaşamında birinci derecede önemli olan, insana ve çevresine ilişkin önemli kavramları yansıtır. Temel söz varlığı için en eski Türkçe ürünlerden günümüze kadar gelmiş olan sözcüklerdir demek yanlış olmaz. Bu sözcüklerin hiç değişmeden ya da çok az değişikliğe uğrayarak günümüze geldiği görülmektedir. Örnek vermek gerekirse; baş, köz (göz), kaş, adak (ayak)... gibi organ ve vücut bölüm adları; kar, kış, taş, yay (yaz)...gibi doğayla ilgili adlar; at, adgır (aygır)... gibi hayvan adları; kızmak, geçmek (geçmek), birmek (vermek)... gibi eylemlerdir. Temel söz varlığı adı da verilen bu sözlerin dilde en az değişen öğeler olduğu, 1000 yılda bu varlığın ancak %19’unun değiştiği, %81’inin yaşamını sürdürdüğü ileri sürülmüştür.” (Aksan, 1991: 106-107).

Yine Aksan’a göre; “Temel söz varlığındaki sözcükler, bir dildeki en az değişen sözcüklerdir. Bir sözcüğün temel söz varlığı içerisinde yer alıp almadığını bazı ölçütlere göre belirleriz:

- Sözcük yaşamımızda birinci derece rol oynuyorsa el, ayak... gibi.
- Türetme gücü yüksek olan sözcükler de temel söz varlığı içerisinde yer alır. *Dış* ve *iç* sözcüklerini örnek verebiliriz: Dış alım, dış işleri, dış ülke... vs.
- Sözcüğün anlaşılma ve kullanımındaki genelliğidir.
- Bir sözcüğün, çeşitli anlam aktarmalarıyla kullanım alanını genişletme gücü yanında, çeşitli deyimlerde temel olarak kullanılması da sayılmaktadır.

Diğer bir ölçüt olarak da, ögenin anlaşılması ve kullanılmasındaki genelliğin olduğu söylenebilir. Bu, bir sözcüğü söyleyen ya da yazanın niteliğini ortaya koyan bölgesel, yaşa ilişkin, toplumsal ya da meslekle ilgili belirtilere karşı yansız oluşudur. Ölçütler arasında bir sözcüğün çeşitli anlam aktarmalarıyla kullanım alanını genişletme gücü ile çeşitli deyimler arasında bu deyimlere temel olarak kullanılması da sayılmaktadır. Türkçedeki “göz, el, yüz, iç, ekmek vb.” ögeler her iki ölçüt için de yeterli örneklerdir.” (Aksan, 1990: 19-21).

4.2.5.2. Yabancı Sözcükler

Dile giren yabancı sözcükler, halk ağzında bazı biçim ve anlam değişikliklerine de uğrayabilir. Böylece sözcüğün etimolojisi değişebilir.

Aksan’a göre; “Yabancı sözcükler, girdikleri dilde sesten başka biçim ve anlam değişikliğine de uğrarlar. Girdiği dilde yerleşerek o dilin ses, yasa ve eğilimlerine uyan sözcüklere *yerleşmiş yabancı sözcükler* diyoruz. *Yerleşmemiş yabancı sözcükler* olarak nitelediğimiz ögeler ise yabancılığını, özellikle ses yönünden belli eden sözcüklerdir. Türkçenin ünlü uyumu kuralına uymadığı ilk bakışta göze çarpan *gazino, stereo, lokomotif, iletişim* gibi ögeler, işte bu türün örneklerindedir.” (Aksan, 1991: 120-121).

Toplumlar; sanat, ticaret, savaş v.s. sebeplerle birbirleriyle iletişimde bulunurlar. Bu iletişim neticesinde de sözcük alış verişi olur. Bu alış verişte, gelişmiş toplumların diğerlerini etkilemesi daha sık rastlanan bir durumdur. Göktürk kitabeleri incelendiğinde, yabancı sözcük oranının çok az olduğu ancak Türklerin Müslümanlığı kabulünden sonra Arapça ve Farsça sözcüklerin dilimize girdiği, Tanzimat ve dünya savaşlarıyla birlikte de batılı ülkelerden sözcük ihraç ettiğimiz söylenebilir.

Eker’e göre; “Modern Türkiye Türkçesindeki yabancı sözcükler yoğunluğuna bakıldığında ilk sırayı Arapça, ikinci sırayı Fransızca kökenli sözcükler almaktadır.

Ardından sırasıyla Farsça, İtalyanca, İngilizce ve Yunanca kökenli sözcükler gelmektedir. Türkçede; Latince, Almanca, İspanyolca, Rusça, Macarca, Slovakça, Ermenice, Moğolca, Portekizce, Bulgarca ve Japonca kökenli sözcükler de bulunmaktadır. Son elli yılda Fransızca kökenli sözcüklerin yerini İngilizcenin aldığı görülmekle birlikte, Fransızca kökenli sözcüklerin oranı hala çok yüksek; İngilizce sözcüklerin oranı ise sanılanın aksine, düşüktür.” (Eker, 2003:157).

“Diller arasındaki sözcük düzeyinde etkileşim, şu yollardan biriyle ortaya çıkar (Eker,2003:151-152):

- Yabancı kökenli sözcük; tamamen ya da kısmen sesçe ve anlamca yerleşebilir.
- Sözcük anlam ve biçimce değiştirilmeden aynen alınır.
- Sözcüğün yalnızca anlamı alınır.”

4.2.5.3. Çeviri Sözcükler

Korkmaz, çeviri sözcükleri; “Çeviri sözcükler; bazı kavramların adlandırılmasında başka dillerden çevirme yoluna başvurularak karşılanan ve anlamca o dildeki karşılıklarına paralel olan isimlerdir.” (Korkmaz, 1992: 36) şeklinde tanımlar.

Aksan, çeviri sözcükleri aşağıdaki şekilde gruplandırır: “Bir yabancı dilden, olduğu gibi ya da bir bölümüyle çevrilen, yabancı dildeki örneğine benzetilerek dilde oluşturulan sözleri, sözcük öbeklerini ve benzerlerini içerir (Aksan,1991: 123-124).

Çeviri sözcükler aşağıdaki şekilleriyle karşımıza çıkabilir:

a. *Tam Çeviri Sözcükler*: Yabancı dildeki sözlerin her üyesinin, aslına uygun olarak, dildeki karşılıklarına çevrilmesiyle ortaya çıkarlar. İletişim araçlarının yaygın olduğu günümüzde herhangi bir deyim, bir terimin, bir özel kullanımın pek çok dile çevrildiği görülmektedir. İkinci Dünya Savaşı sırasında Sir W. Churchill’in Doğu bloğu ülkeleri için kullandığı *Demirperde* (İng.< iron curtain) deyimini birçok dile çevrilmiştir. *Ölü mevsim* (Fr.< morte saison), *kapak kıızı* (İng.< cover girl), *kurbağa adam* (İng.<frogman) örneklerinde olduğu gibi bir dildeki kelimenin anlamının tamamının çevrilmesiyle oluşur.

b. *Yarı Çeviri Sözcükler*: Genellikle iki ögeli bileşik sözcük, tamlama, deyim gibi sözlerin bir sözcüğünün çevrilerek, ötekinin olduğu gibi aktarılmasıyla oluşur. Türkçedeki *gam yemek* (Gam ögesi olduğu gibi alınarak oluşturulmuştur.), rekor *kırmak* İngilizce *to break the record*’dan çevrilmiştir.

c. *Bağımsız Çeviri Sözcükler*: Yabancı öğelerin, dilde onları aşağı yukarı karşılayan sözcüklerle çevrilmesi sonucu doğar. Örneğin; *şah* (Far.) ve *eser* (Ar.) sözcükleri Türkçede “*şaheser*” sözcüğüyle karşılanmıştır.

d. *Anlam Etkilenmesi*: Yabancı bir örneğe göre yerli öğelerdeki anlamın başkalaşması ya da çeşitlenmesidir. Türkler arasında İslamiyet’in benimsenmesinden sonra, Farsçadaki *peyam-ber* (*haber getiren*) sözcüğünün etkisiyle *peygamber* “Tanrı’nın elçisi” anlamında kullanılmıştır. Aynı şekilde Türkçenin çok eski bir sözcüğü olan *yıldız*, İngilizce *star* sözcüklerinin anlamca etkileri sonucunda “tanınmış, parlak sinema sanatçısı” anlamını da kazanmıştır.

e. *Örneğe Göre Türetme*: Bazı sözcükler yabancı dildeki örneğine göre türetilmektedirler. Örneğin; Türkçede İslamiyet’ten önce rastlanmayan *yaratgan* (bugünkü yaradan) Arapça *Halik*’a göre türetilmiştir, Arapça *mahlûk* sözcüğünü karşılamak üzere *yaratılmış* ögesi yapılarak kullanılmıştır.”

4.2.5.4. Kalıplaşmış Sözcükler

Görüşümüze, düşüncemize, iddiamıza şahit gösterme amaçlı da kullanabileceğimiz kalıplaşmış sözler, anlatımı daha akıcı kılar. Kalıplaşmış sözlerin ne olduğu ise Aksan tarafından açıklanmıştır; “Kalıplaşmış sözler, genellikle ünlü kişilerin, sanatçıların bir olay dolayısıyla söyledikleri, dilde yerleşen ve çeşitli dillere çevrilerek genelleşen sözleridir. Bunlar, belli durumlarda önceden yaşanmış bir olayı anımsatarak, anlatımı güçlendirmek için kullanılır. Diyojen’in söylediği “Gölge etme, başka ihsan istemez.” sözü değişik dillerde farklı anlatımlarla kullanılır. Aynı şekilde Sezar’ın “Sen de mi Brütüs?”, Shakespeare’in “Olmak ya da olmamak” ifadeleri de kalıplaşmış kabul edilir.” (Aksan 1990: 39-40).

4.2.5.5. Deyimler

Deyimlerimiz, atalarımızdan kalan miraslardandır. İlk söyleyeni belli olmamakla beraber, günümüze kadar gelmiş, konuşma ve yazı dilinde sıkça kullanılan, dilimizin zenginliğinin göstergelerinden birisi olan, çarpıcı, dile çekicilik katan, kalıplaşmış aktarımlardır. Anadolu ağızlarında bulunan deyimleri almadan, sadece Türkiye

Türkçesinin yazın dilinde 8.000'e yakın deyimimizin bulunduğu bilinmektedir. Her deyim ve atasözünün ortaya çıkış öyküsü vardır. İçlerinde kültürümüzü barındırırlar. Dolayısıyla kültürel derinliğe sahip olmayan insanların deyim ve atasözlerini doğru anlamaları beklenmez. Yabancı bir dili öğrenirken özellikle atasözleri ve deyimleri anlamakta güçlük çekilmesinin başlıca nedeni de budur.

“Deyimler, birçok yazar ve sözlük tarafından farklı şekillerde tanımlanmışlardır: Genellikle gerçek anlamından az çok ayrı, ilgi çekici bir anlam taşıyan kalıplaşmış söz öbeği, tabir.” (TDK, 2005: 517).

Aksan'a göre; “Deyim, belli bir kavramı, belli bir duygu ya da durumu dile getirmek için birden çok sözcüğün bir arada seyrek olarak da tek bir sözcüğün yan anlamında kullanılmasıyla oluşan sözdür. Deyimler bir dilin anlatım yollarını, o dili konuşan toplumun geçmişini, yaşam biçimini, geleneklerini ve özelliklerini belirten ipuçları sağlar.” (Aksan,2000: 35-36).

Korkmaz deyimleri şöyle açıklar: “Gerçek anlamından farklı bir anlam taşıyan ve çekici bir anlatım özelliğine sahip olan kelime öbeğidir.” (Korkmaz, 1992: 43).

Aksoy, deyimlerin belli başlı özelliklerini şöyle sıralar (Aksoy,1993: 38-39):

Şekil Özellikleri:

1. Deyimler kalıplaşmış sözlerdir. Bir deyim sözcükleri değiştirilip yerlerine (aynı anlamda da olsa) başka sözcükler konulamaz ve deyim söz dizimi bozulamaz: “*Ayıkla pirincin taşını.*” deyimini “*Ayıkla bulgurun taşını.*” şeklinde söylenemez.

2. Kısa ve özlü anlatımlar içerir: “*Dil dökmek.*”, “*Kel başa şimşir tarak.*” gibi.

3. Deyimler en az iki sözcükle kurulurlar ve şekil bakımından iki bölüğe ayrılabilirler;

a. Sözcük öbeği şeklindeki deyimler: Sözcük öbeğini meydana getiren sözcükler bitişik yazılmaz. Ünlem niteliğindeki deyimleri de bu bölüm içine almak uygun olur: “*Ağır başlı.*”, “*Eli bayraklı.*”, “*Adam sen de!*” gibi.

b. Cümle halindeki deyimler: Bir mastarla sona eren deyimler, çekime gireceklerinden, dolayısıyla bir cümle kuracaklarından bu bölüm içinde yer alırlar: “*İncir çekirdeğini doldurmaz.*”, “*Halep ordaysa arşın burada.*”, “*Göz yummak.*”, “*Dirsek çevirmek.*” gibi.

Kavram Özellikleri:

1. Deyim, bir kavramı belirtmek için bulunmuş özel bir anlatım kalıbıdır; düstur niteliğinde bir söz değildir.

2. Deyimin amacı, bir kavramı özel kalıp içinde ya da çekici, hoş bir anlatımla belirtmektir.

3. Kavram bakımından iki bölüğe ayrılırlar:

a. Deyimlerin çoğunda kalıplaşmış sözden çıkan ortak anlam sözcüklerin gerçek anlamları dışındadır: “*Devede kulak.*”, “*Çantada keklik.*”, “*Püsküllü bela.*” gibi.

b. Kimi deyimlerde kalıplaşmış sözden çıkan ortak anlam, sözcüklerin gerçek anlamları dışında değildir: “*Çoğu gitti azı kaldı.*”, “*Özrü kabahatinden büyük.*”, “*Yeri yurdu bellisiz.*”, “*Yolunu bilmek*” gibi.

Diğer Özellikler:

1. Bir deyim, ayrı ayrı bölgelerde değişik sözcüklerle ya da şekillerde söylenebilir: “*Çenesi düşük.*” deyimini bazı yörelerde “*Çenesi çürük.*” şeklinde söylenebilir.

2. Kısalık ve özlük, deyimlerin özelliklerinden olmakla birlikte, kimi deyimler birbirine benzeyen sözcüklerin tekrarlanmasından kuvvet alırlar: “*Yaşı ne başı ne.*”, “*Tadı tuzu yok.*”, “*Yol iz bilmez.*” gibi.

3. Deyimler de atasözleri gibi ustaca düzenlenmiş sözlerdir. Bu sözlerin yapılışında dilin türlü olanaklarından ve çeşitli söz sanatlarından faydalanılmıştır: “*Kulağı delik.*”, “*Ateş püskürmek.*”, “*Çiçeği burnunda.*” gibi.

4. Deyimler, ulusal damga taşıyan dil varlıklarıdır. Ulusun söz yaratma gücünden doğarlar. Her deyim hoş bir buluştur. Küçücük söz dağarcığına koca bir âlem sığdırılmıştır. En uçucu kavramlar, en ince hayaller, en güzel benzetmeler, çeşit çeşit mecazlar ve söz ustalıkları deyim yapı harçları arasındadır.

5. Gerçek anlamları dışında özel bir anlama gelen deyimler, aynı sözcük ve aynı gramer şekilleriyle başka bir dile çevrilemezler. Gerçek anlamıyla kullanılan deyimler ise, başka bir dile çevrilebilirler.

Aksoy’a göre; deyimler, farklı şekillerde karşımıza çıkabilir. Bir sözcük grubunun deyim olup olmadığını anlamak için deyim türlerine bakmak faydalı olacaktır (Aksoy,1993: 497-509):

1. Deyimlerin en önemli kısmını sözcükleri mecaz anlamda kullanılanlar oluşturur: “*Abayı yakmak*”, “*Eli açık*”, “*İpe un sermek*” gibi.

2. Bazı deyimler, iki yargıdan oluşur ve kendi içinde kafiyelidir: “*Allah’tan sıska, ne yapsın muska.*”, “*Babamın adı Hıdır, elimden gelen budur.*”, “*Ya herrü, ya merrü.*” gibi.

3. Bazı deyimler ise öykü ya da konuşma şeklinde olur: “— *Tencere dibin kara.*”

— *Seninki benden kara.*”, *“Deveye, boynun eğri, demişler; nerem doğru ki, demiş.”* gibi.

4. Bir öyküye ya da bir olaya dayanan deyimler de vardır: *“Baklayı ağzından çıkarmak”*, *“Ye kürküm ye.”*, *“Yorgan gitti kavga bitti.”* gibi.

5. Bir kısım deyim ise âdet, inanış ve gelenekleri bildirir: *“Ağzından yel alsın”*, *“Büyük sözüme tövbe”*, *“Nazar değmesin”* gibi.

6. Bazı deyimler anlatım güzelliği düşünülmeyle oluşturulmuştur: *“Canı isterse”*, *“Olan oldu”*, *“Boğaz tokluğuna”* gibi.

7. Kimi deyimler belli dil bilgisi kurallarıyla değil, özel biçimlerle kurulmuştur: *“Aç açına”*, *“Ayaküstü”* gibi.

8. Bazı deyimler de eksiltile anlatım şeklindedir: *“Er geç”* (erken ya da geç olarak), *“Kan kırmızı”* (kan gibi kırmızı), *“Ne fayda”* (ne faydası var) gibi.

9. Aynı sözcüğün tekrarlanması dışında bir kısım ikileme de deyim kabul edilir: *“Açık saçık”*, *“Bet beniz”*, *“Kaba saba”* gibi.

10. Bir sözcükle yardımcı eylemden oluşan söz grupları, bu sözcükler bir arada kullanıldığında yeni bir anlam ortaya çıktığı için deyim kabul edilir: *“Abayı yakmak”*, *“Önem vermek”*, *“Rahatına bakmak”*, *“Yas tutmak”* gibi...

4.2.5.6. Atasözleri

Miraslarımızdan bir diğeri de atasözlerimizdir. Dilimiz atasözleri açısından da oldukça zengindir. Söyleyeni belli olmayan atasözlerimizden bazen dilimize gelen bir tanesi saatlerce yapacağımız konuşmayı tek cümleyle özetler. Ait olduğu toplumun inanışlarını, yaşam biçimlerini, değerlerini yansıtır. Atasözlerimiz, eski tabirle darbimesel olarak da adlandırılır. Türkçede atasözlerinin 5000 civarında olduğu tahmin edilmektedir.

“Uzun deneme ve gözlemlere dayanılarak söylenmiş ve halka mal olmuş, öğüt verici nitelikte söz, darbimesel.” (TDK, 2005: 140).

Aksan, atasözü kavramını şu şekilde açıklar; “İnsanoğlunun deneyimlerinden, bilgeliğinden ve benzetme gücünden kaynaklanan atasözleri, dünyanın her dilinde vardır; çoğunlukla bir tümce biçiminde oluşarak bir yargı anlatan sözlerdir. Her ulusun kendi deneyimleriyle, bilgeliğiyle oluşturduğu atasözleri bir dil birliğinin dünya

görüşünü, yaşayış biçimini yansıttığı gibi o toplumun kültür tarihiyle ilgili önemli ipuçları da verir.” (Aksan, 2000: 38).

Korkmaz ise; “Anonim karakter taşıyan, atalardan kaldığı kabul edilen ve toplumun yüzyıllar boyunca geçirdiği denemelerden, ortak düşünce, tutum ve davranışlarıyla dünya görüşünden oluşan, genel kural niteliğindeki kısa, özlü, kalıplaşmış sözlerdir.” (Korkmaz 1992: 15) şeklinde açıklar.

Aksoy, atasözlerinin özelliklerini şöyle açıklamıştır (Aksoy,1993: 15-20):

Şekil özellikleri:

1. Atasözleri kalıplaşmış sözlerdir. Bir atasözünün sözcükleri başkalarıyla değiştirilemez, söz diziminin şekli de bozulamaz. “*Derdini saklayan derman bulamaz.*” atasözünde “derman” yerine “ilaç” sözcüğü konulamayacağı gibi. “*Çalma elin kapısını, çalarlar kapını.*” atasözü de “Elin kapısını çalma, kapını çalarlar.” şeklinde söylenemez.

2. Atasözleri az sözcükle çok şey anlatır, kısa ve özlüdür: “*Alet işler el övünür.*” gibi.

3. Atasözlerinin çoğu bir, iki cümledir. Daha uzun olanları azdır: “*Yerin kulağı vardır.*” gibi.

Kavram Özellikleri:

1. Bazı atasözleri sosyal olayların uzun bir gözlem ve deneme sonucu nasıl olduklarını anlatır: “*Sütten ağzı yanan yoğurdu üfleyerek yer.*”, “*Araba kırılınca yol gösteren çok olur.*” gibi.

2. Atasözleri tabiat olaylarının oluşumlarını aktarırlar: “*Mart yağar nisan övünür, nisan yağar insan övünür.*” gibi.

3. Denemelere ya da mantığa dayanarak doğrudan doğruya ahlak dersi ve öğüt veren atasözleri de vardır: “*Ayağını yorganına göre uzat.*”, “*Çirkefe taş atma, üstüne sıçrar.*” gibi.

4. Bir takım gerçekler, felsefeler, bilgece düşünceler bildirerek yol gösteren atasözleri vardır: “*Ak akça kara gün içindir.*”, “*Korkunun ecele faydası yok.*”, “*Taşıma su ile değirmen dönmez.*” gibi.

5. Sosyal olayların nasıl olageldiklerini uzun bir gözlem ve deneme sonucu olarak bildirirken bundan ders almamızı (açıkça söylemeyip) hatırlatan atasözleri vardır: “*Öfkeyle kalkan zarar ile oturur.*”, “*Sona kalan dona kalır.*” gibi.

6. Adet ve gelenekleri bildiren atasözleri vardır: “*Bir fincan kahvenin kırk yıl hatırı vardır.*”, “*Dost başa bakar, düşman ayağa bakar.*” gibi.

7. Bazı inanışları bildiren atasözleri vardır: “*Ananın bahtı kızına.*”, *Akacak kan damarda durmaz.*”, “*Baykuşun kısmeti ayağına gelir.*” gibi.

Diğer Özellikler:

1. Atasözleri donmuş birer kalıptır; fakat bu atasözleri bazı bölgelere göre değişik şekiller alabilir. Bu kuralın bozulduğu anlamına gelmez; çünkü bu sözlerin o bölgelerde kalıplaşmış özel şekilleri var demektir: “*Keskin sirke kabına zarar.*” sözü bazı yörelerde “*Keskin sirke küpüne zarar.*” şeklinde görülebilir.

2. Atasözlerinde ustaca bir üslup, büyüleyici ve inandırıcı bir anlatım özelliği vardır. Yüzyıllardan beri kullanıldıkları, her gün işitildikleri halde tazeliklerini kaybetmeyen bu sözlerde çeşitli anlatış yolları, çeşitli söz ve anlam sanatları görülür: “*Kaynayan kazan kapak tutmaz. (Aliterasyon)*” gibi.

3. Her ulusun atasözleri, kendi varlığının ve benliğinin aynasıdır. Atasözlerinde bir ulusun düşünceleri, yaşayışları, inanışları, gelenekleri görülür. Atasözleri, ulusların zekâlarındaki keskinliğin, hayallerindeki genişliğin, duygularındaki inceliğin de en tipik örneklerindedir. Bu sözler kuvvetli felsefelerden başka; güzel buluşlarla, parlak nüktelerle, zarif alaylarla, şiddetli taşlamalarla doludur. Böylece her atasözü kendi ulusunun damgasını taşır.

4. Atasözleri başka dile çevrilebilir. Bu çeviride anlam kaybolmaz, sadece şekil özellikleri kaybolur. Birçok ulusta aynı anlamı taşıyan atasözleri de vardır.

4.2.5.7. Terimler

TDK, terimin açıklamasını şu şekilde yapar: “Bir bilim, sanat, meslek dalıyla veya bir konu ile ilgili özel ve belirli bir kavramı karşılayan kelime, ıstılah.” (TDK,2005: 1959).

Korkmaz’a göre terim, “Bilim, teknik, sanat, spor, zanaat gibi çeşitli uzmanlık alanlarının kavramlarına verilen sınırlı ve özel anlamdaki ad.” (Korkmaz,1992:149) dır.

“Anlamları dar ve sınırları olan terimler, bilim dallarının, sanat ve meslek kollarının mensupları arasında kısa yoldan anlaşmayı sağlayan sözlerdir. Eskiden “ıstılah” adıyla adlandırılan terim, “umumi veya adi sözcüklerinden farklı sözcük” diye tanımlanmıştır. Bu kavramın eski karşılığı olan “ıstılah” sözünün çoğul biçimi “ıstılahat”tır. Terim sözü Latince “sınır, son” anlamına gelen *terminus* kelimesine

benzetilerek *derlemek* fiilinin eski şekli olan *termek* fiilinden –im eki getirilerek türetilmiştir.” (Zülfikar, 1991: 20).

Terim kavramı için kesin bir sınır çizme olanağı yoktur. Bununla birlikte terimlerin genel nitelikleri şu şekilde özetlenebilir (Zülfikar,1991: 20-23):

a. Terimler genel olarak tek anlamlı öğelerdir: üçgen (geometri terimi), toplardamar (tıp terimi), çekim (dil bilgisi terimi) gibi.

b. Terimler türetilirken, yeni beliren ya da yerileştirilmek istenen kavramlar karşılanırken şu yollara başvurulmaktadır:

Dilin kendi öğelerine yeni anlamlar yükleme yoluyla: köprü (dişçilik terimi), diş (marangozluk terimi) gibi.

Birleşme yoluyla: tekel, bilgisayar, atardamar gibi.

Dilin unutulmuş, bazen de lehçe ve ağızlarında yaşayan öğelerinin yeniden canlandırılması yoluyla: nicelik, nitelik, alan, tanık gibi.

Başka dillerden çeviriler yoluyla: fizik ötesi, bilim kurgu, ısıölçer gibi.

Dilin kendi kök ve ekleri ile türetme yoluyla: saplantı, asalak, önlem gibi. Türetme yolu dillerin kendilerine yeterli bir kültür diline dönüştürülmesi için en geçerli ve en gerekli yoldur.

c. Terimler bazı yönleri ile genel dilde kullanılan öteki sözcüklerden ayrılırlar. Terim dışında kalan herhangi bir sözcük bir cümlede, yanında bulunduğu sözcüklere göre anlamca ve görevce değişikliğe uğrayabilecekken, terimlerde böyle bir durum söz konusu olmaz. Terimlerin anlamları sabittir ve cümle içinde olsa bile değişik anlamlarda kullanılamaz.

ç. Terimler halkın söz varlığında yer almaz ama halk ağzında kullanılıp da sonradan terim özelliği kazanmış sözcükler vardır. Öte yandan halk arasında çeşitli sanat erbabının (kuyumcu, demirci gibi) kullandığı, o sanata ait sözcükler terim sayılır.

d. Gündelik dilde sık geçen bir sözcüğün terim olarak kullanılması söz konusu olabilir. Çünkü sözcüklerin temel, mecaz ve yan anlamlarının dışında bir de terim anlamları vardır. “Bunda benim bir suçum yok.” cümlesinde “suç” sözcüğü “kabahat” anlamındadır. Hukukun “kanunlara aykırı davranış, cürüm” diye tanımladığı “suç” ise terimdir.

e. Terimlerin bir bölümü belli bir bilim dalında veya sanat kolunda uzmanlaşmış kimselerin yakından tanıdığı sözlere dir. Bunların anlamları iyice dardır ve bunların anlamlarının bilinmesi herkesten beklenmemektedir: bazalt (kimya terimi), kayaç (jeoloji terimi)... gibi.

f. Terimler türetilirken de şu yollara başvurulmaktadır:

- Örneksene yoluyla terim türetme.
- Yapım ekleriyle kök ve gövdelerden terim türetme.
- Kelime birleştirme yoluyla terim türetme.
- Kelime türlerini değiştirme yoluyla terim türetme.
- Genel dilden kelime aktarma yoluyla terim türetme.
- Halk ağızlarından kelime aktarma yoluyla kelime türetme.
- Eski Türkçe metinlerden kelime aktarma yoluyla terim türetme.
- Çağdaş Türk lehçelerinden yararlanma yoluyla kelime türetme.

4.2.5.8. Kalıp Sözlere (İlişki Sözlere)

Benzer durumlar karşısında sürekli tekrarlanan ve bir süre sonra da kalıp özelliği gösteren sözlere, bu gruba girer.

“Dilimizin sözcük varlığını oluşturan öğelerden biri de ilişki sözlere dir. Kişilerin, toplumsal ilişkilerde duygu ve düşüncelerini kısa, ancak etkili bir biçimde aktarabilmek için kullandıkları ilişki sözlere, dilimizin duyguları incelikli ve etkili biçimde anlatma bakımından ne denli güçlü olduğunu kanıtlayan örneklerdir.” (Sever, 2003:155).

“Gerçekten, insanın kişisel ve toplumsal ilişkilerinde, günlük yaşamında kullandığı *günaydın, geçmiş olsun, teşekkür ederim* gibi kalıp sözlere de başka dillerde pek rastlanmayan geniş bir söz varlığı karşımıza çıkar.” (Aksan, 2001:122).

Yine Aksan’a göre; “Toplumumuzda hemen hemen her olaya, duruma karşılık gelen bir kalıp söz mevcuttur diyebiliriz. Örneğin; bir kimseyi iş yaparken gördüğümüzde *kolay gelsin, çocuğu olan kişilere Allah, analı babalı büyütsün, yeni bir giysi giymiş kimselere güle güle giyin* veya *üzerinde eskisin, yemek yedikten sonra ellinize sağlık...* gibi ifadeleri kullanırız. Türkçenin başka bir yönünü gösteren bu örnekler, aynı zamanda, Türkler arasındaki ilişkilerin, insan ilişkilerinin sıklığını ve toplum yaşamında yerleşmiş gelenekleri yansıtan toplumsal-kültürel bir olgudur.” (Aksan, 2001: 123).

Aksoy; birtakım dualar, beddualar, sövgüler, bilmeceler ve tekerlemelerin de kalıp sözler olduğunu ifade eder: “Canı sağ olsun.”, “Allah cezasını versin.”, “Çok yaşa.” gibi. Aksoy, bunlardan deyim özelliği gösterenlerin deyim sayılabileceğini de ekler: “Eline sağlık”, “Gözünü toprak bürsün” gibi (Aksoy,1993:54).

Toklu, Pilz tarafından gündelik kullanım durumlarına göre yapılmış olan sınıflandırmayı esas alarak Türkçedeki kalıp sözleri söyle sınıflamıştır (Toklu,1995:118-119):

1. Nezaket bildiren kalıp sözler
 - 1.1. Selamlaşmada kullanılan kalıp sözler
 - 1.2. Tanıştırmada kullanılan kalıp sözler
 - 1.3. Vedalaşmada kullanılan kalıp sözler
 - 1.4. Ricanın kibarca aktarılması
2. İyi dilekleri ileten kalıp sözler
 - 2.1. Belirli günler için iyi dilekleri iletmede kullanılan kalıp sözler
 - 2.2. Doğumu kutlamada kullanılan kalıp sözler
 - 2.3. Evliliği kutlamada kullanılan kalıp sözler
 - 2.4. İyi dilekleri ileten kalıp sözler
 - 2.4.1 Geçmiş olsun dileklerini ileten kalıp sözler
 - 2.4.2 Hapşırınca kullanılan kalıp sözler
 - 2.5. Türk kültürüne özgü bazı durumlarda kullanılan kalıp sözler
3. Başsağlığı dileklerini ileten kalıp sözler
4. Şükran duygularını ileten kalıp sözler
5. Özür dilemede kullanılan kalıp sözler
6. Yemek yerken ve içki içerken kullanılan kalıp sözler
7. Konuşma sırasında kullanılan kalıp sözler
8. Yönlendirme amaçlı kalıp sözler
 - 8.1. Gözdağı vermeye yönelik kalıp sözler
 - 8.2. Yatıştırmaya yönelik kalıp sözler
9. Yorumlamaya yönelik kalıp sözler
 - 9.1. Şaşkınlığı belirten kalıp sözler
 - 9.2. Yadsımayı ve eleştirmeyi belirten kalıp sözler
 - 9.3. Kuşkuyu belirten kalıp sözler
 - 9.4. Onaylamayı belirten kalıp sözler
 - 9.5. Umursamazlığı belirten kalıp sözler

- 9.6. Gündelik olayları yorumlamaya yönelik kalıp sözler
- 9.7. Batıl inançları yansıtan kalıp sözler
- 10. Olumsuz duyguları yansıtan kalıp sözler
 - 10.1. İlişkinin kesilmek istendiğini belirten kalıp sözler
 - 10.2. Küfür ve ilenmeler
- 11. Farklı durumlarda kullanılan kalıp sözler.

4.2.5.9. Tekrar Öbekleri

Türkçenin her döneminde tekrar öbekleri fazlasıyla kullanılmıştır. Türkiye Türkçesinde tekrar gruplarının 2000 civarında örneği olduğu düşünülmektedir.

TDK’de tekrar grupları; “Anlamı güçlendirmek için aynı kelimelerin tekrarlanması, anlamları birbirine yakın, karşıt veya sesleri birbirini andıran kelimelerin yan yana kullanılması, ikileme.” (TDK, 2005: 948) şeklinde tanımlanır.

Korkmaz’a göre; “Aynı, yakın ya da zıt anlamlı iki veya daha çok kelimenin bir tek kelime gibi anlam göstermek üzere yan yana gelmesidir. Cümlede anlamı güçlendirmek üzere kullanılan ve çeşitli kelime gruplarına giren ikilemelerin başlıca türleri şunlardır:

- a) Aynı kelimelerin tekrarı ile kurulanlar.
- b) Eş ve ya yakın anlamlı kelimelerle kurulanlar.
- c) Zıt anlamlı kelimelerle kurulanlar.
- d) Aynı kelimenin ön sesinin değiştirilerek tekrarlanması ile kurulanlar.”

(Korkmaz, 1992: 82-83).

“Tekrar öbeği: Ya yakın veya zıt anlamlı aynı cins iki kelimenin arka arkaya getirilmesi ya bir kelimenin ilk sesinin /m/ sesiyle değiştirilerek tekrar edilmesi ya da bir kelimenin ilk hecesinin üzerine “m, p, r, s” seslerinden birinin ilave edilerek kelimeyle birlikte söylenmesi yoluyla oluşturulan kelime öbekleridir.” (Delice 2003: 31) diyen Delice, tekrar öbeklerini şu gruplar altında inceliyor:

a) *Aynen Tekrar Öbeği*: Aynı sözcüğün tekrarlanması yoluyla yapılan öbeklerdir: kapı kapı, hızlı hızlı... gibi.

b) *Yakın Anlamlı Tekrar Öbeği*: Yakın anlamlı sözcüklerin tekrarlanmasıyla oluşan öbeklerdir: eğri büğrü, toz toprak... gibi.

c) *Zıt Anlamlı Tekrar Öbeği*: Zıt anlamlı sözcüklerin tekrarlanmasıyla oluşan öbeklerdir: iyi kötü, aşağı yukarı... gibi.

ç) *Farsça /be, â, ender/ ile Yapılan Tekrar Öbekleri*: ay be ay, öz be öz, hiç ender hiç, leb â leb... gibi.

d) *Sayılı Tekrar Öbeği*: Sayı ifade eden sözcüklerin küçükten büyüğe sıralanmasıyla oluşturulur: üç beş kişi, beş on kuruş... gibi.

e) *Edatlı Tekrar Öbeği*: Bağlama edatlarıyla oluşturulan öbeklerdir: ancak ve ancak, güzel mi güzel... gibi.

f) *Bir Kelimesi Anlamlı Tekrar Öbeği*: Sadece bir sözcüğün anlamı olduğu öbeklerdir: eski püskü, estek köstek... gibi.

g) *Aralıklı Tekrar Öbeği*: Araya başka biçimbirimler alarak tekrarlanan öbeklerdir: “Gitmek gözlerinde gitmek sürgüne” örneğinde “gitmek... gitmek” gibi.

h) *İlaveli Tekrar Öbeği*: İlaveli tekrar öbeği ikiye ayrılır:

1. *‘M’ İlaveli Tekrar*: Ünsüzle başlayan bir sözcüğün ilk harfinin ‘m’ ünsüzü ile değiştirilmesi ya da ünlü ile başlayan bir sözcüğün başına ‘m’ sesinin getirilmesiyle oluşturulur. Az da olsa bu durum farklı seslerle de karşılanabilir: adam madam, su mu, bakkal çakkal, sıkı fıkı... gibi.

2. *Hece İlaveli Tekrar*: Sözcük başına bir veya iki hece ilavesiyle yapılır: dümdüz, sapsarı... gibi. Hece ilaveli tekrarları bazı dil bilimciler pekiştirmeli sıfatlar diye tanımlamaktadır (Delice, 2003: 32-34).

4.2.5.10. Argo

Aksan, söz varlığının içerdiği öğeler arasına argoyu almamıştır. Ancak incelememize konu olan hikâyelerde argo unsurlarına da rastlandığı için çalışmamızda bu konu üzerinde de durulması gerektiği düşünülmüştür.

TDK, bu söz varlığını üç farklı şekilde açıklamıştır (TDK,2005: 117):

1. Kullanılan ortak dilden ayrı olarak aynı meslek veya topluluktaki insanların kullandığı özel dil veya söz dağarcığı.
2. Her yerde ve her zaman kullanılmayan veya kullanılmaması gereken çoklukla eğitimsiz kişilerin kullandığı söz veya deyim.
3. Serserilerin, külhanbeylerin kullandığı söz veya deyim (mecaz).

“Söz varlığının önemli bir kısmını oluşturan argo, geniş anlamıyla; bir meslek topluluğu arasında kullanılan özel sözdür.” (Aksoy 1993: 51).

Korkmaz, argoyu iki farklı biçimde tanımlamaktadır (Korkmaz,1992:13):

1. Farklı bir anlaşma biçimi sağlamak üzere aynı meslek topluluğundaki insanların ortak dildeki kelimelere özel anlam vermek, bazı kelimelerde değişiklik yapmak, dilin lehçelerinden, eskimiş unsurlarından ve yabancı kökenli şekillerinden de yararlanmak suretiyle oluşturdukları herkesçe anlaşılmayan kelime ve deyimlerden oluşan, gereğinde mecazlı anlamlara da yer veren özel dil veya söz dağarcığıdır.

2. Külhanbeylerinin ve tulumbacıların kullandıkları özel anlamlı kelimelerin ve deyimlerin yer aldığı kaba dil.

Arslan’a göre ise; “Günümüzde argonun sınırlarını çizmek, hangi sözcüğün veya deyim keskin olarak argo olduğunu tespit etmek mümkün değildir. Argo kavramlar için bazı kıstaslar olmasına ve ilgili kaynaklarda bazı belirleyici ölçüler konulmasına, tanımlar yapılmasına rağmen argo kavramına yakın anlamlar ifade eden şu kavramlar arasında: “Argo (pis argo, yüksek argo, genel argo, özel argo); jargon; mecaz; kinaye; deyim; kaba dil; kaba veya aşağılık dil; özel dil; teklifsiz konuşma; teklifsiz dil; halk dili; alay, şaka ve hakaret yollu ifadeler; apaş dili; külhanbeyi dili (ağzı); tulumbacı ağzı; ayaktakımı ağzı; kayış dili; lisân-ı erâzil; lisân-ı hazele; kaba, küfürlü kelime ve deyim” keskin bir sınır çizmek kolay değildir. Bu kavramların aralarında bazı farklar olmakla birlikte, bunları birbirinden ayırmak pek mümkün değildir. Çünkü bu sözcük ve kavramlar muhtelif yerlerde hatta bu işin uzmanları tarafından bile birbirlerinin yerine kullanılıyor. Kısaca neyin argo olup, neyin argo olmadığını belirlemek oldukça zordur. Çünkü herkes tarafından kabul edilebilecek kıstaslara sahip değildir.” (Arslan, 2004: 27) şeklinde açıklanabilir.

4.3. YAVUZ BAHADIROĞLU'NUN HİKÂYELERİNDE SÖZ VARLIĞI

Araştırmamıza konu olan hikâyelerde, anlatım bozukluğu içeren cümleler ve söz varlığını oluşturan sözcükler alfabetik sıraya göre verilmiştir.

4.3.1. Anlatım Bozukluğu

YANLIŞ	DOĞRU
Adil ne kadar peşinden gitmek istediye de razı olmadılar. (DO:42)	Adil, peşinden ne kadar gitmek istediye de razı olmadılar.
Ama tam tersine karşısındaki genç adamın yüzü asılmıştı. (HGB:43)	Ama tam tersine karşısındaki genç adamın suratı asılmıştı.
Ama mezarlığa gelince kalbi küt küt vurmaya başladı. (HYG:77)	Ama mezarlığa gelince yüreği küt küt atmaya başladı.
Bedri'nin ilk aklına gelen şey gördüğü kâbus oldu. (DEBG:78)	Bedri'nin aklına ilk gelen şey gördüğü kâbus oldu.
... bol bol camileri gezmekti. (HYG:52)	... camileri bol bol gezmekti.
Boş boş Cemil'e baktı. (VMAG:65)	Cemil'e boş boş baktı.
Çocuğun ağlamasına kulak vermeden eve doğru çekti. (DO:48)	Çocuğun ağlamasına kulak vermeden çocuğu eve doğru çekti.
Dersini yapması için ısrar eden Ömer'i tersliyor, çıkışıyordu. (ZOD:26)	Dersini yapması için ısrar eden Ömer'i tersliyor, ona çıkışıyordu.
Elim, ayağım dolanıyor. (DOKMO:71)	Elim, ayağım dolaşiyor.
O zaman ana-oğulun dünyaları başlarına çökerdi işte. (DO:15)	O zaman ana-oğulun dünyaları başlarına yıkılırdı işte.
Taş bastı yüreğine. (VKSK:45)	Bağrına taş bastı.
Tiril tiril titriyordu. (HYS:44)	Tir tir titriyordu.
Yüreği güm güm vurmak (SNGŞ:30)	Yüreği küt küt atmak.

4.3.2. Argo

İncelenen hikâyelerde tespit edilen argo kullanımlar, aşağıdaki şekilde sıralanmıştır:

Alaylı: Gerekli okul eğitimini görmeden kendini yetiştirmiş olan, mektepli karşıtı.

“Kendi demesine göre alaylı bir kaptandı.” (HGB:31)

Atmak: Yalan yanlış konuşmak, sallamak.

“Amma atıyorsun, diye alay etti.” (CR:7)

Aval aval bakmak: Görme eyleminin gerçekleşmediği yalancı bakış, boş boş bakmak.

“Öğretmenin yüzüne aval aval bakıyordu.” (BC:31)

“O, aval aval bakarken babası anlatmaya devam etti.” (SNGŞ:31)

Ayağının altına almak: Acımasızca, tekmelerle kıyasıya dövmek, faydalanma yoluna gitmemek, o şeyi tepmek.

“Birden sertleşti: Alırım ayağımın altına!” (HYG:11)

Basmak: Hazırlıksız yakalamak.

“Osman Bey’i basmak isteyenler basılmıştı.” (VKSK:13)

Başında paralanmak: Yapılan bir iyilik çok söylendiğinde ya da pek bir işe yaramadığında, o iyiliğin artık istenmediğini belirten ilenç sözü.

“Sevgisi başında paralansın, diye aksileşti Oktay.” (DEBG:47)

Boyunu ölçmek: Yarışmak, yenmeye çalışmak, alt etmek.

“Bizim hesabımızla boyunu ölçmeye imkân yoktu.” (SABÜ:36)

Çekişmek: Tartışmak.

“Biz büyükler bazen çekişir, bazen de barışırsız.” (SNGŞ:20)

Çivilemek: Vurmak, öldürmek.

“En azından düşmandan birkaç kişiyi çivilemeliydi.” (Vİ:17)

Dikilmek: Ayakta durmak.

“O zaman kapıda dikildiğini fark etti.” (DOKMO:5)

Gününü göstermek: Cezasını vermek, öcünü almak.

“Birazdan babam gelecek ne de olsa, o zaman görürsün gününü.” (KDFZD:15)

Hakkından gelmek: Öç almak, yenmek veya cezasını vermek.

“Belki de hakkından gelirdi.” (VMAG:61)

Hesabını görmek: Cezalandırmak.

“Bizimkiler karakoldan çıkanların hesabını görüyor, dedi.” (Vİ:43)

İki tek atmak: İki kadeh içki içmek.

“Fakat inan ki sadece iki tek attım.” (FA:41)

İneklemek: Çok çalışmak, ezberleyerek öğrenmek.

“Siz inekleyip durun, ben çoktan köşeyi döndüm, diyordu.” (VMAG:72)

Meret: Sıkıntı veren, hoşlanılmayan şeyler veya kimseler için kullanılan sövğu sözü.

“O kadar uğraştım, didindim ki şu mereti bırakmak için.” (HYS:54)

Palavra: Herhangi bir konuda gerçeğe aykırı, uydurma söz veya haber.

“Şükrü'nün palavralarına iyiden iyiye alışmışlardı.” (HYS:23)

Pataklamak: Rastgele vurarak dövmek.

“Elimden gelse bir güzel pataklardım.” (DOKMO:38)

“Anlatırsan seni bir güzel pataklarım.” (İK:22)

Pişkin pişkin sırtıtmak: Saygısızca davranarak gülmek.

“Pişkin pişkin sırttı: Hayret, dedi.” (BC:74)

Sabahın körü: Çok erken vakitte, ortalık ağarmadan.

“Korucu Hamdi sabahın köründe...” (DO:52)

Tepelemek: Ayakları altında ezmek, bozguna uğratmak, hırpalamak.

“Maskeli savaşı, bunun peşinden üç savaşıyı daha tepeledi.” (ŞM:40)

Tıkınmak: Eline geçen yiyeceği oburca yemek.

“Yengeç Kemal hem tıkınıyor hem de söyleniyordu.” (HYS:13)

Yatağa çakılmak: Yataktan çıkamaz duruma gelmek, hastalanmak.

“Ya okuyamazsa, hastalanır da yatağa çakılırsa.” (ÇİTD:27)

4.3.3. Atasözleri

Atasözleri ait olduğu toplumun inanışlarını, yaşam biçimlerini, değerlerini yansıtır. Hikâyelerdeki atasözleri bu bölümde gösterilmiştir. Atasözleri kalıplaşmış ifadelerdir. Burada da atasözlerinin kalıplaşmış hâllerinin korunarak kullanıldıkları görülmüştür. Yanlış kullanılan atasözleri ise anlatım bozukluğu bölümünde verilmiştir.

Birlikten kuvvet doğar: Bir arada yapılan işlerden hep kazançla çıkılır, başarılar yakalanır.

“Birlikten kuvvet doğar, biz birlik olur kuvvetleniriz.” (ŞM:44)

Bugünün işini yarına bırakma: Bir iş günü gününe yapılmalıdır. İşi yarına bırakmak bazı olumsuzlukları da beraberinde getirir.

“Bugünkü işi yarına bırakmayın çocuklar, derdi.” (ZOD:25)

“Artık bu günkü işi yarına bırakmıyordu.” (ZOD:33)

Can boğazdan gelir: İnsanın hareketli ve üretken bir yaşam sürdürebilmesi için beslenme biçimine dikkat etmesi gerekir.

“Can boğazdan gelir, derdi.” (ZOD:34)

Damlaya damlaya göl olur: Küçük ve önemsiz gördüğümüz şeyler birikerek büyük şeyleri meydana getirirler.

“Atalarımız, ‘Damlaya damlaya göl olur.’ demişler.” (İK:44)

“Damlaya damlaya göl olacaktı.” (İK:46)

“Damlaya damlaya göl olur, diyordu.” (İK:47)

“Damlaya damlaya göl olur, diye ilave etti.” (İK:50)

“Ama unutmayın sakın. Damlaya damlaya göl olur.” (İK:52)

İyilik yap denize at, balık bilmezse Halik bilir: Hiç bir karşılık beklemeden yapılan yardım en güzel iyiliktir. İyilik yaptığınız kişi sizden iyilik gördüğünü bilmesede Allah yapılan bu iyilikleri görür ve bilir.

“İyilik yap denize at, balık bilmezse Halik bilir. Bunu unutma yavrum.” (ZOD:18)

Tok, açın halini bilmez: Varlığı yerinde ve refah içinde yaşayan kimseler, yoksulların ne büyük geçim sıkıntısı içinde bulduklarını bilmezler. Kimi konulara ait bilgiler ancak tecrübe ile öğrenilir. Bir şey bilmek için onu yaşamak gerekir.

“... Babaannemim tekrarlayıp durduğu bir atasözü hatırlıyorum: ‘Tok, açın halini bilmez.’ (BC:25)

Her koyun kendi bacağından asılır: Herkes kendi davranışlarından sorumludur, herkes hatasının cezasını kendisi çeker.

“Her koyun kendi bacağından asılır. Silgim bana lazım diyerek, silgiyi ne yapmış ne etmiş vermemişti.” (DEBG:38)□

Kusursuz dost arayan dostsuz kalır: Eksiksiz, noksansız kişi olmaz, hiç kimse mükemmel değildir. Bu sebeple kusursuz dost aramak boşunadır. Dost bulmak istiyorsak, insanları kusurları ile kabullenip sevmeliyiz.

“Sonra pişman olmayasın. Unutma, kusursuz dost arayan dostsuz kalır.” (DOKMO:38)

Öfkeyle kalkan zararlar oturur: Öfkesine kapılarak iş gören, sonunda güç duruma düşer. *“Unutma oğlum, öfkeyle kalkan zararlar oturur.” (DOKMO:38)*

4.3.4. Deyimler

Bu bölüme alınan deyimler, kaynaklara geçmiş deyimlerdir. Bunlar, kaynakça bölümünde verilen deyim sözlükleri ve Türkçe sözlük göz önünde bulundurularak anlamlandırılmıştır.

Acısını çıkarmak: Daha önce uğradığı zararı giderecek bir iş yapmak, kendisine yapılan kötülüğün intikamını almak.

“Sanki iki ay yatakta kalmanın acısını çıkarıyordum.” (Vİ:68)

Adam olmak: Yetişip büyümek, gelişmek, iş gücü sahibi olmak.

“Senin adam olmaya niyetin yok.” (SNGŞ:59)

“Oysa okuyup büyük adam olmak istiyordu.” (ZOD:6)

“Okuyacak adam olacaktı.” (ZOD:26)

Ağzı kalabalık: Çok ve manasız, saçma sapan, tutarsız sözler söyleyen.

“Ben ağzı kalabalık bir balığım.” (SABÜ:8)

Ağzından çıkanı kulağı duymamak: Sözlerini tartmadan, düşünmeden, öfke içinde, nereye varacağını hesaplamadan konuşmak.

“Ağzından çıkanı kulağın işitiyor mu senin, diye bağırdı.” (ŞM:18)

Akıl erdirememek: Ne olduğunu anlayamamak, sırrını çözememek.

“Nasıl gittiğine akıl erdiremiyorum daha, kim bilir nasıl tehlikelidir.” (HYG:55)

“Ali ’nin babası çocuğunun büyükler gibi olgun davranmasına akıl erdiremiyordu.” (İK:51)

“Bunu niçin yaptığına akıl erdiremedim.” (Vİ:69)

“Doğrusu Yunanlıların bu kadar uzun süre dayanmalarına akıl erdiremiyordum.” (Vİ:73)

Akıl etmek: Herhangi bir önlem ve çareyi zamanında düşünmek, vaktinde hatırlamak.

“O zaman sürgüyü çekmeyi akıl edebildi.” (HYG:46)

“Doğrusu saymayı akıl edememiştim.” (SABÜ:14)

Akıl vermek: Bir konuda yol göstermek, akıl öğretmek, fikir vermek, bilgisini ve tecrübesini aktarmak.

“... yüzmenin korkulacak bir şey olmadığı hakkında akıl vermeye çalıştı.” (ÇİTD:72)

“İşleri güçleri akıl vermektir.” (DOKMO:39)

“Verdikleri aklın hiçbiri boşuna değildi.” (DOKMO:43)

Aklı almamak: Akla uygun gelmemek, inanılacak gibi olmamak, anlamamak.

“Böyle bir şeyi aklım almamıştı.” (BC:37)

“Köpek balığının elinden iki esiri kurtarmak aklın alacağı iş değildir.” (SABÜ:39)

“Böylesine bir garipliği akli almıyordu.” (ZOD:17)

Aklı başına gelmek: Davranışlarının yanlışlığını sezerek doğru yolu bulmak.

“... Davut’un akli başına geldi.” (CR:56)

“Akli başına geç de olsa gelmişti.” (ÇİTD:41)

“İşte o zaman Hüseyin’in akli başına gelmişti.” (ÇİTD:48)

*“Yine de ağlamamak için kendimi tutmuştum çünkü aklım başıma gelmişti.”
(KDFZD:51)*

“Şimdi kendin dilen de aklın başına gelsin!” (ZOD:11)

“Fakat akli başına gelmişti.” (ZOD:33)

“O günden sonra akli başına geldi.” (ZOD:64)

Aklı bir karış havada: Düşünüp taşınmadan aklına estiği gibi hareket eden kimse.

“Davut’un ise akli hala bir karış havada idi.” (CR:61)

Aklı ermek: Anlayabilmek ve akılca olgunlaşmak.

"... aklımın ermeyeceğini söyledi." (SNGŞ:22)

"Akli ermeye başlamıştı gittikçe." (ŞM:52)

Aklına esmek: Daha önce düşünmemiş olduğu şeyi birden yapmaya karar vermek.

"Bu yüzden kendini tutamaz, aklına estiği yerde uyurdu." (HYS:51)

Aklına gelmek: Hatırlamak, bir şeyi yapmayı düşünmek, tasarlamak.

"Doğrusu o anda Ömer'in aklına pek bir şey gelmedi." (SNGŞ:11)

Aklına sığdıramamak: Bir şeyin olabileceğine inanmamak, akli almamak.

"Davut'un bu kadar acımasız davranmasını aklıma sığdıramıyordum." (CR:47)

Aklına yatmak: Doğru olduğunu kabul etmek.

"Bu iş pek aklına yatmamıştı..." (ÇİTD:49)

Aklından çıkmak: Unutmak, hatırlamamak.

"Bunu sakın aklından çıkarma tamam mı?" (SNGŞ:55)

"Salih, ders ve sınavlarla uğraşırken hastanedeki arkadaşı tamamen aklından çıktı." (VMAG:8)

"... kızakla kaymanın tehlikelerini aklından sakın çıkarma." (VMAG:41)

"Şehit olma anı aklımdan hiç çıkmıyor." (Vİ:29)

"Bugünkü işi yarına bırakmayın, atasözünü aklından hiç çıkarmazdı." (ZOD:25)

Aklından geçmek: Düşünmek.

"O kadarcık süre içinde aklımdan korkuyla birlikte bunlar geçiyordu." (CR:32)

"Aslında Davut'un beni öldüreceği de aklımdan geçmedi değil." (CR:34)

"Davut, bana o gün anlattığı gibi aklından geçen robotu yapmıştı." (CR:47)

"Aklımdan bunlar geçerken..." (CR:60)

“Ama hiç beklemediği, aklından bile geçirmedeği bir kazaya sebep olmuştu.”

(DOKMO:42)

“Şimdi sakın bir numara yapmayı aklından geçirme.” (KDFZD:20)

“Aklından bunlar geçerken yakınımnda Bodur Hamdi Efe'nin sesini duydum.” (Vİ:69)

Aklını kurcalamak: Aklına takılan bir şeyi anlamaya, kavramaya çalışmak, zihnini meşgul etmek.

“Bu iş aklını kurcalamaya başladı.” (DEBG:14)

Aklının köşesinden geçmemek: Hiçbir zaman düşünmemek.

“Adil böyle bir teklifi aklının köşesinden bile geçirmemişti.” (DO:34)

Alaya almak: Alay etmek, eğlenmek.

“Bu şehirde fakirlerin de yaşadığını, onların da hayat hakkı olduğunu hiç düşünmeden beni alaya alıyorlar.” (DOKMO:49)

Alın teri dökmek: Zahmetli iş görüp çok emek vermek.

“... tarlasında, çarşısında alın teri döküp size neden vergi verir?” (ŞM:18)

Altını üstüne getirmek: Bir şeyi bulmak için aramadık yer bırakmamak.

“Yoksa Allah bilir evin altını üstüne getirecek, annesini daha çok üzecekti.” (FA:22)

Ana baba günü: Sıkıntılı, telaşlı, tehlikeli kalabalık.

“Savaş alanı ana baba gününe döndü.” (İK:17)

Arka çıkmak: Birilerine karşı, birini korumak, savunmak, kayırmak, desteklemek.

“Ne yazık ki ailesi ona arka çıkmamıştı.” (DOKMO:40)

Ateş pahasına: Çok pahalı.

“Her şey ateş pahası, demişti Yasin'in annesi.” (KDFZD:40)

Avucunu yalamak: Umduğunu ele geçirememek, beklediğini elde edememek.

“Avucunu yalarsın.” (HYS:60)

Avuç açmak: Yardım istemek, dilenmek, para istemek ya da ister duruma düşmek.

“Belki de aç kalmamak için avuç açardı.” (BC:61)

Ayakta uyumak: Aşırı dalgın, şaşkın veya yorgun olmak.

“Ayakta uyuyorsun!” (ÇİTD:16)

Bağrına basmak: Kucaklamak, kolları ile sararak göğsüne yaslamak, birini gözetip kayırmak, koruyup yetiştirmek.

“Yaralı minik yavrucuğunu bağrına bastı, saçlarını okşadı.” (ŞM:74)

“Şampiyon’un ölüsünü bağrına bastı.” (ZOD:64)

Bağrına taş basmak: Derdini kimseye söyleyememek, her türlü acıya katlanmak zorunda kalmak.

“Taş bastı yüreğine.” (VKSK:45)

Baltaya sap olmak: Belirli bir sanat ya da iş sahibi olmak.

“Bu gidişle bir baltaya sap olacağın yok.” (VMAG:72)

Baş edememek: Gücü yetmemek, başarı kazanamamak, bir işi başarmakta zorluk çekmek.

“Kalabalıklar çocuğum, Rumlar bizimle baş edemiyor daha.” (ŞM:54)

Baş koymak: Bir şey uğruna ölümü göze almak.

“... binlerce Müslüman Türk gibi biz de bu yola baş koyduk.” (Vİ:38)

Baş çıkarmak: Gücünün üstünlüğünü kanıtlamak, bir şeye gücü yetmek.

“Doğrusu tek başıma o adamla başa çıkamayacağımı anlamıştım.” (KDFZD:80)

Başına dert olmak: Sıkıntı vermek.

“Önce tarih dersi, şimdi de kedisi dert olmuştu başına.” (HGB:22)

Başına dikilmek: Başucunda durmak, rahatsız etmek, tepesinde beklemek.

“Hasan dayanamayıp başına dikildi.” (HGB:59)

Başına iş açmak: Uğraştırıcı ve üzücü bir işin çıkmasına yol açmak.

“Ne zamandır bu çocuğun başımıza iş açacağından korkuyordum.” (ZOD:39)

Başından kaynar sular dökülmek: Çok kötü, üzücü, sıkıntı verici ya da utandırıcı bir olay karşısında vücudunu ter basmak, ürpermek.

“Sedat başından kaynar sular boşaltılmış gibi kıpkırmızı kesildi.” (VMAG:64)

Beyninden vurulmuşa dönmek: Şaşkınlık içinde kalıp mantıklı hareket edememek.

“Rus orduları başkomutanı bu cevap karşısında beyninden vurulmuşa döndü.” (TCY:46)

“Mahmut bu haberi duyunca beyninden vurulmuşa döndü.” (VKSK:52)

Bildiğini okumak: Herkes ne derse desin bildiği, istediği gibi davranmak.

“Kim ne derse desin, bildiğini okuyacaktı.” (ÇİTD:38)

Bir deri bir kemik kalmak: Çok zayıflamak, kilo kaybına uğramak.

“Bir deri bir kemik kalmıştı.” (DO:38)

Bitkin düşmek: Çok yorulmak, halsiz düşmek.

“İki saatten beri karlar içinde yürümekten bitkin düşmüştü.” (DEBG:14)

Boş bulunmak: Söylenmemesi gereken, sakıncalı bir sözü, işin sonunu düşünmeden söyleyivermek, dalgın, dikkatsiz.

“Hırsız bu hareketi beklemiyordu. Boş bulunmuştu.” (KDFZD:21)

“Ömer, boş bulunmuş ve kafasını yere çarpıp bayılmıştı.” (TCY:76)

Boynunu bükmek: Acındırıcı, çaresiz bir durumda kalmak.

“Orhan’la alay edenlerin hepsinin şimdi boynuları bükülmüştü.” (ÇİTD:73)

“Yakalamayacağını anlayınca boynunu büktü.” (ÇİTD:76)

“Adil boynunu büktü.” (DO:46)

“Şehzade Murat boynunu büktü.” (ŞM:44)

“Sokullu boynunu büktü.” (TCY:23)

“Delikanlı birden kızardı. Boynunu büktü.” (TCY:25)

“Bu yüzden küçük Ali'nin gözleri hep yaşlı, boynu büküktü.” (TCY:50)

“Mustafa boynunu büktü.” (TCY:61)

“... krallara boyun bükürürlermiş.” (VKSK:72)

“Omuzları çökük, boynu büküktü.” (VKSK:73)

“Boynunu bükerek, gözlerinden iri yaş damlaları akarken bile işine dikkatle devam ederdi.” (ZOD:6)

“Boynunu büküyor...” (ZOD:28)

“... yalvarmaktan başka çaresi yoktu. Boynunu büktü.” (ZOD:56)

Burnu büyümek: Kibirlenmek, böbürlenmek, büyüklenmek.

“Yani süvari oldum diye burnumun büyüdüğünü mü düşündün?” (HGB:20)

Burnu havada: Kendini çok beğenmiş, kibirli.

“Köy halkı ondan söz ederken, ‘Burnu havada’ diyor, acı acı güliyorlardı.” (M:37)

Burnundan fitil fitil getirmek: Pişman olmak, zehir etmek, güzel olayları üzüntü verir duruma getirmek.

“... insanın burnundan fitil fitil gelir...” (HYS:22)

Burnundan solumak: İşi başından aşkın olduğu için gözü hiçbir şey görmemek, çok öfkelenmiş olmak.

“Burnundan soluyordu.” (SABÜ:71)

“Deveboğan adamakıllı yorulmuştu. Burnundan soluyordu.” (ŞM:38)

Burnunu sokmak: Üzerine vazife olmadığı, gerekmediği hâlde her işe karışmak.

“Burnunu başkalarının işine sokmamalıydı.” (HYG:16)

Burun buruna gelmek: Ansızın karşılaşmak, karşı karşıya gelmek.

“Yoksa en olmadık zamanda düşmanla burun buruna gelebilirdi.” (VKSK:55)

Burun kıvrırmak: Önem ve değer vermemek, küçümsemek, beğenmemek.

“Sonra burun kıvrırdı.” (BC:51)

“Fakat Hayri her zamanki gibi burun kıvrırdı.” (DEBG:40)

“Burun kıvrırdı, dereye yüzmek açmaz beni...” (HYS:27)

Can atmak: Herhangi bir şeye sahip olmayı, herhangi bir şeye erişmeyi çok istemek.

“Öğrenmek için can atardı.” (DOKMO:52)

“Aralarında rekabet vardı ama birbirlerine yardımcı olmak için de can atıyorlardı.” (HYS:60)

“Osman bir an önce büyümeye can atıyordu.” (M:25)

“... bir an önce tuttuğu balığı kayığa atmaya can atıyordu.” (M:30)

“Bu yüzden annesi ve babası dışında başka konular düşünmek için can atardı.” (SNGŞ:21)

“Yarım saat de olsa arkadaşlarıyla oynamaya can atıyordu.” (SNGŞ:57)

“... tüm öğretmenlerini tanımak için can attı.” (SNGŞ:79)

“Ona kızan olmak için can atıyordum.” (Vİ:22)

Can çekişmek: Ölmek üzere bulunmak.

“Bazıları ise can çekişiyor, solungaçlarını ümitsizce açıp kapatıyorlardı.” (SABÜ:13)

Can havliyle: Ölüm korkusundan kaynaklanan güçlü bir tepkiyle bir eylem yapmak.

“Kendilerini can havliyle kıyıya attılar.” (FA:50)

“İki dakika sonra buna da gerek kalmadı, can havliyle tutunduğu yer birden koptu.” (HGB:37)

Can kulağı ile dinlemek: Kendini vererek, büyük bir dikkatle dinlemek.

“Söylediklerimi hem kızanlar hem de köy halkı can kulağı ile dinliyordu.” (Vİ:47)

Can pahasına: Ölümü göze alarak.

“Canı pahasına koruyacaktı.” (TCY:71)

“Yavrularım, bu vatan binlerce insanın kanı, binlerce insanın canı pahasına kazanılmıştır.” (Vİ:8)

Can pazarı: Kendi canının kaygısına düştüğü ve kendi canını kurtarmaya çalıştığı tehlikeli bir durum, yer.

“Can pazarı, Kosova çölünde kurulmuştu bu kez.” (TCY:11)

Can vermek: Hiçbir şey esirgememek, bir şey uğruna en değerli varlığını feda etmeye, hatta ölmeye hazır olmak.

“Gerekirse bunları korumak için canını bile verir.” (VKSK:80)

Canına minnet: İhtiyacı olduğu hâlde arayıp da bulamadığı şeylerden saymak.

“Padişah bunu canına minnet saydı.” (ŞM:35)

Canına okumak: Bir kimseye büyük bir zarar vermek, kötülük etmek.

“Canlarına okuyacağım, diye dişlerini gıcırdattı.” (CR:61)

“Aksi halde deniz canavarları onların canına okur.” (SABÜ:10)

“Büyük reis köpek balığı bir duyarsa canımıza okur.” (SABÜ:41)

“Onu evire çevire dövdüm. Canına okudum.” (VMAG:70)

Canından olmak: Ölmek, can vermek.

“Az kalsın ölüyordun, canından oluyordun.” (CR:75)

Canını almak: Öldürmek.

“Rodos’un korsanlarının şakası olmaz, canlarını alırlardı.” (TCY:15)

Canını dişine takmak: Büyük sıkıntıları, tehlikeleri göze alarak bir işi başarmaya çalışmak.

“Canını dişine takmış koşuyor, koşuyordu.” (SNGŞ:60)

“Ama canımı dişime takarak buraya kadar gelebildim.” (Vİ:50)

Canını sıkmak: Keyfini bozmak, neşesini kaçırmak.

“Ama bu sözlerinle canımı sıktın bilesin.” (CR:53)

“Korku sözü canını sıkmış olacaktı.” (SABÜ:67)

Canının derdine düşmek: Her şeyi bırakıp, içine düştüğü tehlikeden varlığını kurtarma ve koruma çabasında olmak.

“Canının derdine düşmüş, etrafındaki her şeyi unutmuştu.” (KDFZD:21)

Cesaret almak: Herhangi bir durumdan, davranıştan veya kişiden güç almak.

“Ekrem, Numan’ın güler yüzlü siteminden cesaret almıştı.” (HGB:20)

Ciddiye almak: Önem vermek, gerçek sanmak.

“Bir de beni ciddiye almamalarına çok kızıyorum.” (SNGŞ:22)

Ciğerini sökmek: Bir kimseyi büyük ölçüde zarar ve ziyana uğratmak.

“... insanın ciğeri sökülür de hatırlamaz mı?” (SNGŞ:71)

Çenesini tutmak: İleri geri konuşmamak, sır saklamak.

“Ağzını tut, her zaman konuşma Kılıç.” (SABÜ:8)

Çil yavrusu gibi dağılmak: Bir yerde topluca bulunan insanların hepsinin, bir sebepten dolayı olay mahallini terk etmesi.

“Çil yavrusu gibi dağıtsınlar.” (ŞM:21)

Deli etmek: Sinirlendirmek, sağlıklı düşünemeyecek duruma getirmek.

“Düşmanın adeta elini kolunu sallayarak Çanakkale Boğazı’ndan girişi onu deli ediyormuş.” (BC:17)

Deli danalar gibi dönmek: Ne yaptığını, yapacağını bilemeden çevrede şaşkınca dolanıp durmak.

“Deli danalar gibi ne dolanıyorsun öyle, diye seslendi bana.” (CR:48)

Dik dik bakmak: Bir kimseye sert, kızgın, öfkeli bir ifadeyle bakmak.

“... Karşısındaki çocuğun yüzüne dik dik bakarak.” (HYG:20)

Dikkatini çekmek: İlgiyi üzerinde toplamak, fark edilmek.

“Yere yuvarlandığını biliyor olmam dikkatini çekmişti.” (CR:73)

“... Fatih’in yamalı kıyafetleri kimsenin dikkatini çekmezdi.” (DEBG:60)

“... dışarıda biriken bir kalabalık Adil’in dikkatini çekti.” (DO:18)

“... kırmızı levha Selim’in dikkatini çekerti.” (SNGŞ:33)

“Dikkatini çekerlerse onları görebilecek mesafedeydi.” (VMAG:20)

Dil dökmek: Kandırmak, inandırmak ya da yararlanmak için tatlı sözler söylemek.

“Davut’u ikna etmek için ne diller dökmüştü.” (CR:11)

“Bir de ağacın tepesinde o kadar dil dökmüştüm...” (CR:59)

“O öfkeli kalabalığı yeniden köye göndermek için ne diller dökmüştüm.” (CR:76)

“Bir kere olsun yatağına almasına izin vermesi için ne diller dökmüştü.” (ÇBE:67)

“... Mustafa’ya ne diller dökmüş, kendileriyle gelmesi için neler neler söylemişti.” (TCY:59)

Dillere destan olmak: Herkes tarafından konuşulur olmak.

“Kara korsan ağladı diye dillere destan ederler.” (DOKMO:69)

“İnadı ise dillere destandı.” (FA:49)

“Cesareti dillere destandı.” (VKSK:24)

Dil uzatmak: Bir kimse veya bir şey için kötü söz söylemek.

“Bir keresinde kürklü bir bayana yanlılıkla değmişti de kadın Mustafa’ya bağırdığıyla kalmamış annesi ve babasına da dil uzatmıştı.” (DEBG:52)

Dili tutulmak: Herhangi bir sebepten ötürü söz söyleyemez duruma gelmek.

“Şaşkınlıktan dilim tutulmuştu adeta.” (CR:21)

“Korkudan dili tutulmuş olabilir miydi?” (ÇBE:59)

Dili varmamak: Bir sözü söylemeye gönlü razı olmamak.

“Dili varmazdı öldü demeye.” (DEBG:59)

Dilini tutmak: Sonunu düşünerek gelişigüzel konuşmaktan sakınmak, ölçülü konuşmak, rast gele konuşmamak.

“Dilimi tutamadım yine, diye düşündü.” (ZOD:22)

Diş gıcırdatmak: Kızgınlığını, öfkesini kimi davranışlarıyla belli etmek.

“Her yankılanışta dişlerini gıcırdatıyordu.” (VKSK:53)

“İhsan dişlerini gıcırdatarak yanından uzaklaştı.” (VKSK:63)

Dişini sıkmak: Darlığa, sıkıntıya dayanmak, her türlü zorluğa katlanmak.

“Yalnızca sıkı dişlerini.” (VKSK:48)

Diz çökmek: Dizini yere koyarak oturmak, teslim olmak.

“Koca orduları dağıtmış, ülkeleri almış, krallara diz çöktürmüştü.” (TCY:35)

Dört elle sarılmak: Yapacağı işe büyük bir önem verip özen göstererek girişmek.

“Oğluna kavuşmak kadını öyle sevindirmişti ki hayata dört elle sarıldı.” (SNGŞ:72)

“İşine dört elle sarıl.” (ZOD:58)

Donup kalmak: Bir süre şaşkın vaziyette kalmak, ne söyleyeceğini, ne diyeceğini bilememek.

“Donup kalmıştı, yerinden kıpırdayamıyor, gözlerini iftayıecilerden ayıramıyordu.”
(HYG:26)

“Kadınla adam şaşkınlıktan donup kaldı.” (KDFZD:17)

Dudak bükmek: Bir şeyi beğenmediğini, küçümsediğini belli etmek, umursamamak.

“Ama babası dudak büktü.” (ÇİTD:50)

“Onun bu heyecanını gören arkadaşı dudak büktü.” (HGB:16)

“... dudak büktü Çetin.” (VMAG:47)

Dünya başına yıkılmak: Dara düşmek, felâkete uğramak, umutlarını yitirmek, çok üzülüp acı çekmek.

“O zaman ana-oğulun dünyaları başlarına çökerdi işte.” (DO:15)

El atmak: Bir işe girişmek, birisinin işine karışmak.

“Camilerimizi kapatmaları yetmemiş, şimdi de isimlerimize el attılar.” (VKSK:70)

El avuç açmak: Yardım istemek, dilenmek, para istemek ya da ister duruma düşmek.

“Allah’a şükür, kimseye el avuç açtığımız yok.” (BC:12)

El kaldırmak: Birine vurmaya kalkışmak, bir büyüğe karşı gelmek.

“Bana el kaldırmasının cezası işte budur.” (CR:52)

El koymak: Bir meselenin yetkili organlarca incelenmeye başlaması.

“Duruma el koymalıydı.” (SNGŞ:13)

Elden çıkarmak: Sahibi bulunduğu şeyi satmak başkasına devretmek.

“Şunu elden çıkarırsak yerine kocaman bir apartman dikerler.” (BC:24)

Ele vermek: Suçlu bir kimseyi haber verip yakalatmak, ihbar etmek.

“İçi burkuldu Selim’in, yine de annesini ele vermek istemedi.” (SNGŞ:39)

Eli ayağına dolaşmak: Heyecandan ve telaştan ne yapacağını şaşırarak.

“Melda'nın annesi oldukça şaşırması, eli ayağına dolaşmıştı.” (SNGŞ:19)

Eli boş dönmek: Umduğunu alamadan geri dönmek.

“Eli boş dönmeyeceklerdi.” (HYS:63)

Eli kolu bağlı kalmak: Hiçbir şey yapamamak çaresiz kalmak.

“Bir şehit oğlu, düşman karşısında eli kolu bağlı duramaz ya!” (Vİ:10)

Elini kolunu sallayarak girmek: Hiçbir engelle karşılaşmadan rahatça girmek.

“Düşmanın adeta elini kolunu sallayarak Çanakkale Boğazı'ndan girişi onu deli ediyormuş.” (BC:17)

Evirip çevirmek: İncelediği şeyi elinde döndürerek her tarafını gözden geçirmek.

“Her konuyu kafasında evirip çevirmek ona zevk verirdi.” (SNGŞ:21)

Fikrini almak: Birinin düşüncesinden yararlanmak.

“Hatta o kadar bilgiliymiş ki kasabanın hâkimleri zaman zaman onu çağırır, fikrini almış.” (HGB:47)

Gafil avlanmak: Hiç beklenmedik bir sırada yakalanmak, habersiz ve hazırlıksız olduğu sırada zor duruma düşürülmek.

“Askerlerim, padişah bizi gafil avladı.” (ŞM:30)

Gam yememek: Kaygılanmamak, tasa etmemek, üzülmemek.

“Artık ölsem de gam yemem.” (Vİ:13)

Geçinip gitmek: Çok iyi değilse de şöyle böyle geçinmek.

“Durumları çok iyi sayılmazdı ama annesinin dediği gibi geçinip gidiyorlardı.” (ÇİTD:20)

Göğüs germek: Bir zorluğa dayanmak, karşı koymak.

“Yunan askerlerinin göğüslerini gere gere...” (Vİ:8)

Göğsünü kabartmak: İftihar etmek, övünç duymak.

“Babasının bu davranışı Uğur’un göğsünü kabartmıştı.” (HGB:35)

Gönül eğlendirmek: Geçici bir ilgi ve sevgi göstererek hoşça vakit geçirmek.

“Ama denizciliği yaz tatillerinde gönül eğlendirmek zannetme, dünyanın en güç işlerindedir.” (HGB:34)

Görmezden gelmek: Bakmak ama görmemek, var olduğunu bilmek ama ona var olduğunu hissettirmemek, geri plana itmek, umursamamak.

“... oğlunu görmezden geliyordu.” (ŞM:12)

Göz atmak: Dikkatli değil de şöyle bir bakıvermek; üzerinde fazla durmadan elden geçirmek.

“Üstüne başına bir göz attı.” (HYG:69)

“Saate bir göz attı.” (KDFZD:14)

“Kalkan balığı çevreye göz attı.” (SABÜ:39)

“Neyse, dedi yüzbaşı sonunda, etrafa bir göz atalım.” (TCY:61)

Göz göze gelmek: Her iki tarafın bakışları karşılaşmak.

“Eliyle Melih’in başını kaldırdı. Göz göze geldiler.” (HYG:70)

“Birden Ali ile göz göze geldiler.” (ZOD:8)

Göz hapsine almak: Gözetlemek, bir şeyin üzerinden bakışlarını ayırmamak, birinin hiçbir davranışını gözden kaçırmamak.

“Hepimiz karakolu göz hapsine aldık.” (Vİ:41)

Göz ucuyla bakmak: Belli etmemeye çalışarak başını çevirmeden yandan bakmak.

“Hem Davut ile konuşuyor hem de göz ucuyla robotu ve Muhtar Emmi’yi takip ediyordum.” (CR:55)

“Göz ucuyla koyunlara bakıyordu.” (DOKMO:78)

Gözden kaybolmak: Ortadan çekilmek, görünmez olmak.

“Muhtar Emmi gözden kaybolmuştu.” (CR:58)

“Fakat hastane o kadar kalabalıktı ki bir süre sonra gözden kaybetti.” (HYG:15)

“Bir süre sonra gözden kayboldu.” (Vİ:75)

Göze almak: Bir iş nedeniyle karşılaşılabileceği her türlü zararı ve tehlikeyi önceden kabullenmek.

“Bu yüzden, sırf bu yüzden insanlara ve köye zarar vermeyi göze alacağından korkuyordum.” (CR:46)

“Zaten kimse onunla tartışmayı göze alamazdı.” (VMAG:63)

“Her şeyi göze almıştı Ali.” (Vİ:20)

“Bu yaşında ölümü göze alabilecek misin?” (VKSK:49)

Gözleri buğulanmak: Gözleri yaşararak çevreyi bulanık görmek.

“Şaşırdı, yüzü al al oldu, gözleri buğulandı.” (BC:57)

Gözleri dolmak: Ağlayacak gibi olmak, göz pınarlarına yaş yürümek.

“Bu cevap karşısında paşanın gözleri doldu.” (TCY:25)

Gözleri kaymak: İstemeyerek bakıvermek.

“Daha sonra mağaranın ortasında duran robota kaydı gözlerim.” (CR:38)

Gözleri parlamak: Yüzünde sevinç ve istek belirlemek.

“Yüzü birden rahatladı, gözleri parladı.” (BC:8)

“Adil’in gözleri sevinçten parlamıştı.” (DO:63)

“Bu sevinçler gözlerinin parlamasından belli idi.” (DO:76)

“İhtiyarın gözleri parlıyordu, birden gençleşmiş gibiydi.” (FA:62)

“Sınıftaki çocukların gözleri parladı.” (İK:63)

“Birden gözleri parladı.” (SABÜ:47)

“Gözlerim sevinçten kim bilir nasıl parlıyordu.” (SABÜ:57)

“Duyduklarına inanamadı, gözleri parladı.” (SABÜ:77)

“Hepsinin gözleri parlıyordu.” (VMAG:49)

Gözlerinde şimşekler çakmak: Çok üzücü bir sebeple sarsılmak. Çok kızmak, öfkelenmek

“Gözlerinde şimşekler çakıyordu.” (BC:44)

Gözlerine inanmamak: Hiç beklemediği bir anda bir şeyi görüp çok şaşırarak, bu sebeple gördüğünün gerçek olduğuna inanmamak.

“Ali bunu görünce gözlerine inanamadı.” (HGB:80)

Gözlerini dikmek: Dikkatle bakmak, gözünü ayırmadan bir yere ya da bir kimseye bakmak.

“Çünkü tekerlekli sandalyede oturan yaşlı adam gözlerini dikmiş Hüseyin’e bakıyordu.” (HGB:41)

Gözlerinin içi gülmek: Çok sevindiği yüzünden, gözlerinden belli olmak.

“Gözlerinin içi güldü.” (CR:78)

“Doktorun gözlerinin içi gülüyordu.” (DO:71)

“Adil gözlerinin içi gülerek annesine sokuldu.” (DO:76)

“İç i gülen gözlerle babasına baktı.” (FA:21)

“Gözlerinin iç i bile gülerdi.” (HGB:5)

“İlginç bir şekilde adamın gözlerinin içinin de gülmesini istiyordu.” (HGB:43)

“O çok ciddi adamın yüzü kızarmış, gözlerinin iç i gülmeye başlamıştı.” (İK:59)

“Melda uzun zamandır ilk defa gözlerinin iç i gülerek ailesiyle akşam yemeğini yedi.” (SNGŞ:26)

“Samet’in gözleri gülüyordu.” (ZOD:23)

Gözü açık: Uyanık, kurnaz, çıkarlarını iyi kollayan, becerikli, zeki.

“İki gözü açık arkadaşımızı, elçilerimizle ilgili araştırma yapması için görevlendireceğim.” (SABÜ:30)

Gözü arkada kalmak: Kendisi ayrıldıktan sonra, bıraktığı şey veya kimse ile ilgili tedirginliği sürmek, merak etmek.

“Onları gözünüz arkada kalmadan emanet edebileceğiniz bir yakınınız, akrabanız varsa bir an önce karara varın.” (KDFZD:63)

Gözü doymak: Çok istenen bir şeye kavuşup, artık istemez duruma gelmek.

“Hani derler ya karnı doydum da gözü doymadı, böyle işte.” (ZOD:35)

Gözü dönmek: Aşırı bir isteğin, öfkenin etkisiyle ne yaptığını bilmez duruma gelmek.

“Köpek balığının gözü dönmüştü.” (SABÜ:71)

Gözü gibi bakmak: Bir şeye aşırı derecede ilgi duymak, onu koruyup gözetmek, dikkatle muhafaza etmek.

“Tatil boyunca bir kez olsun üstünden inmemiş, ona gözü gibi bakmıştı.” (DOKMO:39)

Gözü gibi sakınmak: Bir şeye aşırı derecede ilgi duymak, onu koruyup gözetmek, dikkatle muhafaza etmek.

“Padişah üçünü de sever, üçünü de gözü gibi korurdu.” (ŞM:9)

Gözü takılmak: Dikkati çeken bir şeyden bakışlarını ayıramamak.

“Hazırlandı ya, gözleri Mahmut’un sıkılı yumruklarına takılınca birden vazgeçti.” (VMAG:62)

“Ali’nin gözleri otobüse binen yaşlı bir teyzeye takıldı.” (VMAG:77)

“... Ahmet Amca’nın gazetesine takıldı gözleri.” (VMAG:80)

Gözünü dört açmak: Bir hileye düşmemek, aldanmamak için çok dikkatli olmak.

“Gözünüzü dört açın.” (Vİ:52)

Gurur duymak: Övünmek, gururlanmak.

“Seninle gurur duyuyorum.” (HYS:50)

“Aydın’la herkes gurur duyuyordu.” (KDFZD:39)

“Seninle gurur duyuyorum.” (KDFZD:80)

“Ömer, dedesi ve babasıyla gurur duyuyordu.” (TCY:73)

“Seninle gurur duyuyorum.” (VKSK:61)

“Seninle gurur duyuyorum kızım.” (VKSK:80)

Gururu incinmek: Nefsine yedirememek, kendine yakıştıramamak, o şeyi yapmayı kendisi için onur kırıcı, ağır bulmak.

“... Sedat’in gururu incindi.” (VMAG:59)

Gül gibi geçinmek: Çok iyi anlamak. Çok da geniş olmayan elindeki imkânları iyi kullanarak, rahat ve huzur içinde yaşamak.

“... ama yine de gül gibi geçinir, gideriz.” (BC:12)

“Bugün bizden kat kat fazla para alanlar geçimden şikâyet ederken biz az bir maaşla dört kişi gül gibi geçinip gidiyoruz.” (İK:44)

“... annelerininse tutumluluğu sayesinde gül gibi geçinip gidiyorlardı.” (KDFZD:40)

Gülüp geçmek: Umursamamak, aldırış etmemek, üzerinde durmamak.

“Büyük bir heyecanla olayı anlattı, fakat ikisi de gülüp geçti.” (ÇBE:64)

Güme gitmek: Boşa gitmek, bir işe yaramamak.

“Onca hazırlık güme giderdi.” (ÇİTD:30)

Haddini bilmek: Kendi değer ve yeteneğini bilmek, üstün görmemek, kendi yapabileceği şeylerin ötesine geçmemek.

“Şuna haddini bildir göreyim.” (ŞM:33)

Hapı yutmak: Kötü bir duruma düşmek, zarar ve ziyana uğramak.

“Yumuşarsam hapı yutarım.” (DOKMO:71)

Har vurup harman savurmak: Düşüncesiz ve hesapsızca bol bol harcamak.

“Eğer ben de senin gibi har vurup harman savursam, paramı şuna buna harcasam, ikimiz de burada kalacaktık.” (İK:12)

Haşır neşir olmak: Aralarında bulunduğu kimselerle kaynaşmak, bir arada bulunup uğraşmak, kimi işlerle ilgilenip durmak.

“Mesela sabahtan akşama kadar toprakla haşır neşir olmak, güneşte kavrulmak, yağmurda ıslanmak demektir.” (HGB:63)

Havadan sudan konuşmak: Öylesine, gelişigüzel, rastgele konuşmak.

“Bir süre havadan sudan konuştuk.” (BC:58)

Havalara girmek: Tavır takınmak, poz yapmak, kasılmak, yapmacık davranmak.

“... üstüne fen lisesini de kazanacak ya havalara girdi şimdiden.” (SNGŞ:61)

Hayal kırıklığına uğramak: Çok istenilen ya da umulan bir şeyin gerçekleşmeyişinden duyulan üzüntü.

“Müdür Bey’e dertlerini anlattılar ama hayal kırıklığına uğradılar.” (HGB:11)

Hayata gözlerini kapamak: Ölmek.

“Benekli At, hastalığının dördüncü günü gözlerini hayata kapadı.” (M:20)

Hayatına mal olmak: Bir iş, bir davranış sonucu zarara uğramak.

“... herhangi birinin hayatına mal olabilirdi.” (ÇİTD:41)

Hayatını karartmak: Kötü bir duruma getirmek.

“Kötü arkadaşlara uymak Hüseyin’in hayatını karartmıştı.” (ÇİTD:43)

İç çekmek: Canı arzu etmek, istek duymak.

“Hayran hayran çocuklara bakıyor, iç çekiyordu.” (HYS:28)

“Samet, iç çekti.” (ZOD:19)

“Ah Şu belediyeciler, diye i çekti.” (ZOD:56)

İ geçirmek: Derin soluk alarak üzüntüsünü belli etmek, iini çekmek.

“Düşünürken de farkında olmadan sesli sesli i geçirdi.” (DEBG:59)

İçi açılmak: Sıkıntısı dağılıp gitmek, ferahlamak.

“Birini de kendisi yedi. İçi açılmıştı.” (FA:20)

İçi burkulmak: Bir Şeye çok üzülmek.

“Yarının bayram olduğunu hatırladıkça içi burkuluyordu.” (DEBG:59)

“Bunu hatırlayınca içi acı ile burkuldu.” (DO:54)

“... odunu, kömürü olmayanları düşününce iim burkuldu.” (HYG:31)

“İçi burkuldu Selim'in...” (SNGŞ:39)

İçi içine sığmamak: Çok heyecanlanmak, coŐkunluk duymak ve sevincini belli etmekten kendini alamamak.

“Parayla neler yapabileceğini düşündükçe içi içine sığmıyordu.” (DOKMO:8)

“Yapacağı kardan adamları düşündükçe içi içine sığmıyordu.” (HYG:34)

“Murat çok heyecanlıydı, içi içine sığmıyordu.” (KDFZD:74)

“İçi içine sığmıyordu.” (M:30)

İçi geçmek: Yaşlılıktan, zayıflıktan gücü azalmıŐ olmak.

“Devletin vezirliği bizim gibi içi geçmiş ihtiyarlara mı kaldı?” (VKSK:33)

İçi kan ağlamak: Büyük bir üzüntü duymak, dıŐtan belli etmeyerek çok acımak.

“İçim kan ağlıyordu. Bu, ikinci büyük acımdı.” (SABÜ:94)

“İimiz kan ağlıyordu.” (Vİ:11)

İçi parçalanmak: Birine acıyarak çok üzülmek.

“Yaşlı doktorun içi parçalanıyordu.” (DO:42)

İçi rahatlamak: Endişelenecek bir durum bulunmadığını öğrenerek sıkıntıdan kurtulmak, rahatlamak.

“Bu ses bile içini rahatlattı.” (ÇİTD:76)

“İçim biraz olsun rahatladı.” (DEBG:29)

“Nuri'nin içi çok rahatlamıştı.” (HYG:45)

İçi sızlamak: Bir şey için çok üzülme, birine düştüğü durum sebebi ile acımak.

“Her göçün arkasından içi sızlıyor...” (ÇBE:37)

İçi yanmak: Büyük bir acı sebebiyle çok fazla üzülme.

“Ağlama artık, dedi. Sen ağladıkça benim içim yanıyor.” (DOKMO:20)

“İnsanın içini yakıyor ateş gibi.” (ŞM:65)

“... dolaştıklarını görünce içi yanıyor, kahroluyormuş.” (Vİ:10)

İçine işlemek: Duygulanmak, etkilenmek, dokunmak.

“Adamın acıklı hali içine işlemişti.” (ZOD:8)

İçine şüphe bırakmak: Kuşkuya neden olan olasılıklar ortaya çıkarmak.

“Onun bu tavrı, verdiği sözü tutacağı konusunda içime şüphe bırakmıştı.” (CR:39)

İçini boşaltmak: Öfkelenildiği birine istediği sözleri söyleyip öfkesini yatıştırmak, rahatlamak.

“Ağlasın, içini boşaltsın, rahatlasın biraz.” (KDFZD:67)

İçini çekmek: Üzüntüyle veya özlemle derin soluk almak.

“Şöyle bir içini çekti.” (CR:63)

“Mehmet içini çekti.” (M:17)

“...Türkiye'ye uzun uzun bakar, özlemle iç çekerdi.” (VKSK:58)

“Sonra iç çekerek oğluna döndü.” (VKSK:61)

İleri gitmek: Söz ve davranışta ölçü dışına çıkmak, gereksiz, aşırı davranışta bulunmak.

“Bu konuda böylesine ileri gidebileceğini düşünmemiştim.” (CR:50)

İlgi çekmek: İlgi toplamak.

“Tüm bunları sizi üzmemek için yapıyor.” (SNGŞ:46)

İpe sapa gelmemek: Akla yakın olmayan veya birbirini tutmayan.

“Ama huzurunuzda çıkıp birkaç ipe sapa gelmez kalam etmesi ona güvenmenize yetti.” (ŞM:26)

İple çekmek: Zamanın gelmesini sabırsızlıkla beklemek, bir an önce gerçekleşmesini ummak, çok istemek.

“Can, akşamı iple çekmişti.” (HYS:45)

“Bu yüzden Ayşe, okuldan eve gelmeyi iple çekerdi.” (SNGŞ:52)

İşini bitirmek: Öldürmek, yok etmek.

“O anda işini bitirecekti.” (CR:73)

İş işten geçmek: Bir işi gerçekleştirme imkânı kalmamış olmak.

“Ağaç kalmayınca da yağmur yağmaz. İş işten çoktan geçer!” (ÇİTD:43)

“Ama iş işten geçmişti.” (DEBG:15)

“Fakat iş işten geçmişti.” (DOKMO:47)

“Bunu ileride anlayacaksın ama iş işten geçmiş olacak.” (HGB:33)

“Bu cümleyi söyler söylemez pişman olmuştu ama iş işten geçmişti.” (KDFZD:42)

“Anlıyordu ama iş işten geçmişti.” (ZOD:33)

İşi tatlıya bağlamak: Sorunlu bir işi, iyi bir biçimde çözmek.

“Böylece iş tatlıya bağlandı.” (BC:62)

“İşin, sonunda tatlıya bağlanmasına herkes çok sevinmişti.” (DOKMO:56)

Kabına sığmamak: Sevinç ve heyecanından taşkın hareketlerde bulunmak.

“Öyle sevinmiştim ki kabıma sığamıyordum.” (BC:11)

Kaçacak delik aramak: Korkuyla saklanacak yer aramak.

“Sesini duyar duymaz kaçacak delik arardı.” (ÇBE:52)

Kafa kafaya vermek: Birbirinin düşüncesinden yararlanmak üzere birkaç kişi toplanıp bir konuyu görüşmek, bir konuda dertleşmek.

“Kafa kafaya verip saatlerce ne yapacaklarını konuştular.” (HGB:11)

Kafadan atmak: Bir konu üzerinde inceleme yapmadan rastgele konuşmak, uydurmak, yalan söylemek.

“Kafadan atmıyorsun ya Davut, dedim.” (CR:26)

Kafası kızmak: Çok öfkelenip sinirlenmek.

“Kafam kızıyor ama hadi işinin başına.” (DOKMO:75)

Kafasına koymak: Bir şeyi yapmaya kararlı olup zamanını beklemek.

“Cem, ona iyi bir ders vermeyi, arkadaşlığın değerini öğretmeyi kafasına koymuştu.” (VMAG:36)

Kan kusturmak: Çok büyük sıkıntı ve eziyet çektirmek.

“Yunan askerlerine kan kusturmakta Tarık Efe’yi bile geçer.” (Vİ:22)

“O gün düşman gemilerine kan kusturduk.” (Vİ:28)

“Bu yörede kan kusturur durur.” (Vİ:38)

Kanadı altına almak: Korumak, gözetmek, himayesi altına almak.

“Kanadı altına girdiği Şeref amca da dünyadan göçmüştü, sonunda köyüne dönmüştü.” (DO:52)

Kanı yerde kalmak: İntikamı alınmamak, yapılan bir kötülüğün hesabı sorulmamak.

“Kanları yerde kalmayacak, Antalya, diğer vatan toprakları gibi, kısa süre sonra kurtarılacaktı.” (TCY:80)

Kara kara düşünmek: Kötümser bir hava içinde düşünceye dalmak.

“Babası, Mehmet’i bulmaktan artık ümidini kesmişti, kara kara düşünüyordu.” (İK:16)

Karşı koymak: Engel olmaya çalışmak, direnmek, güç kullanarak dayanmak, boyun eğmemek.

“Ama her şeye rağmen zamana karşı koymuş, direnmiş ve günümüze gelmiştir.” (HGB:46)

Kaşla göz arasında: Çok çabuk, kimsenin sezmesine fırsat vermeyecek kadar az bir zaman içinde.

“Adam kaşla göz arasında mektubu eline tutuşturdu.” (TCY:52)

“Kaşla göz arasında defterini kaptı.” (VMAG:71)

Kendini alamamak: İstemeyerek bir işi yapma durumuna girmek.

“Ama robotu düşünmekten de kendimi alamıyordum.” (CR:12)

Kendini ateşe atmak: Bilerek zor ve tehlikeli bir işe girişmek.

“... bizi nice ateşe atmak istersin?” (ŞM:22)

Kendini toplamak: Kötü, bozuk olan durumunu düzeltmek.

“Önce şaşkınlıktan ne yapacağını şaşırın Padişah, bir süre sonra kendini toparladı.” (ŞM:43)

Kestirip atmak: Ayrıntılı düşünmeden kesin yargıya varmak.

“Olmaz, diye kestirip attı.” (ÇİTD:21)

Kılıçtan geçirmek: Kılıçla öldürmek.

“... milleti kılıçtan geçirdikten sonra padişahlığınız da biter...” (ŞM:21)

Köşeyi dönmek: Az zamanda zengin olup lüks içinde yaşamak, kolay yoldan para kazanarak rahata ermek.

“Siz inekleyip durun, ben çoktan köşeyi döndüm, diyordu.” (VMAG:72)

Kulağına gitmek: İşitmek, duymak, öğrenmek, haberi olmak.

“Bu sözler Adil’in annesinin kulağına gittiği zaman kocası sanki ikinci defa ölmüş gibi üzülmüş, o günkü gibi ağlamıştı.” (DO:26)

Kulak arkası etmek: Dikkate almamak, göz önünde tutmamak.

“Her şoförün başına böyle kazalar gelebilir, dedi, kulak arkası etti.” (ÇİTD:37)

Kulak asmamak: Aldırıp önemsememek, dinlememek.

“Şefik, kardeşinin onu uyarmasına kulak asmaz, üstelik kızardı da.” (İK:8)

“Ahtapotlar ona uzun süredir kulak asmıyorlardı.” (SABÜ:25)

Kulak kabartmak: Çaktırmadan, belli etmemeye çalışarak dinlemek.

“Nerede bir kedi miyavlaması duysa kulak kabartır...” (ÇBE:66)

“Tam o sırada bazı sesler duydu. Kulak kabarttı.” (KDFZD:34)

“Bir yandan da konuşulanlara kulak kabartıyordum.” (SABÜ:41)

Kulak vermek: Merak edip dinlemek, işitmeye çalışmak.

“Onların sözlerine kulak verdim.” (BC:19)

“Konuşmalara kulak verir.” (BC:48)

“Çocuğun ağlamasına kulak vermeden eve doğru çekti.” (DO:48)

“Kardeşleri de gelmiş bu konuşmaya kulak veriyorlardı.” (ŞM:44)

“... ne öğretmene kulak verdin.” (ZOD:31)

Kulak tıkamak: Duymazdan gelmek, başkalarının sözünü kale almamak.

“Sözlerine kulak tıkamakla çok kötü yapmıştı.” (İK:11)

Kulakları çınlamak: İyi bir şekilde anılmak, hatırlamak.

“Söyledikleri hala kulaklarında çınıyordu.” (KDFZD:58)

Küçük dilini yutmak: Çok şaşmak, hayrete düşmek, donakalmak, hiçbir şey söyleyemez hâle gelmek.

“Öyle bir hale gelmeli ki, gören küçük dilini yutmalı.” (CR:36)

“Gösterdiği tarafa baktım ve o anda küçük dilimi yuttum sanki.” (CR:52)

“Ama bir gün gazetede Cemil’in babasının fotoğrafını görünce şaşkınlıktan küçük dilini yuttu.” (KDFZD:43)

“İçindekileri görünce şaşkınlıktan küçük dilini yutuyordu.” (HYG:72)

“Ahmet Çelebi’yi sırtında kocaman kartal kanatlarına benzeyen bir kıyafetle görünce neredeyse küçük dillerini yutuyorlardı.” (TCY:28)

Küçük görmek: Önemsememek, değer vermemek.

“... kimseyi küçük görmemesi gerektiğini öğretmişlerdi.” (HYS:33)

Küplere binmek: Fazla öfkelenmek, kızmak, sağa sola ateş saçmak.

“İlgisizliği yüzünden tarladan ürün alamayınca da yine küplere bindi.” (ÇİTD:46)

“Adam küplere bindi.” (DOKMO:78)

Mum gibi erimek: Zaman içinde çok zayıflamak erimek, sönmek ya da bir derdi problemi yüzünden solgunlaşmak, derdine çare bulamamak.

“Göz göre göre bir mum gibi erimeye başlamıştı.” (DO:38)

Muradına ermek: Dileği gerçekleşmek, çok istediği şeye kavuşmak.

“Nihayet muradıma erdim.” (Vİ:69)

“Ölmeden muradıma ulaştım.” (Vİ:70)

Nefes aldirmamak: Dinlenmesine fırsat vermemek, sıkıştırmak, rahat bırakmamak.

“... öğrendikleri bütün savaş oyunlarını kullanarak düşmana nefes aldirmıyorlardı.” (ŞM:29)

“... karşısına çıkana nefes aldirmiyordu.” (ŞM:42)

Ok yaydan çıkmak: Geri dönülemeyecek bir iş yapmak, söz söylemek ya da bir harekette bulunmak.

“Ok yaydan çıkmıştı bir kere.” (HYG:20)

Omuz silmek: Aldırmamak, önem vermemek, benimsememek.

“Omuzlarını silkti: Umurumda değil, dedi.” (BC:71)

“Yaptırmasını istedim. Omuz silkti.” (DOKMO:38)

“Omuzlarını silkti. Ben tanımak istemiyorum, dedi.” (FA:53)

“Omuzlarını silkti yanındaki adam.” (HYG:11)

“Eh, dedi Yunus omuzlarını silkerek.” (HYG:21)

“Eh, diyerek omzunu silkti Sinan, okumakla bir şeyler elde edilebilir.” (VMAG:68)

“Yahya çavuş omuzlarını silkti.” (Vİ:60)

Omuz omuz: Birbirine destek vererek, dayanışarak.

“Onun nurlu yolunda omuz omuz yürüyecek ve bir gün peygamber sancağını İstanbul’un surlarına dikeceğiz.” (VKSK:7)

Oralı olmamak: Aldırmamak, umursamamak, önem vermemek.

“Oralı bile olmadınız, dinlemediniz bile beni.” (CR:20)

Oyun oynamak: Kurnazlıkla birini aldatmak, oyuna getirmek.

“Evet, bir oyun oynayacaktı.” (SNGŞ:16)

Ödü kopmak: Çok korkmak, aşırı derecede şaşırarak, ansızın yani birden olma durumu.

“Robotun üzerime doğru yürüdüğü anı hatırladıkça hala ödüm kopuyordu aslında.” (CR:55)

“Yengeç Kemal’in az daha ödü patlayıp oracığa yığılıveriyordu.” (HYS:18)

Parmağında oynatmak: Birine her istediğini yaptırmak, onu kukla gibi kullanmak.

“Kısacası evdeki herkesi parmağında oynatıyordu.” (SNGŞ:44)

Parmak ısırarak: Büyük şaşkınlık duymak, şaşırarak, gıpta etmek.

“Övünmek gibi olmasın ama bütün denizciler parmak ısırılmış.” (HYS:26)

“Hele atını bir oynatışı vardı ki görenler parmak ısırıyorlardı.” (ŞM:40)

“Tekin’i yemek yerken görenler parmaklarını ısırırdı.” (ZOD:34)

Pes etmemek: Mağlubiyeti kabul etmemek, başkasının üstünlüğüne boyun eğmemek.

“Anlaşılan babası pes etmeyecekti ama Uğur da pes etmeyecekti, sesini yumuşattı hemen.” (HGB:33)

Sabrı taşmak: Katlanamaz, dayanamaz, sabredemez olmak, tahammül gücü kalmamak.

“Bir akşam Cemil’in sabrı taşıtı.” (HYS:52)

Sevinçten uçmak: Çok sevinmek.

“Köy halkı sevinçten uçuyor, işi gücü bırakıp fabrikaya koşuyordu.” (DEBG:5)

“Ali sevincinden uçtu sanki.” (FA:62)

“Cemil sevinçten uçuyordu.” (HYS:55)

“Üniversite sınavlarını kazandığını öğrenince sevinçten uçuyordu.” (SNGŞ:67)

Sıkı fıkı olmak: Çok samimi, birbirine çok bağlı, içten ve teklifsiz.

“Modern insanlar herkesle sıkı fıkı olmaz.” (KDFZD:56)

Sırt çevirmek: Birine eskiden duyduğu ilgiyi göstermemek, yabancı gibi davranmak.

“Bütün öğütlere sırt çevirir, yaramazlıklarına, huysuzluklarına devam ederdi.” (FA:22)

Sinir küpü olmak: Aşırı derecede sinirlenmek, öfkelenmek.

“Kapıyı çarptı gitti. Sinir küpüydü.” (DOKMO:6)

Sinirlerini bozmak: Kızdırmak, öfkelenmek.

“Bu çocuğun şımarıklığı öteden beri sinirlerini bozardı Can’ın.” (HYS:47)

Sözü geçmek: Dedğini yaptırmak.

“Ali’den önce kabile büyüklerinin sözü geçerdi.” (HGB:71)

Sözünü ciddiye almak: İnanmak, gerçek sanmak, önem vermek.

“Kimse sözünü ciddiye almamıştı.” (ÇİTD:51)

Sözünü kesmek: Biri konuşurken söze karışıp onun konuşmasına fırsat vermemek.

“Kenan sözünü kesti.” (DOKMO:63)

“Sözünü kesti.” (HYG:19)

Surat asmak: Kaşlarını çatıp yüzüne küskün bir anlam vermek, somurtmak.

“Fakat ağabey olduğunu düşündükleri çocuk suratını astı.” (DEBG:26)

“Ama tam tersine karşısındaki genç adamın yüzü asılmıştı.” (HGB:43)

“Annesinin suratı asılacak...” (SNGŞ:59)

Suya düşmek: Gerçekleşme olasılığı kalmamak.

“O zaman da gösteri suya düşerdi.” (ÇİTD:29)

Süt kuzusu: Çok nazlı, el bebek gül bebek büyütülmüş kimse.

“Bu daha süt kuzusuymuş, dedi.” (Vİ:21)

Şaşkına dönmek: Beklenmedik bir durum karşısında şaşkınlaşmak.

“Etrafa saçılan çil çil altınları görünce şaşkına döndü.” (HYG:65)

Taban tepmek: Yaya olarak çok uzun yol yürümek, çok sık gidip gelmek.

“Sabahın köründe istemeye istemeye sokağa düşüyor, akşama kadar taban tepiyordu.”
(HYG:7)

Tadını çıkarmak: Bir şeyin güzelliğinden veya sağladığı imkânlardan yeterince yararlanmak.

“Onlar şişince ateşi çıkar, keyfi kaçır, karın tadını çıkaramaz.” (ÇBE:45)

“Yağmışken tadını çıkaracaktı.” (HYG:32)

“... hayatın tadını çıkarıyorlardı.” (SABÜ:19)

Tatlıya bağlamak: Bir anlaşmazlığı tarafları memnun edecek biçimde bir çözüme ulaştırmak.

“İş tatlıya bağlandığı için herkes memnundu.” (VMAG:66)

Tepeden bakmak: Karşısındakini küçümsemek, kendini üstün görmek.

“Kibirli olduğunu, herkese tepeden baktığını, ukalalık yaptığını söylüyordu.”
(VMAG:67)

Teselli bulmak: Avunmak

“Babam, kötü düşüncelerini içinden atıyor, teselli buluyordu.” (BC:7)

Tuz buz olmak: Kırılıp parçalanmak, çok küçük parçalara ayrılmak, paramparça olmak.

“Bir gün, baba yadigarı bir vazoyu yere çalmış, tuzla buz ettiği zaman anneciği adamakıllı üzülmüş...” (FA:23)

Tüyleri diken diken olmak: Üşümekten ya da korkmaktan vücuttaki kılların dipleri kabarıp, kılların havaya dikilmesi.

“Bu canavarı köyde düşündükçe tüylerim diken diken oluyordu.” (CR:48)

“Karşısındakinin tok sesi içine işlemiş, tüylerini diken diken etmişti.” (TCY:45)

“Düşündükçe tüyleri diken diken oluyordu çünkü.” (VMAG:63)

“Bu içten sözleri dinlerken tüylerim diken diken olmuştu.” (Vİ:46)

Tüyleri ürpermek: Bir olay, bir durum nedeniyle duygusallığa kapılmak, soğuk nedeniyle üşümek.

“... okla vücudumuzun delinme ihtimali tüylerimi ürpertiyor.” (ŞM:14)

Ucunu kaçırmak: Çıkmaza girmek, denetimi elinden kaçırmak.

“Ama bazen işin ucunu kaçıırır, yine de anne ve babası onu affeder.” (ÇBE:46)

Ucuz atlatmak: Güç ve tehlikeli durumdan az bir zararla sıyrılmak.

“Doğrusu ucuz atlatmıştı.” (ÇİTD:41)

“Çok şükür ki ucuz atlatmıştı Metin kazayı.” (DOKMO:42)

“Doğrusu kazayı ucuz atlatmıştı.” (DOKMO:55)

“Ucuz atlattık ha Murat, dedi babası gülererek.” (KDFZD:80)

Ümidini kesmek: Ummaz olmak, olacağını beklememek, kavuşamayacağını anlamak.

“Hayattan bütün ümidini kesmişti.” (DEBG:64)

Üstü başı dökülmek: Kılık ve kıyafeti çok eski olmak, perişan durumda bulunmak.

“Ama Fatih’in üstü başı dökülüyordu.” (M:14)

Üstüne düşmek: Bir şeyi elde etmek için çok uğraşmak, sevme ya da korumada çok ileri gitmek.

“... fazla üstüne düşmeyin yeter.” (SNGŞ:46)

Yanağında güller açmak: Gülümsemek, yüzüne renk gelmek.

“Gülünce, yanaklarında sanki güller açtı.” (FA:60)

Yanıp tutuşmak: Elde etmek için güçlü bir istek duymak, elde edemediği için de büyük üzüntü içinde olmak.

“Memleketimizi kurtarmak için yanıp tutuşuyorduk.” (Vİ:11)

Yemeden içmeden kesilmek: Hastalıktan, üzüntüden yemek yiyemez hâle gelmek.

“Günlerce yemek içmekten kesilmiş, oynamayı bile unutmuştu.” (DO:23)

Yerinde saymak: Yürür gibi yaparak hep aynı yerde, sürekli olarak ayağın birini kaldırıp, birini basmak, hiç ilerlememek, gelişmemek, değişmemek.

“Ama siz okudunuz, yükseldiniz, ben okumadım yerimde saydım.” (HGB:20)

Yerinde yeller esmek: Artık bulunmamak, yok olmak.

“Döndük ama evimizin yerinde yeller esiyor.” (DO:54)

Yol almak: Çıkılan yolda ilerlemek.

“Hiç zaman kaybetmeden Köpek Balığı Ülkesi’ne doğru yol aldık.” (SABÜ:35)

“Bu düşüncelerle yol almaya çalıştığım sırada bir şey oldu.” (Vİ:18)

Yola çıkmak: Bir yere gitmek üzere bulunduğu yerden ayrılmak.

“Bir saat kadar sonra yola çıktık.” (SABÜ:90)

Yola getirmek: Birinin bir konudaki ters tutumunu düzeltmek.

“Ahmet ne dese kardeşini yola getiremeyeceğini anlamıştı.” (ÇİTD:44)

Yola koyulmak: Yola çıkmak, uzun bir yol kat etmek için girişimde bulunmak.

“Annesinin dediği gibi Tekir’i sepetine koyup üzerine de battaniyesini örttü ve yola koyuldu.” (HGB:23)

“... tüm kabile yine yeni otlaklar aramak üzere yola koyulurdu.” (HGB:69)

“Allah’a ısmarladık, dedik ve yola koyulduk.” (SABÜ:33)

“Acelelerimiz varmış gibi yola koyulduk.” (Vİ:24)

“Kimseye bir şey söylemeden yola koyuldu.” (VKSK:55)

Yük olmak: Sıkıntılı bir işi başkasına yaptırmak, masraflarını başkasına ödetmek.

“Üvey annesi ve babasına daha fazla yük olmak istemiyordu.” (HYG:40)

Yüreği ağzına gelmek: Birdenbire çok korkmak, aşırı korku veya sevinçten fazlasıyla heyecanlanmak, endişelenmek.

“Yolcuların yüreği her seferinde korkudan ağzına gelirdi.” (ÇİTD:37)

Yüreği hoplamak: Çok heyecanlanmak.

“Gel oğlum,diyerek elini tutunca Mustafa'nın yüreği hoplamıştı.” (DEBG:53)

“O bisikleti gördükçe Erkam'ın yüreği hoplardı.” (HYG:53)

“Kapısı çalınınca Melda'nın yüreği hopladı.” (SNGŞ:25)

Yüreği küt küt atmak: Birden bire çok korkmak, kalbi yerinden fırlayacakmış gibi hızlı hızlı atmak, çok heyecanlanmak.

“Ama mezarlığa gelince kalbi küt küt vurmaya başladı.” (HYG:77)

“Efe'nin yüreği güm güm vurdu.” (SNGŞ:30)

“Annesinin sesini duyunca yüreği küt küt çarptı.” (SNGŞ:78)

“Mustafa'nın minik yüreği küt küt attı.” (TCY:59)

“Daha yolun ucundan görününce Osman'ın yüreği küt küt vurdu.” (ZOD:56)

Yüreği sıkışmak: Bir meseleden dolayı aşırı üzülme, içi sıkılmak.

“Başı zonklamaya başladı, yüreği sıkıştı.” (ÇİTD:24)

“... gözleri yaşarıyor, yüreği sıkışıyordu.” (ÇBE:37)

Yüreği sızlamak: Çok acımak, çok üzülme.

“Ailesini boş yere üzmenin acısı yüreğini sızlatıyordu.” (ÇİTD:78)

Yüreği yanmak: Çok fazla acımak, bir felâkete uğramak.

“Fatma Nine'nin yüreği her görüşte yandı, tutuştu.” (HYS:37)

“Yüreği yanan nineyi rahatlatmak istedim.” (Vİ:46)

Yüreğine dokunmak: Üzülme.

“Yıldızların bu hali yüreğime dokundu.” (Vİ:26)

“Yüreğime dokundu, dedi.” (ZOD:10)

Yüz çevirmek: Daha önce gösterdiği yakınlığı ve ilgiyi göstermemek.

“... arkadaşları da ondan soğumuş, yüz çevirmişti.” (KDFZD:56)

Yüz vermek: İlgi, yakınlık göstermek, hoşgörülü davranmak, şımartmak, itibar etmek.

“Ninesi yerinde kalktı, torununa hiç yüz vermeden diğer çiçeklerinin yanına gitti.” (ÇBE:76)

Yüzünü ekşitmek: Rahatsız olduğunu, hoşnut olmadığını, öfke duyduğunu yüz ifadesiyle belli etmek.

“Yaşar yüzünü ekşitti.” (M:13)

“Acıyla yüzünü ekşitti.” (SABÜ:22)

4.3.5. Kalıp Sözler (İlişkili Sözler)

Buradaki kalıp sözler günlük hayatımızda sıkça kullandığımız, dolayısıyla da anlamakta zorlanmayacağımız ifadeler oldukları için, burada anlamları üzerinde durulmamıştır.

Allah Allah (DOKMO:37)

Allah aşkına (Vİ:44)

Allah bilir (ZOD:46)

Allah korusun (Vİ:15)

Allah rahatlık versin (FA:48)

Allah'a emanet ol (SNGŞ:66)

Allah'a ısmarladık (SABÜ:33; ŞM:67)

Asla (ÇİTD:30)

Ay canım (FA:16)

Başımız sağ ola (VKSK:11)

Başüstüne (SABÜ:33)

Ben ettim sen etme (HYS:21)

Bereket versin (HYS:31)

Bismillah (M:28)

Canın sağ olsun (ZOD:56)

Evelallah (HYS:20; M:60; ŞM:65; Vİ:40,41,50)

Eyvah (DOKMO:42,63)

Güle güle (SABÜ:24)

Güle güle kullan (HYG:60)

Hadi canım (FA:18)

Hakkınızı helal edin (Vİ:15;VKSK:44)

Helal olsun (FA:17; Vİ:15)

Hoş geldin (Vİ:36)

İnşallah (HYS:20; M:62; ZOD:43)

Maşallah (M:56; Vİ:21,64)

Ne münasebet (DO:36)

Sabret (Vİ:40)

Sağ ol (FA:14,15; M:44,51; ŞM:43; Vİ:36; ZOD:16,20)

Sağ selamet (FA:44)

Sübhanallah (M:56)

Şifa Allah'tan (ZOD:43)

Valla (FA:16)

Valla billa (İK:57)

Vesselam (ZOD:52)

Yolunuz açık olsun (SABÜ:33)

4.3.6. On Yaş Seviyesi Üstü Kelimeler

Abartmak: Bir şeyi olduğundan büyük veya çok göstererek anlatmak, mübalağa etmek.

“Mahmut, abartmasına abartıyordu da...” (VMAG:62)

“Onlar beklerken bazı Rumlar işi abartmıştı.” (VKSK:62)

Ağzı kalabalık: Çok ve manasız, saçma sapan, tutarsız sözler söyleyen.

“Bu ağzı kalabalık tüfeği bir şekilde susturmamız lazım.” (V.İ.55)

Alelacele: Vakit geçirmeden, kısa bir sürede, acilen, anında, bir anda, birden.

“Annesi alelacele giyindi.” (ŞM:61)

“Alelacele çıkıp gittiler.” (ZOD:24)

Alımlı: Alımı olan, çekici, cazibeli, albenili, cazip, cazibedar.

“Ne de nazlısın sen öyle, ne de alımlısın.” (ÇBE:76)

“Yeni olduğu için oradaki bütün kızaklardan daha alımlı görünüyordu.” (VMAG:44)

Anmak: Birini veya bir şeyi akla getirerek sözünü etmek veya onu düşünmek.

Hepsini bir albümde toplarım, yaşlandığımızda birlikte bakıp bu günleri anarız.” (SNGŞ:9)

Atılmak: Bir şeye doğru birden gitmek, birden bir davranışta bulunmak, bir işe girişmek.

“Öylesine atılmıştı işte, kendisini tutamamıştı.” (VMAG:59)

Atlatmak: Kötü bir durumu geçiştirmek, savmak.

“Hırsızı atlatarak oğlunun yanına koştu.” (KDFZD:17)

“Polisleri iyi atlattın.” (KDFZD:19)

Ayaklanmak: Yasalara ya da verilen buyruklara karşı gelmek, başkaldırmak, isyan etmek.

“Bütün köylü ayaklanmıştı.” (CR:61)

Ayıltmak: Sarhoş ya da baygın bir kimsenin kendine gelmesini sağlamak.

“Eve vardığında doktor işini bitirmiş, annesini çoktan ayıltmıştı.” (HYG:60)

Ayıplamak: Yapılan bir işin kötü olduğunu belirtir bir biçimde söz söylemek, kınamak.

“Hemşireler her ne kadar ayıplayıp...” (VMAG:23)

Azıtmak: Azgın duruma getirmek, çığırından çıkmak veya çıkarmak, ölçüyü kaçırmak.

Venedik azıttı, hemen askeri hazır et, Kıbrıs'ı fethet paşa.” (TCY:21)

Bangır bangır bağırarak: Yüksek sesle, avazı çıktığı kadar bağırarak.

“Evet, diğer satıcılar gibi bangır bangır bağırılmaz...” (HGB:57)

Barınmak: Yerleşmek, yaşamak için uygun şartlar bularak oturmak.

“Çünkü hayvancıklar ormanda barınıyor.” (KDFZD:34)

Batmak: Hoşa gitmeyen bir duruma uğramak.

“Onun böyle ısrarla yalan söylemesi bana çok batmıştı.” (BC:93)

Bencil: Yalnız kendini düşünen, kendi çıkarlarını herkesinkinden üstün tutan, hodbin, hodkâm, egoist.

“Siz büyükler bazen ne kadar da bencil oluyorsunuz.” (SNGŞ:39)

Boğazlamak: Hayvan veya insanı boğazından keserek öldürmek.

“Semine 'ye öyle gelmişti ki subay sanki başörtüsünü değil dayısını boğazlıyordu.”
(VKSK:78)

Buğu: Soğuk bir cisim üzerinde ince bir tabaka durumunda yoğunlaşmış sıvı, çevreyi bulanık görmek.

“Şaşırdı, yüzü al al oldu, gözleri buğulandı.” (BC:57)

“Adil'in gözleri buğulanmıştı.” (DO:33)

“Annesi anlamıştı. Gözleri buğulandı.” (FA:10)

“Gözleri buğulandı.” (FA:17)

“Gözleri yeniden buğulandı.” (İK:19)

“Dudakları titredi, gözleri buğulandı.” (İK:38)

“Yaştan gözleri buğulanmıştı.” (İK:40)

“Bazen hıçkırdı, bazen gözleri buğulandı...” (KDFZD:31)

“Gözleri buğulandı kadının, yanaklarından yaşlar süzüldü yine.” (SNGŞ:40)

“Gözleri daha da buğulandı.” (ŞM:68)

“Onu böyle görünce dayanamamıştım, gözlerim buğulanmıştı.” (Vİ:70)

Burukluk: Buruk olma durumu, küskünlük, gücenmişlik.

“Üç kardeş, yeni hayatlarına içlerindeki burukluğa rağmen alışmaya çalışıyordu.”
(KDFZD:68)

Can ciğer: İçli dışlı, candan, pek içten.

“Emrah, okula özel şoförle gelip gitmeye başladığından beri can ciğer arkadaşları da ondan soğumuş, yüz çevirmişti.” (KDFZD:56)

Cani: Cinayet işleyen, suç işleyen, cana kasteden.

“Seni sokakta gören 'cani' diye bağırarak arkandan.” (CR:64)

Cascavlak: Çırılçıplak, örtüsüz.

“Yıllar sonra köyüne döndüğünde her yeri cascavlak buldu.” (ÇİTD:54)

Cellât: Ölüm cezasına çarptırılanları öldürmekle görevli kimse.

“Bir an cellâda vermeyi bile düşündü.” (ŞM:20)

Cezbetmek: Kendine çekmek, bağlamak, etkilemek.

“Şehir hayatının hiçbir güzel yanı cezbetmiyordu.” (HGB:70)

Çekinmek: Saygı, korku, utanma vb. duygularla bir şeyi yapmak istememek, kaçınmak.

“Babaannemi kırmaktan çekiniyordum.” (BC:86)

“İnanmak istemedi Niko önce, çekindi.” (VKSK:65)

Çekiştirmek: Hakkında kötü sözler söylemek, uzun uzun dedikodusunu yapmak.

“Üç oğlu ise durmadan onu çekiştirmeye devam ettiler.” (ŞM:25)

“Onu hakir gördüklerinden, küçümsediklerinden, çekiştirdiklerinden dolayı çok üzüldüler.” (ŞM:46)

Çıkışmak: Bir kimseye hoşça gitmeyen bir davranışından dolayı sert sözler söylemek, azarlamak.

“Onları hiçe saydınız, diye çıkıştı Selman.” (ÇİTD:54)

“Uzak dur, diye çıkıştı şakacıktan.” (ÇBE:77)

“Ayıp, diye çıkıştı annesi.” (FA:58)

“Deme öyle, diye çıkıştı annesi, bütün gün eve girmiyor sonra.” (HYG:33)

“Dayanamadı onlara çıkıştı.” (M:16)

“Oğlunu istemiyorum, diye çıkışmıştı.” (S.N.G.Ş.65)

“Sen karışmasana, diye çıkıştı.” (İK:8)

“Gülen adamlarına çıkıştı.” (Vİ:34)

“Dersini yapması için ısrar eden Ömer’i tersliyor, çıkışıyordu.” (ZOD:26)

Çırpınmak: Çok istenilen bir şeyi gerçekleştirebilmek için aşırı derecede çaba harcamak.

“İki çocuğu ve çocuklarını iyi yetiştirmek için çırpınan hanımı gelmişti aklına.” (DOKMO:5)

“Aydın çaresizce çırpınıyordu onu tutan adamın kolları arasında.” (KDFZD:36)

Çömelmek: Dizlerini bükerek topukları üzerine oturmak.

“Kadir’in babası dayanamadı. Bir gülün yanına çömeldi.” (ÇBE:34)

Darılmak: Hoşa gitmeyen bir tutum, davranış ya da söz nedeniyle gücenip görüşmez olmak, ilgiyi kesmek, küsmek, alınmak, incinmek.

“Burak, babası ve dedesinin böyle düşünmelerine darıldı, bir daha da kimseye bu olaydan bahsetmedi.” (ÇBE:65)

Dışlamak: Bir kimse veya bir toplum, bir kimse, bir durum, bir düşünce vb.ni yok saymak, ilgilenmemek.

“Artık onu dışlamıyorlardı.” (VMAG:49)

Didinmek: Çok güçlük çekerek sürekli çalışmak.

“Biz, beyefendi bizim çektiklerimizi çekmesin diye yıllarca didinip bu günlere getirelim, o bizi beğenmesin.” (KDFZD:60)

Dilek: Dilenen şey, arzu, istek.

“Tek dileği, çocuklarını dürüst, terbiyeli, bilgili yetiştirip padişahlığı birinden birinin eline bırakmaktı.” (ŞM:9)

Donatmak: Göz alıcı şeyler kullanarak gösterişli bir duruma getirmek, süslemek.

“Ağaç dikip çiçek ektiler, gül fidanlarıyla donattılar bahçeyi.” (ÇBE:33)

Er: İşini iyi bilen, yetenekli kimse, erkek.

“Daha savaşa girmeden düşmana istediklerini vermek erliğin şanından mıdır ki böyle dersiniz?” (ŞM:14)

Fesatçı: Arabozucu, karışıklık çıkarıcı, ordubozan, münafık.

“... kardeşimiz olacak bu fesatçı halkı ayaklandırmışa benzer...” (ŞM:21)

Fetih: Bir kent ya da ülkeyi savaşarak alma.

“... gençliğinde yaptığı gibi fetihler yapacaktı.” (ŞM:9)

Gösteriş: Gösterme işi. Başkalarını aldatmak, şaşırtmak, korkutmak veya kendini beğendirmek için birinin yaptığı yapay davranış, çalım, kurum.

“Şimdiye kadar hep gösterişten hoşlanan Mürsel...” (BC:58)

Hakir görmek: Küçümsemek, hor görmek.

“... onu hakir gördüklerinden...” (ŞM:46)

Harp: Savaş.

“Harp Divanı'nı topladı.” (ŞM:13)

Hasım: Düşman.

“Maskeli adam, usta manevralarla hasmını yormaya başladı.” (ŞM:40)

Haşin: Sert, kırıcı, gönül kırıcı.

“Bodur Hamdi iyidir, hoştur ama oldukça haşindir.” (Vİ:31)

Hırçın: Olur olmaz şeylere sinirlenip huysuzluk eden, kırıcı davranan, huysuz, öfkeli.

“Ama Harun, onların bu uğraşlarını gördükçe daha da hırçınlaşırdı.” (ÇİTD:78)

“Eskisi gibi ürkütmüyor, yanına yaklaşıncaya hırçınlaşmıyordu.” (ÇBE:7)

“Birkaç hafta sonra inşaat oldukça ilerlemiş, hırçın Fırat durulmuştu.” (ÇBE:38)

“... Ayşe daha çok hırçınlaştı.” (VMAG:40)

Hırs: Sonu gelmeyen istek, aşırı tutku.

“... dedem bütün hırsıyla top ateşine başlamış.” (BC:17)

“Ben de hırsımdan çıldırarak hale gelmişim neredeyse.” (BC:91)

“Sultan, sözün burasında ayağını hırsıyla yere vurdu.” (ŞM:18)

“Hırsı yüzünden ölmüştü.” (ZOD:64)

Hışım: Öfke, kızgınlık.

“Hışımla döndü yaşlı kadın.” (ZOD:46)

Hiddet: Öfke, kızgınlık.

“Çocuğu hiddetle yanından kovdu.” (DOKMO:71)

Homurdanmak: Öfke, kızgınlık, can sıkıntısıyla anlaşılmaz sesler çıkarmak.

“Benden ne istiyorsun, diye homurdandı.” (DOKMO:74)

“Bir araba homurtusu duyuldu.” (KDFZD:16)

“Ahtapot homurdandı.” (SABÜ:48)

Huyulanmak: Kuşkulanmak, işkillenmek, pirenmek, tedirgin olmak.

“İyice huylandı.” (HYS:30)

İçerlemek: İçin için öfkelenmek, kırılmak, alınmak.

“Yine de yıldırım gibi başımızda patlayan dinamite içerliyordum.” (SABÜ:16)

İlim: Bilim.

“İlmin her çeşidine merak sarmıştı.” (ŞM:12)

İnlemek: Acı, üzüntü belirten kesik sesler çıkarmak.

“Anneciğim, diye inledi.” (FA:29)

“Beni affet anneciğim, diye inledi tekrar.” (FA:30)

“Yeter, diye inledi.” (ZOD:39)

İrkilmek: Ürkerek geri çekilir gibi olmak, şaşırıp duraklamak.

“Elif irkildi. Bunu düşünmenin sırası mıydı?” (ÇBE:78)

“İrkildi birden.” (DEBG:56)

“Aynur’un annesi irkildi.” (FA:11)

“Emrah, dehşetle irkildi.” (KDFZD:60)

“Adam birden irkildi.” (Vİ:43)

İtina: Bir işin elden geldiğince iyi olmasına çabalama, çekidüzen, özenme, ihtimam.

“Adil, kasabada giydiği kıyafetlerini torbasına koydu itinayla.” (DO:46)

Kabiliyet: Yetenek.

“En kabiliyetli oğlunu bunun için seçecekti.” (ŞM:9)

Kalkınmak: Durumunu düzeltmek, aşamalı bir biçimde gelişmek, ilerlemek.

“Kalkınmanın da bir değeri vardı.” (ÇBE:43)

Kanmak: Söylenilen sözün, anlatılan konunun doğruluğuna inanmak; yetinmek, iktifa etmek.

“Ona kandım. Hırsız olduğumu inanın bilmiyordum.” (VMAG:58)

Kapışmak: Kavgaya girmek.

“Ya kapışmak zorunda kalırsa?” (VMAG:63)

“Biraz sonra kapıştılar.” (ZOD:62)

Kart: Gençliği ve körpeliği kalmamış, körpe karşıtı.

“Kart bir sestî.” (KDFZD:34)

Kestirmek: Akıl yolu ile gerçeğe yakın bir yargıya varmak, tahmin etmek.

“Sevinmesi mi lazımdı? Kestiremiyordu.” (M:8)

Kırmak: Üzmek.

“Babaannemi kırmaktan çekiniyordum.” (BC:86)

Kırılmak: Kızmak sinirlenmek, darılmak, küsmek.

“...içimden Semine Hanım Teyze’ye kırıldım.” (BC:88)

“Metin o kadar üzüldü, o kadar kırıldı ki oturup dakikalarca ağladı.” (DEBG:7)

Kıskıvrak: Çözülemez veya kurtulamayacak bir biçimde.

“Yeterince yaklaştıklarında onu kıskıvrak yakaladılar.” (KDFZD:34)

Kısırlaşmak: Üreme imkânı olmaz, döl vermez duruma gelmek.

“Eskiden bire bin aldığımız topraklar kısırlaştı.” (ÇİTD:55)

Kıstırmak: Kaçamayacak bir duruma getirmek.

“Lütfen acele edin, kıstırıldık.” (ŞM:61)

Kibir: Kendini beğenme, başkalarından üstün tutma, büyülenme, benlik.

“Ruhan kendiliğinden düşmeyi kibrine yedirememiş...” (DOKMO:27)

Kollamak: Önem vermek, göz önünde bulundurmak, ayrı tutmak, desteklemek.

“Birbirinizi hep kollayın.” (KDFZD:67)

Kostüm: Ceket, pantolon ve bazen de yelekten oluşan erkek takım giysisi.

“Herkes kostümünü giymişti.” (ÇİTD:28)

Koy: Göl, deniz veya okyanusların karaların içine doğru yaptığı görece sığ girinti.

“O gün hemen herkesin topluca yüzdüğü koya gitti.” (ÇİTD:71)

Köpürmek: Çok kızmak, birdenbire öfkelenmek, feveran etmek.

“Tabii Nuri bütün bunlara pek çok kızar, köpürürdü.” (İK:53)

“Sizi zor geçindiriyorum, hala kendini düşünüp duruyorsun, diye bağırıp, kızıp, köpürmüştü.” (KDFZD:51)

“İyice kızmış, hatta köpürmüştü.” (SABÜ:71)

“Sonra büsbütün köpürdü, sesini yükseltti.” (ZOD:8)

Kürümeek: Kürekle atıp temizlemek. Çamur, kar vb.ni kürekle temizlemek, sıyırıp atmak.

“Diğer çocuklar el birliğiyle Hasan’ın evinin önünden başlayarak sırayla karları kürüyüp, sokağı tertemiz etti.” (DEBG:40)

Küstahlaşmak: Küstah olma durumu veya küstahça davranış, terbiyesizlik.

“Arkadaşımız Ersin’in küstahlaştığını, gittikçe iyi ahlakını kaybettiğini görerek üzülüyor.” (BC:64)

Lakap: Bir kimseye, bir aileye kendi adından ayrı olarak sonradan takılan, o kimsenin veya o ailenin bir özelliğinden kaynaklanan ad.

“O günden sonra, Hezarfen lakabıyla çağrılmaya başlandı Ahmet Çelebi.” (TCY:30)

Mahcup olmak: Utanmak

“Sonra babama karşı mahcup oluruz.” (İK:11)

Manevra yapmak: Bir aygıtın işleyişini düzenleme, yönetme eylemi ya da biçimi, hareket, gidişgeliş.

“Düşman belki de manevra yapıyor, diye geçirmişti içinden.” (ŞM:31)

Meçhul: Bilinmeyen, bilinmedik, hakkında hiçbir bilgi edinilmemiş yer, şey.

“Adil için Almanya tamamen bir meçhuldü.” (DO:63)

Minnet: Yapılan bir iyiliğe karşı kendini borçlu sayma, gönül borcu.

“Sermet’in annesi minnet dolu bir sesle...” (FA:28)

“Kadının gözündeki minnettarlığı gördükten sonra da insanlara yardım etmeyi bir görev olarak benimsedi.” (HYG:31)

Ona hepimiz minnet borçluyuz.” (ŞM:46)

Mükâfat: Bir başarı karşılığında verilen armağan.

“Benim için bundan daha büyük bir mükâfat olur mu?” (ŞM:44)

Nalbur: At nalı yapan demirci.

“... nalbur yazısını görmüyor musun?” (DOKMO:77)

Nizam: Düzen, uygunluk.

“Diğer tarafta Padişah da ordusunu nizama sokmuş, son bir defa daha etrafına bakıyordu.” (ŞM:31)

Palavra: Herhangi bir konuda gerçeğe aykırı, uydurma söz ya da haber; uzun ve boş konuşma, martaval.

“Ya palavrası bol, beceriksiz biri seçilirse?” (ÇİTD:64)

Peşkeş çekmek: Bir şeyi, bir olanağı, fırsatı, birisinin kullanımına (normal olmayan yollarla) sunmak.

“... millet malını düşmana peşkeş çekmeye kalkan bir padişaha isyan caizdir.” (ŞM:20)

Pişkin: Saygısızca davranarak işini yürüten.

“... pişkin pişkin, bakalım okullar tatil olmuş mu?” (HYG32)

“Hoca işi pişkinliğe vurur.” (İK:63)

Ödle: Korkak, tabansız, yüreksiz.

“Ödleliğine doymasın.” (CR:51)

Sakınmak: Koruyup gözetmek, dikkatle muhafaza etmek.

“... beni hep sakınır.” (BC:13)

Sarsılmak: Oynatılmak, kımıldatılmak, tabii halinden uzaklaşmak, bozulmak, dengesi kaybolmak.

“Robot önce hafif sarsıldı.” (CR:27)

Savruk: Yersiz para harcayan, tutumsuz.

“Artık savruk bir çocuk değildi.” (İK:12)

Sefil: Sefalet çeken, yoksul.

“Sefil, perişan olurlardı.” (DO:15)

Sinsi: Kötülük yaparken gizli ve kurnaz olan.

“Fakat Ruhan’ın suratında sinsi bir gülümseme vardı.” (DOKMO:26)

Siper: Korunulacak, arkasına, altına veya içine girerek saklanılacak yer.

“Arkadaşlarımızın bir kısmı geçidin girişine siperlenmişti.” (Vİ:53)

Soğukkanlı: Olaylara ve gelişmelere sakin, ılımlı ve temkinli yaklaşan, telaşsız.

“Haluk, soğukkanlılıkla düşünmeye çalışıyor...” (KDFZD:15)

Süzmek: Gözle inceleyerek dikkatle bakmak.

“Akif’i şöyle bir süzdükten sonra konuştu.” (VMAG:54)

Şahlanmak: Şaha kalkmak, aniden şiddetli tavır göstermek, büyük atılım yapmak.

“Osmanlı İmparatorluğu ya burada ölecek ya da şahlanacaktı.” (TCY:11)

Şaklatmak: "Şak" diye ses çıkartmak.

“Korucu, kırbacımı şaklattı.” (DO:12)

Şehzade: Osmanlı padişah sülalesinin, erkek evlatlarına verilen isim.

“On yaşına geldiği sıralarda diğer şehzade kardeşlerinin bildiği bütün bilgileri kafasına almıştı.” (ŞM:10)

Takat: Bir şeyi yapabilme, başarabilme gücü, güç, hâl, derman, kuvvet.

“Gittikçe takatten düşüyordu.” (ŞM:71)

Takılmak: Oyalanmak, eğleşmek.

“Sen de yüzemediğin için takılıyorlar sana...” (ÇİTD:68)

Tasalanmak: Bir şeyi kendine tasa etmek, üzülmek, kaygılanmak, endişelenmek.

“Hiç tasalanma. İyi olunca yine çamaşırlarımızı yıkar, borcunu ödersin.” (FA:20)

Tayin etmek: Atama, görevlendirme.

“Her birinin başına bir kumandan tayin etti.” (ŞM:31)

Telef etmek: Öldürmek.

“Bir miktarını telef edebilirse işi kolaylaştırmış olacaktı.” (ŞM:28)

Tıkanmak: İştahı kalmayıp yemek yiyememek, soluk alamamak, soluğu kesilmek.

“Biraz yavaş olsana, dedi. Tıkanacaksın.” (FA:49)

“Bir hıçkırık gırtlığına tılandı.” (İK:30)

“Merdivenleri çıkarken tıkanıyor.” (VMAG:62)

Uğuldamak: Sürekli gürültülü, boğuk ve anlaşılmaz ses çıkarmak.

“Annesinin acı çığılığı Sermet'in kulaklarında uğuldadı.” (FA:24)

“Ama babasının söyledikleri kafasında uğulduyordu.” (M:10)

Ummak: Bir şeyin olmasını istemek, beklemek.

“Onun da konuşabileceğini ummuştun.” (ÇİTD:76)

“Ama Sevgi buna bir türlü inanamıyor, alışacağını ummuyordu.” (ÇBE:66)

Ürkek: Çok ürken, korkuya çabuk kapılan, çekingen.

“İkisi de ürkekti. Çok sevdikleri biricik varlığı kaybetme korkusu içlerine sinmişti.” (DO:18)

“Böylesini hiç görmemişti Mehmet, ürktü.” (ŞM:56)

“Tüfeği kurcalarken silah birden ateş aldı. Ürktü.” (VKSK:55)

“Ağzından çikamı duyunca kendisi de ürktü.” (ZOD:55)

Ürkütmek: Ürküntü vermek, korkutup kaçırmak.

“Ağzından çıkan sözler beni, robotun kovalamasından daha fazla ürkütmüştü.” (CR:46)

“Kuşu da ürkütmüştü anlaşılan.” (ÇİTD:76)

“Uzun boylu ve kocaman olduğu için görünüşüyle bütün çocukları ürkütürdü.” (DEBG:45)

“Tek gözündeki parıltı onu da ürkütmüştü.” (DOKMO:69)

“Adamlar önce ürktüler.” (KDFZD:34)

“Ürkütmemeye çalışarak yanına ulaştım.” (SABÜ:91)

Ürpermek: Korku, tiksinti, üşüme vb. yüzünden tüylerin dikilip derinin nokta nokta kabarmasıyla görülen anî titreme.

“Ali iliklerine kadar ürperdi.” (DEBG:18)

“Tayfanın anlattıkları, dedesinin anlattıklarıyla birleşince, insanın içini ürpertecek kadar korkunç bir olay ortaya çıkıyordu.” (DEBG:34)

“Titreyip ürperdi.” (TCY:7)

Üstelememek: Bir düşünce veya istek üzerinde durmamak, direnmemek, ısrar etmemek.

“Korucu bunu bildiği için fazla üstelemedi.” (DO:30)

“Hadi canım, üsteleme işte.” (FA:18)

“Selami üsteledi.” (HYS:27)

“Sen tabii, diye üsteledi.” (VMAG:59)

Yadırgamak: Yabancı gelen bir kimseye, duruma veya şeye alışmamak, ısınmamak.

“Toy bir delikanlı gibi hisleriyle hareket etmesini yadırgamıştım.” (Vİ:69)

Yadigâr: Bir kimseyi, bir olayı hatırlatan nesne veya kişi.

“Bir gün, baba yadigârı bir vazoyu yere çalmış...” (FA:23)

Yakmak: Belaya düşürmek.

“Seni de yaktım, dedi Ergin hayal kırıklığıyla.” (VMAG:20)

Yakınmak: Sızlanmak, sızlanarak anlatmak, şikâyet etmek.

“Gördüğü her yaprak, her çiçek yakınıyordu sanki ona.” (ÇİTD:53)

“Kiminle karşılaşsa yakınıyordu.” (ÇİTD:54)

“Böyle bir bahçe şu halde bırakılır mı canım, diye yakınıyordu.” (ÇBE:32)

“Ama insanların evlerini cansız ve gereksiz şeylerle doldurup, sonra da yer darlığından yakınmalarına şaşıyorum.” (HYG:19)

“Annesi zaman zaman yakınıyordu.” (KDFZD:56)

“Ama sesinde bir yakınma vardı.” (SNGŞ:36)

“Bir gün Haydar yakındı.” (VMAG:53)

“Bundan çok yakınırdı ninesi.” (ZOD:46)

Yankılanmak: Ses vermek, ses çıkarmak, yankı durumunda geri dönmek, aksetmek.

“Sesler yankılanıyor, robotun ışığı mağaranın duvarlarında bir yanıyor bir söniyordu.” (CR:27)

“Birden bir kurt uluması yankılandı kulaklarında.” (DEBG:71)

Yanılmak: Tanımayarak, niteliğini iyi anlamayarak aldanmak, hata etmek.

“Eskiden tanıdığı biri olduğunu sanmış, yanılmıştı.” (HYG:48)

Yaraşmak: Yakışmak, uymak.

“Büyüyünce vatan kurtarmak sana da yaraşır.” (ŞM:60)

Yeltenmek: Yapamayacağı bir işe girişmek, özenmek, heves etmek, meyletmek.

“Tüfeğime yeltensem mi, diye düşündüm.” (Vİ:18)

Yıldırımak: Gözdağı vermek, korkutmak.

“... yorgun düşmüş düşmanı iyiden iyiye yıldırıyorlardı.” (ŞM:42)

Yıpratmak: Yıpranmış duruma getirmek, eskitmek, eski gücünü yok etmek.

“Hiçbirinizi dünyalara değişmem ama şartlar beni çok yıprattı.” (DOKMO:20)

Yılmak: Bir işten gözü korkup vazgeçmek, bıkmak, usanmak.

“Ama yine de yılmıyordu.” (TCY:13)

Yufka yürekli: Olaylardan çok çabuk etkilenen, üzülen.

“Yufka yürekli olup çıkmıştı.” (DOKMO:70)

Yutkunmak: Tükürüğü yutmak veya bir şey yutuyormuş gibi gırtlak hareket ettirmek.

“Elindeki mendille alnındaki, yüzündeki terleri sildi. Yutkundu.” (CR:41)

“Annesi yutkundu...” (ŞM:58)

Yüz akı: Utanmayı gerektiren bir durumu olmama, övünç kaynağı.

“Tek düşüncem, aldığım görevi yüzümün akıyla yerine getirmektir.” (SABÜ:39)

4.3.7. Tekrar Öbekleri (İkilemeler)

Türkçede anlatıma güç katan özelliklerden birisi de tekrar öbekleridir. Delice’ye göre tekrar öbeği; “Ya yakın veya zıt anlamlı aynı cins iki kelimenin arka arkaya getirilmesi ya bir kelimenin ilk sesinin /m/ sesiyle değiştirilerek tekrar edilmesi ya da bir kelimenin ilk hecesinin üzerine /m, p, r, s/ seslerinden birinin ilave edilerek kelimeyle birlikte söylenmesi yoluyla oluşturulan kelime öbekleridir.” (Delice, 2003: 31).

Hikâyelerdeki tekrar öbekleri, aşağıya çıkarılmıştır:

Abur cubur (ZOD:35,41,44)

Acı acı (DO:29,44; FA:12,40,47; İK:11; M:37; Vİ:28; ZOD:30,44)

Açık seçik (M:47)

Ağır ağır (DOKMO:34,78,80; FA:12,59; HYS:55; HYG:70; KDFZD:54; M:20; VMAG:59; VKSK:42,51,55)

Akıl fikir (KDFZD:78)

Akın akın (DO:60)

Al al (DO:53; FA:8)

Alev alev (Vİ:32)

Allak bullak (M:63)

Allı pullu (DO:44)

Alt alta (DOKMO:13)

Apar topar (DO:41; HYG:25)

Ara sıra (FA:23)

Arka arkaya (SABÜ:54,92)

Aval aval (DOKMO:77; HYS:32; HYS:52; İK:57; SNGŞ:31)

Avaz avaz (CR:51; ÇİTD:6; M:62; TCY:15; Vİ:42)

Ayrı ayrı (SABÜ:9,61; Vİ:67)

Bağıra çağıra (ÇBE:44; M:16,40; SNGŞ:24; ŞM:53)

Baka baka (DOKMO:37; VKSK:45)

Ballandıra ballandıra (FA:31)

Bangır bangır (HGB:57)

Bile bile (DEBG:7; DO:39; DOKMO:44; HYS:55; KDFZD:28; SABÜ:56; ŞM:59)

Bir bir (DO:54; FA:21; VKSK:74,80; ZOD:23)

Bol bol (DEBG:39; FA:35,38; HYS:39; HYG:52; SABÜ:19)

Boş boş (ÇİTD:43; VMAG:65)

Boy boy (ŞM:51)

Buram buram (DO:59; HYS:30; Vİ:7)

Cayır cayır (HYG:26; M:41)

Ciddi ciddi (HYS:8; M:53)

Cıyak cıyak (DO:32; DOKMO:25; İK:35; M:42)

Cıvıl cıvıl (DOKMO:52; SNGŞ:79)

Çatır çatır (ÇİTD:51)

Çekine çekine (DO:8; HYS:45; KDFZD:50; M:45,52; VMAG:55)

Çeşit çeşit (FA:52; HYG:13; SNGŞ:12)

Çılgılık çılgılığa (DOKMO:60; M:30,48,62; VKSK:78)

Çın çın (ŞM:40)

Çırpına çırpına (FA:59)

Deli dolu (İK:7)

Derin derin (ÇBE:70; HYS:18; SABÜ:33; Vİ:15; ZOD:45,50)

Dik dik (ŞM:20; VKSK:68)

Dinleye dinleye (ZOD:52)

Diye diye (HYS:37)

Dizi dizi (ŞM:51)

Doğru dürüst (DOKMO:66; FA:12,46; SNGŞ:20; SABÜ:38)

Doğru düzgün (ÇİTD:38)

Dolu dolu (İK:25; ŞM:58; ZOD:7,22)

Doya doya (ÇİTD:7; KDFZD:49; VKSK:47)

Düşe kalka (HYG:59)

Düşüne düşüne (HYS:43)

Evire çevire (HYS:40; ZOD:11,52)

Ezile büzüle (HGB:20; KDFZD:41; M:38; ZOD:7)

Fakir mi fakir (ZOD:7)

Falan filan (SABÜ:39)

Fırlı fırlı (ÇBE:47)

Gece gündüz (SNGŞ:52)

Gıcır gıcır (ÇİTD:34; HYG:72; KDFZD:48; ZOD:24)

Gidip gelmek (HGB:66)

Gizli gizli (ÇBE:75)

Göre göre (İK:38)

Güçlü kuvvetli (Vİ:11)

Güle güle (SABÜ:24)

Güle oynaya (SABÜ:56)

Gürül gürül (VMAG:21)

Güzel güzel (SABÜ:9)

Güzel mi güzel (SABÜ:56; ŞM:51)

Hafif hafif (FA:58)

Harıl harıl (VMAG:71)

Hastalık mastalık (HYS:16)

Haşır neşir (HGB:63)

Hayal meyal (DOKMO:78; SABÜ:20,60; Vİ:30,62)

Hayran hayran (HYS:28; ŞM:40,64)

Hıçkır hıçkır (DOKMO:18; HYG:65; SNGŞ:67)

Hızlı hızlı (FA:18; İK:42; VMAG:57)

Hiç mi hiç (VMAG:34)

Hop hop (ÇBE:51)

Hüngür hüngür (DEBG:9; DO:66; HGB:10; HYS:40; ZOD:33)

Ilık ılık (VKSK:43)

Işıl ışıl (CR:20,29,32,41; ÇBE:41; KDFZD:74; M:33; VMAG:80; ZOD:49)

İçin için (M:50; SNGŞ:20)

İnce ince (DOKMO:61; ZOD:35)

İri iri (ÇBE:23; İK:21; Vİ:28)

İri yarı (FA:14)

İstemeye istemeye (ÇİTD:23; HYG:7; M:19; ŞM:33)

İyiden iyiye (HYS:23)

Kara kara (HGB:22; İK:54; M:37; ZOD:53)

Kardeş kardeş (SABÜ:78)

Kat kat (İK:44; SNGŞ:33; SABÜ:7)

Kendi kendine (SABÜ:67; ZOD:13)

Kıkır kıkır (VMAG:40)

Kımıl kımıl (HGB:57; SNGŞ:13)

Kıpır kıpır (Vİ:40)

Kıs kıs (HYS:13; SABÜ:57)

Kıvrıla kıvrıla (FA:45)

Kızgın kızgın (Vİ:44)

Koca koca (FA:18; VMAG:19)

Kol kola (VMAG:65)

Kolay kolay (ÇİTD:76; HYS:13; SABÜ:8; TCY:48)

Konuşa konuşa (FA:46)

Korka korka (ÇBE:63; DOKMO:60,63; İK:59)

Koşa koşa (DO:44,53; FA:36; M:50)

Koyun koyuna (ŞM:51)

Körü körüne (SABÜ:79)

Küt küt (M:7; SNGŞ:78; TCY:59)

Lapa lapa (VMAG:40)

Lüle lüle (DOKMO:20; HYS:34)

Mışıl mışıl (İK:27)

Mutlu mutlu (HYG:75)

Muzip muzip (HGB:34)

Nazlı nazlı (M:13; SNGŞ:74; SABÜ:10)

Nefes nefese (HYS:48; SABÜ:19,54; Vİ:49)

Neler neler (DO:54; DOKMO:13; HYS:48; SNGŞ:66; TCY:59; Vİ:14)

Nokta nokta (M:19)

Oflaya puflaya (SABÜ:69)

Omuz omuza (Vİ:30,67; VKSK:7)

Otlaya otlaya (HGB:69)

Parça parça (SABÜ:41)

Parıl parıl (M:54)

Pat pat (FA:10)

Pır pır (DO:74)

Pırıl pırıl (BC:20; CR:63,79; DEBG:59; DO:61; HYG:5,67; HYS:46; İK:42;
KDFZD:48; M:14; SABÜ:56; ŞM:16; Vİ:33)

Pıt pıt (HGB:26)

Pişkin pişkin (BC:74; DEBG:38; HYG:32)

Rahat rahat (SABÜ:47; ŞM:30; Vİ:12)

Renk renk (HYG:13)

Sakin sakın (ÇİTD:74; KDFZD:60; SNGŞ:22; TCY:46)

Sallana sallana (DO:48; M:53)

Sarsıla sarsıla (DOKMO:20; İK:42)

Seke seke (HYS:8)

Sert sert (ÇBE:44; DOKMO:44; KDFZD:14)

Sesli sesli (SNGŞ:38)

Sessiz sessiz (Vİ:23,30,33)

Sevine sevine (M:32)

Sık sık (BC:18,37; DO:38,67,72; DOKMO:44; FA:24; HYS:40; HYG:41;
İK:32,34; KDFZD:32,77; M:20,47; SNGŞ:37,67; SABÜ:8,10; ŞM:12,51,69; TCY:52;
VMAG:27,29; Vİ:7; ZOD:22)

Sıkı sıkı (KDFZD:56)

Sıkı sıkı (Vİ:15; VKSK:75)

Sıkı sıkıya (DOKMO:64; HYS:56; İK:22,25,36,44; M:23; SNGŞ:63;
SNGŞ:74,79; TCY:67,80; VMAG:41; Vİ:73; VKSK:46; ZOD:50)

Sıra sıra (FA:12; SABÜ:62,71)

Sinsi sinsi (SABÜ:84)

Sora sora (FA:21)

Söyleye söyleye (M:32; SABÜ:25)

Sus pus (HGB:32)

Sürüye sürüye (HYG:70; ZOD:10)

Şakırdata şakırdata (SABÜ:77)

Şaşkın şaşkın (CR:42; DEBG:56; DO:50,56; HGB:24; HYG:35; İK:59; M:11; SNGŞ:47; TCY:16; VMAG:36; Vİ:26)

Şırl şırl (DO:59)

Şuna buna (İK:12)

Tatlı tatlı (FA:37,49; M:56; SABÜ:9,19)

Tek tek (DOKMO:22; HYS:32; HYS:43; M:30; SABÜ:50; ŞM:28,46; Vİ:44,58)

Teker teker (VKSK:64)

Tekrar tekrar (SNGŞ:68)

Tembel mi tembel (ZOD:25)

Ters ters (M:41,58; VMAG:67)

Tıka basa (İK:10; ZOD:37,38,44)

Tıklım tıklım (HYG:36)

Topu topu (DOKMO:78; M:36; SNGŞ:28)

Tuhaf tuhaf (DO:30)

Tutuna tutuna (Vİ:17)

Türlü türlü (ÇBE:67)

Ufak tefek (ÇİTD:42; DOKMO:42)

Utana sıkıla (VMAG:12)

Uzak yakın (DO:45)

Uzun uzun (ÇİTD:15; DO:8,40,51,61; FA:20; HYS:39; İK:13,17,30,38;
KDFZD:33; SNGŞ:24; SABÜ:10,21,25,38,50,78,85,92; ŞM:16,52,56;
Vİ:7,11,14,24,32,33,37; VKSK:7,59,64)

Üst üste (DOKMO:13; HYS:52; M:35; SABÜ:74; VMAG:79; Vİ:54,61,68;
ZOD:35,43)

Üzgün üzgün (HYS:45; SABÜ:84)

Vızır vızır (ÇİTD:79; DOKMO:40; VMAG:75; VKSK:63)

Vura vura (DOKMO:65)

Yamuk yumuk (VMAG:8)

Yan yana (FA:50)

Yara bere (SABÜ:94)

Yavaş yavaş (HGB:35; İK:13; KDFZD:20; M:29; SABÜ:13,15,59,67,91;
ŞM:28,29; Vİ:12,62,72)

Yeni yeni (ŞM:10)

Yer yer (DO:52; ŞM:41; Vİ:17,24; ZOD:53)

Yeşil yeşil (ŞM:51)

Yırtık pırtık (TCY:61; ZOD:14)

Yorgun argın (HYG:7)

Yudum yudum (KDFZD:31)

Yumuk yumuk (FA:48)

Yüz yüze (VMAG:59)

Zaman zaman (DOKMO:13; HGB:47; KDFZD:56; SNGŞ:47,50; SABÜ:34;
ŞM:10,53; VMAG:53; Vİ:78; ZOD:33,59)

Zar zor (FA:8; HYS:46; İK:26; M:47; SNGŞ:44; VMAG:42; VKSK:68;
ZOD:25)

4.3.8. Tekerlemeler

Tekerlemeler, söz içerisinde akışı sağlar. Dilimizde ise günlük hayatta kullandığımız birçok tekerleme örneği vardır. İncelenen hikâyelerde tespit edilen tekerlemeler aşağıya çıkarılmıştır.

Deliye bakın, tepeliye bakın. Deli, deli, tepeli... (FA:13)

Bugün Salı

Tembel Ali

Dişini sık

Yataktan çık

Okula koş

Ne kadar hoş. (FA:56)

4.3.9. Türkü

Anadolu halkı duygularını her zaman türküler eşliğinde dile getirmiştir. Hayatımızda yer alan, dinlediğimiz türkülerin içerisinde halkın sevinçleri, acıları, özlemleri, kıskançlıkları vs. yer alır. Dolayısıyla türküler bizde bir nevi iletişim aracı olarak görülmektedir.

Denizler şıpır şıpır

Balıklar kıpır kıpır

Torik var, palamut var

Tutamazsam ayıptır!

Daha birinci dersin

Alır dersi gidersin

At ağını balıkçı / Allah kolaylık versin! (M:28)

4.3.10. Vecizeler

Vecize, özdeyiş yani söyleyeni belli özlü söz. Bireysel ya da toplumsal bir ilke, bir görüş, bir kanıyı en kısa yoldan anlatan özlü sözlere verilen isimdir. Kendimizi en özlü şekilde anlatabilmek için vecizeleri sıkça kullanırız. Tespit ettiğimiz vecizeler şunlardır:

Çalışan kazanır, çalışmayan aldanır. (M:35)

İçki her kötülüğün anasıdır. (BC:69) (Hadis)

Azmin elinden hiçbir şey kurtulmaz. (ÇİTD:19)

Ben nasıl ki koyunların çobanım, onları korumakla görevliyim, sen de ailenin çobanısın. Çocuklarına bazı şeyler öğretmekle görevlisin. (DOKMO:80)

Emanete hıyanet etmemek gerekir. (ÇİTD:58)

Hiç bilenlerle bilmeyenler bir olur mu? (ZOD:30) (Ayet)

İnananlar kardeş olunuz. (HYG:21)

Müminler kardeştir. (HYS:44)

Okumanın hiç yaşı olur mu? (HGB:44)

Sadece çalışanlar başarır ve kazanır. (ÇİTD:19)

Tarih bilmek şarttır, tarih bilmeyen insan, karanlıkta yürüyen köre benzer, mutlaka bir çukura düşer. (HGB:62)

Tarihini bilmeyen zamanını yaşayamaz, geçmişi öğrenmeyen geleceği kuramaz. (HGB:62)

SONUÇ

İnsan yaşamında çeşitli evreler vardır. Bu evreler bebeklik, çocukluk, genç yetişkinlik, yetişkinlik, yaşlılık gibi isimlerle adlandırılır. Her bir evre farklı bir tanımı bünyesinde barındırır. Oğuzkan çocuğu; "... iki yaşından, ergenlik çağına kadar süren büyüme dönemi içinde bulunan insan yavrusu veya henüz ergenlik dönemine erişmemiş kız veya erkek ...” (Oğuzkan, 2001:2) olarak tanımlar.

Geleceğe yatırım yapmak amacıyla olan toplumlar, çocuklara yatırım yapar ve yapmalıdır. Çünkü geleceği inşa edecek olan, çocuklardır. “Çocuklar, bizim gelecekteki köklerimizdir. Çocuklara verdiğimiz eğitim, bizim gelecekte nasıl bir toplum istediğimizle sıkı sıkıya ilintilidir. Çocuk kitapları, etkili eğitim araçlarından biridir.” (Sever, 2001:40) diyen Sever’e göre, gelecekte hedeflediğimiz toplum için çocuk eğitimine önem verilmelidir.

Çocuklar için ürünler ortaya koymak isteyen sanatçılar, öncelikle çocuk dünyasına girmeli, bu dünyayı benimsemeli ve sindirebilmelidir. Aksi takdirde çocuk gerçekliği ciddiye alınmadan ortaya konulan eserler çocuk dünyasında kabul görmeyecektir. Bu açıdan Sever; “Çocuğa göre yapıtlar vermek isteyen her sanatçı, kendisini anlatmak, anlatılacak olanı ve nasıl anlatacağını bulmak için öncelikle çocuk gerçekliğine inanmalı; böyle bir gerçeklik adına yazmanın büyük bir sorumluluğu olduğunu duyumsamalıdır. Sanatçı, dil ve çizginin anlatım gücüyle çocuğa sesini duyurabilmeli; duygu ve düşüncelerini paylaşmaya dönük alçakgönüllülüğünü de çocuğa yansıtabilmelidir.” (Sever, 2003: 22) şeklinde düşünür.

Oğuzkan’a göre çocuk edebiyatı; çocukluk çağında bulunan kimselerin hayal, duygu ve düşüncelerine yönelik bütün sözlü ve yazılı sanatsal üretimleri kapsamaktadır. (Oğuzkan, 2001:3). Dolayısıyla nitelikli bir şekilde hazırlanan çocuk edebiyatı ürünleri, kaliteli bir neslin yetişmesine yardımcı olabilir. Bu ürünler, bu amaç doğrultusunda kullanılabilir.

Bu amaçla edebiyattan, eğitim adına yararlanılabilir. Edebi eserler aracılığıyla çocukların duygusal ve ruhsal anlamda yetişmeleri ve olgunlaşmaları sağlanabilir. “Çocuk edebiyatı, çocuğun gelişme ve büyüme çağlarına göre yapılan bir edebiyattır. Edebiyat (yazın) bize, sanatçı duyarlılığı ile kurgulanmış bir yaşam sunar.” (Sever, 2001:3) diyen Sever çocuklar için kaleme alınan eserlerin, onların yaşlarına uygun seviyede olmaları gerektiğini vurgular.

Hikâye türü, her yaş insanının dikkatini çeken, çocuk eğitiminde kullanılabilecek bir türdür. Bu açıdan, hikâye faktörünü göz ardı etmemek gerekir. Eğitim alanında hikâyelerden yararlanmak faydalı olacaktır. Bu durumun bilincinde olan ve çocuk hikâyeleri kaleme alan yazarlarımızdan birisi de Yavuz Bahadıroğlu'dur. Sanatçı duyarlılığı ile kurgulanmış bir yaşamın imkânlarını yoklayan Bahadıroğlu, yazdığı ve çalışmamızın da konusunu oluşturan çocuk hikâyeleriyle çocukların gönlünü fethetmeyi başarmıştır.

Hikâye, nitelik itibariyle “kurmaca” olan bir türdür. Kurmaca türler; olay, zaman, mekân, kişiler gibi faktörlerden oluşur. İncelenen hikâyelerde bu unsurlar belirgindir.

Yazarın birçok eseri, okullara tavsiye edilen kitaplar arasındadır. İncelediğimiz eserlerden olan Sular Altında Bir Ülke kitabı da okullara tavsiye edilen bir kitaptır. Kitabın içeriğinde; ihtiyar heyeti, seçimle başkan seçmek, idarecilerin seçimle iş başına gelmesi, işi ehline vermek, savaş gerçeği, vatan için savaşıma ve can verme, barışın güzelliği, askeri nizam... gibi sosyal temalar işlenir. Çocuklar, sosyal hayattaki işleyiş hakkında bilgilendirilir.

Hikâyeler; içerikle uyumlu görsellerle desteklenmiştir. Hikâyelerin dili hedef kitleye uygundur. Çocukların anlayabileceği bir üslup kullanılmıştır. Hikâyeler; akıcı, anlaşılır, basit, kurallı ve kısa cümlelerle kaleme alınmıştır. Sözcük sayısının fazla olduğu söylenemez, kullanılan sözcük sayısı sınırlıdır. Ama hedef kitle göz önünde bulundurulduğunda, sözcük dağarcığının ve seçilen kelimelerin, muhatabı olan yaş grubu çocuklarının sözcük dağarcığı ve seviyelerine genelde uygun olduğu söylenebilir. Ebat ve kalınlık olarak hitap ettiği kitleyi sıkmayacak nitelikte olan hikâyeler, genellikle seksen sayfa civarındadır. Yazı puntosu, ideal büyüklükte tutulmuştur.

Bazı hikâyeler birbirinden bağımsız, bazıları birbirini tamamlayan özelliktedir. Bazı hikâyelerin kaynağı tarihsel olaylardır. Bu hikâyelerde olayların, sonraki hikâyede devam ettiği görülür. Örneğin, Bizim Can adlı hikâye kitabında olaylar birbirini takip eder.

Bakış açısı olarak yazar daha çok, İlahi Bakış Açısı kullanır. Kahramanların zihninden geçenleri de verir. Kahramanların, kendileri hakkında konuşmaları gerektiği durumlarda ise kahraman bakış açısı kullanılmaktadır.

İncelenen hikâyeler; hem eğlendiren, hem düşündüren, iyiye, doğruya, güzele yöneltten, hayata dair faydalı bilgiler vermeye çalışan, aynı zamanda da vaktin hoşça geçmesini sağlayan, zihinlerde etkili izler bırakan çalışmalardır. Hikâyelerdeki olaylar sürükleyicidir. Kahramanlar yapıcı ve affedicidir. Mutluluğu ertelemesler. İyi kahramanların hepsi, hedefi olan insanlardır. Okuyup adam olmak isterler. Kahramanların bazıları tarihten alınmıştır. Kahramanlar bazen meslek adıyla anılır. Örneğin; Doktor Olacağım hikâyesinde; iyiliksever Doktor, Adil'i evlat edinir. Kahramanlar genelde orta halli insanlardır. Yaş aralıkları 10-15' tir. Bu rakamlar hikâyelerde açıkça yazar.

Hikâyelerde iyiler tam iyi, kötüler de tam kötüdür. İkisi arasına pek rastlanmaz. Hikâyenin sonunda iyiler ödüllendirilir, kötüler cezalandırılır. Cezalandırılan kahramanlar, hatalarının farkına varır ve kendilerini düzeltir. Hikâyelerin sonunda her şey tatlıya bağlanır. Bu açıdan, yazar mutlu son hikâyecisidir, dense yeridir.

Hikâyelerde yer alan öğretmenler kusursuzdur. Öğrencileriyle araları çok iyidir, öğretmenlere sınırsız sevgi ve saygı vardır. Öğrenciler öğretmenin sözünden çıkmaz. Gerçek hayatta her türden insanla karşılaşılabilceği faktörü göz önünde bulundurulduğunda, her öğretmenin kusursuz olamayacağı ve kusursuz yansıtıldığı takdirde farklı bir durumla karşılaşan çocuğun bu durumdan olumsuz etkilenebileceği unutulmamalıdır. Bu nedenle tüm öğretmenlerin kusursuz olduğu düşüncesinin çocuğa verilmesinin doğru olmadığı belirtilmelidir. Ayrıca eserlerde, doktorluk vs. gibi halkla iç içe olunan meslekler de okuyucunun gözünde yüceltilir.

Çocuk dünyasında hayvanların yeri ve önemini bilen yazar; çocuk- hayvan dostluğunu sıkça işler. Edebiyatımızda fabl türünde olduğu gibi, Sular Altında Bir Ülke adlı hikâye kitabı hariç, hayvanlar pek konuşturulmaz ama yine de hayvanlar vasıtasıyla çocuklara dersler verilir. Hikâyelerde, yer alan hayvanların da isimleri vardır. Yazar, duyular arası aktarımı sıkça kullanır. "Kart bir sestü... Acımtırak bir gülümsemeydi." (KDFZD, 34-41).

Yazar, genellikle sade ve açık bir dil kullanmıştır. Ancak çocuk gerçekliği açısından bakıldığında bazı konuların biraz ağır olduğunu ve hedef yaş seviyesindeki çocuklara daha uygun bir üslupla verilebileceğini düşündüğümüz bazı tabirler de hikâyelerde yer almaktadır. Beyin kanaması geçiren kimseler, yakınlarını kaybeden çocuklar, yoksulluk, çirkin olduğu için sevilmeyen çocuklar, ürkütücülük, gaddar olarak nam salma, ağlayan insanlar, çeteye girme, şehit olma, kızılan- dövülen çocuklar, hayvan dövüştürme gibi sosyal hayatın içerisindeki insan tiplerini anlatırken kullanılan olumsuz kurguların hedef kitle açısından psikolojik anlamda çok uygun olmadığı düşünülebilir. Bu yaş grubu çocuklar açısından öncelikle iyi, güzel ve doğru olanın verilmesi onların psikolojik gelişimleri açısından daha doğru olacaktır.

Bahadıroğlu'nun, eserleri ulusal ve evrensel değerler açısından oldukça zengin içeriklidir. Toplumun sahip olduğu değerlere eserlerinde geniş yer veren yazar, bu değerleri yüceltmıştır. Çocukların gözünde bu değerler cazipleştirilir. Yazar, içki, kumar gibi kötü alışkanlıklara sahip kahramanlara da hikâyelerinde yer vermektedir. Bu alışkanlıklar, her örnekte istenmeyen davranış olarak okuyucuya gösterilmektedir. Ayrıca bu alışkanlıklara sahip insanların uğradıkları kötü sonlar da verilerek çocuklar, bunlara karşı uyarılmaktadır.

Yazarın, kolay ulaşılabilir örneklem olduğu için seçilen yirmi iki hikâye kitabının içerisinde yer alan hikâyeler; içerik, değerler eğitimi ve söz varlığı açısından irdelenmiştir. Kazandırmaya çalıştığı değerler (affetmek, aşırı yemek yememek, cesur olmak, dürüstlük, fedakârlık, hırsın yanlışlığı, iyilik ve kötülük, pişmanlık, sorumluluk, tutumluluk, vefa ve sadakat, yardımseverlik gibi bireysel değerler ve ağaç sevgisi, aile sevgisi, allah inancı, dua bilinci, arkadaş sevgisi, çalışma, dedikodunun kötülüğü, hayvan sevgisi, helal- haram bilinci, içki- kumar alışkanlığı, insan sevgisi, kitap sevgisi, komşuluk, kurallara uymak, meslek edinmek, okuma, paylaşım, sağlık, sofrada, tabiat sevgisi, tarih bilinci, tartışmaktan kaçınma, vatan ve bayrak sevgisi, yaşlılara saygı, zaman) Değerler Eğitimi bölümünde; Söz Varlığı konusundaki tespitler de (argo, atasözleri, deyimler, kalıp sözler, on yaş seviyesi üstü kelimeler, ikilemeler, tekerlemeler, türkü, vecizeler) çalışmanın Söz Varlığı kısmında değerlendirilmiştir.

Hikâyelerde; ikilemeler, atasözü ve deyimlere sıkça yer verilmiştir. Özellikle deyimler çokça kullanılır. Bu durum anlatımın akıcılığını sağlar. Yöresel söyleyişler ve ağız özelliklerine rastlanmaz. Seviye üstü olarak düşünülen bazı kelimeler tespit edilmiş

ve ilgili bölümde verilmiştir. Ama Tarih Cesaretle Yazılır adlı hikâye kitabında; seviye üstü olarak düşünülen kelimelerin anlamları, sayfanın yan tarafında verilmiştir.

Sonuç olarak; Yavuz Bahadıroğlu, yazmış olduğu çocuk hikâyeleriyle çocuklara, değer yargılarımızı öğretmeye, hedefi olan insanlar olmaları gerektiğini düşündürmeye, herkesin saygı ve sevgi içinde mutlu yaşayabileceği düşüncesini aşlamaya, insan, hayvan, bitki, vatan, millet... sevgisini benimsetmeye çalışmıştır. Hikâyelerin temelinde bilgilendirme, eğitim amacı vardır. Hikâyeler, çocukları hem bilgilendirir hem de düşündürür. Toplumun en küçük parçasını oluşturan insanın, ideal insan modeline uygun olduğu takdirde toplumun da ideal bir toplum haline geleceği düşüncesinden hareketle Bahadıroğlu, çocuğun eğitimi konusuna eğilmiştir. Eserlerini kaleme alırken; “Ağaç, yaş iken eğilir.” görüşüyle hareket ettiği söylenebilir.

KAYNAKÇA

İncelenen Hikâyeler

Bahadıroğlu, Y. (2012). *Bizim Can*. İstanbul: Nesil Çocuk Yayınları.

Bahadıroğlu, Y. (2013). *Canavar Robot*. İstanbul: Nesil Çocuk Yayınları.

Bahadıroğlu, Y. (2014). *Çalışkanlık İçeri Tembellik Dışarı*. İstanbul: Nesil Çocuk Yayınları.

Bahadıroğlu, Y. (2013). *Çevre Bize Emanet*. İstanbul: Nesil Çocuk Yayınları.

Bahadıroğlu, Y. (2013). *Dayanışma En Büyük Güçtür*. İstanbul: Nesil Çocuk Yayınları.

Bahadıroğlu, Y. (2013). *Doktor Olacağım*. İstanbul: Nesil Çocuk Yayınları.

Bahadıroğlu, Y. (2013). *Dürüst Ol Ki Mutlu Olasın*. İstanbul: Nesil Çocuk Yayınları.

Bahadıroğlu, Y. (2012). *Fedakâr Annem*. İstanbul: Nesil Çocuk Yayınları.

Bahadıroğlu, Y. (2013). *Ha Gayret Başaracaksın*. İstanbul: Nesil Çocuk Yayınları.

Bahadıroğlu, Y. (2012). *Haram Yemenin Sonu*. İstanbul: Nesil Çocuk Yayınları.

Bahadıroğlu, Y. (2013). *Hayat Yardımlaşınca Güzel*. İstanbul: Nesil Çocuk Yayınları.

Bahadıroğlu, Y. (2012). *İki Kardeş*. İstanbul: Nesil Çocuk Yayınları.

Bahadıroğlu, Y. (2013). *Kim demiş Fedakârlık Zor Diye*. Nesil Çocuk Yayınları.

Bahadıroğlu, Y. (2012). *Memleketim*. İstanbul: Nesil Çocuk Yayınları.

Bahadıroğlu, Y. (2013). *Sevgi Ne Güzel Şey*. İstanbul: Nesil Çocuk Yayınları.

Bahadıroğlu, Y. (2013). *Sular Altında Bir Ülke*. İstanbul: Nesil Çocuk Yayınları.

Bahadıroğlu, Y. (2013). *Şehzade Murat*. İstanbul: Nesil Çocuk Yayınları.

Bahadıroğlu, Y. (2013). *Tarih Cesaretle Yazılır*. İstanbul: Nesil Çocuk Yayınları.

Bahadıroğlu, Y. (2013). *Var mı Arkadaşlık Gibisi*. İstanbul: Nesil Çocuk Yayınları.

Bahadıroğlu, Y. (2013). *Vatan İçin*. İstanbul: Nesil Çocuk Yayınları.

Bahadıroğlu, Y. (2013). *Vatanını Kim Sevmez ki*. İstanbul: Nesil Çocuk Yayınları.

Bahadıroğlu, Y. (2013). *Zengin Olan Dilenci*. İstanbul: Nesil Çocuk Yayınları.

Yararlanılan Kaynaklar

- Aksan, D. (1990). *Her Yönüyle Dil*. (4.Basım). Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Aksan, D. (1991). *Sözcük Bilim: Dilbilim ve Dilbilgisi Konuşmaları*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Aksan, D. (1996). *Türkçenin Sözcük Varlığı*. Ankara: Engin Yayınevi.
- Aksan, D. (1998). *Her Yönüyle Dil*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Aksan, D. (2000). *Her Yönüyle Dil Ana Çizgileriyle Dilbilim*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Aksan, D. (2001). *Türkiye Türkçesinin Dünü, Bugünü, Yarını*. Ankara: Bilgi Yayınevi.
- Aksan, D. (2006). *Anlambilim*. Ankara: Engin Yayınevi.
- Aksoy, Ö. A. (1993). *Atasözleri ve Deyimler Sözlüğü*. İstanbul: İnkılâp Kitapevi.
- Aktaş, Ş. ve Gündüz, O. (2001). *Yazılı ve Sözlü Anlatım*. 2.Baskı. Ankara Akçağ Yayınları.
- Aktaş, Ş. T. (2004). *Seçme Atasözleri ve Eleştirmeli Açıklamaları*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Aktunç, H. (1998). *Türkçenin Büyük Argo Sözlüğü*. (1. Basım). İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Akyüz, K. (1995). *Modern Türk Edebiyatının Ana Çizgileri 1860-1923*. İstanbul: İnkılâp Yayınları.
- Alpöge, G. (1991). *Çocuk ve Dil*. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Altınörs, A. (2003). *Dil Felsefesine Giriş*. (1. Basım). İstanbul: İnkılâp Yayınevi.
- Apaydın, M. (2014). *Sâmiha Ayverdi'nin Beş Eserinde (İnsan ve Şeytan, Ateş Ağacı, Batmayan Gün, Son Menzil, Mesihpaşa İmamı) Söz Varlığı*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Karabük Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Karabük.
- Arslan, M. (2004). *Argo Kitabı*. İstanbul: Kitapevi Yayınları.
- Aşıcı, M. (2009). Kişisel ve Sosyal Bir Değer Olarak Okuryazarlık. *Değerler Eğitimi Dergisi*. C.7, No:17, s.9-26.
- Aydın, M. Z. ve Güler, Ş. (2012). *Okulda Değerler Eğitimi*. Ankara: Nobel Yayınları.
- Bahadıroğlu, Y. (2015). *Anılarımdaki Türkiye*. İstanbul: Nesil Yayınları.
- Banarlı, N. S. (2004). *Resimli Türk Edebiyatı Tarihi II*. İstanbul: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- Banguoğlu, T. (2004). *Türkçenin Grameri*. (7. Basım). Ankara: Türk Dil Kurumu

Yayınları.

- Banguoğlu, T. (2007). *Türkçenin Grameri*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Cüceloğlu, D. (1992). *İçimizdeki Çocuk*. İstanbul: Remzi Kitapevi.
- Cüceloğlu, D. (1994). *İnsan ve Davranışı: Psikolojinin Temel Kavramları*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Cüceloğlu, D. (1997). *İnsan ve Davranışı: Psikolojinin Temel Kavramları*. İstanbul: Remzi Kitapevi.
- Çaganava, A. (2006). *Cahit Uçuk'un Çocuk Romanlarında Tema ve Eğitim Öğeleri*. Yüksek Lisans Tezi. Dokuz Eylül Üniversitesi.
- Chapman, Gary (2002). *Gençler İçin Beş Sevgi Dili* (Çev. Elif Akbaş). 1.Baskı. İstanbul: Sistem Yayıncılık.
- Çağlaroğlu, T. (2000). *Yeni Öykü Antolojisi*. Ankara: Yeni Kuşak Yayınları.
- Çetişli, İ. (2004). *Metin Tahlillerine Giriş I*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Çotuksöken, Y. (1988). *Deyimlerimiz*. İstanbul: Varlık Yayınları.
- Çotuksöken, Y. (1992). *Dil ve Edebiyat Terimleri Sözlüğü*. (1. Basım). İstanbul: Cem Yayınları.
- Delice, İ. (2003). *Türkçe Sözdizimi*. İstanbul: Kitapevi Yayınları.
- Demirel, K. (2006). *Açıklamalı İnsani Terimler Sözlüğü*. 1.Baskı. İstanbul: Epsilon Yayınları.
- Devellioğlu, F. (1959). *Türk Argosu*. (4. Baskı). Ankara: Aydın Kitapevi.
- Devellioğlu, F. (2005). *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lügat*. (22.Baskı). Ankara: Aydın Kitapevi.
- Dinler, V. (2004). *Düşünürlerden Düşündürten Özdeyişler*. İstanbul: Betik Yayınları.
- Doğan, İ. (2005). *Modern Toplumda Vatandaşlık, Demokrasi ve İnsan Hakları*. 6.Baskı, Ankara: Pegama Yayıncılık.
- Doğan, İ. (2007). *Sosyoloji: Kavram ve Sorunlar*, Ankara: Pegama Yayıncılık.
- Dökmen, Ü. (2008), *Yaşama Yerleşmek*, 5. Baskı, İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Eker, S. (2003). *Çağdaş Türk Dili*. (2. Basım). Ankara: Grafiker Yayınları.
- Ergin, M. (1999). *Türk Dil Bilgisi*. İstanbul: Bayrak Yayınları.
- Ersoy, M. Â. (1977). *Safahat* (11. Baskı). İstanbul: İnkılap ve Aka Yayınları.
- Ersoylu, H. (2004). *Türk Argosu*. İstanbul: L&M Yayınları.
- Erverdi, E., Kutlu, M. ve Kara, İ. (1977). *Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi Devirler-İsimler- Eserler- Terimler (Cilt:1)*. İstanbul: Dergâh Yayınları.
- Fichter, Joseph (1999). *Sosyoloji Nedir?* (Çev. Nilgün Çelebi). Konya: Selçuk

Üniversitesi Yayınları.

- Gökçe, B. (2008). *Gülten Dayıoğlu'nun Çocuk Öykülerinde Değer Eğitimi ve Öykülerin Türkçeye Katkısı*. Yüksek Lisans Tezi, İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türkçe Eğitimi Anabilim Dalı, Malatya.
- Göker, O. (1996). *Uygulamalı Türkçe Bilgileri*. (1. Basım). Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- Gül, Z. (2008). *Fakir Baykurt'un Yılanların Öcü Romanındaki Söz Varlığı*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sivas.
- Gülensoy, T. (2000). *Türkçe El Kitabı*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Güngör, E. (2000). *Değerler Psikolojisi Üzerine Araştırmalar*, 3.Baskı, İstanbul: Ötüken Yayınları.
- Güngör, E. (2010). *Ahlak Psikolojisi ve Sosyal Ahlak*, 6.Basım, İstanbul: Ötüken Neşriyat.
- Işık, İ. (2007). *Türkiye Edebiyatçıları ve Kültür Adamları Ansiklopedisi (2. Baskı)*. (Cilt:9). Ankara: Elvan Yayınları.
- Kaplan, M. (1996). *Kültür ve Dil*. İstanbul: Dergâh Yayınları.
- Kaplan, M. (1997). *Hikâye Tahlilleri*. İstanbul: Dergâh Yayınları.
- Karaman, F., Karagöz, İ., Paçacı, İ. ve Canbulat, M. (2006). *Dini Kavramlar Sözlüğü*. Ankara: DİB Yayınları.
- Katı, Y. (2015). Yavuz Bahadıroğlu'nun Çocuk Hikâyelerinde Değerler Eğitimi. *Tuzla Belediyesi Akra Kültür Sanat ve Edebiyat Dergisi*, 7,187- 210.
- Kavcar, C. (1999). *Edebiyat ve Eğitim*. Ankara: Engin Yayınevi.
- Kavcar, C., Oğuzkan, F. ve Sever, S. (1995). *Türkçe Öğretimi*. Ankara: Engin Yayınları.
- Kırkılıç, A. ve Akyol, H. (Editörler). (2013). *İlköğretimde Türkçe Öğretimi*. Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Korkmaz, Z. (1992). *Grammer Terimleri Sözlüğü*. (1. Basım). Ankara: TDK Yayınevi.
- Korkmaz, Z. (2003). *Grammer Terimleri Sözlüğü*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Kumbasar, E. (2011). *Muzaffer İzgü'nün Romanlarının Değerler Eğitimi Açısından İncelenmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Trabzon.
- Kur'an-ı Kerim, <http://kuran.diyinet.gov.tr/meal.html>
- Lekesiz, Ö.(2001). *Yeni Türk Edebiyatında Öykü 4*, İstanbul: Kaknüs Yayınları.

- Montaigne, M. (1999). *Denemeler* (çev. S. Eyüboğlu). İstanbul: Cem Yayınevi.
- Oğuzkan, F. (2001). *Çocuk Edebiyatı*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Özbay, M. (Editör). (2012). *Türkçe Eğitimi Açısından Dil Bilgisi Öğretimi*. Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Özbay, M. (2013). *Okuma Eğitimi*. Ankara: Öncü Yayınları.
- Parlatır, İ. (2011). *Osmanlı Türkçesi Sözlüğü*. Ankara: Yargı Yayınevi.
- Sertel, A. (2006). *Tecrübenin Dili Konu Konu Atasözleri*. İstanbul: Pozitif Yayınları.
- Sever, S. (2001). *1.Ulusal Çocuk Kitapları Sempozyumu*. Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi.
- Sever, S. (2003). *Çocuk ve Edebiyat*. Ankara: Kök Yayıncılık.
- Sever, S. (2004). *Türkçe Öğretimi ve Tam Öğrenme*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Seyyar, A. (2003). *Ahlak Terimleri Sözlüğü*. 1. Baskı. İstanbul: Beta Basım A.Ş.
- Sönmez, V. (1994). *Program Geliştirmede Öğretmen El Kitabı*. Ankara: Pegem Yayınları.
- Şahin, Y. (2011). *Okuma Eğitimi*. Konya: Eğitim Kitapevi.
- Şen, Ü. (2007). *Millî Eğitim Bakanlığının 2005 Yılında Tavsiye Ettiği 100 Temel Eser Yoluyla Türkçe Eğitiminde Değerler Öğretimi Üzerine Bir Araştırma*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Türkçe Eğitimi Ana Bilim Dalı, Ankara.
- Şener, S. (1997). *Başarı Yolunda 70 Kural*, 5. Baskı, İstanbul: İnkılap Basım Yayım.
- Şimşek, T. (2002). *Çocuk Edebiyatı*. Ankara: Rengarenk Yayınları.
- Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı (2005). *İlköğretim Türkçe Dersi Öğretim Programı ve Kılavuzu*. Ankara: MEB Basımevi.
- Temizkan, M. (2009). *Okuma Eğitimi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Temur, İ. (2009). *Yavuz Bahadıroğlu'nun Tarihi Romanları ve Romancılığı*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Trakya Üniversitesi / Sosyal Bilimler Enstitüsü / Türk Edebiyatı Bölümü / Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Edirne.
- Toklu, M. O. (1995). *Türkçe ve Almancada Kalıp Sözler*. Batı Dil ve Edebiyatları Araştırma Enstitüsü Dergisi. 2, 113-140.
- Türk Dil Kurumu. (2000). *Güzel Yazılar Hikâyeler*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Türk Dil Kurumu. (2005). *İmla Kılavuzu*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Türk Dil Kurumu. (1998). *Türkçe Sözlük (1-2).(9.baskı)*. Ankara: Türk Dil Kurumu

Yayımları.

Türk Dil Kurumu. (2005). *Türkçe Sözlük (10.baskı)*. Ankara: Türk Dil Kurumu

Yayımları.

Türk Dil Kurumu. (2005). *Yazım Kılavuzu*. (24. Basım). Ankara: Türk Dil Kurumu

Yayımları.

Vardar, B. (2002). *Açıklamalı Dilbilim Terimleri Sözlüğü*. İstanbul: Multilingual

Yayımları.

Yalçın, M. (Editör). (2001). *Tanzimat'tan Bugüne Edebiyatçılar Ansiklopedisi*. İstanbul:

Yapı Kredi Yayınları. Cilt:1, Sayfa: 137-138.

Yaman, E. (2012). Eğitimde Yeni Ufuklar ve Değerler Eğitimi. *Eğitime Bakış Dergisi*,

22, 62-66.

Yardım, M. N. (2013). *Romancılar Konuşuyor*. İstanbul: Çağrı Yayınları.

Yavuzer, H. (1998). *Çocuk Eğitimi El Kitabı*. İstanbul: Remzi Kitabevi.

Yavuzer, H. (2003). *Çocuk Psikolojisi*. İstanbul: Remzi Kitabevi.

Yeğin, A., Badıllı, A., İsmail, H. ve Çalım, İ. (1995). *Osmanlıca- Türkçe Ansiklopedik*

Büyük Lügat. İstanbul: TÜRDAV Yayınları.

Yurtbaşı, M. (2013). *Sınıflandırılmış Kavramlar Sözlüğü*. (1.Baskı). İstanbul: Arion

Yayımları.

Zülfikar, H. (1991). *Terim Sorunları ve Terim Yapma Yolları*. Ankara: Türk Dil

Kurumu Yayınları.

<http://yavuzbahadiroglu.blogspot.com>. Erişim tarihi: 10:32, Kasım 14, 2015

tr.wikipedia.org/wiki/Yavuz_Bahadiroğlu. Erişim tarihi 23:15, Ekim 18, 2015

www.edebiyatfakultesi.com/niyazi-birinci.htm. Erişim tarihi 23:30, Kasım 16, 2015

www.neguzelsozler.com/ozlu-sozler/vatan-sozleri.html. Erişim Tarihi 20:15,Eylül 10, 20015

www.seslimakale.com/.../yavuz-bahadiroglu. Erişim tarihi 20:25, Kasım 16, 2015

www.yazaroku.com/yazar/yavuz-bahadiroglu. Erişim tarihi 13:10, Kasım 05, 2015

EKLER

